

สารบัญ

หน้า

จังหวัดนราธิวาส

ส่วนที่ 1 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

1.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดนราธิวาส	1
1.2 สภาพพื้นที่ป่าพรุและการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง	1
1) การเกิดพื้นที่พรุในจังหวัดนราธิวาส	1
2) การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่พรุ	2
1.3 แนวทางการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส	3
1.3.1 การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง	3
1.3.2 การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงและบริเวณนอกพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง	5
1.3.3 การควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง	6
1.3.4 การประกอบอาชีพ/ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง	7

ส่วนที่ 2 บทนำ

2.1 ความเป็นมา	10
2.2 วัตถุประสงค์	11
2.3 แนวทางดำเนินงาน	11
2.4 พื้นที่เป้าหมาย/กลุ่มเป้าหมาย	11
2.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	13

ส่วนที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนราธิวาส

3.1 สภาพทั่วไป	14
1) ที่ตั้งและอาณาเขต	14
2) ลักษณะภูมิประเทศ	14
3) ภูมิอากาศ	14
4) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	14
3.2 สถานการณ์การพัฒนาจังหวัดนราธิวาส	15
3.2.1 ด้านเศรษฐกิจ	15
3.2.2 ด้านสังคมและความมั่นคง	18
3.2.3 ข้อมูลความมั่นคง	21
3.2.4) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	22

ส่วนที่ 4 พื้นที่พรุจังหวัดนราธิวาส

4.1 คำนำ	24
4.2 การเกิดพื้นที่พรุในจังหวัดนราธิวาส	25

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
จังหวัดนราธิวาส	
4.3 ลักษณะดินในพื้นที่พรุ	26
4.3.1 ดินพีท (peat soil) หรือดินอินทรีย์ (organic soil)	26
4.3.2 ดินเปรี้ยว (acid sulfate soil)	31
4.4 การจำแนกดินพีทและดินเปรี้ยว	33
4.5 พืชพรรณธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลง	33
4.6 การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่พรุ	35
4.7 การกำหนดเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุ	37
4.7.1 เขตสงวน	37
4.7.2 เขตอนุรักษ์	38
4.7.3 เขตพัฒนา	38
4.8.สรุป	38
ส่วนที่ 5 สรุปผลการสัมมนาแนวทางการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	
จังหวัดนราธิวาส	
5.1 สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	42
5.1.1 วิธีการดำเนินงาน	42
5.1.2 วัตถุประสงค์	42
5.1.3 ผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ครั้งที่ ๑ ครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓	42
5.2 สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการ การบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	56
5.2.1 วิธีการดำเนินงาน	56
5.2.2 วัตถุประสงค์	57
5.2.3 ผลการสัมมนาทางวิชาการการบริหารจัดการป่าโต๊ะแดง	57
ส่วนที่ 6 แผนการบริหารจัดการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงจังหวัดนราธิวาส	
6.1 แนวคิดและหลักการ	91
6.2 แนวทางการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	92
6.2.1 การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง	92
6.2.2 การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงและบริเวณนอกพื้นที่ ป่าพรุโต๊ะแดง	94
6.2.3 การควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง	95
6.2.4 การประกอบอาชีพใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณ รอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง	96
6.3 สรุปผลการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	102
6.6 แผนปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส (พ.ศ. 2561 – 2565)	123

ส่วนที่ ๑

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

๑.๑ สภาพทั่วไปของจังหวัดนราธิวาส

จังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่ ๒,๗๙๗,๑๔๓ ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน ๙๙๙,๒๕๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๑๗ มีพื้นที่ป่าและภูเขาประมาณ ๒ ใน ๓ ของพื้นที่ทั้งหมด มีภูเขาหนาแน่นแถบทิศตะวันตกเฉียงใต้จดเทือกเขาสันกาลาศีร์ ซึ่งเป็นแนวกันพรหมแดนไทย-มาเลเซียลักษณะของพื้นที่ที่มีความลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออกพื้นที่ราบส่วนใหญ่อยู่บริเวณติดกับอ่าวไทยและที่ราบลุ่ม มีลุ่มน้ำสาขา ๓ ลุ่มน้ำ คือ ลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำสายบุรี ลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำบางนรา และลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำโก-ลก มีพื้นที่ป่าพรุจำนวนประมาณ ๓๐๐,๔๐๓ ไร่ และจังหวัดนราธิวาส ยังเป็นประตูสู่อาเซียนทางทิศตะวันออกของประเทศมาเลเซีย เชื่อมโยงไปยังสิงคโปร์ อินโดนีเซีย และรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ประกอบด้วย ๑๓ อำเภอ ๗๗ ตำบล ๕๘๙ หมู่บ้าน ๑๒ เทศบาล ๗๒ อบต. มีประชากรรวม ๗๙๖,๒๓๙ คน จำแนกเป็น ประชากรชาย ๓๙๓,๘๓๗ คน ประชากรหญิง ๔๐๒,๔๐๒ คน มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ปี ๒๕๕๕ เท่ากับ ๔๒,๑๑๐ ล้านบาท จำแนกเป็นภาคบริการ ร้อยละ ๕๗.๗๐ ภาคเกษตร ร้อยละ ๓๑.๘๙ ภาคการค้า ร้อยละ ๙.๙๙ และภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ ๐.๔๒ มีมูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัว ๖๑,๑๑๕ ล้านบาท มีด่านถาวร ๓ ด่าน ได้แก่ ด่านสุโหงโกลก ด่านตากใบ และด่านบูเก๊ะตา โดยมีมูลค่าการค้าชายแดนปีละประมาณ ๓,๕๐๐ - ๔,๐๐๐ ล้านบาท (ในปี ๒๕๖๑ มีมูลค่าการค้ารวม ๓,๖๘๓.๑๗ ล้านบาท แยกเป็นมูลค่าส่งออก ๑,๐๕๖.๗๖ ล้านบาท มูลค่านำเข้า ๒,๖๒๖.๔๑ ล้านบาท) มีการคมนาคมที่สะดวก มีท่าอากาศยานนราธิวาส ให้บริการบินตรงระหว่างจังหวัดนราธิวาสกับกรุงเทพฯ วันละ ๒-๓ เที่ยวบิน มีผู้โดยสารปีละกว่า ๒๔๐,๐๐๐ คน มีผู้แสวงบุญไปประกอบพิธีฮัจญ์และพิธีฮัจญ์ปีละหลายพันคน รวมทั้งยังมีทุนมนุษย์และทุนวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์ของความเป็นมาลาญ ตลอดจนมีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ และยังได้รับโอกาสจากรัฐบาลกำหนดให้จังหวัดนราธิวาสเป็น “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ” และเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”

๑.๒ สภาพพื้นที่ป่าพรุและการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

พื้นที่พรุ ถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีความเปราะบาง ง่ายต่อความเสื่อมโทรม หากมีการใช้ประโยชน์ หรือมีการจัดการที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นการทราบถึงลักษณะทางกายภาพ และเคมีของพื้นที่พรุ จะช่วยทำให้เข้าใจเรื่องของพรุดีขึ้น และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการพื้นที่พรุ ของจังหวัดนราธิวาสให้เหมาะสม และให้ยั่งยืนสืบต่อไป

ในประเทศไทยสามารถพบพื้นที่พรุใน ๗ จังหวัด พื้นที่ภาคใต้ ๖ จังหวัดได้แก่ นราธิวาส นครศรีธรรมราช ชุมพร สงขลา พัทลุง ปัตตานี และภาคตะวันออก ๑ จังหวัด คือ ตราด โดยพรุที่พบในจังหวัดนราธิวาส มีจำนวนมากที่สุดคือ ๒๖๑,๘๖๐ ไร่

(๑) การเกิดพื้นที่พรุในจังหวัดนราธิวาส

การเกิดพื้นที่พรุในจังหวัดนราธิวาสเกี่ยวข้องกับการงอกของชายฝั่งทะเล (emergence shoreline) ที่เป็นภูมิฐานฐานชายฝั่งทะเล (coastal landform) ซึ่ง Anderson (๑๙๖๔) อ้างว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชายฝั่งทะเลในเขตอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้อย่างน้อยเมื่อประมาณ ๔,๐๐๐-๕,๐๐๐ ปี ล่วงมาแล้ว สำหรับเกิดการพื้นที่พรุของจังหวัดนราธิวาสมีขั้นตอนการเกิด ซึ่งพอสรุปโดยสังเขปได้ดังนี้

(๑.๑) การยกตัวของระดับน้ำทะเล ทำให้เกิดการงอกของชายหาด และแอ่งระหว่างหาดทราย ซึ่งแอ่งน้ำดังกล่าวอาจเล็กหรือใหญ่จนถึงขนาดที่เรียกว่า ทะเลสาบ ก็ได้

(๑.๒) แอ่งน้ำดังกล่าวมีตะกอนดิน ซึ่งอาจเป็นตะกอนดินเหนียว ตะกอนดินเลน (mangrove clay) หรือตะกอนอินทรีย์สาร (organic sediment) ทำให้แอ่งน้ำดังกล่าวตื้นเขิน ตะกอนดินที่ถูกพัดพามาทับถมในแอ่งดังกล่าว อาจถูกนำมาทับถมในทะเลในรูปของป่าชายเลน หรือจากลำน้ำที่ไหลลงสู่แอ่งดังกล่าว ถ้าเป็นตะกอนน้ำ

ทะเลจะมีสารประกอบกำมะถัน หรือสารประกอบไพไรต์ (pyrite : FeS_๒) มาก ในระยะแรกแอ่งน้ำดังกล่าวจะมีทางออกสู่ทะเลและมีป่าชายเลนขึ้น ต่อมาทางออกสู่ทะเลของแอ่งน้ำดังกล่าวจะถูกปิดโดยสันทรายทำให้น้ำทะเลเข้าไม่ถึง น้ำที่เคยเค็มจะกร่อยลง และแปรสภาพเป็นน้ำจืดในที่สุด ซึ่งการเปลี่ยนสภาพน้ำจากน้ำเค็มเป็นน้ำจืดทำให้ป่าชายเลนตาย และแอ่งน้ำเริ่มตื้นเขิน

(๑.๓) เมื่อแอ่งน้ำดังกล่าวเริ่มตื้นเขิน พืชพรรณธรรมชาติเริ่มแรกที่ขึ้นส่วนมากเป็นพืชน้ำหรือพืชตระกูลหญ้า เมื่อพืชดังกล่าวตายลงจะมีการทับถมของซากพืชดังกล่าว ทำให้อา่งน้ำตื้นเขินมากขึ้น ในช่วงนี้สภาพพืชพรรณจะเปลี่ยนแปลงเป็นต้นไม้ ไม้พุ่ม หรือไม้ยืนต้นและแปรสภาพเป็นป่าพรุ (swamp forest) การเปลี่ยนแปลงของสภาพพืชพรรณจากป่าชายเลนเป็นพืชน้ำ และเป็นไม้ยืนต้นขนาดน้อย มีข้อยืนยันจากการศึกษา pollen analysis โดย Hasting (๑๙๘๓) หลังจากพืชพรรณธรรมชาติแปรสภาพเป็นป่าพรุ ต้นไม้ขนาดใหญ่เมื่อตายลงจะเกิดการทับถมในบริเวณแอ่งน้ำและเมื่อเน่าเปื่อยผุพังลงจะกลายเป็นดินพีท (peat soil) ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะมีความหนาไม่เกิน ๓ เมตร วางตัวทับอยู่บนดินเลนทะเล ซึ่งมีสารประกอบไพไรต์มาก ตัวอย่างของพรุดังกล่าวได้แก่พรุโต๊ะแดงซึ่งปัจจุบันยังมีสภาพป่าพรุหลงเหลืออยู่ ประมาณ ๕๐,๐๐๐ ไร่ สำหรับพรุเล็กพรุน้อยทางด้านตะวันออกของพรุโต๊ะแดงจะมีลักษณะดินเหมือนพรุโต๊ะแดงแต่ชั้นดินพีทน้อยกว่า และไม่มีป่าพรุหลงเหลืออยู่

(๒) การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่พรุ

การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่พรุ เริ่มเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย ตั้งแต่มีโครงการระบายน้ำหรือชักน้ำ (evacuate) ออกจากพื้นที่พรุ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๕ โดยมีโครงการพัฒนาพรุบาเจาะเป็นโครงการแรก ต่อมาได้ขยายโครงการดังกล่าวไปยังพื้นที่อื่นๆ เช่น โครงการมูโนะ โครงการน้ำแบ่ง โครงการลุ่มน้ำบางนรา โครงการบ้านโคกอิฐ-โคกโน และโครงการบ้านยูโย เป็นต้น

ในขณะเดียวกันเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงของการพัฒนาพื้นที่พรุ ทางรัฐบาลและทางสำนักงานจังหวัดนราธิวาสได้จัดสรรที่ดินในพื้นที่พรุ ให้ราษฎรเข้าไปทำการเกษตรในรูปแบบต่างๆ เช่น พื้นที่พรุบาเจาะ (เขตอำเภอบาเจาะ และอำเภอเมือง) ได้จัดสรรที่ทำกินให้ราษฎรในรูปแบบของสหกรณ์นิคม ในทำนองเดียวกันทางด้านทิศตะวันออกของพรุโต๊ะแดง (เขตอำเภอสุโหงปาตี และอำเภอตากใบ) ก็ได้จัดทำเป็นสหกรณ์นิคมปิเหล็ง นอกนั้นจะเป็นพรุเล็กพรุน้อย ที่ทางจังหวัดได้จัดสรรที่ดินให้ราษฎรเข้าไปทำการเกษตร ได้แก่ โครงการหมู่บ้านพรุกาบแดง พรุสะปอม และโครงการหมู่บ้านปศุสัตว์เกษตรมูโนะ เป็นต้น

บางพื้นที่จะอยู่บริเวณขอบพรุที่มีพระราชดำริให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ไปดำเนินการพัฒนาพื้นที่ได้แก่ โครงการหมู่บ้าน โคกอิฐ-โคกโน โครงการหมู่บ้านยูโย โครงการโคกสะตอ โครงการโคกกระท่อม โครงการโคกซุมบก และโครงการต่อหลัง-ทรายขาว เป็นต้น

การใช้ประโยชน์พื้นที่พรุบาเจาะ หลังจากมีการขุดคลองบาเจาะผ่านกลางพรุ ตามแนวเหนือใต้และมีการเปิดนิคมใหม่ๆ ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๑๘ พืชที่นำไปปลูกในระยะแรก ได้แก่ ข้าวแต่ผลผลิตต่ำมาก เมื่อไม่ได้ผลพื้นที่ดังกล่าวถูกปล่อยทิ้งร้างแปรสภาพเป็นป่าเสม็ด โดยมีกระจูดและผักกูด หรือเฟิร์นขึ้นเป็นไม้พื้นล่าง ต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ทางนิคมอุตสาหกรรม จึงได้นำปาล์มน้ำมันมาปลูก และขยายเป็นหลายพันไร่ในปัจจุบัน

จากข้อมูลที่เก็บเรื่องของผลผลิตปาล์มน้ำมันโดยศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ โดยสุ่มเก็บจากแปลงเกษตรกร ๒๐ แปลง หรือ ๒๐ ราย พอสรุปได้ดังนี้

- ปาล์มน้ำมันอายุ ๕-๑๒ ปี มีการจัดการดีพอใช้ ได้ผลผลิตเฉลี่ย ๙๔๗ กก./ไร่
- ปาล์มน้ำมันอายุ ๕-๑๒ ปี มีการจัดการไม่ดี ได้ผลผลิตเฉลี่ย ๓๖๘ กก./ไร่

เมื่อเปรียบเทียบผลผลิตทั้งประเทศ ซึ่งได้ประมาณ ๒,๔๐๐ กก./ไร่ นับว่าน้อยกว่ามาก ถ้านำไปเปรียบเทียบกับผลผลิตปาล์มน้ำมันที่ปลูกในประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีผลผลิตเฉลี่ยประมาณ ๔,๐๐๐-๕,๐๐๐ กก./ไร่ ยิ่งนับว่าน้อยกว่าหลายสิบเท่า

๑.๓ แนวทางการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส

จังหวัดนราธิวาส ร่วมกับสำนักงาน กปร.และศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จัดทำโครงการสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงจังหวัดนราธิวาสขึ้น เพื่อระดมข้อคิดเห็นและร่วมวางแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิธีการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการในการดูแลรักษาและบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงให้คงความอุดมสมบูรณ์ตลอดไป โดยจากการจัดสัมมนาตามโครงการดังกล่าว ได้กำหนดกรอบแนวบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงจังหวัดนราธิวาส แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

๑.๓.๑ การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง

๑.๓.๑.๑ แนวเขตปัจจุบัน :

(๑) คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ได้จัดทำเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุในจังหวัดนราธิวาสขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ลงในแผนที่ทหาร มาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ เขต คือ

(๑.๑) เขตสงวน หมายถึง เขตป่าพรุที่ยังคงความสมบูรณ์อยู่ จึงต้องสงวนและรักษาให้คงสภาพไว้

(๑.๒) เขตอนุรักษ์ หมายถึง เขตป่าพรุถูกทำลายไปแล้ว แต่ยังไม่มีการพัฒนา

(๑.๓) เขตพัฒนา หมายถึง เขตป่าพรุที่ถูกทำลายไปแล้ว และจะพัฒนาให้เป็นพื้นที่การเกษตรต่อไป

ทั้งนี้ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และการอนุรักษ์พื้นที่ได้นำเอาไปใช้เป็นนโยบายและแนวทางในการจัดการพื้นที่พรุของจังหวัดนราธิวาส ตามพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานไว้ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๓๕ ความว่า “...พรุเราต้องเก็บไว้ เพราะมีความสำคัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ต้องห้ามไม่ให้บุกรุกเข้าไป คราวนี้เราทำโครงการที่โคกใน เขาจะบุกรุกเข้าไปไม่ได้อีกแล้ว เพราะจำกัดบริเวณเขา ในพรุ เราก็กส่งเสริม เอาไม้พรุ เพิ่มประสิทธิภาพ อย่างตามข้างทางนี้สวยมาก เห็นไม้ต่างๆไม่กลัวชะโอนก็มี...”

(๒) การจัดทำเขตการใช้ที่ดินในครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๒๙ ได้มีการกำหนดขอบเขตแล้ว แต่ปัจจุบันพบว่า ขอบเขตมีความเหลื่อมล้ำ และบางพื้นที่หายไป เนื่องจากมีการบุกรุกเพื่อใช้ในการทำการเกษตร ดังนั้นแนวทางแก้ไขที่สำคัญ คือ จะต้องมีการสร้างการยอมรับในการกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินร่วมกัน

๑.๓.๑.๒ ปัญหาการบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง

(๑) การจัดทำแนวเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดงในส่วนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและป่าสงวนแห่งชาติมีการจัดทำแผนที่ขอบเขตชัดเจน แต่ยังมีพื้นที่บางส่วนที่ยังไม่ชัดเจนเนื่องจากการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ามีการประกาศทับที่ทำกินของชาวบ้านที่มีทั้ง สค.๑, น.ส.๓ และโฉนด ซึ่งในความเป็นจริงในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ายังได้ทำกินกันอยู่ปกติ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่เองก็ยอมรับในกรรมสิทธิ์ที่ได้มาก่อนประกาศทุกคนก็จะมีสิทธิ์อยู่เหมือนเดิม ดังนั้น ส่วนที่มีปัญหาจริงๆ คือ คนที่บุกรุก

(๒) ปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิ์ในเขตป่าพรุหรือในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะนำเอกสาร น.ส.๓/น.ส.๓ก. มายื่นขอออกโฉนด เมื่อทางสำนักงานที่ดินจังหวัด พิจารณาแล้วเห็นว่าอยู่ในเขตป่าไม้/ป่าพรุ ก็จะไม่ออกหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์/โฉนดให้ แต่ว่าเอกสาร น.ส.๓/น.ส.๓ก.เหล่านั้น トラบไตที่ยังไม่มีการเพิกถอนก็ยังถือว่าเป็นเอกสารสิทธิ์ที่ชอบด้วยกฎหมายอยู่ ซึ่งกระบวนการที่จะเพิกถอนได้ต้องมีการสำรวจและเสนอไปตามลำดับขั้นแล้ว แต่ด้วยสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ จึงทำให้ยังไม่มีผลการดำเนินการหรือความคืบหน้าแต่อย่างใด และเอกสารสิทธิ์ที่ทับแนวเขตป่าไม้ต่างๆ คาดว่า มีมาก ซึ่งก็จะต้องประสานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

(๓) ราษฎรในพื้นที่ :

(๓.๑) ส่วนใหญ่มาจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของป่าพรุ ทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าพรุไม่ถูกต้องและเหมาะสม ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ของพื้นที่พรุ

(๓.๒) มีการบุกรุกพื้นที่พรุสำหรับทำการเกษตร ลักลอบตัดต้นไม้ ใช้ประโยชน์ที่ดิน ผิดประเภท

(๓.๓) ประชาชนขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาป่า และราษฎรบางส่วนยังไม่เปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะจากหน่วยงานภาครัฐ

(๔) **ข้อกฎหมาย :** การบังคับใช้กฎหมายไม่เข้มงวดเท่าที่ควร/กฎระเบียบบางข้อไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหา

๑.๓.๑.๓ แนวทางแก้ไขการบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง:

(๑) เร่งดำเนินการจัดทำขอบเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่พรุโต๊ะแดงให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่เพิ่มเติม โดยควรเริ่มจากพื้นที่ที่ไม่มีราษฎรอยู่อาศัยหรือทำกิน ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ไม่มีข้อถกเถียงหรือปัญหาเกี่ยวกับราษฎร เพื่อป้องกันการบุกรุกในอนาคต สำหรับพื้นที่ที่มีปัญหาอาจจะจัดทำรูปแบบใดก็ได้คุ้มกันหรืออาจตั้งคณะทำงานดำเนินการตามกระบวนการทางกฎหมายต่อไป

(๒) การจัดทำขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง ควรพิจารณาจากลักษณะการเกิดพรุชัดเจน และต้องมีเจ้าภาพในการจัดทำแผนที่และองค์ประกอบของคณะทำงานจัดทำแนวเขตในพื้นที่ ต้องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายโดยเฉพาะภาคประชาชน

(๓) มีการทำ MOU พร้อมทั้งหลักเกณฑ์ร่วมกันกับประชาชนในพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงอย่างเป็นรูปธรรม (การมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่แต่ไม่มีสิทธิ์ในการครอบครอง)

(๔) จัดตั้งคณะทำงานกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่ป่าพรุ และให้คณะทำงานดำเนินการสำรวจเกษตรกรที่เป็นเกษตรกรจริงๆ ไม่ใช่เอกชนดำเนินการ

(๕) ตรวจสอบพื้นที่ให้เป็นปัจจุบันโดยภาพถ่ายดาวเทียม และการสำรวจจริงโดยเจ้าหน้าที่ภาคสนามและประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

(๖) บริเวณรอบขอบพรุ ก่อสร้างคลองตามแนวขอบพรุ เพื่อใช้เป็นแนวเขตระหว่างพื้นที่ของเกษตรกรและป่าพรุออกจากกัน หรือการขุดคูรูปแบบไขปลา และส่งเสริมให้ปลูกต้นไม้เพื่อเป็นแนวเขตรอบป่าพรุ

(๗) เจ้าหน้าที่ภาครัฐโดยเฉพาะด้านงานป่าไม้ ควรลงพื้นที่พบปะราษฎรให้มากขึ้น รวมทั้งเพิ่มเติมการประชาสัมพันธ์ ที่จะช่วยสร้างความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่ให้ทั่วถึง

(๘) ให้องค์ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ราษฎรในพื้นที่และสร้างเครือข่ายประชาชนในการดูแลรอบขอบป่าพรุ

(๙) ภาครัฐควรส่งเสริมให้ราษฎรทำเกษตรกรรมให้เหมาะสมกับพื้นที่และเข้ามาดูแลเรื่องการตลาดให้กับเกษตรกร

(๑๐) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องดูแลและเข้มงวดต่อการออกเอกสารสิทธิ์นั้นๆ

(๑๑) การน้อมนำแนวพระราชดำริ โครงการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูกของในหลวงรัชกาลที่ ๙ มาใช้ กล่าวคือ ดูแลพื้นที่เสื่อมโทรมนั้นไม่ให้เกิดการบุกรุกและทำลาย รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่า ก็จะทำให้พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้คงความสมบูรณ์ได้ง่ายและไม่สิ้นเปลืองงบประมาณอีกด้วย

๑.๓.๒ การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงและบริเวณนอกพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

๑.๓.๒.๑ ปัญหาการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงและบริเวณนอกพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

(๑) การบริหารจัดการน้ำในป่าพรุโต๊ะแดง ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรมรอบป่าพรุ
 (๒) การใช้ประโยชน์ในพื้นที่บริเวณรอบขอบพรุทำให้เส้นทางน้ำธรรมชาติเปลี่ยนทิศทาง
 (๓) ปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปัญหาน้ำเปรี้ยว ทำให้เกษตรกรไม่สามารถ นำน้ำ มาใช้ในการเกษตรได้

(๔) ปัญหาน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะปัญหาน้ำเปรี้ยวจัดที่เกิดจากดินเปรี้ยวจัดในบริเวณป่าพรุ ซึ่งเมื่อดินในพื้นที่พรุเป็นกรดจัดหรือเปรี้ยวจัด เมื่อน้ำไหลผ่านพื้นที่นั้น น้ำจืดก็จะกลายเป็นน้ำเปรี้ยว และเมื่อไหลผ่านหรือเข้าท่วมขังในพื้นที่ใดก็จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ในบริเวณนั้นๆ โดยเฉพาะพื้นที่ทำการเกษตร ทำให้เกษตรกรไม่สามารถทำการเกษตรในพื้นที่ได้ หรือได้ผลผลิตในอัตราที่ต่ำ ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

(๕) ปัญหาน้ำในพื้นที่พรุ มีการไหลออกจากพื้นที่พรุมากเกินไป

๑.๓.๒.๒ รูปแบบที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำในปัจจุบัน :

(๑) การขุดคลองระบายน้ำในพื้นที่ต่างๆ ทำคันดินกั้นน้ำ เพื่อป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่
 (๒) จัดทำอาคารบังคับน้ำ เก็บกักน้ำและทอนน้ำเข้าพื้นที่เพื่อป้องกันการรุกรานของน้ำเดิมเข้าสู่พื้นที่และยังช่วยทอนน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรช่วงฤดูแล้ง

(๓) การขุดคลองแยกน้ำดีและน้ำเปรี้ยวออกจากกัน และควบคุมระดับน้ำไม่ให้ต่ำกว่าชั้น ไพอไรท์เพื่อป้องกันการเกิดกรดกำมะถัน ป้องกันการแพร่กระจายของพื้นที่ดินเปรี้ยว

(๔) ในช่วงฤดูฝนปัญหาน้ำดำที่ไหลผ่านพรุมาสู่พื้นที่ของชลประทาน ส่งผลต่อพื้นที่การเกษตรบริเวณกลางน้ำและปลายน้ำ ซึ่งชลประทานมีการจัดการที่เรียกว่า “การจัดการจราจรทางน้ำ” บังคับน้ำดำให้ไหลออกจากพื้นที่ดังกล่าวโดยเร็ว เพื่อบรรเทาปัญหาน้ำดำท่วมพื้นที่ในช่วงฤดูฝน

๑.๓.๒.๓ แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พรุ

(๑) **บริเวณรอบขอบพรุ** : ก่อสร้างคลองตามแนวขอบพรุ เพื่อใช้เป็นแนวเขตระหว่างพื้นที่ของเกษตรกรและป่าพรุออกจากกัน และยังเป็นแหล่งสำรองน้ำสำหรับไว้ใช้ในการดับไฟป่า รวมทั้งก่อสร้างอาคารบังคับน้ำและคลองส่งน้ำ เพื่อแยกน้ำเปรี้ยวออกจากน้ำจืดเพิ่มเติม

(๒) **บริเวณในพื้นที่พรุ** : ก่อสร้างทำนบย่อยหรือจัดทำฝายในพื้นที่พรุ เพื่อชะลอน้ำที่ไหลออกจากพื้นที่พรุลงสู่ทะเลเร็วเกินไป โดยเฉพาะช่วงฤดูแล้ง เพื่อรักษาความชุ่มชื้นในพื้นที่พรุ เป็นการป้องกันการเกิดไฟป่าในพื้นที่พรุ

(๓) ในส่วนพื้นที่กลางน้ำและปลายน้ำเป็นพื้นที่ของชลประทาน และในส่วนของพื้นที่ต้นน้ำซึ่งเป็นพื้นที่พรุ ทางชลประทานก็ได้มีการศึกษาทิศทางการไหลของน้ำไว้ด้วยแล้ว ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่ ควรที่จะต้องมีข้อมูลทิศทางน้ำด้วย เพื่อนำไปพิจารณาที่จะเก็บกักน้ำ สร้างฝายชะลอน้ำ ฯลฯ เนื่องจาก “พรุถึงแม้จะไม่เกิดไฟไหม้แต่ถ้าหากน้ำแห้ง พรุ ก็ตาย” และหน่วยงานควรทำ MOU ร่วมกับชลประทานว่า จะต้องเก็บกักน้ำที่ระดับใดจึงจะทำให้พรุมีน้ำตลอดทั้งปี

(๔) ชลประทานควรจะต้องเก็บข้อมูลปริมาณในคลองป่าเสม็ดว่าส่งผลกระทบต่อระดับน้ำในพรุหรือไม่อย่างไร เพื่อยืนยันว่าการขุดคลองของชลประทานไม่ส่งผลกระทบต่อระดับน้ำในพรุตามที่หน่วยงาน ป่าไม้เป็นกังวลและเพื่อเป็นเติมเต็มในส่วนของผลงานทางวิชาการเพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อพรุเพื่อเป็นเหตุผลหรือข้อมูลอ้างอิงในการที่จะดำเนินกิจกรรมใดๆ ในพื้นที่พรุต่อไป

(๕) ในพื้นที่พรุไม่ควรจะไปปรับปรุง/เปลี่ยนแปลง/กิจกรรมที่จะทำให้หน้าในพรุเสียหาย ซึ่งในการบริหารจัดการน้ำนั้นมีการใช้สิ่งก่อสร้างและไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง จึงควรมีงานวิจัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พรุมารองรับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่พรุด้วย

(๖) สร้างแนวร่วมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พรุ

๑.๓.๓ ประเด็นการควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

๑.๓.๓.๑ ปัญหาการควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง :

(๑) พื้นที่ป่าพรุที่มีสภาพพื้นที่ป่ากร้างและมีการบุกรุกทำลายเพื่อทำการเกษตร ส่งผลให้สภาพดินกลายเป็นดินเปรี้ยวส่งผลให้พืชที่ปลูกตาย เมื่อเกิดการทับถมของเศษดินเป็นระยะเวลานาน ถือเป็นเชื้อเพลิงที่ดีทำให้อาจเกิดไฟป่าขึ้นได้

(๒) ฝนทิ้งชว่นานทำให้เกิดไฟป่า

(๓) แหล่งน้ำไม่เพียงพอในการสูบน้ำเพื่อดับไฟป่า

(๔) การแก้ปัญหา/การพัฒนาล่าช้า ไม่ทันต่อสถานการณ์ นโยบายของภาครัฐที่แก้ไขปัญหา

ไม่ตรงจุด

(๕) ทิ้งกันบูหรือเกิดจากความคึกคะนองของราษฎรบางส่วน

(๖) ไม่สามารถเข้าพื้นที่เพื่อดับไฟได้ เนื่องจากติดพื้นที่เกษตรกรรมของราษฎร

(๗) ราษฎรไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการป้องกันและดับไฟป่า

(๘) ความไม่เข้าใจ/ขาดความรู้เกี่ยวกับโทษและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากไฟป่า

๑.๓.๓.๒ แนวทางแก้ไขปัญหาการควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง :

(๑) สร้างจิตสำนึกและเติมเต็มความรู้ความเข้าใจในการดูแลรักษาพรุโต๊ะแดงให้ประชาชนในพื้นที่และส่งเสริมการปลูกป่า

(๒) การควบคุมระดับน้ำในพื้นที่ให้สมดุล ควบคุมน้ำเปรี้ยวไม่ให้ไหลเข้าสู่พื้นที่เกษตรกร โดยในช่วงฤดูแล้งต้องมีน้ำขังอยู่ในระดับที่ไม่แห้งจนเกินไป เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุ เป็นการเพิ่มความชุ่มชื้นในพื้นที่พรุและช่วงฤดูฝนให้ควบคุมและระบายน้ำออกจากพื้นที่ เพื่อป้องกันน้ำไหลท่วมพื้นที่เกษตรกร

(๓) บริเวณรอบขอบพรุ ก่อสร้างคลองตามแนวขอบพรุ เพื่อใช้เป็นแหล่งสำรองน้ำสำหรับไว้ใช้ในการดับไฟป่า

(๔) การป้องกันไม่ให้ประชาชนทำการจุดไฟเผาป่า เพราะสาเหตุไฟป่าส่วนใหญ่มาจากฝีมือมนุษย์ที่ต้องการเผาป่าเพื่อให้พรุกลายเป็นป่าเสื่อมโทรม จะได้เข้าไปทำการเกษตรในพื้นที่ได้ต่อไป ดังนั้นต้องร่วมกันป้องกันและให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลและรักษาป่าพรุ

(๕) จัดหน่วยเฝ้าระวังและตรวจตราป้องกันการเกิดไฟป่าและจัดตั้งหน่วยดับไฟย่อยในพื้นที่ป่าพรุ รวมทั้งจัดตั้งหอดูไฟชั่วคราวในพื้นที่ป่าพรุ

(๖) การเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร กำลังคน ในการดับไฟป่า

(๗) ควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่าย เพราะในการทำงานส่วนใหญ่จะได้รับทราบข้อมูลจากเครือข่ายทั้งสิ้น หากมีเครือข่ายจำนวนมากก็จะได้ทราบข้อมูลอย่างทันท่วงทีและเข้าไปดำเนินการดับไฟไหม้ได้ทัน

(๘) ควรจัดทำฝายชะลอน้ำ ให้ครอบคลุมท้องที่ทั้งหมดของพื้นที่พรุโต๊ะแดง

(๙) แนวกันไฟระหว่างรอยต่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตป่าสงวน กับที่ชาวบ้าน ต้องมาคุยกับชาวบ้าน และควรแบ่งแนวเขตด้วยแนวกันไฟ และใช้แนวกันไฟให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ให้ชาวบ้านใช้

ประโยชน์หรือได้รับผลประโยชน์จากแนวกันไฟ เช่น ปลุกหมาก พืชเศรษฐกิจอื่นๆ และให้ชาวบ้านดูแลแนวกันไฟ
นั้นที่เขาได้รับผลประโยชน์เพื่อป้องกันการเกิดไฟไหม้

(๑๐) ในการสังเกตไฟป่าเราใช้อาครของเอกชนเป็นหอดูไฟ จึงเสนอ ควรจะต้องสร้างหอดู
ไฟถาวร ๕ จุด ให้จัดตั้งที่หน่วยพิทักษ์ป่า

(๑๑) ควรจะหาแหล่งน้ำสำรองที่อยู่เหนือป่าพรุโต๊ะแดง ไว้สำหรับดับไฟป่า

(๑๒) ต้องมีแผนงาน/มาตรการในการควบคุมไฟป่าในช่วงก่อนเกิดไฟป่า ขณะเกิดไฟป่า
และการฟื้นฟูหลังเกิดไฟป่า เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๑๓) กรมป่าไม้และกรมทรัพยากรน้ำบาดาลควรร่วมมือกันในการจัดทำฝายเพื่อกักเก็บน้ำ
ใต้ดิน

(๑๔) ควรส่งเสริมให้พรุโต๊ะแดงเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว อย่าง เช่น สร้างสกายวอล์ค จะทำให้จะ
เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยวให้ชาวบ้านมีรายได้และยังเป็นหอดูไฟอีกทางหนึ่งด้วย

(๑๕) บูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาไฟป่า ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ
ประชาชนในพื้นที่และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดบริหารจัดการอย่างเป็นเอกภาพ

๑.๓.๔. การประกอบอาชีพ/ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่พรุ โต๊ะแดง

๑.๓.๔.๑ ปัญหา :

(๑) ปัญหาหลักในพื้นที่พรุ คือ ดินเปรี้ยวจัดและดินอินทรีย์ และปัญหาหลักที่สำคัญสำหรับ
การทำเกษตรในพื้นที่ขอบพรุ จะต้องมีการจัดการที่ดีและเหมาะสมจึงสามารถนำมาเพาะปลูกพืชได้ ถ้ามีการ
จัดการที่ไม่เหมาะสมหรือถูกต้องอาจทำให้พืชที่ปลูกไม่สามารถเจริญเติบโต หรือให้ผลผลิตได้

(๒) นโยบาย Zoning ไม่ได้ถูกนำไปใช้โดยหน่วยงานในพื้นที่

(๓) นโยบายของหน่วยงานมีความซ้ำซ้อน ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน

(๔) การส่งเสริมอาชีพของหน่วยงานภาครัฐไม่ตรงกับความต้องการของราษฎร

(๕) ปัญหาการปลูกพืชไม่เหมาะสมกับฤดูกาลและการทำงานของหน่วยงาน

(๖) เกษตรกรผู้รับประโยชน์ในพื้นที่ยังขาดองค์ความรู้ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ กลุ่ม
เกษตรกรไม่เข้มแข็ง และเยาวชนรุ่นใหม่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

(๗) เรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินยังไม่มีความชัดเจน และมีการทำประมงผิดวิธี

(๘) เส้นทางสัญจรชำรุด

(๙) ขาดปัจจัยการผลิต และประสบปัญหาเรื่องโรคสัตว์ และแมลงศัตรูพืช และผลผลิต
ทางการเกษตรตกต่ำ

(๑๐) สภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลง ดินเปรี้ยว น้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำเปรี้ยว น้ำไม่เพียงพอ
และน้ำเสียจากโรงงานยางพารา

๑.๓.๔.๒ แนวทางการแก้ไข : การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบ
ขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงอย่างเหมาะสม

(๑) น้อมนำแนวทางแก้ปัญหาดินเปรี้ยวจัดของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล
อดุลยเดช บรมนาถบพิตร : “โครงการแก้มลิงดิน” (การแก้มลิงดินให้ดินเป็นกรดจัดจนไม่สามารถปลูกพืชเศรษฐกิจ
ใดๆ ได้ แล้วพัฒนาและปรับปรุงดินให้กลับมาปลูกพืชได้) มาใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งสามารถทำได้ ๓ วิธี คือ

(๑.๑) การใส่หินปูนฝุ่นเพื่อปรับความเป็นกรดของดินให้เหมาะสมต่อการปลูกพืช ซึ่งสามารถเห็นผลได้ตั้งแต่ครั้งแรกที่ทำการปรับปรุงดิน

(๑.๒) การใช้น้ำชะล้างความเป็นกรดและสารพิษ คือ การขังน้ำที่ระยะเวลาหนึ่งแล้ว ก็ระบายน้ำออก ซึ่งวิธีนี้จะต้องมีระบบชลประทานที่ดี และมีปริมาณน้ำที่เพียงพอ จึงสามารถดำเนินการได้ โดยต้องใช้เวลาหนึ่งจึงจะสามารถให้ผลผลิตที่ดี

(๑.๓) การใช้หินปูนฝุ่นควบคู่กับการใช้น้ำชะล้างดิน ซึ่งเป็นวิธีการจัดการที่ดีที่สุด และให้ผลผลิตข้าวได้สูงสุดที่สุด

(๒) อบรมให้ความรู้แก่ราษฎรเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในทุกมิติ การทำประมงที่ถูกต้อง การป้องกัน/กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช วิธีการผลิตปัจจัยการผลิตต่างๆ รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับฤดูกาลและสภาพพื้นที่

(๓) สำรวจความต้องการในการประกอบอาชีพ ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ราษฎรในรูปแบบกลุ่มและอาชีพนอกภาคการเกษตร

(๔) จัดทำโครงการสร้างจิตสำนึกแก่ชาวบ้านที่ใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบๆ ป่าพรุโต๊ะแดง ในอำเภอสุโงโก-ลก อำเภอสุโงปาตี อำเภอดากใบ และอำเภอเมือง โดยตรงและปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นใหม่สนใจในอาชีพการทำเกษตร

(๕) ปรับปรุงซ่อมแซมเส้นทางสัญจร

(๖) สนับสนุนปัจจัยการผลิตที่ดี มีประสิทธิภาพ และเหมาะสม

(๗) ไม่ควรส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่พรุ เพราะมีความต้องการน้ำมากกว่าพืชชนิดอื่น และหากปาล์มราคาสูงขึ้น จะกลายเป็นการส่งเสริมในเกษตรกรบุกกรุกป่า และการส่งเสริมให้ปลูกพืชชนิดใดในพื้นที่ป่าพรุควรมีงานวิจัยหรืองานวิชาการมารองรับ

๑.๓.๕ การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

๑.๓.๕.๑ รูปแบบการจัดทำขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงที่เหมาะสม

(๑) ทุกภาคส่วนร่วมมือกันในการกำหนดขอบเขตพื้นที่พรุให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการบุกกรุกพื้นที่ป่าพรุ โดยที่ฝ่ายปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตให้ชัดเจน

(๒) ควรสร้างวิธีการจัดทำแนวเขตป่าพรุที่ชัดเจน

(๒.๑) ทำพิกัดปักหลักเขตให้ชัดเจน โดยอาจจะใช้เสาปูน เสาคอนกรีต หรือหลักกิโล รั้ว ลวดหนาม หรือกำแพง เป็นแนวขอบตลอดระยะ

(๒.๒) ปลูกต้นไม้เป็นแนวป่ากันชน ซึ่งจะมีประโยชน์ในการช่วยยึดหน้าดินให้ดินแข็งแรง และชุมชนได้ประโยชน์ใช้สอยด้านอื่นๆ

(๒.๓) ชุดคูคลอง และร่องน้ำ ล้อมรอบ บริเวณรอยต่อ

(๒.๔) นำองค์ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างด้านวิศวกรรมการจัดการแนวเขตที่ชัดเจนมาใช้

(๒.๕) มีการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในการกำหนดแนวเขตป่าพรุโต๊ะแดง

(๓) หน่วยงานที่ดำเนินการจัดทำแนวเขตและราษฎรในพื้นที่ควรมีส่วนร่วมในการจัดทำ

(๓.๑) MOU ร่วมกัน โดยเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และชาวบ้านร่วมกันเดินสำรวจ

(๓.๒) แผนการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการ โดยเฉพาะกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับกรมที่ดินในการตรวจสอบแนวเขตที่ดิน

(๓.๓) การพูดคุยสร้างความเข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐกับราษฎรใน

การรับรองแนวเขต

(๔) การดำเนินการทางด้านกฎหมาย

(๔.๑) การดำเนินการจัดทำแนวเขตต้องถูกต้องตามระเบียบและโปรงใส รวมทั้งไม่ขัดกับ

กฎหมาย

(๔.๒) จัดตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองร่วมกันให้ถูกต้องโปรงใสไม่ขัดแย้งต่อกฎหมาย

(๔.๓) การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสมของพื้นที่

(๔.๔) แนวเขตที่กำหนดขึ้น ควรมีกฎหมายรองรับ

(๔.๕) มีการใช้มาตรา ๔๔ ในการบังคับใช้

(๔.๖) สร้างความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่ให้เข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(๕) การตรวจสอบสิทธิ์และการจัดทำแผนที่

(๕.๑) ดำเนินการจัดทำแผนที่ขอบเขตที่ชัดเจนและถูกต้อง

(๕.๒) นำข้อมูลที่ดินเอกสารสิทธิ์ครอบครองโดยชอบ ถ่ายทอดลงในแผนที่การใช้ที่ดิน

(๕.๓) มีการตรวจสอบสิทธิ์ก่อน-หลัง ในการครอบครองที่ดินของราษฎรให้ชัดเจน

(๕.๔) ตรวจสอบขอบเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้ถูกต้องและเข้าใจตรงกัน

(๕.๕) สร้างฐานข้อมูลเรื่องพื้นที่ที่ชัดเจน ถูกต้อง และครบถ้วน ทั้งนี้ ควรร่วมกำหนดความหมายของเขตพื้นที่แต่ละประเภทให้มีความเข้าใจตรงกันในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

(๕.๖) ต้องสร้างการยอมรับในข้อตกลงของการจัดทำขอบเขตของหน่วยงานส่วนกลางกับส่วนภูมิภาคที่ลงพื้นที่สำรวจ

ส่วนที่ ๒ บทนำ

๒.๑ ความเป็นมา

ด้วย พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการดูแลรักษาป่าพรุโต๊ะแดงและการกำหนดขอบเขตป่าพรุให้แน่นอน เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าพรุ ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ และเป็นป่าพรุที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีเนื้อที่มากที่สุดในบรรดาพรุที่ยังเหลืออยู่ในประเทศไทย โดยมีรายละเอียดพระราชดำริของทั้ง ๒ พระองค์ ดังนี้

- พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๓๕ สรุปความว่า

“พรุเราต้องเก็บไว้ เพราะมีความสำคัญ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ต้องห้ามไม่ให้บุกรุกเข้าไป คราวนี้เราทำโครงการที่โคกในเขาจะบุกรุกเข้าไปไม่ได้อีกแล้ว เพราะจำกัดบริเวณเขา ในพรุเราก็ส่งเสริมเอาไม้พรุเพิ่มประสิทธิภาพ อย่างตามข้างทางนี้สวยมาก เห็นไม้ต่าง ๆ ไม้หลาวชะโอนก็มี”

“ควรกำหนดขอบเขตป่าพรุให้แน่นอน เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ อันจะทำให้สภาพแวดล้อม เสียหมด”

- สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

๑) วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ณ บริเวณแปลงนาข้าวบ้านโคกอิฐ - โคกใน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส สรุปความว่า

“ให้บริหารจัดการน้ำในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงโดยเอื้อประโยชน์แก่ป่าและไม่เกิดผลกระทบต่อชุมชน”

๒) วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส สรุปความว่า

“เนื่องจากพื้นที่พรุถูกทำลายบางส่วน เห็นควรให้ทุกหน่วยงานประสานกัน เพื่อจัดทำการแบ่งเขตการใช้ที่ดิน (Zoning) ตามที่ได้จัดตั้งคณะกรรมการกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุไว้แล้ว”

- เสด็จทางเฮลิคอปเตอร์ มองเห็นป่าพรุโต๊ะแดง ถูกทำลายไปมาก ทั่วไปดูและหาทางแก้ไข

๓) วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ณ ศูนย์วิจัยและศึกษาธรรมชาติป่าพรุสิรินธร ตาบลป่าเสม็ด อำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส สรุปความว่า

“การจัดการใช้ประโยชน์ในพื้นที่พรุจังหวัดนราธิวาสให้ดำเนินการให้เป็นรูปธรรม”

“ให้พิจารณาใช้พื้นที่ตามขอบเขตที่กำหนด ตามเขตการใช้ที่ดิน ซึ่งได้แก่ เขตพัฒนา เป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม อาจเชิญชวนหรือจ้างราษฎรให้เข้ามาร่วมพัฒนาได้ โดยควรส่งเสริมการปลูกพืชท้องถิ่น เช่น สาคู เสม็ด และหลุมพี ในรูปแบบสวนป่าเศรษฐกิจเขตอนุรักษ์ เป็นสภาพป่าที่ต้องสงวนรักษาไว้ ควรปลูกป่าให้กลับสภาพเป็นป่าพรุดั้งเดิม เขตสงวน เป็นพื้นที่ที่ต้องรักษาสภาพอย่างเข้มงวด สามารถเข้าดำเนินการได้เฉพาะการศึกษาวิจัยเท่านั้น”

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินงานสนองพระราชดำริมีความชัดเจน รวมทั้ง สามารถกำหนด แนวทางการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงให้เกิดเป็นรูปธรรม สอดคล้องตามหลักวิชาการและสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน จึงเห็นควรมีการระดมข้อคิดเห็น ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมทั้งนำเสนอประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อนำข้อมูลและข้อคิดเห็นดังกล่าวมารวบรวม ประมวลและวิเคราะห์ เพื่อนำไปผนวกรวมกับข้อมูลเชิงวิชาการในการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ที่ถูกต้องและเหมาะสม แล้วนำไปสู่ การจัดทำแผนงานเชิงบูรณาการในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป โดยประเด็นที่ควรนำมาร่วมพิจารณาและวางแผนการดำเนินการ

จะมุ่งเน้นในเรื่อง การทบทวนพระราชดำริและผลการดำเนินงานสนองพระราชดำริ การบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องการบริหารจัดการน้ำ การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงให้ชัดเจน และการป้องกันและควบคุมไฟป่า แนวทางการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงแบบมีส่วนร่วม ทั้งในส่วนของภาครัฐ ภาคสังคม และภาคประชาชน และแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง ดังนั้น การจัดโครงการสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงจะเป็นโครงการฯ ที่สำคัญในการระดมข้อคิดเห็นและร่วมวางแผนการดำเนินงาน ที่สอดคล้องกับวิธีการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการในการดูแลรักษาและบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงให้คงความอุดมสมบูรณ์เช่นนี้ตลอดไป

๒.๒ วัตถุประสงค์

๒.๒.๑ เพื่อดำเนินการทบทวนพระราชดำริและผลการดำเนินงานสนองพระราชดำริในการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงให้ถูกต้องและครบถ้วน

๒.๒.๒ เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐและราษฎรในการร่วมวางแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องการบริหารจัดการน้ำ การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงให้ชัดเจน และการป้องกันและควบคุมไฟป่า รวมทั้งแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

๒.๒.๓ เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงที่ถูกต้องและสอดคล้องตามหลักวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางต้นแบบที่ดีอันเป็นแนวทางมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการดูแลรักษาป่าพรุโต๊ะแดงให้ยั่งยืนสืบไป

๒.๓ แนวทางดำเนินงาน

โครงการสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง เป็นการระดมความคิดร่วมกันในการวิเคราะห์และวางแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงที่มีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ รวมทั้ง ร่วมหาแนวทางในการขจัดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา เพื่อเป็นทิศทางในการสร้างแนวทางปฏิบัติที่มุ่งไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจากการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและราษฎรในพื้นที่ โดยรูปแบบการจัดโครงการสัมมนาเกี่ยวกับ การบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง จะแบ่งการดำเนินการเป็นการจัดสัมมนาฯ จำนวน ๓ กิจกรรม พร้อมแบ่งหน่วยงานผู้รับผิดชอบกิจกรรมดังกล่าว ประกอบด้วย ๓

กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
๑. การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สำนักงาน กปร.
๒. การสัมมนาเชิงวิชาการเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๓. การสัมมนาเชิงบูรณาการเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	จังหวัดนราธิวาส (สำนักงานจังหวัดนราธิวาส)

๒.๔ พื้นที่เป้าหมาย/กลุ่มเป้าหมาย

การจัดโครงการสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ซึ่งแบ่งการดำเนินการเป็น การจัดสัมมนาฯ จำนวน ๓ กิจกรรม มีกลุ่มเป้าหมายจำนวนรวมทั้งสิ้น ๙๗๐ คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมและจำนวนกลุ่มเป้าหมาย

(๑) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	จำนวน ๕๗๐ คน
(๒) การสัมมนาเชิงวิชาการเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	จำนวน ๒๕๐ คน
(๓) การสัมมนาเชิงบูรณาการเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	จำนวน ๑๕๐ คน

โดยมีกลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมโครงการสัมมนาฯ ทั้ง ๓ กิจกรรม ประกอบด้วย

- (๑) สำนักงาน กปร. (ผู้บริหาร/เจ้าหน้าที่)
- (๒) จังหวัดนราธิวาส
 - (๒.๑) ส่วนราชการประจำจังหวัดนราธิวาส
 - (๒.๒) ส่วนราชการระดับอำเภอ
 - (๒.๓) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./อบต./เทศบาล/กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน)
- (๓) กรมอุทยานแห่งชาติแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
 - (๓.๑) หน่วยงานในส่วนกลาง : สำนักสนองงานพระราชดำริ
 - (๓.๒) หน่วยงานในพื้นที่ :
 - สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๖
 - สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๖ สาขาปัตตานี
 - เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
 - สถานีควบคุมไฟป่าพรุโต๊ะแดงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 - สถานีทดลองปลูกพรรณไม้พิกุลทอง
 - ศูนย์วิจัยและศึกษาธรรมชาติป่าพรุสิรินธร
- (๔) กรมป่าไม้
 - (๔.๑) หน่วยงานในส่วนกลาง : สำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ
 - (๔.๒) หน่วยงานในพื้นที่ :
 - สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๓ สาขา นราธิวาส
 - ส่วนป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า
- (๕) กรมชลประทาน
 - (๕.๑) หน่วยงานในส่วนกลาง : กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 - (๕.๒) หน่วยงานในพื้นที่ :
 - สำนักงานชลประทานที่ ๑๗
 - โครงการชลประทานนราธิวาส
 - โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาบางนรา
 - โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาโก-ลก
- (๖) กรมพัฒนาที่ดิน
 - (๖.๑) หน่วยงานในส่วนกลาง : กลุ่มประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
กองแผนงาน
 - (๖.๒) หน่วยงานในพื้นที่ :
 - สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๑๒
 - สถานีพัฒนาที่ดินนราธิวาส
- (๗) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- (๘) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ
 - (๘.๑) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - (๘.๒) สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (กลุ่มงานประสานการพัฒนาพื้นที่ตามพระราชดำริ)
 - (๘.๓) กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 - (๘.๔) กรมฝนหลวงและการบินเกษตร

- (๘.๕) กองทัพภาคที่ ๔ (กอ.รมน.ภาค ๔ ส่วนหน้า/ผบ ฉก นราธิวาสสนย/ผบ ร๑ ๕๑/พล ร.๑๕)
- (๘.๖) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)
- (๘.๗) กรมที่ดิน
- (๘.๘) สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส
- (๘.๙) สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส
- (๘.๑๐) สำนักงานประมงจังหวัดนราธิวาส
- (๘.๑๑) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนราธิวาส
- (๘.๑๒) การยางแห่งประเทศไทย
- (๘.๑๓) ที่ปรึกษาฯ (ด้านสิ่งแวดล้อม)
- (๘.๑๔) NGO ในพื้นที่
- (๘.๑๕) เยาวชนเพื่อนชาวพรุ
- (๘.๑๖) เครือข่ายด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (๘.๑๗) มหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้อง

(๙) ราษฎรในอำเภอที่เกี่ยวข้อง (อำเภอเมืองนราธิวาส อำเภอตากใบ อำเภอสุหนิงปาดิ อำเภอสุหนิงโก-ลก และอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส)

๒.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๒.๕.๑ ได้ฐานข้อมูลพระราชดำริและผลการดำเนินงานสนองพระราชดำริในการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงที่ถูกต้องและครบถ้วน

๒.๕.๒ สามารถสร้างการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐและราษฎรในการวางแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องการบริหารจัดการน้ำ การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงให้ชัดเจน และการป้องกันและควบคุมไฟป่า รวมทั้งแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

๒.๕.๓ เกิดแนวทางการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงที่ถูกต้องและสอดคล้องตามหลักวิชาการที่สามารถเป็นแนวทางต้นแบบที่ดีอันเป็นแนวทางมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการดูแลรักษาป่าพรุโต๊ะแดงที่ยั่งยืนสืบไป

ส่วนที่ ๓

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนราธิวาส

๓.๑ สภาพทั่วไป

(๑) ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดนราธิวาส ตั้งอยู่บนฝั่งทะเลด้านตะวันออกของแหลมมลายูห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ประมาณ ๑,๑๔๙ กิโลเมตรและทางรถไฟประมาณ ๑,๑๑๖ กิโลเมตร สูดชายแดน ไทย-มาเลเซียที่ สถานีรถไฟสุโงโกลก

● **อาณาเขต** จังหวัดนราธิวาส มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ จดจังหวัดปัตตานีและอ่าวไทย
- ทิศใต้ จดอ่าวไทยและประเทศมาเลเซีย
- ทิศตะวันออก จดประเทศมาเลเซีย
- ทิศตะวันตก จดจังหวัดยะลา

● **แนวเขตระหว่างประเทศ** มีชายแดนที่เชื่อมกับรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซียทั้งทางบกและทางน้ำมีเขตแดนติดต่อกันยาวประมาณ ๑๗๘.๖๐ กิโลเมตร มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย รวม ๓ ด้าน คือ

ชื่อด่านพรมแดน	เขตปกครองฝั่งไทย	เขตปกครองฝั่งมาเลเซีย
๑. ด่านตากใบ (๓๔ ไร่)	อ.ตากใบ	Tumpat (รัฐ Kelantan)
๒. ด่านสุโงโกลก (๖๑ ไร่)	อ.สุโงโกลก	RangtauPanjang (รัฐ Kelantan)
๓. ด่านบูเกะตา (๔๙ ไร่)	อ.แว้ง	Bukit Bunga (รัฐ Kelantan)

(๒) ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่ ๒,๗๙๗,๑๔๓ ไร่ มีพื้นที่ป่าและภูเขาประมาณ ๒ ใน ๓ ของพื้นที่ทั้งหมด มีภูเขาหนาแน่นแถบทิศตะวันตกเฉียงใต้จดเทือกเขาสันกาลาคีรี ซึ่งเป็นแนวกันพรหมแดนไทย-มาเลเซียลักษณะของพื้นที่มีความลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออกพื้นที่ราบส่วนใหญ่อยู่บริเวณติดกับอ่าวไทยและที่ราบลุ่มบริเวณแม่น้ำ ๔ สาย คือแม่น้ำสายบุรี แม่น้ำบางนรา แม่น้ำตากใบ และแม่น้ำโก-ลก มีพื้นที่ป่าพรุจำนวนประมาณ ๓๖๑,๘๖๐ ไร่

(๓) ภูมิอากาศ เป็นแบบมรสุมเขตร้อนแบ่งออกเป็น ๒ ฤดู ได้แก่

(๓.๑) ฤดูฝน แบ่งออกเป็น ๒ ช่วง ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม อีกช่วงหนึ่ง คือ ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๒๐๙.๕๘ มิลลิเมตรต่อปี ทำให้จังหวัดนราธิวาสไม่เคยประสบปัญหาแล้งโดยในปี ๒๕๖๐ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยสูงถึง ๔,๘๒๗ มิลลิเมตร ซึ่งมีปริมาณที่สูงกว่าปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๓๐ ปี (๒,๔๕๗.๖ มิลลิเมตร.)

(๓.๒) ฤดูร้อน อยู่ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน

(๔) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

(๔.๑) สาธารณูปโภค : ในปี ๒๕๖๐ จังหวัดนราธิวาส มีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าทั้งหมด ๑๘๔,๙๗๖ ราย ผู้ใช้ไฟฟ้าส่วนใหญ่ คือ ภาคครัวเรือน รองลงมาคือ ภาคสถานธุรกิจและอุตสาหกรรม และสถานที่ราชการและสาธารณะตามลำดับปริมาณกระแสไฟฟ้าที่ใช้ในจังหวัดรวม ๓๔.๒๓๐ ล้านกิโลวัตต์ สามารถให้บริการไฟฟ้าครอบคลุม ทั้ง ๑๓ อำเภอ และมีผู้ใช้น้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาค จำนวน ๒๙,๘๑๓ ครัวเรือน ใน ๙

อำเภอส่วนอำเภอที่เหลืออีก ๔ อำเภอ ใช้น้ำจากประปาหมู่บ้าน ประปาภูเขา บ่อน้ำตื้นและ บ่อน้ำบาดาลการ ให้บริการในพื้นที่ห่างไกล องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ดำเนินการให้ความช่วยเหลือและหมู่บ้านที่ไม่มี น้ำประปาใช้จำนวน ๑๒ หมู่บ้าน ซึ่งสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนราธิวาส และองค์การบริหาร ส่วนตำบลอยู่ระหว่างดำเนินการให้ความช่วยเหลือ สำหรับแหล่งน้ำในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสส่วนใหญ่จะแหล่งน้ำ จากบ่อน้ำบาดาลรวม ๘๑๖ แห่ง โดยมีปริมาณน้ำที่เก็บได้ ๒,๙๘๕ ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง อำเภอที่มีปริมาณน้ำที่กัก เก็บไว้เพื่อใช้อุปโภคบริโภคมากที่สุดคือ อำเภอเมืองนราธิวาส รือเสาะ และบาเจาะ และอำเภอที่มีปริมาณน้ำที่กัก เก็บไว้ให้น้อยที่สุด คือ อำเภอสุคีริน และ อำเภอศรีสาคร และมีสัดส่วนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อจำนวนประชากรในปี พ.ศ.๒๕๖๐ ในอัตราร้อยละ ๓๒.๑๔ เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ ๔.๕๓ โดยในแต่ละปีมีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต เพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งจังหวัดนราธิวาส มีอัตราผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อจำนวนประชากรต่ำเป็นอันดับที่ ๗๔ ของประเทศ ต่ำที่สุดในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน รองจากจังหวัดปัตตานีและจังหวัดยะลา

(๔.๒) การคมนาคมขนส่ง

จังหวัดนราธิวาสมีศักยภาพด้านการขนส่งทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ ซึ่งสามารถรองรับการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจจังหวัดนราธิวาส ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑) **ทางอากาศ :** นราธิวาสมีท่าอากาศยานนานาชาตินราธิวาสรองรับการเดินทาง ปัจจุบัน ให้บริการบินตรงระหว่างจังหวัดนราธิวาสกับกรุงเทพมหานคร วันละ ๒-๓ เที่ยวบิน คือ สายการบินไทยสมายล์ และแอร์เอเชีย มีผู้โดยสารปีละกว่า ๒๔๐,๐๐๐ คน

๒) **ทางน้ำ :** มีการคมนาคมทางน้ำมีท่าเรือชายฝั่งที่เป็นท่าเรือเชิงพาณิชย์ ซึ่งเป็นจุดกระจายสินค้าไปสู่ต่างประเทศและจังหวัดชายแดนภาคใต้

๓) **ทางบก :** มีเส้นทางรถไฟจากกรุงเทพมหานครจรดชายแดนรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซียในอนาคตหากมีการเชื่อมต่อเส้นทางรถไฟสายนี้ไปถึงเมืองตุมปัต และปาเสมัส ของมาเลเซีย ก็จะเชื่อมโยงผ่านไปยังรัฐ ตรังกานู จนถึงประเทศสิงคโปร์ได้ซึ่งจะสามารถพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวในอาเซียนตอนใต้ได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีเส้นทางถนน ซึ่งเป็นถนนสี่เลนที่เชื่อมต่อกับกระเปียงเศรษฐกิจของอาเซียน และกระเปียงเศรษฐกิจพิเศษเหนือ ตะวันตกและตะวันออก

๓.๒ สถานการณ์การพัฒนาจังหวัดนราธิวาส

๓.๒.๑ ด้านเศรษฐกิจ

(๑) **ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดนราธิวาส :** มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดนราธิวาส (GPP) ณ ปี ๒๕๕๙ มีมูลค่าเท่ากับ ๔๒,๑๑๐ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาที่มีมูลค่ารวม ๓๘,๔๗๙ ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ ๙.๔๔ มีขนาดเศรษฐกิจเล็กเมื่อเทียบกับภาคใต้ คิดเป็นสัดส่วน ๓.๑ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ เป็น ลำดับสุดท้ายของกลุ่มภาคใต้ชายแดน รองจากจังหวัดปัตตานีและจังหวัดยะลา สำหรับโครงสร้างเศรษฐกิจหลัก ของจังหวัดในปี ๒๕๕๙ ลดการพึ่งพาภาคการเกษตรที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากปี ๒๕๕๕ ภาคการเกษตร มีสัดส่วนร้อยละ ๔๑.๓๙ ของผลิตภัณฑ์มวลรวม ลดลงอย่างต่อเนื่องเหลือเพียงร้อยละ ๓๑.๘๙ ในปี ๒๕๕๙ เนื่องจากราคาสินค้าเกษตรหลักโดยเฉพาะยางพาราและปาล์มน้ำมันที่ปรับตัวลดลง และเริ่มพึ่งพา ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้า และภาคบริการและอื่นๆ มากขึ้น โดยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๘ เพียง เล็กน้อย โดยภาคอุตสาหกรรม ปี ๒๕๕๘ ร้อยละ ๖.๗๘ ของผลิตภัณฑ์มวลรวม เพิ่มเป็นร้อยละ ๖.๘๖ ภาค การศึกษา ร้อยละ ๑๘.๘๐ การค้า ร้อยละ ๙.๙๙ การขนส่ง ร้อยละ ๑.๕๗ และที่พักและบริการอาหาร ร้อยละ ๐.๕๗ และภาคบริการและอื่นๆ ร้อยละ ๓๐.๓๒ ซึ่งอาจเกิดจากความไม่ไว้วางใจในสถานการณ์ความไม่สงบ ของพื้นที่ ทำให้เกษตรกรไม่กล้าไปพื้นที่และหันมาพึ่งพิงภาคบริการมากขึ้น และผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว มี แนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี ๒๕๕๙ จังหวัดนราธิวาส มีมูลค่าเท่ากับ ๖๑,๑๑๕ บาท เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาที่มีมูลค่า รวม ๕๖,๐๙๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๘.๙๖ จังหวัดนราธิวาสมีขนาดเศรษฐกิจเล็กเมื่อเทียบกับภาคใต้ คิดเป็น

สัดส่วน ๕.๑๖ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้เป็นลำดับสุดท้ายของกลุ่มภาคใต้ชายแดน โดยมูลค่าดังกล่าวเริ่มลดลงตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ เป็นต้นมา สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากรายได้ที่ลดลงจากราคาสินค้าเกษตรที่ปรับตัวลดลง และเริ่มขยายตัวในปี ๒๕๕๙

(๒) อัตราการเติบโตเศรษฐกิจ : เศรษฐกิจของจังหวัดนราธิวาสในระหว่างปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๙ มีอัตราการเติบโตลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยชะลอตัวเหลือ ๑.๒ ในปี ๒๕๕๔ และหดตัวเรื่อยมาเป็น ๐.๔ ในปี ๒๕๕๘ ซึ่งต่ำกว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคใต้ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดที่ยังพึ่งพิงภาคเกษตร ซึ่งมีข้อจำกัดในปริมาณผลผลิตที่ขึ้นอยู่กับฤดูกาล ประกอบกับคุณภาพผลผลิตยังไม่ได้มาตรฐาน รวมทั้งราคาที่สูงขึ้นกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสถานการณ์อื่นๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ ทั้งนี้ในปี ๒๕๕๕ เศรษฐกิจหดตัวสูงสุดที่ร้อยละ ๒๐.๐ เนื่องจากเกิดเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่อำเภอ สุโงโกลก ส่งผลต่อการท่องเที่ยว การค้าและการลงทุน แต่อัตราการเติบโตขยายตัวในปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๓.๗ เนื่องจาก โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดลดการพึ่งพิงภาคเกษตรและเพิ่มการพึ่งพิงภาคบริการและอื่นๆ มากขึ้น ทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดนราธิวาสขยายตัวในปี ๒๕๕๙

(๓) ภาคเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดนราธิวาส

(๓.๑) ภาคบริการ โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดในปี ๒๕๕๙ มีสัดส่วนภาคบริการและอื่น ๆ ร้อยละ ๓๗.๕๖ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๘ ร้อยละ ๕.๒๘ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด และมีสัดส่วนเป็นร้อยละ ๑๑.๒๗ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ชายแดน ๒๕๕๙ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๘ ร้อยละ ๙.๐๑ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด ภาคบริการ เป็นลำดับที่ ๒ รองจากจังหวัดปัตตานี สาเหตุจากการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนสาขาการบริหารราชการแผ่นดินและการป้องกันประเทศ ร้อยละ ๓.๒๔ สาขาการศึกษา เพิ่มขึ้นร้อยละ ๖.๑๓ สาขาการบริการด้านสุขภาพและสังคม เพิ่มขึ้นร้อยละ ๗.๑๖ สำหรับสาขาการก่อสร้าง ส่วนใหญ่จะเป็นการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐ สอดคล้องกับข้อมูลการจดทะเบียนพาณิชย์ ส่วนใหญ่จะเป็นการจดทะเบียนพาณิชย์ประเภทรับเหมาก่อสร้าง

(๓.๒) ภาคเกษตร ถือเป็นภาคเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดนราธิวาสมาโดยตลอด และมีการจ้างงานถึงร้อยละ ๔๓ ของการจ้างงานรวม และสัดส่วนการผลิตภาคเกษตรลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ จนถึงปี ๒๕๕๙ และในปี ๒๕๕๙ ประชาชนในพื้นที่หันมาพึ่งพิง ในภาคบริการ และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๑๑ จากเดิมที่มีการพึ่งพิงในภาคการเกษตร แต่เนื่องด้วยราคาผลผลิตทางการเกษตรลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนในพื้นที่หันมาพึ่งพิงในภาคบริการ การโรงแรม และภัตตาคาร การค้าปลีกค้าส่ง เป็นส่วนใหญ่ โดยในปี ๒๕๕๙ ภาคเกษตรมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ ๓๑.๘๙ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ผลผลิตวัตถุดิบทางการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดนราธิวาส ประกอบด้วย ยางพารา ร้อยละ ๖๒.๗๑ ปาล์ม ร้อยละ ๒๒.๘๗ รองลงมาข้าวนาปี ร้อยละ ๕.๔๒ เงาะ ร้อยละ ๒.๖๑ ลองกอง ๒.๓๑ ทุเรียน ร้อยละ ๒.๑๖ มังคุด ร้อยละ ๑.๘๕ และข้าวนาปรัง ร้อยละ ๐.๐๗ ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตาม สัดส่วนการภาคเกษตรมีแนวโน้มปรับตัวลดลง สาเหตุมาจากสาขาเกษตรชะลอตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ปี ๒๕๕๕ เนื่องจากราคายางพาราที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ผลผลิตการเกษตรประเภทไม้ผลยังขึ้นกับฤดูกาล ระยะเวลาการให้ผลผลิตประมาณ ๔ เดือน และแม้ว่าผลผลิตภาคการเกษตรลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ในปี ๒๕๖๐ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของภาคการเกษตรก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ข้าวนาปี และข้าวนาปรัง สำหรับยางพาราและไม้ผลมีแนวโน้มลดลงทั้งลองกอง ทุเรียน เงาะ และมังคุด

ตารางแสดงผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐

ประเภทพืช	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)		เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)		ผลผลิต (ตัน)		ผลผลิตต่อไร่ (กก.)	
	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๕๙	๒๕๖๐
๑. ยางพารา	๑,๐๐๘,๓๔๕	๑,๐๐๗,๑๓๕	๘๒๓,๖๙๑	๘๓๑,๖๖๙	๒๐๑,๕๖๔	๑๙๗,๙๓๗	๒๔๕	๒๓๘
๒. ปาล์มน้ำมัน	๕๑,๙๕๔	๖๔,๗๔๔	๓๔,๙๔๒	๓๖,๑๒๑	๗๓,๔๙๑	๘๑,๓๘๑	๒,๑๐๓	๒,๒๕๓
๓. ข้าวนาปี	๔๗,๙๓๗	๔๗,๖๓๑	๔๖,๕๗๕	๔๖,๘๑๐	๑๗,๔๒๘	๑๘,๕๒๘	๓๗๔	๓๙๖
๔. ข้าวนาปรัง	๔๔๒	๔๕๕	๔๔๒	๔๕๕	๒๐๙	๒๑๙	๔๗๓	๔๘๑
๕. ลองกอง	๖๐,๘๕๕	๕๗,๙๘๘	๕๙,๖๐๐	๕๖,๘๘๘	๗,๔๓๒	๖๔	๑๒๕	๑
๖. ทุเรียน	๓๐,๒๔๙	๓๐,๓๒๙	๒๘,๔๖๒	๒๘,๕๘๔	๖,๙๔๐	๑๔๘	๒๔๔	๕
๗. เงาะ	๒๖,๘๓๕	๒๕,๘๕๕	๒๖,๐๓๒	๒๕,๕๙๑	๘,๓๙๐	๑๑๘	๓๒๒	๕
๘. มังคุด	๒๑,๗๙๙	๒๑,๓๙๘	๒๐,๖๒๖	๒๐,๒๒๕	๕,๙๕๒	๕,๔๖๑	๒๘๙	๒๗๐

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(๓.๓) ภาคการค้า มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี ๒๕๕๙ โดยภาคการค้ามีสัดส่วนร้อยละ ๓.๐๐ ของผลผลิตมวลรวมภาคใต้ชายแดนเป็นลำดับสุดท้ายในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน โดยในปี ๒๕๕๙ การค้ามีสัดส่วนร้อยละ ๙.๙๙ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ซึ่งภาคการค้าขยายตัวจากปีก่อน (๒๕๕๘) ร้อยละ ๐.๗๙ เนื่องจากผู้บริโภคมีความกังวลต่อภาวะเศรษฐกิจและสถานการณ์การเมืองที่ยืดเยื้อ ทำให้ระมัดระวังการใช้จ่าย รวมถึงรายได้ที่ลดลงจากราคาสินค้าเกษตรตกต่ำและรายได้จากธุรกิจท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้ภาคการค้าขยายตัวน้อย นอกจากนี้การค้าชายแดนยังมีความสำคัญเช่นกัน โดยในปี ๒๕๖๐ มีมูลค่าการค้ารวม ๔,๒๓๘.๘๗ ล้านบาท แยกเป็นมูลค่าส่งออก ๑,๑๓๑.๕๒ ล้านบาท มูลค่านำเข้า ๓,๑๐๗.๓๕ ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา (ปี ๒๕๕๙ มีมูลค่าการค้าชายแดน ๔,๗๑๙.๒๕ ล้านบาท) มูลค่าการค้าลดลง จำนวน ๔๘๐.๗๕ ล้านบาท หรือร้อยละ ๑๑.๓๔ ปี ๒๕๕๙ โดยผ่านด่านศุลกากรสุโงเภา-ลก ๓,๑๓๙.๑๐ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๐๖ ด่านศุลกากรตากใบ ๑,๑๒๐.๕๔ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๔๔ และด่านศุลกากรบูเกะตา ๒๓.๘๖ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๖ สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ไม้แปรรูป มะพร้าวผลแก่เปลือก ยางมะตอย พลาสติกแข็ง และหนังโคทั้งตัวหมักเกลือ ส่วนสินค้าส่งออกสำคัญ ได้แก่ พลาสติก เครื่องทำน้ำแข็ง แป้งมันสำปะหลัง ยางก้อนถ้วย และหินแกรนิต เป็นต้น

(๓.๔) ภาคอุตสาหกรรม ในปี ๒๕๕๙ ภาคอุตสาหกรรมมีมูลค่า ๒,๘๘๖.๙๕ ล้านบาท ขยายตัวจากปีที่ผ่านมาที่มีมูลค่า ๒,๖๐๘.๙๓ ล้านบาท อยู่ที่ร้อยละ ๑๐.๖๖ และมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๕.๙๘ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๖.๘๖ ในปี ๒๕๕๙ และมีสัดส่วนร้อยละ ๒.๐๖ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ชายแดน เป็นลำดับสุดท้ายในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน สาเหตุจากการลดลงจากสาขาอุตสาหกรรม เกิดการเลิกประกอบกิจการเนื่องจากได้รื้อถอนเครื่องจักรอุปกรณ์และไม่ได้ประกอบกิจการโรงงานดังกล่าวแล้ว แต่เมื่อมีการประกาศเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนราธิวาส และโครงการเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ซึ่งมีสิทธิประโยชน์ในการลงทุนค่อนข้างสูง ส่งผลให้นักธุรกิจเริ่มเห็นความสำคัญ และหันมาลงทุนเพิ่มขึ้น สำหรับอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ในจังหวัดนราธิวาส เป็นอุตสาหกรรมทั่วไป การผลิตผลิตภัณฑ์ไม้ และการขนส่ง ตามลำดับ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขั้นต้นที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตขั้นพื้นฐาน และในปี ๒๕๕๙ ขยายตัวร้อยละ ๐.๐๘ นอกจากนี้ การจดทะเบียนของบริษัทและห้างหุ้นส่วนจำกัดในจังหวัดนราธิวาส มีการจดทะเบียนสะสมตั้งแต่ปี ๒๕๕๔-๒๕๖๐ รวมจำนวน ๔๙๘ ราย ในปี ๒๕๖๐ มีผู้จดทะเบียนบริษัทและห้างหุ้นส่วน จำนวน ๑๓๙ ราย ลดลงจากปี ๒๕๕๙ จำนวน ๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔.๗๙ และในปี ๒๕๖๐ มีโรงงานอุตสาหกรรมตาม พรบ.โรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ทั้งสิ้น ๔๑๑ โรง แบ่งเป็นโรงงานจำพวก ๑ จำนวน

๑๓๔ โรง เงินลงทุน ๒๑,๔๒๔,๗๐๙ บาท จำพวก ๒ จำนวน ๖๑ โรง เงินลงทุน ๗๙,๐๒๗,๔๐๐ บาท จำพวก ๓ จำนวน ๒๑๖ โรง มีเงินลงทุนทั้งสิ้น ๒,๗๙๔,๖๑๖,๔๓๖.๑๖ บาท

(๓.๕) การท่องเที่ยว : จังหวัดนราธิวาสมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เป็นประตูสู่อาเซียนทางใต้ผ่านทิศตะวันออกเฉียงมาเลเซีย และติดอ่าวไทย ประกอบกับมีทุนมนุษย์และวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์ของความเป็นมาอายุ ๘๐% เชื่อมโยงกับมาเลเซียและอินโดนีเซีย รวมทั้งมีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เช่น ป่าฮาลา-บาลา แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น มัสยิดตะโลละมาเนาะ และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเช่น พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์/อุโมงค์ หมูบ้านจุฬารัตน์พัฒนา ๑๒ และไม้ดอกสุคีริน เป็นต้น และแม้จะเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ก็ยังมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี ๒๕๖๐ มีนักท่องเที่ยว ๖๖๕,๗๑๐ คน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาที่มีนักท่องเที่ยว จำนวน ๖๔๖,๐๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๕ ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติโดยเฉพาะมาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย โดย ในปี ๒๕๖๐ มีนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวต่างชาติ จำนวน ๔๑๒,๒๒๘ คน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๒.๓๑ เป็นสัดส่วนร้อยละ ๖๑.๙๒ ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด และนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวไทย จำนวน ๒๕๓,๔๘๒ คน เพิ่มจากปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๓.๒๗ และเพื่อให้สถานการณ์การท่องเที่ยวกลับมาคึกคัก จังหวัดนราธิวาสได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งที่เป็นเทศกาลประจำปีและกิจกรรมใหม่ๆ เช่น กิจกรรมแสง สี เสียง สื่อผสม งานสมโภชน์ศาลเจ้าแม่โต๊ะโม๊ะ กิจกรรม Big-Bike ไทย-อาเซียน กิจกรรมแข่งขันขมมวยไทย Top King Service กิจกรรมวัฒนธรรมไทยเชื่อมโยงอาเซียน กิจกรรมส่งเสริมช่องทางการตลาดในชื่อ OTOP ทั่วประเทศ ประสานใจสู่แดนใต้ เป็นต้น ประกอบกับจังหวัดนราธิวาส มีสายการบินให้บริการ จำนวน ๒ สายการบิน ทำให้นักท่องเที่ยวมีความสะดวกในการเดินทางมาท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้จังหวัดนราธิวาสมีรายได้จากการท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี ๒๕๖๐ มีรายได้จากการท่องเที่ยว ๒,๘๘๘.๕๓ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาที่มีรายได้ ๒,๖๗๔.๑๕ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๒ เป็นรายได้จากคนต่างประเทศร้อยละ ๖๘.๐๕ และจากคนไทย ร้อยละ ๓๑.๙๕ และมีอัตราการเข้าพักค้างคืน ร้อยละ ๓๑.๙๕ โดยส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย อินเดีย และจีน ตามลำดับ

๓.๒.๒ ด้านสังคมและความมั่นคง

(๑) ข้อมูลการปกครองและประชากร : จังหวัดนราธิวาสแบ่งการปกครองภูมิภาคเป็น ๑๓ อำเภอ การปกครองท้องที่ ๗๗ ตำบล ๕๘๘ องค์การบริหารส่วนส่วนท้องถิ่น จำนวน ๙ แห่ง (อบจ. ๑ แห่ง เทศบาล ๑๖ แห่ง และ อบต. ๗๒ แห่ง) โดยใช้พื้นที่ทั้งจังหวัดมีประชากรรวมจำนวน ๗๙๖,๒๓๙ คน จำแนกเป็น ประชากรชาย ๓๙๓,๘๓๗ คน ประชากรหญิง ๔๐๒,๔๐๒ คน โครงสร้างประชากรจังหวัดนราธิวาสมีลักษณะเป็นรูปแบบคล้ายทรงกรวยปากแคบ ประชากรส่วนใหญ่เป็นวัยเด็กและวัยทำงาน สำหรับผู้สูงอายุเป็นกลุ่มวัยยังคงมีจำนวนน้อย คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๙๑ ของประชากรทั้งหมดซึ่งจังหวัดยังไม่ประสบกับปัญหาผู้สูงอายุ โดยในปี ๒๕๖๐ มีจำนวนทั้งสิ้น ๘๕,๔๑๐ คน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาที่มีจำนวนทั้งสิ้น ๘๓,๖๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๘

(๒) ศาสนาและภาษา : ประชากรจำนวน ๗๙๖,๒๓๙ คน นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน ๖๘๔,๐๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๙๑% นับถือศาสนาพุทธ จำนวน ๘๗,๗๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๐๒% อีกร้อยละ ๓.๐๗ นับถือศาสนาคริสต์อื่น ๆ มีวัด ๗๕ แห่ง สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ๗๑ วัด คณะสงฆ์ธรรมยุต ๔ วัด สำนักสงฆ์ ๒๒ แห่ง สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ๒๐ แห่ง ธรรมยุต ๒ แห่ง และโบสถ์คริสต์ ๕ แห่ง มีพระภิกษุ สามเณร ๔๒๑ รูป สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ๔๑๒ รูป เณร ๙ รูป และคณะสงฆ์ธรรมยุต ๒๐ รูป สำหรับภาษาที่ใช้สื่อสารในพื้นที่ค่อนข้างหลากหลายเพราะมีหลายกลุ่มมาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ อาทิ ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยภาคใต้อื่นๆ ภาษาถิ่นสำเนียงเงาะเป็นภาษาอัตลักษณ์ประจำถิ่นของอำเภอตากใบสำหรับประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามนิยมใช้ภาษาพื้นเมืองหรือภาษายาวีในชีวิตประจำวันมากกว่าภาษาไทย ซึ่งจะคล้ายคลึงกับภาษามลายูของประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และบรูไน

(๓) ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ปี ๒๕๖๑ : จังหวัดนราธิวาสมีครัวเรือนที่ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๑ จำนวน ๑๔๔,๒๒๓ ครัวเรือน ประกอบด้วยประชากรที่อาศัยอยู่จริง ๔๙๘,๓๓๑ คน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๐ (๔๙๖,๐๗๗ คน) จำนวน ๒,๒๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๔๕ ในภาพรวมของจังหวัดนราธิวาสเมื่อนำผลการจัดเก็บข้อมูล จปฐ.ปี ๒๕๕๙ ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต ๕ หมวด ๓๐ ตัวชี้วัด พบว่า ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีผ่านเกณฑ์ ๑๐ อันดับแรก ได้แก่ ๑) คนพิการ ได้รับการดูแลจากคนในครัวเรือน หมู่บ้าน/ชุมชนภาครัฐ ๒) คนสูงอายุได้รับการดูแลจากคนในครัวเรือน หมู่บ้าน/ชุมชนภาครัฐ ๓) คนอายุ ๖ ปีขึ้นไป ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ๔) ครัวเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ๕) ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านมีสภาพคงทนถาวร ๖) คนอายุ ๖ ปีขึ้นไป ออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ ๓ วัน วันละ ๓๐ นาที ๗) เด็กที่จบชั้น ม.๓ ได้เรียนต่อชั้น ม.๔หรือเทียบเท่า ๘) เด็กอายุ ๖-๑๔ ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ ๙ ปี ๙) ครัวเรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ และ๑๐) ครอบครัวมีความอบอุ่น

(๔) ระดับความสุขเฉลี่ยของคนในจังหวัดนราธิวาส : ระดับความสุขเฉลี่ยของคนในครัวเรือนจังหวัดนราธิวาส อยู่ที่ ๘.๐๗ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน โดยอำเภอที่มีความสุขมากที่สุด ได้แก่ อำเภอจะนะ (๘.๗๑%) อำเภอสุคิริน (๘.๖๔%) และอำเภอยี่งอ (๘.๓๖%) ส่วนอำเภอที่มีความสุขน้อยที่สุด ได้แก่ อำเภอระแงะ (๗.๗๓%) อำเภอสุไหงปาดี (๗.๗๓%) และอำเภอเมืองนราธิวาส (๗.๗๖%)

(๕) ด้านสาธารณสุข

(๕.๑) สถานพยาบาลสาธารณสุขภาครัฐและเอกชน

ภาครัฐ จังหวัดนราธิวาส มีโรงพยาบาลทั่วไป ๒ แห่ง คือโรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ และโรงพยาบาลสุไหงโก-ลก โรงพยาบาลชุมชน ทั้งหมด ๑๑ แห่ง เป็นขนาด ๓๐ เตียง ๘ แห่ง ขนาด ๖๐ เตียง ๓ แห่ง สำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีทั้งหมด ๑๑๑ แห่ง

ภาคเอกชน จังหวัดนราธิวาส มีสถานพยาบาลสาขาเวชกรรม จำนวน ๒๗ แห่ง สาขาเวชกรรมเฉพาะทาง จำนวน ๑๔ แห่ง สาขาเวชกรรมความงาม จำนวน ๕ แห่ง สาขาทันตกรรม จำนวน ๑๙ แห่ง สาขาผดุงครรภ์ จำนวน ๑๑ แห่ง สาขาสหคลินิก จำนวน ๒ แห่ง สาขาเทคนิคการแพทย์ จำนวน ๑ แห่ง และสาขาแพทย์แผนไทย จำนวน ๓ แห่ง รวมสถานพยาบาลเอกชนทั้งสิ้น ๘๒ แห่ง ร้านขายยาแผนปัจจุบัน จำนวน ๘๔ แห่งร้านขายยาบรรจุเสร็จ จำนวน ๒๐ แห่ง ร้านขายยาแผนโบราณจำนวน ๓ แห่ง ร้านขายยาบรรจุเสร็จสำหรับสัตว์ จำนวน ๑ แห่ง รวมร้านขายยาทั้งสิ้น ๑๐๘ แห่ง

(๕.๒) บุคลากรด้านสาธารณสุขในภาครัฐและเอกชน

อัตรากำลังด้านสาธารณสุขในภาครัฐจังหวัดนราธิวาส ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐ บุคลากรทางการแพทย์ ๑ คนต่อประชากร ๓,๕๘๗ คน ทันตแพทย์ ๑ คนต่อประชากร ๑๕,๖๑๓ คน เภสัชกร ๑ คน ต่อประชากร ๒,๗๓๒ คน มีสัดส่วนประชากรสูงกว่าภาคใต้และในประเทศ ส่วนพยาบาลวิชาชีพและพยาบาลเทคนิคมีสัดส่วนต่ำกว่าของประเทศ

(๕.๓) ข้อมูลสถิติชีพและสถานะสุขภาพ

ในปี ๒๕๖๐ มีเด็กเกิดใหม่ จำนวน ๑๒,๑๖๔ คน คิดเป็นอัตราการเกิดต่อประชากรหนึ่งพันคน เท่ากับ ๑๕.๓๖ และมีจำนวนเด็กตาย ๔,๓๗๐ คน คิดเป็นอัตราการตายต่อประชากรหนึ่งพันคน เท่ากับ ๕.๕๒ จำนวนการเพิ่มประชากร ปี ๒๕๕๙ เท่ากับ ๗,๓๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๙๘ เมื่อพิจารณาอัตราการเกิดพบว่า สูงที่สุด คือ อำเภอเมืองนราธิวาส ซึ่งมีอัตราการเกิดเท่ากับ ๓๕.๕๖ ต่อประชากร ๑ พันคน และรองลงมา คือ อำเภอสุไหงโก-ลก ซึ่งมีอัตราการเกิดเท่ากับ ๒๑.๑๐ ต่อประชากร ๑ พันคน ส่วนอัตราการตายในเด็ก ๐-๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๖๓ ต่อพันการเกิดมีชีพ ซึ่งเป็นอำเภอที่มีประชากรเป็นอันดับที่ ๑ และอันดับที่ ๓ ของจังหวัดนราธิวาส สำหรับอัตราการตายทารกต่อการเกิดมีชีพพันคน เท่ากับ ๗.๙๔ ลดลงจากปีที่ผ่านมาที่มีอัตราการตาย เท่ากับ ๑๐.๙๑ สาเหตุการตายเกิดจากการคลอดก่อนกำหนดความพิการแต่กำเนิด ภาวะขาดออกซิเจนขณะคลอด โรคปอดบวม

ภาวะสำคัญที่เฝ้าในเด็กแรกเกิด และภาวะติดเชื้อ ตามลำดับ อันเนื่องมาจากความไม่พร้อมทางวัยวุฒิของมารดาที่ตั้งครรภ์ ก่อนวัยอันสมควร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นเป็นวัยที่ยังไม่พร้อมจะมีบุตร จึงไม่ได้ใส่ใจกับการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องในระหว่างการตั้งครรภ์ สาเหตุการตายที่สำคัญ ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง, โรคมาเรียม, โรคของหลอดเลือดสมอง, ติดเชื้อแบคทีเรีย และโรคหัวใจขาดเลือด โดยโรคความดันโลหิตสูงและโรคมาเรียม มีอัตราการตายสูงสุด จำนวน ๓๔๔ คน (คิดเป็นอัตราการตาย ๔๔.๐๘ ต่อประชากรแสนคน) สาเหตุจากพฤติกรรมความเสี่ยงต่อสุขภาพ เช่น การกินอาหารไม่ถูกหลักโภชนาการ การสูบบุหรี่ ขาดการออกกำลังกาย และความเครียด เป็นต้น จึงต้องรณรงค์และให้ความรู้แก่ประชาชน ลดการใช้พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ

(๖) ด้านการศึกษา

(๖.๑) โครงสร้างทางการศึกษา : ในปีการศึกษา ๒๕๖๐ มีสถานการศึกษาในระบบของรัฐ ๓๔๔ แห่ง ประกอบด้วยโรงเรียนในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เขตพื้นที่การศึกษา) จำนวน ๓๕๘ แห่ง วิทยาลัยอาชีวศึกษา จำนวน ๒ แห่ง โรงเรียนในสังกัดเทศบาล จำนวน ๑๐ แห่ง โรงเรียนราชประชานุเคราะห์/สถานสงเคราะห์ จำนวน ๒ แห่งและสถานการศึกษาในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา จำนวน ๒ แห่ง และสถานศึกษานอกระบบของรัฐ จำนวน ๘๑๓ แห่ง ประกอบด้วย สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส จำนวน ๑ แห่ง โรงเรียนเอกชนในระบบ จำนวน ๑๑๑ แห่ง และโรงเรียนเอกชนนอกระบบ จำนวน ๗๐๒ แห่ง

(๖.๒) คุณภาพทางการศึกษา : จังหวัดนราธิวาส ยังมีปัญหาเรื่องคุณภาพการศึกษาเป็นปัญหาเรื้อรังที่จำเป็นต้องแก้ไข โดยการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนนักเรียนชั้น ป.๖ ม.๓ และ ม.๖ เนื่องจากมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมทุกวิชา สาเหตุหลักเนื่องมาจากนักเรียนอ่านหนังสือไม่ออกเขียนไม่ได้ อีกทั้ง ครูผู้สอนไม่มีวุฒิทางการศึกษา ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมาก ทำให้คุณภาพการศึกษาของจังหวัดนราธิวาสอยู่ในลำดับสุดท้ายของประเทศ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาการศึกษา จึงควรต้องแก้ไขเริ่มตั้งแต่ประถมศึกษาให้เด็กอ่านออกเขียนได้ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ส่งผลต่อระดับคุณภาพการศึกษา เพราะหากปล่อยทิ้งไว้จะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาคุณภาพของครูผู้สอน และรูปแบบการเรียนการสอนควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้ จังหวัดนราธิวาสไม่ได้เน้นสนใจต่อการแก้ไขปัญหาการศึกษาในพื้นที่ โดยได้จัดสรรงบประมาณจังหวัดสำหรับการติวนักเรียนเป็นประจำทุกปี ทำให้คุณภาพการศึกษามีแนวโน้มที่ดีขึ้นและเพื่อพัฒนาการด้านสมองเด็กนักเรียน จังหวัดนราธิวาสยังได้ดำเนินโครงการเกษตรอาหารกลางวัน เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการสมองของเด็กที่มีฐานะยากจนให้ได้มีอาหารกลางวันที่มีสารอาหารครบถ้วน แต่ทั้งนี้ในอนาคตเพื่อให้การแก้ไขปัญหาการศึกษาที่มีความยั่งยืน ควรต้องบูรณาการกัน ทั้งราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น นอกจากคุณภาพการศึกษาของจังหวัดนราธิวาสจะค่อนข้างต่ำแล้ว จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ ๑๕ - ๕๕ ปี ในปี ๒๕๖๐ เฉลี่ย ๘.๒๐ ปี เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย ๘.๑๐ ปี อยู่ในลำดับสุดท้ายของภาคใต้และกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษาไม่ได้เรียนจนจบมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เป็นเรื่องที่สำคัญและเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องเร่งแก้ไขปัญหการศึกษาในพื้นที่ เนื่องจากจะส่งผลต่อคุณภาพของเด็กเยาวชน ที่เข้าสู่กำลังแรงงาน ทำให้เป็นแรงงานไร้ฝีมือและขาดทักษะ

(๗) ด้านแรงงาน

(๗.๑) กำลังแรงงาน : ในปี ๒๕๖๐ จังหวัดนราธิวาสมีผู้ที่อยู่ในวัยแรงงาน (อายุ ๑๕ ปีขึ้นไป) จำนวน ๕๐๘,๘๓๑ คน เป็นผู้ที่อยู่ในวัยกำลังแรงงาน จำนวน ๓๒๘,๑๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๔๙ สำหรับผู้มีงานทำจำนวน ๓๑๑,๕๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๔ ผู้ว่างงานจำนวน ๑๖,๕๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๓ ซึ่งแบ่งออกเป็นเพศชาย จำนวน ๑๐,๕๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๗ และเพศหญิงจำนวน ๕,๙๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๑๖ และมีอัตราผู้ว่างงานร้อยละ ๕.๐๑ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ที่มีอัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ ๑.๗๔ และอัตรา

การว่างงานของจังหวัดนราธิวาสสูงกว่าอัตราการว่างงานกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน และอัตราการว่างงานระดับประเทศ สาเหตุเนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น จำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในพื้นที่ที่มีจำนวนมากขึ้น ประกอบกับนักศึกษาจบใหม่ที่มีค่านิยมในการกลับมาทำงานในพื้นที่ ซึ่งโดยสภาพเศรษฐกิจนั้นไม่สามารถขยายตำแหน่งงานรองรับกำลังแรงงานเหล่านี้ได้ ปัญหาเรื่องสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ยังเป็นแรงสนับสนุนให้เกิดผลกระทบต่อแรงงานในพื้นที่ และส่งผลถึงความเชื่อมั่นของนักธุรกิจ และนักลงทุนทำให้การลงทุนหรือการขยายกิจการเกิดการชะลอตัว นอกจากนี้การปรับขึ้นอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของจังหวัด ๓๐๐ บาทต่อวัน ตามนโยบายของรัฐบาล ยังส่งผลกระทบต่อตรงต่อการจ้างงาน ในขณะที่การผลิตคนเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานของภาคการศึกษายังคงมีอย่างต่อเนื่องมีอาจชะลอตามภาวะการณด้านเศรษฐกิจ จึงยิ่งส่งผลต่อการว่างงานหรือการทำงานต่ำระดับ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงภาคการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีแทนการจ้างงานล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการว่างงานทั้งสิ้น

(๗.๒) อาชีพ : ในปี ๒๕๖๐ จังหวัดนราธิวาสมีผู้มีงานทำ ๓๑๑,๕๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๔ พบว่าทำงานในภาคเกษตรกรรม ๑๓๖,๑๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๖๙ ของผู้มีงานทำทั้งหมด สาขาอุตสาหกรรม จำนวน ๑๕,๖๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๐๓ สาขาการค้า จำนวน ๔๖,๕๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๙๔ และสาขาบริการและอื่น ๆ จำนวน ๑๑๓,๒๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๓๕ และเมื่อพิจารณาผู้มีงานทำตามอาชีพในปี ๒๕๖๐ พบว่า สวมใหญ่ทำงานนอกภาคเกษตร จำนวน ๑๗๕,๒๒๑ คน หรือร้อยละ ๕๖.๒๓ ของผู้มีงานทำทั้งสิ้น โดยทำงานในสาขาการขายส่ง การขายปลีกมากที่สุด จำนวน ๔๖,๕๙๕ คน หรือร้อยละ ๒๖.๕๙ การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ จำนวน ๓๐,๒๕๔ คน หรือ ร้อยละ ๑๗.๒๗ และการก่อสร้าง จำนวน ๒๕,๔๕๙ คน หรือร้อยละ ๑๔.๕๓ ตามลำดับส่วนที่เหลือกระจายไปตามอาชีพอื่น ๆ ตามลำดับ

(๗.๓) การพัฒนาศักยภาพแรงงาน สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ๒๕ นราธิวาส ดำเนินการพัฒนาฝีมือแรงงานในปี ๒๕๕๙ ประกอบด้วยการฝึกเตรียมเขาทำงาน มีจำนวน ๑๖๔ คน โดยกลุ่มอาชีพฝึกเตรียมเขาทำงานมากที่สุด คือ ช่างไฟฟ้า จำนวน ๔๕ คน หรือร้อยละ ๒๗.๔๔ รองลงมา คือ ช่างยนต์ จำนวน ๓๔ คน หรือร้อยละ ๒๐.๗๓ และช่างเชื่อมและโลหะแผ่น จำนวน ๓๑ คน หรือร้อยละ ๑๘.๙๐ การฝึกยกระดับฝีมือแรงงาน มีจำนวน ๕๖๓ คน โดยกลุ่มอาชีพที่ฝึกยกระดับฝีมือ จำนวน ๖๓๑ คน คือ ดยกลุ่มอาชีพที่ฝึกยกระดับฝีมือสูงสุด คือ ธุรกิจและบริการ จำนวน ๑๖๙ คน หรือร้อยละ ๒๖.๗๘ ช่าง อุตสาหกรรมศิลป์ จำนวน ๑๒๐ คน หรือร้อยละ ๑๙.๐๒ ช่างก่อสร้าง จำนวน ๑๑๒ คน หรือร้อยละ ๑๗.๗๕ มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ มีการทดสอบทั้งสิ้น ๓๓๔ คน โดยกลุ่มสาขาอาชีพที่ทดสอบ คือ ช่างไฟฟ้า จำนวน ๒๐๑ คน หรือร้อยละ ๖๐.๑๘ ช่างก่อสร้าง จำนวน ๕๓ คน หรือร้อยละ ๑๕.๘๗ ช่างยนต์ จำนวน ๔๘ คน หรือร้อยละ ๑๔.๓๗

(๗.๔) โครงการประชารัฐสวัสดิการ การให้ความช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

จังหวัดนราธิวาสได้ประชาสัมพันธ์โครงการประชารัฐสวัสดิการ การให้ความช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ผ่านทางช่องทางต่างๆของหน่วยงานราชการ เช่น การประชาสัมพันธ์ในคราวดำเนินกิจกรรมจังหวัดเคลื่อนที่ในอำเภอต่างๆ, ประชาสัมพันธ์โครงการผ่านสถานีวิทยุ, ติดป้ายให้ความรู้ตามสถานที่ราชการและสายด่วน ศูนย์ดำรงธรรม ๑๕๖๗ โดยมีจำนวนผู้มาลงทะเบียนใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน ๑๖๑,๙๖๐ คน จำนวนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน ๑๕๕,๑๘๐ คน

๓.๒.๓ ข้อมูลความมั่นคง

(๑) เหตุการณ์ความไม่สงบ : สถานการณ์ความมั่นคง โดยเฉพาะการก่อเหตุรุนแรงหรือสร้างสถานการณ์ความ ไม่สงบในพื้นที่นั้น กลุ่มคนร้าย ยังคงมีความพยายามที่จะก่อเหตุรุนแรงต่อเป้าหมายที่เป็นสัญลักษณ์ของทางราชการ เจ้าหน้าที่ และประชาชนกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง รวมถึง ต้องการทำลายเศรษฐกิจ โดยวิธีการต่างๆ เช่น ก่อเหตุรุนแรงหรือก่อวินาศกรรมที่มีผลกระทบต่อผู้ประกอบการ/ร้านค้า ประชาชนในเขตชุมชนเมือง และแนวโน้มสถิติเหตุการณ์มีแนวโน้มลดลง โดยภาพรวมเหตุการณ์รุนแรง ตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๔๗ ถึงปัจจุบัน พบว่า ปี พ.ศ.๒๕๕๐ มีเหตุการณ์เกิดขึ้นสูงสุด (๗๗๗ เหตุการณ์) และตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๑ - ๒๕๖๑ มีแนวโน้มลดลง

พื้นที่ที่มีการก่อเหตุรุนแรง มากที่สุด นับตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๔๗ ถึงปัจจุบัน คือ อำเภอระแงะ อำเภอรือเสาะ อำเภอบาเจาะ และอำเภอสู่หงป่าตี ตามลำดับ และพื้นที่ที่เกิดเหตุบ่อยที่สุด คือ อำเภอสือคริน ในส่วนของความเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ยังคงมีความเคลื่อนไหวเพื่อสร้างสถานการณ์ความรุนแรงให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพื้นที่และเป้าหมายยังคงเป็นพื้นที่เขตชุมชน เมืองย่านเศรษฐกิจสำคัญ สถานที่ราชการ ฯลฯ เจ้าหน้าที่รัฐ ประชาชนกลุ่มเสี่ยง เช่น ชาวไทยพุทธห่างไกล/ล่อแหลม หรือ ผู้ที่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ แต่จากการบูรณาการการปฏิบัติร่วมกันของ พลเรือน ตำรวจ ทหาร และภาคประชาชน ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน งานพัฒนาในมิติความมั่นคง และการปฏิบัติเชิงรุกเพื่อจำกัดเสรีความเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายโดยปราศจากเงื่อนไขความรุนแรงและเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน ก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้ภาพรวมสถานการณ์ มีแนวโน้มลดลง และความเป็นอยู่ของประชาชนก็กลับมาดำเนินวิถีชีวิตหรือประกอบอาชีพได้อย่างปกติมากขึ้น

(๒) สถานการณ์ยาเสพติด : ยังคงมีการนำเข้าอย่างต่อเนื่องโดยกลุ่มนักค้าต่างประเทศ (นักค้ามาเลเซีย) และกลุ่มนักค้าชาวไทย ซึ่งรูปแบบการนำเข้ายังคงเป็นรูปแบบการนำเข้ามา พร้อมตัวบุคคลและการซุกซ่อนในยานพาหนะเพื่อนำมาแบ่งจำหน่ายให้กับลูกค้าในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ช่องทางการนำเข้ายาเสพติด และสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ด้านศุลกากรสุโข-โก-ลก ,ด้านตรวจคนเข้าเมืองสุโข-โก-ลก, ด้านศุลกากรบูเกะตา ,ด้านตรวจคนเข้าเมืองบูเกะตา, ช่องทางธรรมชาติที่อำเภอชายแดนต่างๆ และมีการแพร่ระบาดมากในพื้นที่ชุมชนเมือง และอำเภอชายแดน ส่วนอำเภอรอบนอกจะมีปัญหาเบาบางลง โดยพบว่า ระดับปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน มีระดับความรุนแรง ๒๗ หมู่บ้าน/ชุมชน ระดับปานกลาง ๕๕ หมู่บ้าน/ชุมชน ระดับเบาบาง ๑๑๑ หมู่บ้าน/ชุมชน และระดับไม่มีปัญหา ๔๖๘ หมู่บ้าน/ชุมชน

(๔) สถานการณ์สาธารณสุข : จังหวัดนราธิวาสมีภัยสาธารณสุข ๓ ประเภท ประกอบด้วย อุทกภัย และดิน/โคลนถล่ม ภัยจากพายุหมุนเขตร้อย/วาตภัย อัคคีภัย และภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน โดยในปี ๒๕๖๐ มีจำนวนครัวเรือนที่ประสบภัย จำนวน ๓๖,๖๐๕ ครัวเรือน ครอบครัว ๑๓ อำเภอ เสียชีวิต ๓ ราย ไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บ และมูลค่าความเสียหาย ๑๘๔,๑๙๗,๖๔๕ บาท

๓.๒.๔) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๑) ทรัพยากรป่าไม้ : จังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่ป่า ๘๕๐,๒๑๖.๘๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๒๘ ของพื้นที่จังหวัด ประกอบด้วยป่าอนุรักษ์ ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จำนวน ๕ ป่า เนื้อที่รวม ๗๑๓,๑๙๒.๖๕ ไร่ คือ อุทยานแห่งชาติบูโด – สุโขหงป่าตี อุทยานแห่งชาติน้ำตกซีโป อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว – เขาดันหยง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา – บาลา ป่าสงวนแห่งชาตินอกเขตป่าอนุรักษ์ ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมป่าไม้ จำนวน ๒๐ ป่า เนื้อที่รวม ๑๓๗,๐๒๔.๑๙ ไร่ สถานการณ์ป่าไม้ของจังหวัดนราธิวาสในปัจจุบัน แม้ว่าพื้นที่ป่าบางส่วนจะถูกบุกรุกทำลายอยู่บ้าง แต่จากข้อมูลดาวเทียมไทยโชตและดาวเทียม Landsat ๘ โดยสำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้ พบว่า ปี พ.ศ.๒๕๕๗ จังหวัดนราธิวาสมีเนื้อที่ป่า ๗๓๘,๙๕๗.๕๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๓๓ ของเนื้อที่จังหวัด และจากสถิติคดีเกี่ยวกับการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ป่าในห้วง ๓ ปี ที่ผ่านมา ปรากฏผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า คดีป่าไม้ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๕ จำนวน ๑๐๐ คดี ลดลงจากปี ๒๕๕๘ ที่มีคดีจำนวน ๑๓๐ คดี และพื้นที่ที่ถูกบุกรุก ลดลงร้อยละ ๑๖.๗๓

(๒) ทรัพยากรน้ำ

(๒.๑) แหล่งน้ำดิบ : แหล่งน้ำตามธรรมชาติในจังหวัดนราธิวาส ประกอบด้วย

- **แม่น้ำบางนรา :** รับน้ำจากเทือกเขาบูโด-สุโขหงป่าตี ผ่านคลองสุโขหงป่าตี คลองยะกัง และคลองตันหยงมัสไหลผ่านท้องที่อำเภอตากใบ อำเภอสู่หงป่าตี อำเภอระแงะ แล้วไหลลงสู่ทะเลที่อำเภอเมืองนราธิวาส มีความยาวประมาณ ๖๐ กิโลเมตร

- **แม่น้ำสายบุรี** : ต้นน้ำเริ่มจากเทือกเขาในอำเภอสุคีริน ไหลผ่านอำเภอจะแนะ อำเภอศรีสาคร อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และอำเภอรามัน จังหวัดยะลา แล้วไหลลงอ่าวไทยที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีมีความยาวประมาณ ๑๙๕ กิโลเมตร

- **แม่น้ำสุโหงโกลก** : เป็นแม่น้ำกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย ต้นน้ำอยู่ในเทือกเขาในประเทศมาเลเซียและท้องที่อำเภอแว้ง ไหลผ่านอำเภอสุโหงโกลก และไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอตากใบ มีความยาวประมาณ ๑๐๓ กิโลเมตร

- **แม่น้ำตากใบ** : เป็นแม่น้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนกระแสในทะเล ประกอบกับคลื่นได้ซัดทรายเข้าหาฝั่งให้เกิดเป็นสันทราย ส่วนภายในยังลึกเป็นแนวยาว จึงเกิดเป็นแม่น้ำยาวประมาณ ๑๔ กิโลเมตร อยู่ชายฝั่งตะวันออกในท้องที่ตำบลเจ๊ะเห ตำบลศาลาใหม่ และไหลไปบรรจบแม่น้ำสุโหงโกลก ที่บ้านตาบา ตำบลเจ๊ะเห อำเภอตากใบ ต่อเขตชายแดนไทยมาเลเซีย

(๒.๒) แหล่งน้ำบาดาล : แหล่งน้ำบาดาลในจังหวัดนราธิวาสประกอบไปด้วยน้ำบาดาลที่ถูกกักเก็บอยู่ในตะกอนหินร่วน และหินแข็งแหล่งน้ำบาดาลที่มีศักยภาพสูงสุดในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส คือ แหล่งน้ำบาดาลในชั้นตะกอนน้ำพาซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด สามารถพัฒนาแหล่งน้ำที่ความลึกตั้งแต่ ๒๐ - ๗๐ เมตร มีปริมาณน้ำ ๑๐ - ๒๐ ลบ.ม./ชม.จนถึงมากกว่า ๒๐ ลบ.ม./ชม. ได้แก่พื้นที่ในอำเภอบาเจาะ, อำเภอเมือง, อำเภอสุโหงโกลก, อำเภอตากใบ คุณภาพน้ำบาดาลส่วนใหญ่เป็นน้ำจืด แต่ปริมาณเหล็กค่อนข้างสูงในเกือบทุกพื้นที่ สำหรับปัญหาของการบริหารจัดการน้ำบาดาล ได้แก่ การลักลอบขุดเจาะน้ำบาดาล และนำน้ำใต้ดินมาใช้โดยไม่ได้อุญาตให้ถูกต้องจึงไม่สามารถควบคุมการสูบน้ำบาดาลที่มีผลกระทบต่อสมดุลของการใช้น้ำ

(๒.๓) สถานการณ์การกัดเซาะชายฝั่งทะเล : จังหวัดนราธิวาส มีชายฝั่งทะเลยาว ๕๗.๗๖ กิโลเมตร ถูกกัดเซาะ จำนวน ๓๗.๒๐ กิโลเมตร พื้นที่ที่ติดแนวชายฝั่งทะเล ๒ อำเภอ ๖ ตำบล คือ อำเภอเมืองนราธิวาส ได้แก่ ตำบลบางนาค ตำบลโคกเคียน ตำบลกะลุวอเหนือ และอำเภอตากใบ ได้แก่ ตำบลไพรวัน ตำบลเจ๊ะเห และตำบลศาลาใหม่ มีความกัดเซาะ เป็นลำดับที่ ๘ ของภาคใต้ ลำดับที่ ๓ ของกลุ่มภาคใต้ ชายแดนรองจากจังหวัดสงขลา และปัตตานี

(๓) ขยะ

จังหวัดนราธิวาสมีขยะ จำนวน ๕ ประเภท ได้แก่ ขยะมูลฝอยตกค้าง (ปริมาณ ๑๖๒.๓๑ ตัน/วัน) ขยะมูลฝอยชุมชนใหม่ที่เกิดขึ้น (ปริมาณ ๗๔๖.๗๖ ตัน/วัน), ของเสียอันตราย (ปริมาณ ๕.๔๙ ตัน/วัน) มูลฝอยติดเชื้อ (ปริมาณ ๐.๔๓๗ ตัน/วัน) และกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตราย (ปริมาณ ๒.๐๓ ตัน/ปี) และจังหวัดนราธิวาสมีสถานที่กำจัดขยะ รวมทั้งสิ้น ๒๓ แห่ง เป็นสถานที่กำจัดขยะแบบถูกหลักวิชาการ ๒ แห่ง คือ เทศบาลเมืองนราธิวาส และเทศบาลเมืองสุโหงโกลก ที่เหลืออีก ๒๑ แห่ง เป็นสถานที่กำจัดขยะแบบไม่ถูกหลักวิชาการ ทั้งนี้ จังหวัดได้รับการจัดสรรงบประมาณ ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙ จำนวน ๓๙๖.๘๕๗๙ ล้านบาท เพื่อดำเนินการใน ๒ โครงการ ได้แก่ ๑) โครงการก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจร เทศบาลตำบลเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส วงเงินงบประมาณ ๗๖.๘๓๘๐ ล้านบาท (เทศบาลตำบลเรือเสาะ) และ ๒) โครงการก่อสร้างระบบการจัดการขยะเพื่อผลิตเชื้อเพลิง (Refuse derive fuel : RDF) และปุ๋ยอินทรีย์ที่เทศบาลเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส วงเงิน ๓๒๐.๐๑๙๙ ล้านบาท (เทศบาลเมืองนราธิวาส)

ส่วนที่ ๔

พื้นที่พรุจังหวัดนราธิวาส

๔.๑ คำนำ

พื้นที่พรุ (Swamp) เป็นประเภทหนึ่งของพื้นที่ชุ่มน้ำ (wetland) ตามคำนิยามที่ปรากฏอยู่ในอนุสัญญา
รามซาร์ (The Ramsar Convention) ได้ให้ความหมายของพื้นที่ชุ่มน้ำว่า “พื้นที่ลุ่มน้ำ พื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ลุ่ม
ชื้นแฉะ พื้นที่ฉ่ำน้ำ มีน้ำท่วม มีน้ำขัง พื้นที่พรุ พื้นที่แหล่งน้ำ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้ง
ที่มีน้ำขัง หรือท่วมอยู่ถาวรและชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่ง และน้ำไหล ทั้งที่เป็นน้ำจืด และน้ำกร่อย และ
น้ำเค็ม รวมไปถึงพื้นที่ชายฝั่งทะเล และพื้นที่ของทะเล ในบริเวณซึ่งเมื่อน้ำลดลงต่ำสุด มีความลึกของระดับน้ำไม่
เกิน ๖ เมตร” (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, ๒๕๓๗)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น การประชุมที่รามซาร์ (Dugan, ๑๙๙๐) ได้จำแนกพื้นที่พรุ (swamp) ให้
อยู่ในกลุ่ม Palustrine กลุ่มย่อย Forested ที่เรียกว่า Freshwater swamp forest (ป่าที่ลุ่มน้ำขัง), Forested
peatlands หรือ peat swamp forest (พื้นที่พรุ)

ความจริง คำว่า “พรุ” เป็นคำภาษาภาคใต้ ที่ชาวบ้านใช้เรียกพื้นที่ราบลุ่ม ที่มีน้ำแช่ขังอยู่เกือบ
ตลอดเวลา และมีลักษณะเป็นดินเหนียว โดยทั่วไป พื้นที่พรุเหล่านี้ไม่ค่อยได้ใช้ทำการเกษตร เนื่องจากมีสภาพไม่
เหมาะสม มักปล่อยทิ้งให้รกร้างว่างเปล่า มีแต่เสม็ด กระจูด ผักกูด หรือต้นเฟิร์น และหญ้าชอนน้ำขึ้นอยู่ทั่วไป
พื้นที่พรุมักรวมพื้นที่อีก ๒ ประเภท เข้าไว้ด้วยกัน คือ พื้นที่ลุ่มน้ำขัง (swamp) และที่ลุ่มชื้นแฉะ (marsh) ที่ลุ่มน้ำ
ขัง หมายถึง ที่ลุ่มน้ำมีน้ำขังมารวมกันอยู่เกือบไม่มีทางออก ใช้ประโยชน์ในทางเพาะปลูกไม่ได้ และใช้ทำทุ่งเลี้ยง
สัตว์ก็ไม่ได้ แต่มีไม้ยืนต้นขึ้นอยู่บ้าง ส่วนที่ลุ่มชื้นแฉะ หมายความว่า ที่ลุ่มชายฝั่งหรือที่อยู่ภายในแผ่นดินเข้ามา เป็น
ที่ราบน้ำท่วมถึง หรือที่มีน้ำแช่ขังหาทางออกไม่สะดวก ทำให้เกิดเป็นที่ลุ่มชื้น บางแห่งเป็นที่ดินเค็ม พอที่จะมีพืช
พรรณขึ้นปะปนอยู่กันใต้น้ำ เมื่อระบายน้ำออกให้แห้งอาจกลายเป็นที่ที่สมบูรณ์ดี ใช้ทำการเพาะปลูกได้
(ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๓๓)

จากคำจำกัดความดังกล่าว จะเห็นว่าที่ลุ่มน้ำขัง และที่ลุ่มชื้นแฉะมีความหมายเหมือนกันในเรื่องของการมี
น้ำแช่ขัง แต่จะแตกต่างกันในเรื่องการใช้ประโยชน์และพืชพรรณที่ขึ้น ซึ่งความจริงเรื่องของการใช้ประโยชน์ไม่ควร
จะนำมากล่าวในเรื่องของคำจำกัดความ เพราะที่ลุ่มชื้นแฉะบางแห่งใช้ทำประโยชน์อะไรไม่ได้ เนื่องจากดินในพื้นที่
นั้นเป็นดินมีปัญหา เช่นเป็นดินเชิงอินทรีย์ หรือดินอินทรีย์ (organic soil) หรือเป็นดินเปรี้ยวจัด (acid sulfate soil)

ดังนั้น ในที่นี้ถ้ากล่าวถึงที่ลุ่มน้ำขังหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “พรุ” จะหมายถึง พื้นที่ชายฝั่งที่มีน้ำแช่ขัง ถ้า
เป็นที่ลุ่มน้ำขัง (swamp) จะมีดินไม่น้อยใหญ่ขึ้น แต่ถ้าเป็นที่ลุ่มชื้นแฉะ (marsh) ก็จะเป็นพวกหญ้า หรือพืชน้ำขึ้น
ส่วนจะใช้ประโยชน์ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับสภาพดินในบริเวณนั้น

พื้นที่พรุ ถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีความเปราะบาง ง่ายต่อความเสื่อมโทรม หากมีการใช้ประโยชน์ หรือมีการ
จัดการที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นการทราบถึงลักษณะทางกายภาพ และเคมีของพื้นที่พรุ จะช่วยทำให้เข้าใจเรื่องของพรุที่
ขึ้น และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการพื้นที่พรุ ของจังหวัดนราธิวาสให้เหมาะสม และให้ยั่งยืนสืบต่อไป

ในประเทศไทยสามารถพบพื้นที่พรุใน ๗ จังหวัด พื้นที่ภาคใต้ ๖ จังหวัดได้แก่ นราธิวาส นครศรีธรรมราช
ชุมพร สงขลา พัทลุง ปัตตานี และภาคตะวันออก ๑ จังหวัด คือ ตราด โดยพรุที่พบในจังหวัดนราธิวาสมีจำนวนมาก
ที่สุดคือ ๒๖๑,๘๖๐ ไร่

ตารางที่ ๑ แสดงอาณาเขตของพื้นที่พรุที่พบในจังหวัดต่างๆ ของประเทศไทย

จังหวัด	ภูมิภาค	เนื้อที่ (ไร่)
นราธิวาส	ภาคใต้	๒๖๑,๘๖๐
นครศรีธรรมราช	ภาคใต้	๗๖,๘๗๕
ชุมพร	ภาคใต้	๑๖,๙๐๐
สงขลา	ภาคใต้	๕,๕๔๔
พัทลุง	ภาคใต้	๒,๗๘๘
ปัตตานี	ภาคใต้	๑,๑๒๕
ตราด	ภาคตะวันออก	๑๑,๙๘๑
ผลรวม		๓๗๗,๐๗๓

๔.๒ การเกิดพื้นที่พรุในจังหวัดนราธิวาส

การเกิดพื้นที่พรุในจังหวัดนราธิวาสเกี่ยวข้องกับการงอกของชายฝั่งทะเล (emergence shoreline) ที่เป็นภูมิฐานชายฝั่งทะเล (coastal landform) ซึ่ง Anderson (๑๙๖๔) อ้างว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชายฝั่งทะเลในเขตอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้อย่างน้อยเมื่อประมาณ ๔,๐๐๐-๕,๐๐๐ ปี ล่วงมาแล้ว สำหรับเกิดการพื้นที่พรุของจังหวัดนราธิวาสมีขั้นตอนการเกิด ซึ่งพอสรุปโดยสังเขปได้ดังนี้

๔.๒.๑ การยกตัวของระดับน้ำทะเล ทำให้เกิดการงอกของชายหาด และแอ่งระหว่างหาดทราย ซึ่งแอ่งน้ำดังกล่าวอาจเล็กหรือใหญ่จนถึงขนาดที่เรียกว่า ทะเลสาบ ก็ได้

๔.๒.๒ แอ่งน้ำดังกล่าวมีตะกอนดิน ซึ่งอาจเป็นตะกอนดินเหนียว ตะกอนดินเลน (mangrove clay) หรือตะกอนอินทรีย์สาร (organic sediment) ทำให้แอ่งน้ำดังกล่าวตื้นเขิน ตะกอนดินที่ถูกพัดพามาทับถมในแอ่งดังกล่าว อาจถูกนำมาทับถมในทะเลในรูปของป่าชายเลน หรือจากลำน้ำที่ไหลลงสู่แอ่งดังกล่าว ถ้าเป็นตะกอนน้ำทะเลจะมีสารประกอบกำมะถัน หรือสารประกอบไพไรต์ (pyrite : FeS_2) มาก ในระยะแรกแอ่งน้ำดังกล่าวจะมีทางออกสู่ทะเลและมีป่าชายเลนขึ้น ต่อมาทางออกสู่ทะเลของแอ่งน้ำดังกล่าวจะถูกปิดโดยสันทรายทำให้น้ำทะเลเข้าไม่ถึง น้ำที่เค็มจะกร่อยลง และแปรสภาพเป็นน้ำจืดในที่สุด ซึ่งการเปลี่ยนสภาพน้ำจากน้ำเค็มเป็นน้ำจืดทำให้ป่าชายเลนตาย และแอ่งน้ำเริ่มตื้นเขิน

๔.๒.๓ เมื่อแอ่งน้ำดังกล่าวเริ่มตื้นเขิน พืชพรรณธรรมชาติเริ่มแรกที่ขึ้นส่วนมากเป็นพืชน้ำหรือพืชตระกูลหญ้า เมื่อพืชดังกล่าวตายลงจะมีการทับถมของซากพืชดังกล่าว ทำให้อ่างน้ำตื้นเขินมากขึ้น ในช่วงนี้สภาพพืชพรรณจะเปลี่ยนแปลงเป็นต้นไม้ ไม้พุ่ม หรือไม้ยืนต้นและแปรสภาพเป็นป่าพรุ (swamp forest) การเปลี่ยนแปลงของสภาพพืชพรรณจากป่าชายเลนเป็นพืชน้ำ และเป็นไม้ยืนต้นขนาดน้อย มีข้อยืนยันจากการศึกษา pollen analysis โดย Hasting (๑๙๘๓) หลังจากพืชพรรณธรรมชาติแปรสภาพเป็นป่าพรุ ต้นไม้ใหญ่เมื่อตายลงจะเกิดการทับถมในบริเวณแอ่งน้ำและเมื่อเน่าเปื่อยผุพังลงจะกลายเป็นดินพีท (peat soil) ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะมีความหนาไม่เกิน ๓ เมตร วางตัวทับอยู่บนดินเลนทะเล ซึ่งมีสารประกอบไพไรต์มาก ตัวอย่างของพรุดังกล่าวได้แก่ พรุโต๊ะแดงซึ่งปัจจุบันยังมีสภาพป่าพรุหลงเหลืออยู่ ประมาณ ๕๐,๐๐๐ ไร่ สำหรับพรุเล็กพรุน้อยทางด้านตะวันออกของพรุโต๊ะแดงจะมีลักษณะดินเหมือนพรุโต๊ะแดงแต่ชั้นดินพีทน้อยกว่า และไม่มีป่าพรุหลงเหลืออยู่

สำหรับพรุบาเจาะ ซึ่งอยู่ระหว่างสันทรายชายทะเล ในปัจจุบันป่าพรุ (swamp forest) ไม่มีเหลืออยู่แล้ว พืชพรรณธรรมชาติที่พบได้แก่ เสม็ด กระจูด และเฟิร์น บางส่วนถูกบุกรุกเพื่อมาใช้ในการปลูกปาล์มน้ำมัน ดินพีทของพรุบาเจาะในปัจจุบันจะหนาไม่เกิน ๑.๕ เมตร เนื่องจากการยุบตัวของดินเอง และบางส่วนถูกไฟเผา ซึ่งเกิดขึ้นมาแล้วหลายครั้ง อย่างไรก็ตามแนวกลางพรุบางเจาะที่ขนานกับคลองบาเจาะที่ขุดขึ้นเพื่อระบายน้ำ ดินพีท

จะหนาไม่เกิน ๕๐ เซนติเมตร และรองรับด้วยดินทรายซึ่งแตกต่างจากส่วนอื่นของพรุบาเจาะ ที่มีความหนาของดินพีทมากกว่าและรองรับด้วยชั้นดินเลนที่มีสารประกอบไพไรท์

ขั้นตอนการเกิดพรุบาเจาะและพรุโต๊ะแดงได้แสดงเอาไว้แล้วในรูปที่ ๒ สำหรับรูปที่ ๓ แสดงการจัดเรียงชั้นดินพร้อมทั้งอายุที่ได้จากการวัดอายุโดยใช้ C๑๔ โดยตัดขวางตามแนวทิศตะวันออก และตะวันตกของพรุบาเจาะ และทางแนวเหนือใต้ของพรุโต๊ะแดง

๔.๓ ลักษณะดินในพื้นที่พรุ

พื้นที่พรุของจังหวัดนราธิวาส ประกอบด้วยดิน ๒ ชนิดที่เป็นดินหลักคือ ดินพีท (peat soil) หรือดินอินทรีย์ (organic soil) และ ดินเปรี้ยว (acid sulfate soil) ซึ่งเป็นดินอนินทรีย์ (mineral soil) ดินพีทส่วนใหญ่จะพบตอนกลางของพื้นที่พรุ ส่วนดินเปรี้ยวจะพบบริเวณขอบๆของพื้นที่พรุ หรือพบบริเวณพื้นที่พรุเล็กน้อย ที่ถูกหักล้างกลางพงเพื่อนำมาใช้ทำนา ลักษณะของดินพีท (peat soil) และดินเปรี้ยวที่พบบริเวณขอบพรุหรือบริเวณพรุเล็กน้อย พออธิบายได้โดยสังเขปดังนี้

๔.๓.๑ ดินพีท (peat soil) หรือดินอินทรีย์ (organic soil)

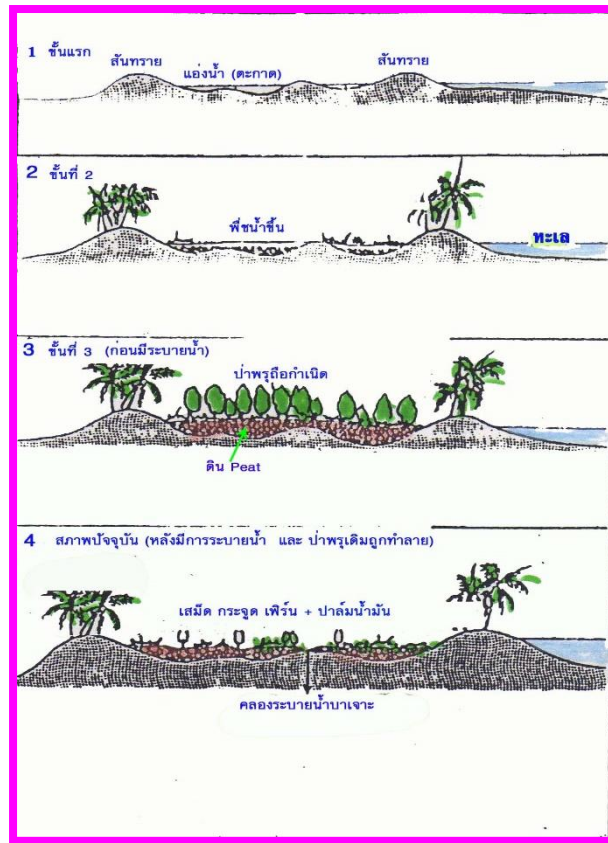
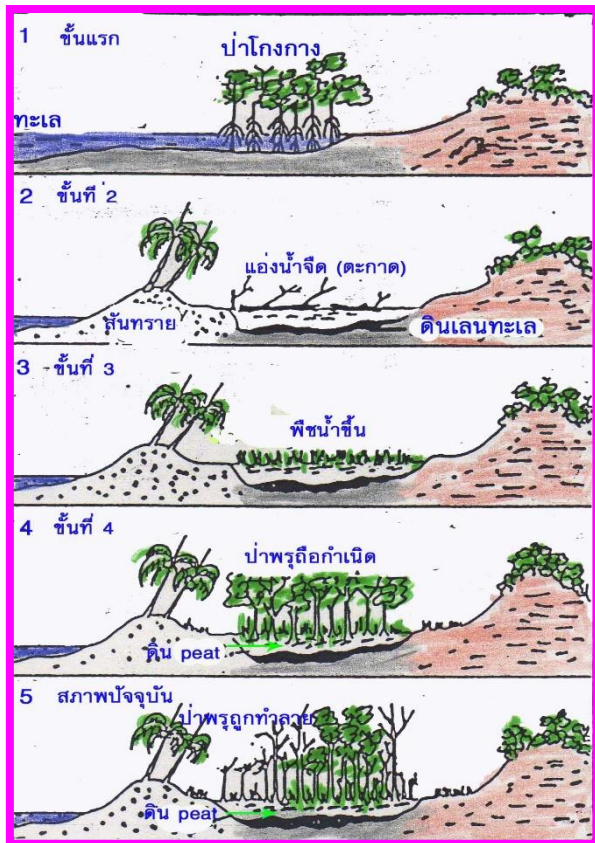
(๑) ลักษณะทางกายภาพ

ดินพีทส่วนใหญ่จะมีชั้นดินอินทรีย์ (organic layer) ที่มีความหนาประมาณ ๗๐-๓๐๐ เซนติเมตร เรียกดินชั้น O เนื้อดินส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยซากพืชสลายตัวผุพังยังไม่หมด เรียกว่า พีท (peat) หรือเรียกว่าวัสดุไฟบริก (fibric soil material) ตามระบบการจำแนกดินแบบอนุกรมวิธาน (Soil Taxonomy) วัสดุไฟบริกดังกล่าวมีเส้นใย (fiber) มากกว่า ๗๕% ของเนื้อดินทั้งหมดโดยปริมาตร มีค่าความหนาแน่นรวม (bulk density) ประมาณ ๐.๑-๐.๓ กรัม/ซีซี ซึ่งถือว่ามีความพรุนสูงมาก นอกจากนี้ยังพบว่ามีเศษซากพืชขนาดโตกว่า ๔ เซนติเมตร เป็นองค์ประกอบประมาณ ๔๒-๖๗ % ซึ่งมักพบมากในชั้นดินช่วงล่าง สำหรับดินช่วงบน เศษซากพืชส่วนใหญ่จะมีขนาดเล็กกว่า ๕ มม. และมีเนื้อละเอียดมากขึ้น หากเกิดการใช้ประโยชน์มาก่อน

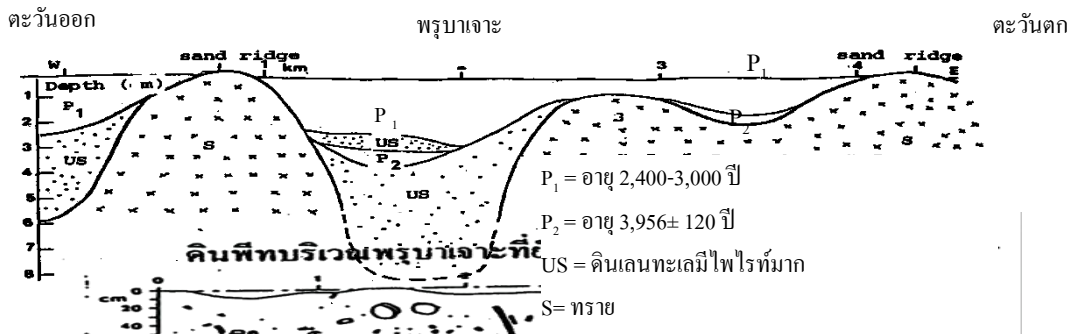
เนื่องจากองค์ประกอบของดินอินทรีย์ส่วนใหญ่เป็นอินทรีย์สาร ดังนั้นดินเหล่านี้จึงมีความสามารถในการอุ้มน้ำสูง ยิ่งสลายตัวดีเท่าไร ก็จะมีความสามารถในการอุ้มน้ำสูงมากเท่านั้น และโดยทั่วไปสามารถอุ้มน้ำได้ประมาณ ๒๐๐-๖๐๐% แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อดินเหล่านี้แห้งเนื่องจากถูกเผาไหม้หรือถูกความร้อน จะแปรสภาพเป็นก้อนแข็งหรือเป็นถ่าน ทำให้ไม่สามารถอุ้มน้ำได้เลย ถึงแม้ว่าจะทำให้ดินเปียกอีกครั้งก็ตาม ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า เป็นการแห้งแล้วไม่อาจทำให้ชื้นได้ (irreversible drying)

เพื่อให้เกิดภาพพจน์ของส่วนที่เป็นองค์ประกอบของดินพีท ที่มีซากพืชขนาดเล็กใหญ่ปะปนรูปที่ ๔ จึงได้นำภาพตัดขวางของหลุมดินที่ขุดยาว ๑๐ เมตร บริเวณพรุบาเจาะ และพรุพิกุลทองมาแสดง (Kyuma. et. al. ๑๙๙๒)

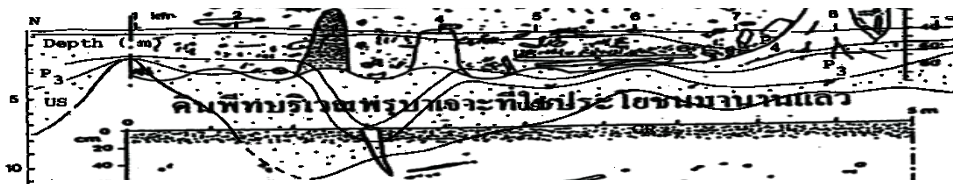
รูปที่ ๑ แสดงขั้นตอนการเกิดพรุโต๊ะแดง และพรุบาเจาะ

รูปที่ ๒ การจัดเรียงชั้นดินของพื้นที่ตัดขวางผ่านพรุบาเจาะและพรุโต๊ะแดง

เหนือ (บ้านปีเหล็ง) พรุโต๊ะแดง ใต้ (บ้านใหญ่)

P₃ = อายุ 5940 ± 100 ปี ถึง 6700 ± 190 ปี
 P₄ = อายุ 1080 ± 90 ปี ถึง 680 ± 85 ปี
 US = ดินเลนทะเลมีไฟโรท้มาก
 CR = ดินเหนียวตะกอนน้ำจืดมีจุดประสีแดง

รูปที่ ๔ ซากพืชที่พบในหน้าตัดของดินในพื้นที่พรุบาเจาะและพรุพิบูลทอง

รูปที่ ๕ รูปตัดหน้าดินพีท (peat soil) ที่พบในจังหวัดนราธิวาส

ชุดดินนราธิวาส

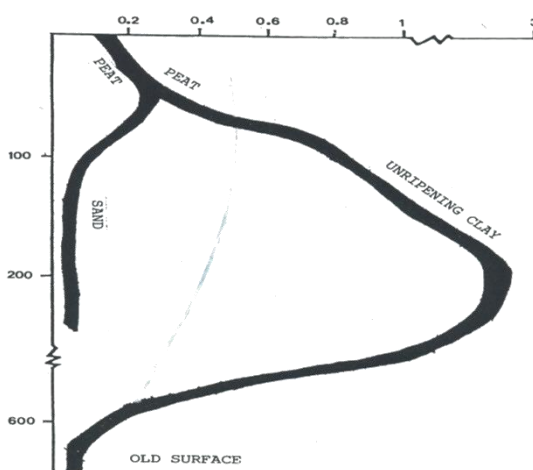

(๒) ลักษณะทางเคมี

ลักษณะทางเคมีของดินพีทโดยทั่วไปจะเป็นกรดจัด หรือมีค่า pH น้อยกว่า ๔.๔ ค่า CEC ของดินจะประมาณ ๖๖-๑๙๒ ซีโมลต่อดิน ๑ กก. ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรูปของ H^+ ที่ประกอบอยู่กับ $RCOOH$ radicals ด้วยเหตุที่ดินเป็นกรดจัด จึงมีประมาณธาตุเหล็กและอะลูมิเนียมอยู่เป็นปริมาณมาก กล่าวคือ มีปริมาณธาตุอะลูมิเนียมและเหล็กที่สกัดได้มากกว่า ๔ ซีโมลต่อดิน ๑ กก. และ ๒๖๐-๓๘๖ ppm.ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันพบว่า ดินนี้มีทองแดงและสังกะสีน้อยมาก สำหรับธาตุฟอสฟอรัสที่สกัดออกมาโดยวิธี Bray II พบว่ามีประมาณ ๒๘ ถึง ๙๔ ppm. ซึ่งถือว่าสูง แต่ถึงกระนั้นก็ตามพืชที่ปลูกส่วนมากแสดงอาการขาดธาตุฟอสฟอรัสให้เห็น จึงแสดงว่าตัวเลขจากการวิเคราะห์ดังกล่าว อาจจำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมว่าธาตุฟอสฟอรัสที่วิเคราะห์ได้ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อพืชได้ทั้งหมดหรือไม่ ในทำนองเดียวกันจุลธาตุ เช่น Cu, Fe, Zn และ Mn จะอยู่ในรูปของ Chelate และ organic polyligand ที่ไม่ค่อยเป็นประโยชน์ต่อพืช ซึ่งการที่แร่ธาตุอาหารถูกตรึงในรูปของ Chelate และ Organic polyligand ทำให้การใช้ปุ๋ยเคมียุ่งยากมาก เพราะธาตุที่ใส่ลงไปดินพีทจะเอาไปใช้ไม่ได้ (Kyuma.et.al, ๑๙๙๒)

องค์ประกอบทางอินทรีย์ของดินพีทส่วนใหญ่จะเป็น lignin, wax, resin (ที่สลายตัวได้ง่าย) และ humic acid นอกนั้นก็จะเป็นพวก polysaccharide, tannin,, hemicellulose และprotein ซึ่งพวกนี้หลังสลายตัวแล้วจะให้กรดฮิวมิก ทำให้ดินเกิดการยุบตัว หรือหดตัว ส่งผลต่อการเขตรกรรม การระบายน้ำ และการวางโครงสร้างพื้นฐาน

โดยทั่วไป ชั้นดินที่อยู่ใต้ชั้นดินพีทจะเป็นพวกดินเลนสีเทาปนน้ำเงิน (ดินชั้น C) ซึ่งเป็นตะกอนน้ำทะเล (marine sediment) ที่มีสารประกอบไพไรท์อยู่ประมาณ ๑-๖% และมีปริมาณคาร์บอนต่อน้อยมาก ดังนั้นเมื่อชั้นดินเลนเหล่านี้แห้งจะปลดปล่อยกรดกำมะถันออกมาทำให้ดินและน้ำเป็นกรดจัด พร้อมกันนั้นจะพบจุดประสีเหลืองฟางข้าว ซึ่งเป็นสารประกอบจาโรไซต์ (jarosites) เกิดขึ้นให้เห็น ตารางที่ ๒ เป็นตารางสรุปคุณสมบัติทางเคมีของดินพีทหรือดินในส่วนที่เป็นดินอินทรีย์และชั้นดินล่างที่อยู่ใต้ชั้นดินพีทที่เป็นดินทรายและดินเลนสีเทาปนน้ำเงิน สำหรับรูปที่ ๕ ได้แสดงปริมาณกำมะถันที่พบในพีท และชั้นดินใต้ชั้นดินพีทที่เป็นดินทรายและดินเลนสีเทาปนน้ำเงิน

รูปที่ ๖ แสดงปริมาณกำมะถันที่พบในพีท และที่พบในดินใต้ชั้นดินพีทที่เป็นดินทราย และดินเลนสีเทาปนน้ำเงิน และชั้นดินใต้ดินพีท

ตารางที่ ๒ คุณสมบัติทางเคมีและทางกายภาพของดินพีท และชั้นดินพีท

Properties	Organic soil material	Underlying material		
		sandy	loamy or clayey	
% moisture at saturation	245-1,107	nd	nd	
Hydraulic conductivity (cm/sec)	0.001-0.032	nd	nd	
Bulk density (gm/cc)	0.10 -0.32	nd	nd	
loss of ignition (%)	85-99	nd	nd	
pH				
1:1 H ₂ O	3.4-4.4	4.6-5.8	2.7-4.6	
1:1 KCl	2.3-3.4	3.6-4.6	2.7-4.4	
1:1 CaCl ₂	2.8-3.8	3.9-4.8	2.6-3.6	
Organic carbon (%)	24-8.0	0.3-1.0	0.9-8.6	
Nitrogen (%)	0.7-1.9	0.01-0.1	0.1-0.3	
CEC (me/100g soil)	66-192	2.1-4.1	13.7-23.2	
Exchangeable				
Ca (me/100g soil)	0.9-10.8	0.1-1.0	0.4-1.0	
Mg (" ")	0.6-6.7	0.1-0.9	0.6-2.7	
Na (" ")	0.3-3.4	0.2-0.9	0.3-0.9	
K (" ")	0.1-0.9	< 0.1	0.1-0.2	
Base saturation (%)				
by CEC	2-15	18-70	6-21	nd
by Sum	2-12	10-22	3-16	=
Bray II-P	18-94	7-23	9-31	วิเคราะห์
Al (N-KCl soluble, me/100 g soil)	0.4-9.9	0.2-2.1	2.3-7.5	
Free Fe (%)	0.1-0.8	< 0.1	0.1-0.4	
DTPA (extractable)				
Cu (ppm)	0.1-0.3	nd	nd	
Zn (ppm)	0.1-2.0	nd	nd	
Fe (ppm)	260-386	nd	nd	

ไม่ได้

เมื่อนำเอาคุณสมบัติของดินพีทและสภาพแวดล้อมมาพิจารณา จะเห็นว่า ศักยภาพในการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรของดินพีทมีน้อยมาก เนื่องจากมีปัญหาหรือข้อจำกัดมากมายหลายประการดังต่อไปนี้คือ

๑) ลักษณะดินไม่เหมาะสมทั้งทางกายภาพและเคมี ลักษณะทางกายภาพได้แก่ ดินมีวัสดุเส้นใย(fiber) และเศษไม้ขนาดเล็กหรือใหญ่มาก ทำให้ยากในการจัดการหรือเขตกรรม เมื่อปล่อยให้ดินแห้งจะติดไฟง่าย หรือเมื่อดินถูกปล่อยให้แห้งนานเกินไปจะทำให้หมดสภาพในการอุ้มน้ำ (irreversible drying) และแร่ธาตุอาหาร ส่วนข้อจำกัดทางเคมีได้แก่ เป็นกรดจัด และขาดธาตุอาหารอย่างรุนแรง ธาตุที่ขาดมากที่สุด ได้แก่ โพแทสเซียม รองลงมาได้แก่ ฟอสฟอรัส ไนโตรเจน แคลเซียม แมกนีเซียม ทองแดง สังกะสี และโบรอน ตามลำดับ ยิ่งไปกว่านี้ถ้าดินมีสภาพเป็นกรดจัด สารประกอบฟีนอล (phenolic compounds) จะไปตรึงกับธาตุบางอย่าง เช่น ทองแดง ทำ

ให้มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืชที่ปลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะมีผลต่อการสร้างเมล็ดของข้าวหรือธัญพืชอื่นๆยิ่งไปกว่านั้นเนื่องจากดินพีทมีดินเลนที่มีสารประกอบไพไรท์รองรับอยู่ข้างล่าง เมื่อชั้นดินอินทรีย์บางลง ซึ่งอาจเนื่องมาจากการยุบตัวหรือการเผาไหม้ ชั้นดินเลนซึ่งมีสารประกอบไพไรท์จะอยู่ตื้นขึ้นมา และมีโอกาสจะทำปฏิกิริยากับออกซิเจน ทำให้ดินเป็นกรดจัดยิ่งขึ้น

๒) เนื่องจากสภาพพื้นที่พรุ มีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ ดังนั้นจึงทำให้ยากในการวางระบบระบายน้ำและควบคุมน้ำ และเมื่อระบายน้ำออกไป ดินจะยุบตัว(subsidence)ลงอย่างรวดเร็ว ทำให้คลองระบายน้ำตื้นเขิน น้ำในคลองระบายจะได้น้อยลงหรือไหลไม่สะดวก

๓) เนื่องจากดินมีข้อจำกัดมาก ดังนั้นพืชเศรษฐกิจที่จะนำมาปลูกได้และให้ได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูง จึงมีค่อนข้างน้อย

๔) เนื่องจากดินมีความหนาแน่นร่วนน้อยมาก ดังนั้นจึงมีความสามารถในการรองรับน้ำหนักน้อย ก่อให้เกิดปัญหาในการใช้เครื่องจักรกล การทำถนน หรือการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน

๔.๓.๒ ดินเปรี้ยว (acid sulfate soil)

(๑) ลักษณะทางกายภาพ

ชั้นดินบนจะมีความหนาประมาณ ๑๕-๒๕ ซม. ซึ่งนับว่าหนากว่าดินบนที่ดอนโดยทั่วไป สีของดินบนจะค่อนข้างดำและมีปริมาณอินทรีย์วัตถุสูง มีความร่วนซุยพอสมควร สำหรับเนื้อดินบนแตกต่างกันแล้วแต่ท้องที่ เช่น อาจจะมีเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง (silty clay loam) เป็นดินร่วนเหนียว (clay loam) หรือเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง (silt loam)จะเห็นได้ว่าดินชั้นบนเหล่านี้จะประกอบไปด้วยอนุภาคทรายแป้ง (silt) เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะมีอยู่ประมาณ ๔๗ ถึง ๗๕ เปอร์เซ็นต์ ชั้นดินบนนี้เรียกว่าชั้น A

ดินชั้นล่างตอนบนมักเป็นสีน้ำตาลอ่อนหรือสีเทาปนน้ำตาล และมีจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือน้ำตาลปนแดงปะปนตามรูกาพีช ดินมีโครงสร้างไม่ค่อยดี หรือค่อนข้างแน่นทึบ เนื้อดินส่วนใหญ่จะเป็นดินร่วนเหนียว (clay loam) หรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง (silty clay loam) ดินชั้นล่างตอนบน จะอยู่ในระดับความลึกประมาณ ๑๗ ถึง ๖๐ เซนติเมตร โดยวัดจากผิวดิน ซึ่งดินล่างตอนบนนี้เรียกว่า Bg (ชั้นบีที่มีสีเป็นเทา)

ดินล่างตอนกลางจะอยู่ถัดจากดินล่างตอนบน และจะพบในระดับความลึกไม่เกิน ๙๐ เซนติเมตร เนื้อดินส่วนใหญ่จะเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง (silty clay loam) ถึงดินเหนียวปนทรายแป้ง (silty clay) ช่วงนี้จะมีจุดประสีน้ำตาลปะปนบ้างเล็กน้อย ดินมีโครงสร้างไม่ค่อยดี เช่นเดียวกับดินล่างตอนบน ตรวจพบซากพีชที่กำลังเน่าเปื่อยผุพังละลายตัวปะปนอยู่บ้าง

ดินล่างชั้นถัดลงไป จะเป็นช่วงต่อระหว่างดินชั้นล่างตอนกลางกับดินเลนสีเทาปนน้ำเงิน ซึ่งเรียกว่า ชั้นซี (C-horizon) ชั้นนี้จะมีสีเทาปนน้ำตาลปะปนกับสีเทาปนน้ำเงิน จะพบจุดประสีเหลืองฟางข้าว เกิดขึ้นเป็นแท่งยาวๆ ตามรูกาพีชเก่า ซึ่งจุดประนี้เป็นสารประกอบจาโรไซต์ (jarosite : $KFe_3(SO_4)_2(OH)_6$) ซึ่งเกิดจากการที่สารประกอบไพไรท์ (FeS_2) ในดินถูกเติมออกซิเจน (oxidizes) ชั้นดินนี้ส่วนใหญ่จะมีเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง (silty clay loam) ดินร่วนเหนียว (clay loam) หรือดินร่วน (loam) เป็นดินที่ไม่มีโครงสร้างค่อนข้างเป็นเลนและอาจพบซากเศษพืชปะปนอยู่บ้าง

ชั้นดินล่างสุด มีสีเทาปนน้ำเงิน มีลักษณะเป็นดินเลน ซึ่งแสดงว่ามีน้ำแช่ขังอยู่ตลอดเวลา อาจพบเศษซากพืชปะปนอยู่บ้าง เนื้อดินส่วนใหญ่จะเป็นดินร่วน (loam) ดินร่วนปนดินเหนียว (clay loam) หรือดินร่วนปนทรายละเอียด (sandy loam) ชั้นดินนี้เมื่อขุดขึ้นมาตากแห้ง จะแข็งตัวขึ้นและมักพบจุดประสีเหลืองฟางข้าว ซึ่งเป็นสารประกอบจาโรไซต์ และคราบเกลือเกิดขึ้น ดังนั้น จึงเป็นสิ่งยืนยันว่า ชั้นนี้จะมีสารประกอบไพไรท์อยู่มาก และเป็นตะกอนที่เกิดขึ้นเนื่องจากเคยมีน้ำทะเลท่วมขังมานานแล้ว

รูปที่ ๗ ดินพีทเมื่อแห้งติดไฟง่าย และจะครุกรุ่นอยู่ใต้ดินเป็นเวลานาน ทำให้ดับได้ยาก

รูปที่ ๘ เมื่อดินพีทติดไฟหรือสลายตัวมากขึ้นจะยุบตัวลง หรือหายไปได้ปีละหลายสิบเซนติเมตร

รูปที่ ๙ พื้นที่นี้เคยเป็นดินพีทมาก่อนแต่ดินพีทหายไปหมดแล้ว เนื่องจากติดไฟที่เหลืออยู่เป็นดินเปรี้ยวจัด

(๒) ลักษณะทางเคมี

จากผลวิเคราะห์ทางเคมี พบว่าเมื่อดินชั้นหรือเปียก ช่วงชั้นดินตอนบนส่วนใหญ่จะเป็นกรดจัด (ค่า pH ประมาณ ๔.๐-๔.๕) ส่วนดินชั้นล่างตอนกลางจะเป็นกรดจัดมาก (ค่า pH ประมาณ ๓.๑-๓.๙) สำหรับดินชั้นล่างสุดซึ่งเป็นเลนมีค่าเป็นกลางถึงเป็นกรดเล็กน้อย (ค่า pH ประมาณ ๕.๔-๖.๔) ถ้าวัดเมื่อดินเปียก แต่ถ้าเมื่อแห้ง pH จะลดลงเหลือประมาณ ๓.๐-๔.๐ การที่เป็นเช่นนี้เพราะสารประกอบไพไรท์ในดินดังกล่าวถูกเติมออกซิเจนปลดปล่อยกรดกำมะถันออกมา

ดินเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีปริมาณอินทรีย์วัตถุสูง ในช่วงชั้นดินตอนบนแต่ตอนล่างมีปริมาณไม่ค่อยแน่นอน ถึงกระนั้นก็ตามจะมีค่าสูงกว่า ๓% สำหรับปริมาณอินทรีย์คาร์บอน (organic carbon) จึงมีอัตราส่วนระหว่างปริมาณอินทรีย์คาร์บอนและไนโตรเจนสูงมาก ซึ่งถือได้ว่าดินนี้มีไนโตรเจนไม่เพียงพอต่อการปลูกพืช

ธาตุที่เป็นต่างในดิน (แคลเซียม แมกนีเซียม โพแทสเซียม และโซเดียม) นับว่ามีน้อยมากเมื่อเทียบกับความเป็นกรด ดังนั้นโอกาสที่ดินจะปลดปล่อยธาตุที่เป็นต่างออกมาสะเทินกรดที่เกิดขึ้นมีน้อยมากหรือแทบไม่มีเลย

สำหรับความอุดมสมบูรณ์ของดินเหล่านี้ ถ้าพิจารณาจากผลค่าเฉลี่ยของผลวิเคราะห์จะเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง แต่ดินเหล่านี้มีปัญหาเรื่องความเป็นกรดจัด ดังนั้น ถึงแม้ว่าจะมีปริมาณแร่ธาตุอาหารอื่นมากพอ แต่ความเป็นกรดจะทำให้ธาตุอาหารเหล่านั้นไม่เป็นประโยชน์ต่อพืช และในขณะเดียวกันจุลชีพอาหารที่มีประจุบวกอาจจะละลายออกมาจนถึงระดับที่เป็นพิษต่อพืชได้ ทำให้พืชที่ปลูกไม่เจริญเติบโตด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าดินเหล่านี้มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ถ้านำดินนี้มาวิเคราะห์หาปริมาณธาตุไพไรท์ (pyrite : FeS₂) พบว่าดินช่วงตอนบน หรือชั้นดินในระดับตื้นกว่า ๗๐ เซนติเมตร จะมีสารประกอบไพไรท์น้อยมาก (๐.๒%) ส่วนดินในระดับลึกลงไป โดยเฉพาะต่อระหว่างดินชั้น B กับ ดินชั้น C ที่เป็นดินเลน หรือชั้นที่เป็นเลนทั้งหมด จะมีปริมาณสารประกอบไพไรท์สูงมาก ค่าที่วัดได้จะอยู่ระหว่าง ๑-๖% ซึ่งถือว่าเป็นปริมาณมากพอที่จะเห็นความเป็นกรดของดินได้โดยง่าย หากสารประกอบไพไรท์ถูกออกซิไดส์ หรือดินถูกทำให้แห้ง

๔.๔ การจำแนกดินพีทและดินเปรี้ยว

เพื่อให้ง่ายในการจดจำ การเข้าใจ และเป็นบรรทัดฐานในการสำรวจดินและทำแผนที่ดิน จำเป็นต้องมีการจำแนกดินพีทดังกล่าว โดยใช้ระบบอนุกรมวิธานดิน (Soil Taxonomy) ตามเอกสาร Soil Survey Staff ๒๐๐๓ ซึ่งอาศัยลักษณะทางกายภาพและเคมีมาใช้ในการจำแนก ลักษณะเหล่านี้ได้แก่ องค์ประกอบของซากพืชหรืออินทรีย์วัตถุ การจัดเรียงชั้นและศักยภาพในการเกิดดินกรด ผลของการจำแนกดังกล่าว ปรากฏว่าในระดับชุดดิน (Soil series) ซึ่งเป็นการจำแนกดินในระดับล่างสุด พอจำแนกได้ออกเป็น ๒ ชุดดินหลักได้แก่ ชุดดินนราธิวาส และชุดดินกาบแดง ซึ่งชุดดินนราธิวาส จำแนกอยู่ในพวกดิน (soil family) หรือมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า dysic, isohyperthermic, Typic Haplofibrists ส่วนชุดดินกาบแดง จำแนกอยู่ในพวกดิน loamy, mixed, dysic, isohyperthermic, Terric Sulphhemists นอกนั้นก็เป็นดินคล้าย (soil variant) ของชุดดินนราธิวาส และชุดดินกาบแดง ซึ่งจำแนกได้หลายพวกดิน เช่น dysic, isohyperthermicFluvaquentic, Haplofibrists ; loamy, mixed, dysic, isohyperthermic Terric Haplofibrists หรือ Typic Sulphhemists เป็นต้น สำหรับดินเปรี้ยวหลักในพื้นที่พรุจำแนกไว้เป็นชุดดินมูโนะ จัดอยู่ในพวกดิน Fine, mixed, isohyperthermic Sulfic Endoaquepts

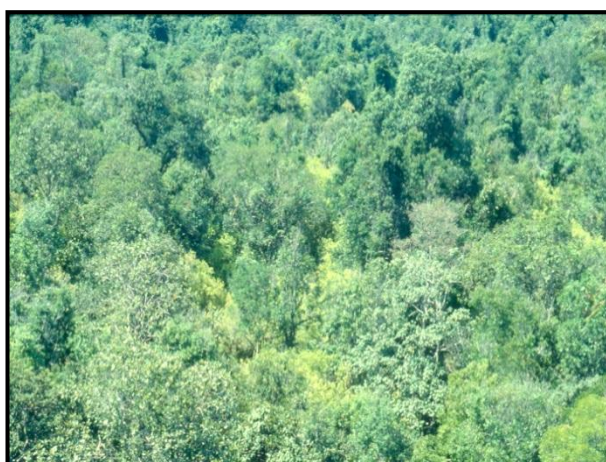
๔.๕ พืชพรรณธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลง

พืชพรรณธรรมชาติที่ขึ้นทั่วไปในบริเวณที่เป็นที่ลุ่มน้ำขัง (swamp) จะเป็นพวกป่าพรุ (swamp forest) ซึ่งมีพันธุ์ไม้มากกว่าร้อยชนิดขึ้นเบียดเสียดกันอย่างค่อนข้างหนาแน่น มีทั้งไม้ยืนต้น ไม้พุ่ม ปาล์ม หวาย เฟิร์น และหญ้าต่างๆ ถ้าดินข้างล่างเป็นพวกดินอินทรีย์หรือดินพีท พวกต้นไม้จะมีลักษณะพิเศษ กล่าวคือที่โคนต้นจะมี

ลักษณะเป็นพุ่ม และมีการค้ำยันคล้ายๆ กับไม้ป่าชายเลน ขนาดของไม้บางชนิดจะมีเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑-๒ เมตร จึงนับว่ามีคุณค่าทางเศรษฐกิจอย่างยิ่ง

ตัวอย่างรายชื่อพันธุ์ไม้ซึ่งเป็นต้นไม้ขนาดใหญ่ที่พบในป่าพรุ ได้แก่ มะฮัง (*Macaranga pruinosa*) เตียวพรุ (*Guana motleyana*) พญาไม้ (*Podocarpus wallichianus*) ตังหน (*Calophyllum inophylloides*) ช้างไห้ (*Neesia alissima*) และทองบั้ง (*Koompassia malaccensis*) เป็นต้น นอกนั้นก็จะมีพวกหมากแดง (*Cyrtostachys lakka*) ที่เป็นไม้หายาก และพบตามธรรมชาติเฉพาะในป่าพรุ ส่วนหลุมพี (*Salacca conferta*) เตยต่างๆ (*Pandanus spp*) หวาย เฟิร์น และหญ้าต่างๆจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของไม้พื้นล่าง

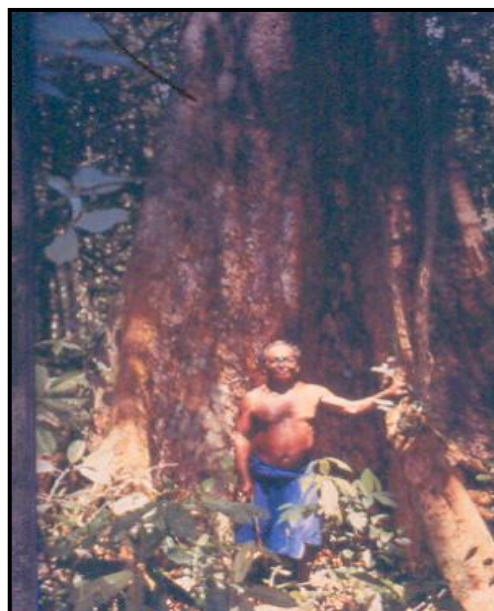
เมื่อป่าพรุถูกทำลายและยังมีน้ำขังแช่อยู่ หรือยังไหลขังแช่ขึ้นลงตามฤดูกาล พวกหญ้าและเฟิร์น จะขึ้นเป็นพืชน้ำ และต้นมะฮังจะขึ้นมาแทนที่จากนั้นไม้ยืนต้นต่างๆจะค่อยๆขึ้นแซมเข้ามา และปรับสภาพกลับเป็นป่าพรุดังเดิม

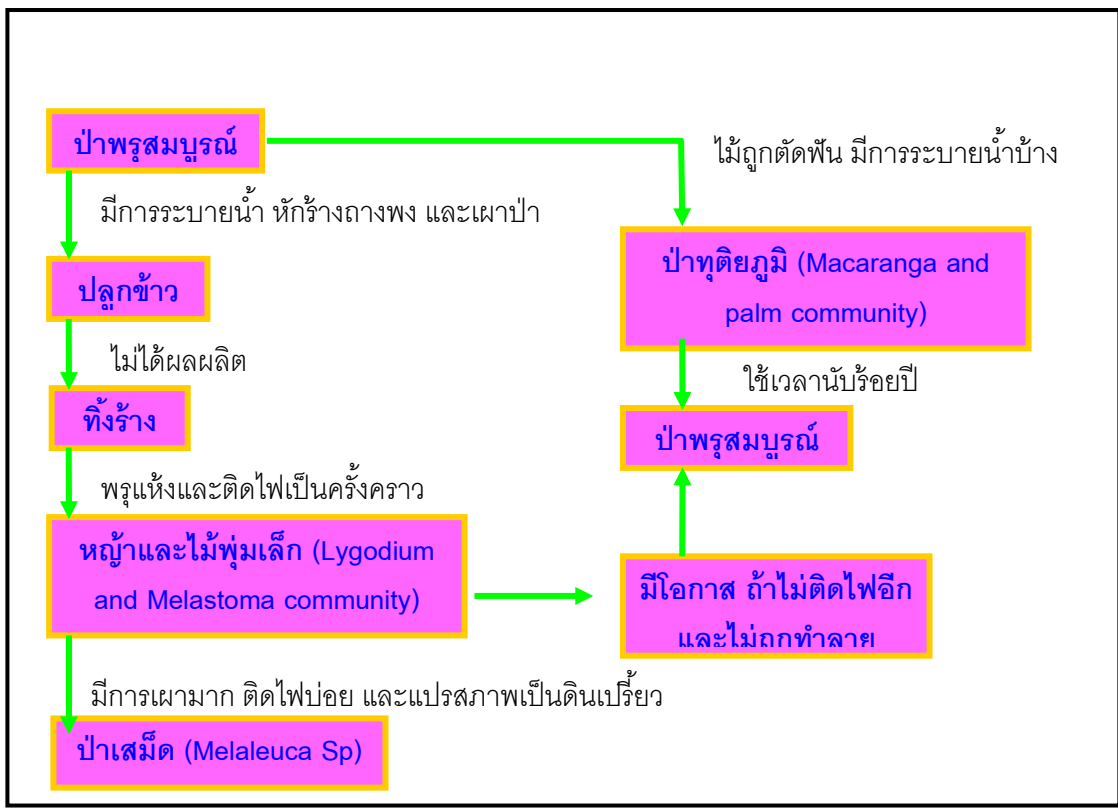
รูปที่ ๑๑ สภาพป่าพรุสมบูรณ์ที่พบบริเวณทางใต้ของพรุโต๊ะแดง ปัจจุบันได้ประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

รูปที่ ๑๒ รากค้ำยัน (*Stilt roots*) เป็นลักษณะสำคัญของต้นไม้ในพรุ มีขึ้นเพื่อค้ำยันให้ลำต้นอยู่ได้ในสภาพดินพีท

รูปที่ ๑๓ ต้นไม้ขนาดใหญ่ต้องสร้างโคนต้นให้แผ่ขยายออกไปเป็นปีกกว้าง เรียกว่า พูพอน (*buttress*) มิฉะนั้นจะล้มง่าย

รูปที่ ๑๔ การเปลี่ยนแปลงสภาพพืชพรรณของป่าพรุนราธิวาส หลังจากถูกรบกวน

แต่ถ้าหากระบบนิเวศเปลี่ยนแปลงไป น้ำในพรุมีการระบายออกหรือในช่วงฤดูแล้ง น้ำแห้ง และมีไฟไหม้ อยู่เสมอๆ พืชเบิกนำส่วนใหญ่จะเป็นพวกเฟิร์น หรือผักกูด และกระจุตี่ ส่วนไม้ต้นที่เริ่มขึ้นคือ (Malaleuca cajuputi) ซึ่งเป็นพวกไม้ทนไฟ และในที่สุดพื้นที่ดังกล่าวจะแปรสภาพเป็นป่าเสม็ดหรือไม้เสม็ด (Melaleuca cajuputi) เนื่องจากสภาพดินมีปัญหาหนัก พื้นที่พรุที่เคยหักร้างถางพงไปแล้ว ส่วนใหญ่จึงถูกทิ้งให้รกร้างว่างเปล่า มิได้ใช้ประโยชน์อันใด ซึ่งในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดนราธิวาส พืชที่ขึ้นส่วนใหญ่เป็นไม้เสม็ด ผสมกับไม้พุ่มขนาดเล็กๆ ซึ่งเป็นพวกต้นมังคุด (Melastoma spp.) ปะปนกับหญ้าคาง กกชี่หมา กระจุตี่ และเฟิร์น

๔.๖ การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่พรุ

การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่พรุ เริ่มเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย ตั้งแต่มีโครงการระบายน้ำหรือชักน้ำ (evacuate) ออกจากพื้นที่พรุ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๕ โดยมีโครงการพัฒนาพรุบาเจาะเป็นโครงการแรก ต่อมาได้ขยาย

โครงการดังกล่าวไปยังพื้นที่อื่นๆ เช่น โครงการมูโนะ โครงการน้ำแบ่ง โครงการลุ่มน้ำบางนรา โครงการบ้านโคกอิฐ-โคกโน และโครงการบ้านยูโย เป็นต้น

ในขณะเดียวกันเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงของการพัฒนาพื้นที่พรุ ทางรัฐบาลและทางสำนักงานจังหวัดนราธิวาสได้จัดสรรที่ดินในพื้นที่พรุ ให้ราษฎรเข้าไปทำการเกษตรในรูปแบบต่างๆ เช่น พื้นที่พรุบาเจาะ (เขตอำเภอบาเจาะ และอำเภอเมือง) ได้จัดสรรที่ทำกินให้ราษฎรในรูปแบบของสหกรณ์นิคม ในทำนองเดียวกันทางด้านทิศตะวันออกของพรุโต๊ะแดง (เขตอำเภอสุไหงปาดี และอำเภอตากใบ) ก็ได้จัดทำเป็นสหกรณ์นิคมพิเหล็ง นอกนั้นจะเป็นพรุเล็กพรุน้อย ที่ทางจังหวัดได้จัดสรรที่ดินให้ราษฎรเข้าไปทำการเกษตร ได้แก่ โครงการหมู่บ้านพรุกาบแดง พรุสะปอม และโครงการหมู่บ้านปศุสัตว์เกษตรมูโนะ เป็นต้น

บางพื้นที่จะอยู่บริเวณขอบพรุที่มีพระราชดำริให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ไปดำเนินการพัฒนาพื้นที่ได้แก่ โครงการหมู่บ้าน โคกอิฐ-โคกโน โครงการหมู่บ้านยูโย โครงการโคกสะตอ โครงการโคกกระท่อม โครงการโคกซุมบก และโครงการตอหลัง-ทรายขาว เป็นต้น

การใช้ประโยชน์พื้นที่พรุบาเจาะ หลังจากมีการขุดคลองบาเจาะผ่านกลางพรุ ตามแนวเหนือใต้และมีการเปิดนิคมใหม่ๆ ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๑๘ พืชที่นำไปปลูกในระยะแรก ได้แก่ ข้าวแต่ผลผลิตต่ำมาก เมื่อไม่ได้ผลพื้นที่ดังกล่าวถูกปล่อยทิ้งร้างแปรสภาพเป็นป่าเสม็ด โดยมีกระจูดและผักกูด หรือเฟิร์นขึ้นเป็นไม้พื้นล่าง ต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ทางนิคมอุตสาหกรรม จึงได้นำปาล์มน้ำมันมาปลูก และขยายเป็นหลายพันไร่ในปัจจุบัน

จากข้อมูลที่เก็บเรื่องของผลผลิตปาล์มน้ำมันโดยศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ โดยสุ่มเก็บจากแปลงเกษตรกร ๒๐ แปลง หรือ ๒๐ ราย พอสรุปได้ดังนี้

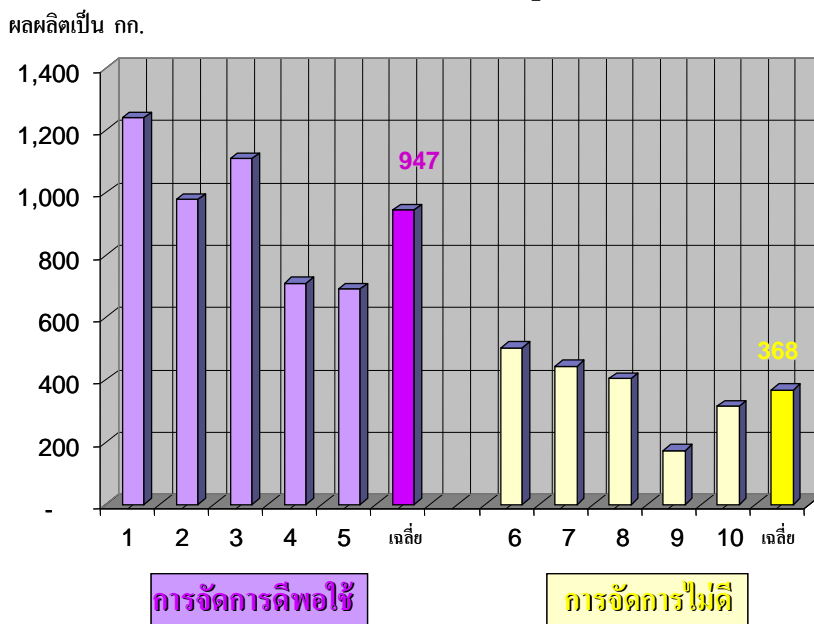
- ปาล์มน้ำมันอายุ ๕-๑๒ ปี มีการจัดการดีพอใช้ ได้ผลผลิตเฉลี่ย ๙๔๗ กก./ไร่
- ปาล์มน้ำมันอายุ ๕-๑๒ ปี มีการจัดการไม่ดี ได้ผลผลิตเฉลี่ย ๓๖๘ กก./ไร่

เมื่อเปรียบเทียบผลผลิตทั้งประเทศ ซึ่งได้ประมาณ ๒,๔๐๐ กก./ไร่ นับว่าน้อยกว่ามาก ถ้านำไปเปรียบเทียบกับผลผลิตปาล์มน้ำมันที่ปลูกในประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีผลผลิตเฉลี่ยประมาณ ๔,๐๐๐-๕,๐๐๐ กก./ไร่ ยิ่งนับว่าน้อยกว่าหลายสิบเท่า

รูปที่ ๑๗ ปาล์มน้ำมันที่ปลูกในพรุบาเจาะ อายุประมาณ ๑๐ ปี จะสังเกตเห็นอาการขาดธาตุอาหารอย่างรุนแรง บางต้นถึงกับแห้งตาย

ผลผลิตปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 5-12 ปี พรุบาเจาะ

รูปที่ ๑๘ กราฟแสดงผลผลิตปาล์มน้ำมันที่กำลังปลูก ในพื้นที่พรุบาเจาะ เฉลี่ยผลผลิตของปาล์มเมื่อมีอายุระหว่าง ๕-๑๒ ปี ซึ่งนับว่าน้อยมากเนื่องจากปลูกบนพื้นที่ดินพีท ซึ่งมีปัญหาทั้งทางเคมีและกายภาพ

สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่พรุอื่นๆ จะมี ๒ แบบ คือ ใช้ทำนา หรือ มีการยกร่องเพื่อปลูกไม้ผลผสมกับพืชล้มลุก ผลผลิตของข้าวที่ปลูกผันแปรไปแล้วแต่สภาพดิน สภาพน้ำ และการจัดการ ถ้าเป็นดินอินทรีย์คาดว่าไม่น่าจะเกิน ๑๐ ถัง/ไร่ ถ้าเป็นดินอนินทรีย์ (mineral soil) ที่เป็นดินเปรี้ยวจะอยู่ประมาณ ๒๐-๔๐ ถัง/ไร่ ถ้าดินเปรี้ยวนั้นได้รับการปรับปรุง โดยการใช้หินปูนฝุ่น (limedust) ซึ่งเป็นวัสดุพลอยได้จากโรงโม่หินปูน

๔.๗ การกำหนดเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุ

การกำหนดเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุ จังหวัดนราธิวาสได้จัดทำขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๙ โดยคณะกรรมการจากหน่วยงานต่างๆ ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง ฯ ซึ่งต่อมาเขตการใช้ที่ดินดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา อนุรักษ์และสงวนพื้นที่พรุได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ แต่เนื่องจากเขตการใช้ที่ดินต่างๆ ดังกล่าวได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ที่ดินอย่างต่อเนื่องมาตลอด สมเด็จพระกนิษฐาธิราช กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงมีพระราชดำริให้ดำเนินการปรับปรุง แก้ไขเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุให้สอดคล้องกับความเป็นจริง จึงมีการจัดทำเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุขึ้น ในปี ๒๕๕๕ ซึ่งยังคงแบ่งเป็น ๓ เขต ได้แก่ เขตสงวน เขตอนุรักษ์ และเขตพัฒนาตามรายละเอียดดังนี้

๔.๗.๑ เขตสงวน เป็นบริเวณป่าพรุ ที่ยังมีสภาพสมบูรณ์ หรือถูกรบกวนน้อยที่สุด เขตนี้จะสงวนไว้อย่างเข้มงวด เพื่อรักษาป่าที่มีอยู่เอาไว้ เพื่อรักษาสมาคมของระบบนิเวศน์ในพื้นที่พรุให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เขตนี้มีเนื้อที่ประมาณ ๑๒๕,๖๒๕ ไร่ พื้นที่ที่พบเป็นพื้นที่ใหญ่ที่ติดต่อกันได้แก่ บริเวณตอนกลางและตอนใต้ของพรุโต๊ะแดง ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอตากใบ อำเภอสุไหงปาดี และอำเภอสุไหงโกลอก เขตพื้นที่นี้ในปัจจุบันได้รับการประกาศให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยปกติบริเวณนี้จะมีน้ำแช่ขังอยู่ตลอด และคาดว่าในช่วงน้ำท่วมสูงสุดคงมีระดับน้ำสูงจากผิวดินไม่เกิน ๒ เมตร สภาพพื้นผิวในบริเวณนี้จะไม่ราบเรียบระหว่างต้นไม้อาจมีลักษณะเป็นแอ่ง และโคนต้นไม้ซึ่งมีรากค้ำยันหรือเป็นพูพอนจะมีลักษณะเป็นโคก

คล้ายๆ จอมปลวก ดังนั้นถึงแม้ว่าจะเป็นฤดูแล้งจัดบริเวณแอ่งระหว่างต้นไม้ก็จะมีน้ำแช่ขังตลอด พื้นที่บริเวณนี้จะมี ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางไม่เกิน ๘ เมตร

๔.๗.๒ เขตอนุรักษ์ เป็นเขตที่จัดไว้เป็นที่อนุรักษ์เป็นเขตที่ป่าพรุ ซึ่งเป็นป่าดั้งเดิมถูกทำลายลงไปมากแล้ว และยังไม่มีการพัฒนาเข้าไปดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การทำลายป่าพรุดังกล่าว อาจเกิดมาจากการหักล้างถาง พกของราษฎรดังกล่าว หรืออาจถูกไฟไหม้ ทำให้ความเสียหายในช่วงปีที่มีอากาศแล้งจัด และเมื่อหน้าดินแห้ง เขตนี้มี เนื้อที่ประมาณ ๑๙,๓๕๐ ไร่ ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณด้านทิศตะวันตกของพรุบาเจาะ บริเวณตอนเหนือของ โครงการปีเหล็ง และขอบๆ โดยรอบของพื้นที่พรุโต๊ะแดง

๔.๗.๓ เขตพัฒนา เขตพัฒนาเป็นเขตที่บริเวณพรุได้รับการชักน้ำ หรือระบายน้ำออกไปข้างแล้ว และพืช พรรณดั้งเดิมตามธรรมชาติ ถูกหักล้างถางจนหมดสิ้น เพื่อใช้เป็นที่ทำกิน อีกทั้งมีโครงการพัฒนาต่างๆ เข้าไป ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เขตนี้มีพื้นที่ประมาณ ๖๓,๑๓๐ ไร่

๔.๘.สรุป

พื้นที่พรุ (swamp) เป็นประเภทหนึ่งของพื้นที่ชุ่มน้ำ (wetland) ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่เหล่านี้ถูกนำมาใช้ ประโยชน์ในกิจกรรมมากมายหลายอย่างทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร ซึ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าว ถ้า ปราศจากการจัดการที่ดี และปราศจากความรู้ทางด้านวิชาการเพื่อนำมาใช้ในการจัดการที่เหมาะสม ผลกระทบ ต่างๆจึงได้เกิดขึ้นแล้วอย่างมากมาย และทำให้สภาวะแวดล้อมของพื้นที่ชุ่มน้ำทั้งหลายเสื่อมโทรมลงอย่างเห็นได้ ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการสูญเสียพื้นที่ป่าชายเลน ป่าพรุ และพื้นที่ดินตามชายฝั่งทะเลที่มีบทบาทสำคัญใน การรักษาสสมดุลของธรรมชาติ

ฉันทัดฉันทัน พื้นที่พรุของจังหวัดนราธิวาสก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน ดังนั้นก่อนอื่นใดจึงมีความ จำเป็นต้องทราบข้อมูลว่าลักษณะทางกายภาพและเคมีของพรุในจังหวัดนราธิวาสเป็นอย่างไร และมีข้อจำกัด ประการใด เพื่อจะได้นำไปใช้เป็นข้อมูลขั้นพื้นฐานในการพัฒนาพื้นที่พรุของจังหวัดนราธิวาส

บริเวณที่เป็นพื้นที่พรุ (swamp) ดินส่วนมากที่พบจะเป็นดินอินทรีย์ (organic soil) หรือดินพีท (peat soil) ซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยซากพืชที่ก้ำกึ่งเน่าเปื่อยหรือผุพังสลายตัว และเกิดทับถมกันเป็นชั้นหนาไม่เกิน ๓ เมตร ส่วนชั้นถัดลงไปส่วนใหญ่เป็นดินเลน (mud clay) สีเทาปนน้ำเงิน ซึ่งมีสารประกอบไฟโรท์ประมาณ ๑-๖% ในปัจจุบันพื้นที่พรุที่เป็นดินพีทจะพบมากที่สุดที่จังหวัดนราธิวาส ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ ๑๐๕,๐๐๐ ไร่ บางส่วนยังคง สภาพธรรมชาติที่เรียกว่าป่าพรุ (swamp forest) ซึ่งมีพันธุ์ไม้ชั้นบรื้อยชนิดขึ้นเบียดเสียดกันอย่างค่อนข้างหนาแน่น ในปัจจุบันประมาณหนึ่งในสามของพื้นที่ดังกล่าวถูกนำมาใช้ในการเกษตร แต่มักถูกปล่อยทิ้งให้รกร้างว่างเปล่า ทั้งนี้เนื่องมาจากดินนอกจะมีปัญหาทางด้านกายภาพและเคมีอย่างรุนแรงแล้ว ยังมีปัญหาเรื่องน้ำท่วมในฤดูฝน และ ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งอีกด้วย ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่พรุที่เป็นดินพีทเหล่านี้มาใช้ในการเกษตรจึงจำเป็นต้องมีการ จัดการทางเทคนิคต่างๆมากมาย ซึ่งในปัจจุบันยังไม่ทราบชัดเจนและมีการศึกษาทดลองน้อยมาก แต่ถ้าจะทำ จะต้องเริ่มด้วยการจัดระบบระบายน้ำและควบคุมน้ำ การหาแหล่งน้ำเพื่อจัดระบบชลประทาน การเตรียมพื้นที่ การ ป้องกันน้ำท่วม การเลือกชนิดของพืชที่ปลูก และการปรับปรุงคุณภาพดินเพื่อให้ได้ผลผลิตตามต้องการ ถ้าปราศจาก การจัดการที่เป็นระบบหรือขาดการจัดการดังกล่าวอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดการวางระบบระบาย น้ำ ควบคุมน้ำ และชลประทานที่เหมาะสม การพัฒนาพื้นที่พรุคงยากที่จะได้รับความสำเร็จและอัตราเสี่ยงต่อการ ขาดทุนสูง ถึงแม้ว่าจะมีการปลูกพืชไปแล้วก็ตาม

สำหรับดินเปรี้ยว (acid sulfate soil) ซึ่งอยู่บริเวณขอบพรุ หรือบริเวณพื้นที่พรุที่ดินพีทบางลงเนื่องจาก ถูกไฟไหม้ หรือถูกหักล้างถางพงมาใช้ทำการเกษตรแล้วปล่อยทิ้งร้าง ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องดินน้อยกว่า ดินพีท และมีศักยภาพในการพัฒนาการเกษตรสูงกว่าดินพีท

ถ้านำมาใช้โดยมีวิธีการจัดการที่ไม่เหมาะสม ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ตัวของทรัพยากร ที่ดินเอง และได้ผลตอบแทนไม่คุ้มค่า ดังนั้นก่อนที่จะใช้ควรมีการพิจารณาอย่างรอบคอบในเรื่องข้อจำกัดของดิน

ลักษณะพื้นที่ สภาพน้ำท่วม แหล่งน้ำชลประทาน เทคนิคในการจัดการดิน และน้ำ และความพร้อมของเกษตรกร ในการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อดำเนินการ เพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นว่า ควรจะพิจารณาดำเนินการ หรือไม่ เพราะการปรับปรุงดินเปรี้ยวจัด จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วมาใช้ในการดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องระบบการระบายน้ำและการชลประทานซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดและเป็นปัจจัยที่ จำเป็นต้องดำเนินงานให้พร้อมสรรพโดยรัฐ หากมีความประสงค์จะพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดเพื่อยกระดับฐานะความ เป็นอยู่ของราษฎร และเพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. ๒๕๓๗. การอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ สถานการณ์ปัจจุบัน และ
มาตรการที่จำเป็น กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ๑๔๔ น.
- โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. ๒๕๒๕. เขตการใช้
ที่ดินพื้นที่พรุ จังหวัดนราธิวาส กรมพัฒนาที่ดิน.
- โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. ๒๕๓๖. คู่มือ
การปรับปรุงดินเปรี้ยวจัดเพื่อการเกษตร ๗๔ น.
- ราชบัณฑิตสถาน ๒๕๓๓. พจนานุกรมศัพท์ภูมิศาสตร์ อังกฤษ-ไทย หจก. นนทชัย
พระนคร.
- พิสุทธิ วิจารณ์ ๒๕๓๐. การจำแนกดินเปรี้ยวจัด และดินเค็มตามชายฝั่งทะเลของประเทศไทย
เอกสารทางวิชาการ ฉบับที่ ๗๔ กองสำรวจและจำแนกดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวง
เกษตรและสหกรณ์ ๕๙ น.
- Anderson, J.A.R. ๑๙๖๔. The Structure and Development of Peat Swamps of Sarawak
and Brunei. J.Trop.Geogr. ๑๘:๗-๑๖.
- Dent, D. ๑๙๘๖. Acid Sulphate Soils : A Baseline for Research and Development. ILRI
Publication ๓๙. International Institute for Land Reclamation and
Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Dent, F.J. ๑๙๘๖ Southeast Asian Coastal Peats and Their Use-An Overview. In
Classification. Characterization and Utilization of Peat Land: Proc of the
๒nd Int. Soil Management Workshop.pp. ๒๗-๕๔. Bangkok. Thailand.
- Driessen, P.M. ๑๙๗๘. Peat Soils. In Soils and Rice. The Inter Rice Res. Inst. Los Banos.
Philippines. Pp. ๗๖๓-๗๗๙.
- Dugan, P.J. (ed). ๑๙๙๐. Wetland Conservation a Review of Current Issues and Required
Action IUNC, Gland, Switzerland.
- Hastings, P.J. ๑๙๘๓. Palynology and the Vegetation Development of a Lowland Peat
Swamp in Narathiwat, Thailand. Annual Tech. Meet Chaingmai. Univ. of
Chaing mai, Thailand.
- Japan International Cooperation Agency (JICA) . ๑๙๙๓. The Study on the Agriculture
Development for Peat/Acid Sulfate Soil Areas in Narathiwat Province. Sanyu
Consultants Inc.
- Kyuma, K., Vijarnson, P., and Zakaria, A. (ed). ๑๙๙๒ Coastal Lowland Ecosystems in
Southern Thailand and Malaysia . Showado-Printing Co., Sakyoku, Kyoto.
- Phengkai, C. and Niyomtham, C. ๑๙๙๑ Flora in Peat Swamp Areas of Narathiwat.
Phikul Thong Study Centre. S.Sombun Press, Bangkok, Thailand.
- Soil Survey Staff. ๒๐๐๓ Keys to Soil Taxonomy. Soil Management Support Service, Soil
Conservation Service, U.S. Dept. of Agriculture. Pocahontas Press, Inc,
Blacksburg. Virginia.

- Suzuki, K. and Hara, K. ๑๙๙๕. Ecological Rehabilitation of the Tropical Swamp Forest Ecosystem and its Greenhouse Gas Emission, PP. ๑๗-๒๔. NODAI Research Institute, Tokyo University of Agriculture, Japan.
- Takai, Y. et al (ed.). ๑๙๘๗. Coastal and Inland Salt-Affected Soils in Thailand-Their Characteristics and Improvement NODAI Research Institute, Tokyo University of Agriculture. Hakuunsha Co.,Ltd.
- Vijarnsorn, P. and Panichapong, S. ๑๙๗๗. Characteristics and Classification of Paddy Soils in the Chao phraya Delta, Thailand, Soils survey Division, Department of Land Development, Bangkok.
- Vijarnsorn, P. ๑๙๘๖ Distribution and Properties of Histosols in Thailand. It Classification, Characterization and Utilization of Peat Land. Proc. of ๒nd Int. Soil Management Workshop, pp. ๒๗-๕๔. Bangkok Thailand.
- Vijarnsorn, P. et al (ed.). ๑๙๙๕. A Tropical Swamp Forest Ecosystem and its Greenhouse Gas Emission. NODAI Research Institute, Tokyo University of Agriculture
- Wada, H. and Seisuwan B. ๑๙๘๘. The Process of Pyrite Formation in Mangrove Soils Selected Paper of the Dakar Symposium on Acid Sulphate Soils, pp. ๒๔-๓๗. ILRI, the Netherland.

ส่วนที่ ๕

สรุปผลการสัมมนาแนวทางการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส

๕.๑ สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง

๕.๑.๑ วิธีการดำเนินงาน

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ได้แบ่งการดำเนินการออกเป็นจำนวน ๓ ครั้ง ดังนี้

(๑) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ครั้งที่ ๑ จัดขึ้นในวันพุธที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

(๒) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ครั้งที่ ๒ จัดขึ้นในวันพฤหัสบดีที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ณ โรงแรมอิมพีเรียลนราธิวาส อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

(๓) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ครั้งที่ ๓ จัดขึ้นระหว่างวันจันทร์ที่ ๙ และวันอังคารที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ณ ศูนย์วิจัยและศึกษาธรรมชาติป่าพรุสิรินธร และโรงแรมเก็นติ้ง อำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส

๕.๑.๒ วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นการระดมความคิดเห็นร่วมกันทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน ในการร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมทั้งนำเสนอประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลและข้อคิดเห็นดังกล่าวมารวบรวม ประมวลและวิเคราะห์ สำหรับนำไปผนวกพร้อมกับข้อมูลเชิงวิชาการในการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงที่ถูกต้องและเหมาะสม แล้วนำไปสู่การจัดทำแผนงานเชิงบูรณาการในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป โดยประเด็นที่นำมาร่วมพิจารณาและวางแผนการดำเนินการจะมุ่งเน้นในเรื่องการทบทวนพระราชดำริและผลการดำเนินงานสนองพระราชดำริ การบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องการบริหารจัดการน้ำ การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงให้ชัดเจน การป้องกันและควบคุมไฟป่า รวมทั้งแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

๕.๑.๓ ผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ครั้งที่ ๑ ครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓

(๑) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ครั้งที่ ๑ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

(๑.๑) ผู้เข้าร่วมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ครั้งที่ ๑

- นายลลิต ถนอมสิงห์ รองเลขาธิการ กปร. เป็นประธานเปิดการสัมมนาฯ โดยมี นายธรรมรงค์ คงวัดใหม่ รองผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส กล่าวต้อนรับ และนายศุภรัชต์ อินทรารุช ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๔ สำนักงาน กปร. กล่าวรายงานการสัมมนาฯ

- ผู้เข้าร่วมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการฯ ครั้งที่ ๑ มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๘๐ คน แบ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๑๓๘ คน และราษฎรในอำเภอที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๔๒ คน

(๑.๒) ผลสรุปการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ครั้งที่ ๑

(๑.๒.๑) ช่วงการเสวนา

๑) วิทยากรช่วงการเสวนา : หัวข้อและประเด็นที่นำมาอภิปรายในครั้งนี้ มุ่งเน้นการนำเสนอหลักการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ การบริหารจัดการ

ขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงและการควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง โดยผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิในส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย

๑.๑) หลักการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริในการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง โดยนายลลิต ถนอมสิงห์ รองเลขาธิการ กปร.

สรุปการเสวนา : พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มีพระราชดำรัสให้อนุรักษ์และดูแลป่าพรุให้ดำรงอยู่ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชโองบายในการสืบสาน รักษา และต่อยอดพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ดังนั้น การดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงเป็นโจทย์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่าจะทำอย่างไร เพื่อให้ราษฎรได้อยู่กันอย่างมีความสุข และจะสืบสานพระราชปณิธานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างไร ทั้งนี้ หากเปรียบป่าพรุโต๊ะแดงก็เสมือนดังญาติผู้ใหญ่ ซึ่งยังมีชีวิตอยู่และอยู่กันมานาน อาจเรียกได้ว่า “ย่าพรุ” ดังนั้น เราจึงต้องใส่ใจในการดูแล สืบสาน ต่อยอดให้เกิดประโยชน์มากที่สุด จึงต้องทราบว่าประชาชนในพื้นที่อยู่กันอย่างไรมีปัญหาอะไร มีความต้องการอะไร เพื่อนำสู่การพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ถูกต้องต่อไป

๑.๒) การบริหารจัดการน้ำ โดยนายเฉลิมชัย ตรินรินทร์ ผู้อำนวยการสำนักงานชลประทานที่ ๑๗ กรมชลประทาน

สรุปการเสวนา : การบริหารจัดการน้ำรอบป่าพรุโต๊ะแดงตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร กรมชลประทานได้น้อมนำแนวพระราชดำริมาดำเนินการ ดังนี้

● ด้านการแก้ไขปัญหาหน้าท่วม และพื้นที่ลุ่ม วิธีการคือ ประตุน้ำ ชุดคลอง เพื่อเก็บน้ำและแยกน้ำจืด/น้ำเปรี้ยว

● ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยควบคุมและการกักเก็บน้ำ แยกระบบน้ำจืดออกจากระบบน้ำเปรี้ยว จัดหาน้ำต้นทุนเพิ่มสำหรับพื้นที่การเกษตรและการอุปโภคบริโภค การปรับปรุงคุณภาพดิน และคุณภาพน้ำ

กรมชลประทานมีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำป่าพรุโต๊ะแดง ในส่วนบริเวณรอบขอบพรุ ควรมีการก่อสร้างคลองเป็นช่วงๆ ตามแนวขอบพื้นที่พรุกับพื้นที่ชาวบ้าน เพื่อเป็นแนวกันเขต และเป็นแหล่งน้ำในการดับไฟ ก่อสร้างคลองน้ำเปรี้ยวคู่นานกับคลองน้ำจืด และก่อสร้างอาคารบังคับน้ำ สำหรับบริเวณในพื้นที่พรุ ดำเนินการก่อสร้างทำนบของในลำน้ำย่อย ที่อยู่ในพรุ เพื่อรักษาความชุ่มชื้นให้กับพรุ รวมทั้งควรมีการสร้างแนวร่วมและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารจัดการพรุโต๊ะแดงในทุกมิติ

๑.๓) การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง โดยนายชาติรี วชิระเมด็จศึก ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๓ สาขา นราธิวาส กรมป่าไม้ และนายณรงค์พล หิมิกทอง ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๖ สาขาปัตตานี กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

สรุปการเสวนา : พื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงมีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ประกอบด้วยป่าลุ่มน้ำบางนราแปลงที่ ๑ เนื้อที่ ๙ พันกว่าไร่ และป่าลุ่มน้ำบางนราแปลงที่ ๒ เนื้อที่ ๙ พันกว่าไร่ ซึ่งซ้อนทับกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แนวทางการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงอย่างยั่งยืน มีแผนการดำเนินงาน ดังนี้

● มาตรการป้องกันไม่ให้เกิดการสูญเสียน้ำจากป่าพรุ ได้แก่ การป้องกันการระบายน้ำจากพรุผ่านคูคลองระบายน้ำทุกประเภท และการระงับการใช้ประโยชน์ในป่าพรุทุกรูปแบบ

● มาตรการป้องกันไม่ให้ประชาชนจุดไฟในหรือใกล้แนวเขตป่าพรุโต๊ะแดง การจัดเครือข่ายลาดตระเวนป้องปรามและลาดตระเวนตรวจหาไฟอย่างเข้มข้นครอบคลุมทุกพื้นที่ รวมทั้ง การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด

● มาตรการแก้ไขปัญหาเร่งด่วน ได้แก่ การเตรียมพนักงานดับไฟป่าที่มีขีดความสามารถในการดับไฟในป่าพรุ รวมทั้ง การตั้งกองอำนวยการเตรียมความพร้อมและควบคุมไฟป่าพรุโต๊ะแดง โดยบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และระดมพลตามแผนระดมพลดับไฟป่า ๓ ระดับ

๑.๔) การป้องกันและควบคุมไฟป่า โดยนายสุชาติ จินดาใจ ผู้อำนวยการส่วนป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๓ สาขา นราธิวาส และ นายศักดิ์ จันท์เดิม หัวหน้าสถานีควบคุมไฟป่าพรุโต๊ะแดง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

สรุปการเสวนา : สาเหตุการเกิดไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง ได้แก่ การหาปลา การหาของป่า การขยายพื้นที่ทำกิน การจุดไฟเพื่อกันพื้นที่ของตนเอง และสาเหตุอื่นๆ ได้แก่ การทิ้งก้นบุหรี่ จุดเล่นหรือแกล้งจุดโดยจงใจ แผนการป้องกันไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง มีการดำเนินการ ได้แก่ การตั้งชุดเคลื่อนที่เร็ว เพื่อเฝ้าลาดตระเวนหาไฟ อีกทั้ง การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ชุดประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ ออกไปประชาสัมพันธ์พูดคุยและแลกเปลี่ยนความรู้กับประชาชน นอกจากนี้ มีการประสานงานกับหมู่บ้านเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อบต. กำนันผู้ใหญ่บ้าน เพื่อช่วยสอดส่องดูแลแจ้งเหตุไฟป่า และร่วมควบคุมไฟป่าหากมีไฟป่าเกิดขึ้น

สำหรับการเฝ้าระวังและควบคุมไฟป่า มีการจัดตั้งกองอำนวยการควบคุมไฟป่าพรุโต๊ะแดง ให้หน่วยดับไฟป่าเคลื่อนที่เร็วปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สสำรวจจัดสร้างทำนบกั้นน้ำ โดยใช้กระสอบทรายกั้นบริเวณทางน้ำไหลออกจากพรุ และการตรวจวัดระดับน้ำผิวดิน ๔ อำเภอรอบพรุ จำนวน ๒๐ จุด

(๑.๒.๒) ช่วงการแบ่งกลุ่ม (ประชุมกลุ่มย่อย)

๑) วิธีการ : ดำเนินการจัดแบ่งผู้ร่วมสัมมนาฯ ออกเป็น ๓ กลุ่ม กลุ่มละประมาณ ๕๐ คน โดยแบ่งสัดส่วนกลุ่มเป้าหมายในทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ส่วนกลางและในพื้นที่ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน และราษฎร ผสมคละกันไป

๒) หัวข้อการอภิปรายกลุ่ม :

- รูปแบบการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงทั้งในส่วนการบริหารจัดการน้ำ การจัดการขอบเขตพื้นที่ การป้องกันและควบคุมไฟป่า ที่เห็นว่าเหมาะสมและสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วในปัจจุบัน

- ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานที่ควรมีการปรับปรุงและแก้ไข

- แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง

๓) ผลการอภิปรายกลุ่ม : ผู้ร่วมสัมมนาฯ ทั้ง ๓ กลุ่ม ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในหัวข้อที่กำหนด ซึ่งสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

๓.๑) การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พรุโต๊ะแดงและบริเวณนอกพื้นที่ป่าพรุ

โต๊ะแดง

๓.๑.๑) รูปแบบ : ควรมีการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการน้ำ กรมชลประทานได้จัดทำคันกั้นน้ำไว้แล้ว จะต้องมีการสร้างฝายชะลอน้ำ เช่น ฝายแนว/ฝายย่อย ทำแนวเขตป้องกันน้ำเปรี้ยวเพื่อการเกษตร

๓.๑.๒ ปัญหา/อุปสรรค/การปรับปรุง : งบประมาณในการดำเนินการไม่เพียงพอ การบริหารจัดการน้ำในป่าพรุโต๊ะแดง ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรมรอบป่าพรุ การใช้ประโยชน์ในพื้นที่บริเวณรอบขอบพรุ ทำให้เส้นทางน้ำธรรมชาติเปลี่ยนทิศทาง

๓.๑.๓ แนวทางแก้ไข : ให้ราษฎรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกในด้านการบริหารจัดการน้ำ ควรมีการสร้างระบบชลประทานให้ครอบคลุมและขยายเขตบริเวณโดยรอบขอบพรุ พร้อมทั้งสร้างคันดิน เพื่อยกระดับน้ำ และป้องกันการลักลอบเปิด-ปิดประตูระบายน้ำ

๓.๒) การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง

๓.๒.๑ ปัญหา/อุปสรรค/การปรับปรุง :

- แนวเขตป่าพรุโต๊ะแดง : มีการจัดทำไม่ชัดเจน ทำให้ยังมีข้อขัดแย้งกับราษฎรในการพิสูจน์สิทธิ์ในพื้นที่

- ราษฎรในพื้นที่ : มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเป็นที่ดินทำกิน หาของป่า ลักลอบตัดต้นไม้ ใช้ประโยชน์ในที่ดินผิดประเภท ขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาป่า อีกทั้งราษฎรบางส่วนยังไม่เปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะจากหน่วยงานภาครัฐ ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับภาครัฐ และปัญหาความยากจนของราษฎรในเขตรอบป่าพรุ

- ข้อกฎหมาย : การบังคับใช้กฎหมายไม่เข้มงวดเท่าที่ควร/ถูกระเบียบบางข้อไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและการแก้ไขปัญหา

๓.๒.๒ แนวทางแก้ไข :

- แนวเขตป่าพรุโต๊ะแดง : ควรมีการจัดทำแนวเขตให้ชัดเจน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของราษฎร เพื่อให้ผู้นำชุมชนสามารถรู้ขอบเขตพื้นที่ป่าพรุและถ่ายทอด/ชี้แจงกับราษฎรในพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ ควรจัดทำขอบเขตในพื้นที่จริงระหว่างที่ดินเอกชนและที่ดินของรัฐ (ป่าพรุ) อีกทั้ง ควรทำข้อตกลงเกี่ยวกับการพิสูจน์แนวเขตให้ชัดเจนระหว่างผู้นำชุมชน/ผู้นำศาสนา ราษฎรในพื้นที่ และภาครัฐ โดยให้การเยียวยา/ให้ความเป็นธรรมกับราษฎรที่สามารถพิสูจน์สิทธิ์ได้อยู่ก่อนการประกาศเขตพื้นที่ป่าหรือเขตอุทยานแห่งชาติฯ นอกจากนี้ ควรยกเลิกแนวเขตป่าถาวร และควรพิจารณาการขุดคูรูปแบบไขปลาเพื่อเป็นแนวกันชนระหว่างพื้นที่รัฐกับพื้นที่ราษฎร รวมทั้งควรส่งเสริมปลูกต้นไม้เป็นแนวเขตรอบป่าพรุ ซึ่งราษฎรสามารถใช้ประโยชน์ได้ เช่น สาคู จาก ฯ

- ราษฎรในพื้นที่ : ควรมีการอนุญาตให้ราษฎรเข้าทำการเกษตรได้และขึ้นทะเบียนผ่นดินเพื่อใช้พื้นที่ทำการเกษตร แต่มีเงื่อนไขให้ราษฎรปลูกป่าทดแทน อาจเป็นในลักษณะการขอใช้พื้นที่ป่าไม้กับชุมชนร่วมกัน เช่น พื้นที่ป่า ๑๐ ไร่ แบ่งเป็นขอใช้ปลูกยางพารา ๘ ไร่ ปลูกป่า ๒ ไร่ อีกทั้งขอให้มีการสำรวจเกษตรกรที่เป็นเกษตรกรจริงหรือเอกชนดำเนินการ

- ข้อกฎหมาย : แก้ไขกฎระเบียบให้ชัดเจนและครอบคลุม

- การสร้างความสัมพันธ์ : เจ้าหน้าที่ภาครัฐโดยเฉพาะด้านงานป่าไม้ ควรลงพื้นที่พบปะราษฎรให้มากขึ้น รวมทั้งเพิ่มเติมการประชาสัมพันธ์ที่จะช่วยสร้างความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่ให้ทั่วถึง อีกทั้งสร้างเครือข่ายประชาชนในการดูแลรอบขอบป่าพรุ และภาครัฐ ควรส่งเสริมให้ราษฎรทำเกษตรกรรมให้เหมาะสมกับพื้นที่และเข้ามาดูแลเรื่องการตลาดให้กับเกษตรกร

๓.๓) การควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

๓.๓.๑) ปัญหา/อุปสรรค/การปรับปรุง :

- การบริหารจัดการ : ฝนทิ้งช่วงนานทำให้เกิดไฟป่า แหล่งน้ำไม่เพียงพอในการสูบน้ำเพื่อดับไฟป่าการแก้ปัญหา/การพัฒนาล่าช้า ไม่ทันต่อสถานการณ์ นโยบายของภาครัฐที่แก้ไขปัญหาไม่ตรงจุด

- ราษฎรในพื้นที่ : ทิ้งกันบูหรือเกิดจากความคึกคะนองของราษฎรบางส่วน ไม่สามารถเข้าพื้นที่เพื่อดับไฟได้เนื่องจากติดพื้นที่เกษตรกรรมของราษฎร ราษฎรไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการป้องกันและดับไฟป่าและความไม่เข้าใจ/ขาดความรู้เกี่ยวกับโทษและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากไฟป่า อีกทั้ง ขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาป่า

๓.๓.๒) แนวทางแก้ไข

- การบริหารจัดการ : ชุดคลองเพิ่มแนวกันไฟ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ท้องถิ่น ท้องที่ และประชาชนควรร่วมกันบูรณาการการแก้ไขปัญหา อีกทั้ง ควรประสานกรมฝนหลวงและการบินเกษตรล่วงหน้าก่อนเกิดเหตุ (ช่วงเวลาประมาณเดือนมีนาคม – เมษายน) เพื่อทำฝนหลวง รวมทั้ง เตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร กำลังคน ในการดับไฟป่า

- ราษฎรในพื้นที่ : สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่หวงแหนป่าและส่งเสริมการปลูกป่า

(๒) ผลสรุปการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ครั้งที่ ๒

ณ โรงแรมอิมพีเรียลนราธิวาส อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

(๒.๑) ผู้เข้าร่วมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ครั้งที่ ๒

- นายสมหวัง เรืองเพ็ง ปลัดจังหวัดนราธิวาส เป็นประธานเปิดการสัมมนา โดยมี นายศุภรัชต์ อินทรารุช ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๔ สำนักงาน กปร. กล่าวรายงานการสัมมนา

- ผู้เข้าร่วมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการฯ ครั้งที่ ๒ มีจำนวนทั้งสิ้น ๒๑๕ คน แบ่งเป็น หน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๑๓๗ คน และราษฎรในอำเภอที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๗๘ คน

(๑.๒.๒) ผลสรุปการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ครั้งที่ ๒

(๒.๒) ช่วงการเสวนา

๑) วิทยากรช่วงการเสวนา : หัวข้อและประเด็นที่นำมาอภิปรายในครั้งนี้ แบ่งเป็น ๒ ช่วง ดังนี้

- ช่วงที่ ๑ : การประกอบอาชีพ/ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง และแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎร โดยผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิในส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย

๑.๑) นางสาวหยุด เพ็ชรสุข ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ

สรุปการเสวนา : พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้มีหน่วยงานของราชการในพื้นที่ ให้ทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และทดลองร่วมกันเพื่อหารูปแบบในการพัฒนาพื้นที่พรุ ทั้งนี้ จังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่ที่เป็นพรุค่อนข้างมาก โดยมีเนื้อที่ประมาณ ๒๖๒,๘๖๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙.๓๖ ของพื้นที่ จังหวัดนราธิวาส โดยในพื้นที่พรุจะแบ่งเป็นพื้นที่พรุโต๊ะแดง เนื้อที่ ๒๐๙,๗๕๕ ไร่ และพรุบาเจาะ เนื้อที่ ๕๓,๑๐๕ ไร่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ได้ศึกษาและค้นคว้าวิธีที่จะปรับปรุงดินในพื้นที่พรุ โดยการดำเนินการดังกล่าว จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อป่าพรุ ดังนั้น ในปี ๒๕๒๙ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จึงได้กำหนดขอบเขตการใช้ที่ดิน ออกเป็น ๓ เขต ได้แก่ (๑) เขตพัฒนา คือ เขตที่มีโครงการพัฒนาเข้าไปดำเนินการแล้ว มีเนื้อที่ ๖๓,๑๓๐ ไร่ (๒) เขตอนุรักษ์ คือ เขตฟื้นฟูสภาพป่าพรุ มีเนื้อที่ ๑๙,๓๕๐ ไร่ และ (๓) เขตสงวน คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า มีเนื้อที่ ๑๒๕,๖๒๕ ไร่ นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่อื่นๆ จำนวน ๑,๖๕๐ ไร่ ต่อมาในปี ๒๕๕๐ – ๒๕๕๕ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชกระแสในเรื่องการแก้ไขขอบเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุเพิ่มเติมจำนวน ๓ ครั้ง ทำให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันกำหนดเขตใหม่

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณเขตพัฒนาพบว่า ราษฎรส่วนใหญ่จะทำการเกษตร โดยพืชที่ปลูกมากที่สุด คือ ปาล์มน้ำมัน ซึ่งมีพื้นที่ปลูกมากถึง ๒๕,๔๑๘ ไร่ รองลงมาจะเป็นยางพารา

มีพื้นที่ปลูก ๑๑,๒๕๘ ไร่ และพื้นที่นา พื้นที่ปลูก ๔,๖๘๘ ไร่ สำหรับการทำการเกษตรในพื้นที่ป่าพรุ พบว่าพืชที่เหมาะสมในการปลูกพื้นที่พรุ คือ ปาล์มน้ำมัน เนื่องจากมีความทนทานต่อภาวะน้ำท่วมขัง โดยควรปลูกในชั้นดินอินทรีย์ที่มีชั้นความหนาไม่เกิน ๕๐ เซนติเมตร จึงจะได้ผลผลิตดี

๑.๒) นายสมศักดิ์ นามตาปี เกษตรและสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส

สรุปการเสวนา : ปัญหาของเกษตรกรส่วนใหญ่ที่กำลังประสบอยู่ ได้แก่ การขาดแคลนแหล่งเงินทุน พื้นที่การเกษตรมีน้อย และด้านการตลาด/การจำหน่ายผลผลิต จากปัญหาดังกล่าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้มีนรรมกันทั้งนโยบายเกษตรแปลงใหญ่ขึ้น เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่ปลูกพืช หรือทำการเกษตรชนิดเดียวกันในรูปแบบสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองลดปัจจัยการผลิต และเพิ่มผลผลิต โดยการทำการเกษตรแปลงใหญ่จะมีการบูรณาการร่วมกันหลายหน่วยงาน มีการบริหารจัดการตั้งแต่ต้นน้ำ – กลางน้ำ – ปลายน้ำ ส่วนต้นน้ำจะเป็นการให้ความรู้แก่เกษตรกรผ่านศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ทั่วประเทศ จำนวน ๘๘๒ ศูนย์ ซึ่งศูนย์เรียนรู้ดังกล่าวจะมีผู้จัดการแปลง ทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ของทางราชการ หลังจากนั้นจึงจะถ่ายโอนให้แก่เกษตรกรเข้ามาเป็นผู้จัดการแปลงต่อไป นอกจากนี้ ในการบริหารจัดการน้ำ กรมชลประทานจะเข้ามาดูแลระบบน้ำในการทำแปลงใหญ่ การเก็บกักน้ำ หรือการทำแก้มลิง เป็นต้น ส่วนปลายน้ำจะมีกระทรวงพาณิชย์ หอการค้า เป็นผู้จัดหาตลาดรองรับสินค้าทั้งในและต่างประเทศ

๑.๓) นางลัดดาวลัย จันทิตย์ หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ

สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส

สรุปการเสวนา : สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส ยังดำเนินการเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน และส่งเสริมองค์กรเกษตรกร โดยมีการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) ที่ให้ความรู้และมีการตรวจค่าวิเคราะห์ดิน ธาตุอาหารในดินเพื่อไปใช้ในการทำปุ๋ยสั่งตัดเพื่อใช้ในการปรับปรุงดินให้เหมาะสมกับการปลูกพืชชนิดนั้นๆ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) มีการแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกัน และกำจัดศัตรูพืช และยังมีกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่ดำเนินกิจกรรมและมีรายได้เกิดขึ้น นอกจากการทำการเกษตร เป็นต้น

๑.๔) นายแวฮะมะ บากา หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดนราธิวาส

สรุปการเสวนา : ปัจจุบันจังหวัดนราธิวาวยังมีการนำเข้าพืชผักจากภูมิภาคอื่นเป็นจำนวนมากเพื่อการบริโภคในจังหวัด เช่น โรงพยาบาลที่ต้องประกอบอาหารสำหรับผู้ป่วยในแต่ละวัน ซึ่งผักต่างๆ ที่นำเข้ามาเป็นผักที่ไม่ปลอดสารพิษ จึงอยากให้ส่วนราชการในพื้นที่เข้าไปส่งเสริมให้ราษฎรรอบขอบพรุในการปลูกพืชระยะสั้น และผักปลอดสารพิษ เพื่อส่งจำหน่ายในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส และจะเป็นการส่งเสริมการประกอบอาชีพเพิ่มเติมและช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและเพิ่มรายได้ให้แก่ราษฎรในพื้นที่ได้อีกทางหนึ่งด้วย

- ช่วงที่ ๒ : ระเบียบ/ข้อกฎหมายในเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง ทั้งในส่วนของพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า รวมทั้งข้อกฎหมายในการดำเนินคดีต่างๆ โดยผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิในสำนักงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย

๑.๑) นายวิโรจน์ ศิริอุมากุล หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

๑.๒) นายชนม์สวัสดิ์ บุญเกื้อ หัวหน้าส่วนอนุรักษ์และป้องกันทรัพยากร สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๖ (สาขาปัตตานี)

๑.๓) นายธนบรรณ บัวคลี อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนราธิวาส

สรุปการเสวนา : ระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง จะประกอบด้วย ๓ กฎหมายหลัก ได้แก่ (๑) พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ (๒) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ และ (๓) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕ ซึ่งในการดำเนินการกล่าวโทษร้องทุกข์จะใช้ ๓ พระราชบัญญัตินี้ ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดสำหรับความผิดที่ราษฎรได้กระทำ เช่น การบุกรุกพื้นที่ การลักลอบล่าสัตว์ และการลักลอบตัดไม้เสม็ด ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงควรส่งเสริมให้ราษฎรปลูกไม้เสม็ด เพื่อให้ราษฎรมีรายได้เสริม การแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติฯ จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา โดยมีผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาชน NGO ที่จะร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้แก่ราษฎรเพื่อไม่ให้ราษฎรเข้าไปกระทำผิดให้คำปรึกษาและคำแนะนำให้แก่ราษฎรในพื้นที่พรุด้วย

สำหรับการช่วยเหลือราษฎรด้านกฎหมาย ในกรณีที่ราษฎรต้องการความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายสามารถติดต่อได้ที่สำนักอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนราธิวาส โดยค่าใช้จ่ายในการดำเนินการทางสำนักงานอัยการฯ จะคิดเฉพาะค่าธรรมเนียมเท่านั้น

ทั้งนี้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ จะมีการกำหนดแนวเขตหรือหมุด/โดยใช้หลักเขตถาวร หรือหลักเขตธรรมชาติ เช่น ก้อนหิน หรือต้นไม้ขนาดใหญ่ หรือป้ายประกาศแนวเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฯ ให้ชัดเจน และเมื่อมีการประกาศใช้ราชกิจจานุเบกษาแล้ว จะมีการติดประกาศไว้ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อประกาศให้ราษฎรในบริเวณนั้นได้รับทราบ ทั้งนี้ ในการเดินสำรวจแนวเขตพื้นที่ป่าของส่วนราชการนั้น จะมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้แทนของราษฎรในพื้นที่เป็นคนนำเดินสำรวจเนื่องจากจะเป็นผู้รู้เกี่ยวกับพื้นที่ที่ดีที่สุด

(๒.๓) ช่วงการแบ่งกลุ่ม (ประชุมกลุ่มย่อย)

(๒.๓.๑) วิธีการ : ดำเนินการจัดแบ่งผู้ร่วมสัมมนาฯ ออกเป็น ๔ กลุ่ม กลุ่มละประมาณ ๕๐ คน โดยแบ่งแยกกลุ่มเป้าหมายแต่ละประเภท ดังนี้

- กลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ : เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ
- กลุ่มที่ ๓ และกลุ่มที่ ๔ : ราษฎรในอำเภอที่เกี่ยวข้อง

(๒.๓.๒) หัวข้อการอภิปรายกลุ่ม :

- การประกอบอาชีพ/ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง
- ปัญหาและอุปสรรคของการประกอบอาชีพและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง
- แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงอย่างเหมาะสม

(๒.๓.๓) ผลการอภิปรายกลุ่ม : ผู้ร่วมสัมมนาฯ ทั้ง ๔ กลุ่ม ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในหัวข้อที่กำหนด ซึ่งสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

๑) การประกอบอาชีพ ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

๑.๑) ส่วนราชการเข้าไปส่งเสริมให้แก่ราษฎร : การจัด Zoning การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรและนอกการเกษตร การส่งเสริมการปลูกป่า สร้างธนาคารต้นไม้ ส่งเสริมระบบเกษตรแปลงใหญ่ ส่งเสริมการทำอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ให้แก่ราษฎร อบรมให้ความรู้และเพิ่มประสิทธิภาพด้านอาชีพให้แก่ราษฎร และการจัดตั้งกลุ่มมีัคคุเทศก์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

๑.๒) อาชีพที่ราษฎรใช้ประกอบอาชีพ : หาของป่า การทำการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เช่น ปลูกปาล์ม หลุมพี สาขุ ไม้เสม็ด ปลูกพืชผักสวนครัว ทำสวนผลไม้ ทำนา การเผาถ่าน การทำปศุสัตว์ การทำการประมง จักสาน การแปรรูปข้าวกล้อง ข้าวซ้อมมือ แป้งสาขุ และการเลี้ยงผึ้ง

๒) ปัญหาและอุปสรรคของการประกอบอาชีพและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

๒.๑) การบริหารงานของหน่วยงาน : นโยบาย Zoning ไม่ได้ถูกนำไปใช้โดยหน่วยงานในพื้นที่ นโยบายของหน่วยงานมีความซ้ำซ้อน ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน การดำเนินการต่างๆ ยังไม่ต่อเนื่องและไม่มีการติดตามประเมินผล อีกทั้ง การส่งเสริมอาชีพของหน่วยงานภาครัฐไม่ตรงกับความต้องการของราษฎร

๒.๒) เกษตรกรผู้รับประโยชน์ในพื้นที่ : เกษตรกรยังขาดองค์ความรู้ที่ใช้ประกอบอาชีพ กลุ่มเกษตรกรไม่เข้มแข็ง เยาวชนรุ่นใหม่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินยังไม่มีความชัดเจน และมีการทำประมงผิดวิธี

๒.๓) สาธารณูปโภค ปัจจัยการผลิต และศัตรูพืช : เส้นทางสัญจรขรุขระขาดปัจจัยการผลิต และประสบปัญหาเรื่องโรค สัตว์ และแมลงศัตรูพืช

๒.๔) สิ่งแวดล้อม : สภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลง ดินเปรี้ยว น้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำเปรี้ยว น้ำไม่เพียงพอ และน้ำเสียจากโรงงานยางพารา

๒.๕) เรื่องอื่นๆ : ปัญหาด้านสังคม และผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ

๓) แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงอย่างเหมาะสม

๓.๑) การบริหารงานของหน่วยงาน : ควรส่งเสริมและนำนโยบาย Zoning ไปใช้อย่างจริงจัง ให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบ / ข้อกฎหมายในพื้นที่รอบขอบเขตป่าพรุโต๊ะแดง จัดทำแนวเขตที่ชัดเจน การดำเนินโครงการต่างๆ ควรทำอย่างต่อเนื่อง และควรมีการจัดตั้งจุดรับซื้อพร้อมทั้งแหล่งจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร

๓.๒) เกษตรกรผู้รับประโยชน์ในพื้นที่ : อบรมให้ความรู้แก่ราษฎรเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในทุกมิติและการทำประมงที่ถูกต้อง สรรวจความต้องการในการประกอบอาชีพส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ราษฎรในรูปแบบกลุ่มและอาชีพนอกภาคการเกษตร รวมทั้ง จัดทำโครงการเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นใหม่สนใจในอาชีพการทำการเกษตร

๓.๓) สาธารณูปโภค ปัจจัยการผลิต และศัตรูพืช : ปรับปรุงซ่อมแซมเส้นทางสัญจร ให้องค์ความรู้เรื่องการป้องกัน/กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช รวมทั้งวิธีการผลิตปัจจัยการผลิตต่างๆ อีกทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่ดี มีประสิทธิภาพและเหมาะสม

๓.๔) สิ่งแวดล้อม : อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับฤดูกาลและสภาพพื้นที่ สร้างเขื่อนเพื่อรองรับน้ำ/ดินเปรี้ยว การบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสม และแจ้งเจ้าของกิจการ/โรงงานให้จัดทำบำบัดน้ำเสีย

๓.๕) เรื่องอื่นๆ : หนุนรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมทั้งสร้างเครือข่ายเพื่อให้ราษฎรช่วยดูแลไม่ให้ยาเสพติดแพร่ระบาดในพื้นที่

(๓) ผลสรุปการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ครั้งที่ ๓
ณ โรงแรมอิมพีเรียลนราธิวาส อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

(๓.๑) ผู้เข้าร่วมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ครั้งที่ ๓

- นายลลิต ถนอมสิงห์ รองเลขาธิการ กปร. เป็นประธานเปิดการสัมมนา โดยมี นายธรรมรงค์ คงวัดใหม่ รองผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส กล่าวต้อนรับ และนายศุภรัชต์ อินทรารุช ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๔ สำนักงาน กปร. กล่าวรายงานการสัมมนา

- ผู้เข้าร่วมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการฯ ครั้งที่ ๓ แบ่งเป็น

◆ วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๑ : จำนวนทั้งสิ้น ๑๑๗ คน โดยเป็นผู้แทนจากหน่วยงานในส่วนกลางและส่วนพื้นที่

◆ วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑ : จำนวนทั้งสิ้น ๑๘๐ คน แบ่งเป็น หน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๑๓๙ คน และราษฎรในอำเภอที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๔๑ คน

(๓.๒) ผลสรุปการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ครั้งที่ ๓

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ครั้งที่ ๓ ดำเนินงานระหว่างวันที่ ๙ - ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑ โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น ๒ กิจกรรม ได้แก่

- กิจกรรมที่ ๑ การลงพื้นที่เพื่อศึกษาการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ณ ศูนย์วิจัยและศึกษาธรรมชาติป่าพรุสิรินธร อำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส

- กิจกรรมที่ ๒ การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการฯ ครั้งที่ ๓ ณ โรงแรมเก็นติ้ง อำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส

โดยมีรายละเอียดผลสรุปการสัมมนา ดังต่อไปนี้

(๓.๒.๑) การลงพื้นที่เพื่อศึกษาการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ณ ศูนย์วิจัยและศึกษาธรรมชาติป่าพรุสิรินธร อำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ครั้งที่ ๓ ในวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๑ เป็นการจัดการสัมมนา ในลักษณะให้ผู้เข้าร่วมสัมมนา ที่มีความสนใจและมีความต้องการเรียนรู้สภาพโดยรวมของป่าพรุโต๊ะแดงให้ชัดเจนมากขึ้น ได้ลงพื้นที่เพื่อศึกษาการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ณ ศูนย์วิจัยและศึกษาธรรมชาติป่าพรุสิรินธร อำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส

โอกาสนี้ นายธรรมรงค์ คงวัดใหม่ รองผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส ได้เข้าร่วมรับฟังการบรรยายสรุปและลงพื้นที่ศึกษาการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ในครั้งนี้ด้วย โดยลำดับแรกผู้เข้าร่วมสัมมนา ได้รับฟังการบรรยายสรุปภาพรวมสภาพพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง จากผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นายณรงค์พล หมึกทอง ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๖ (สาขาปัตตานี) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และนายวิโรจน์ ศิริอุมากุล หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นายชาติวี วชิระเผด็จศึก ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๓ สาขา นราธิวาส กรมป่าไม้ รวมทั้งรับฟังบรรยายสรุปการแบ่งเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุ โดยนายอนุรักษ์ บัวคลี่คล้าย นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จากนั้น ผู้เข้าร่วมสัมมนา ได้ลงพื้นที่ศึกษาการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงในพื้นที่จริง จำนวน ๔ จุดดูงาน ได้แก่

- จุดที่ ๑ ศึกษาสภาพป่าพรุโต๊ะแดงที่มีสภาพสมบูรณ์ และร่วมปล่อยปลาบ้า

- จุดที่ ๒ ศึกษาแปลงฟื้นฟูป่าพรุ เพื่อศึกษาแนวทางการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าพรุ และศึกษาการทำฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check dam)

- จุดที่ ๓ ศึกษาการบริหารจัดการน้ำบริเวณรอบขอบป่าพรุโต๊ะแดง บริเวณท่อระบายน้ำกลางคลองปาเสมัส อำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส

- จุดที่ ๔ ศึกษาสภาพป่าพรุโต๊ะแดงที่เคยถูกไฟไหม้ รูปแบบการขุดคุ้ยน้ำเป็นช่วงๆ ในลักษณะเส้นตรงรูปแบบไขปลาเพื่อเป็นแนวกันชนและแนวกันไฟ จากนั้น ผู้ร่วมสัมมนา ได้ร่วมกิจกรรมการปลูกซ่อมพันธุ์ไม้ป่าพรุ เช่น ต้นหว้าน้ำ ต้นสักน้ำ ระเบิดป่า เสม็ดแดง ฯลฯ บริเวณบ้านสรายอ ตำบลป่าเสม็ด อำเภอสู่ไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส

(๓.๒.๑) การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการฯ ครั้งที่ ๓ ณ โรงแรมเก็นติ้ง อำเภอสู่ไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส

การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ครั้งที่ ๓ ในวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑ จัดขึ้น ณ โรงแรมเก็นติ้ง อำเภอสู่ไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส โดยมีนายลลิต ถนอมสิงห์ รองเลขาธิการ กปร. เป็นประธานเปิดการสัมมนา และได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงแบบมีส่วนร่วม สามารถสรุปรายละเอียดได้ ดังนี้

◆ นายลลิต ถนอมสิงห์ รองเลขาธิการ กปร.

สรุปการปาฐกถา : การจัดสัมมนา ที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นการดำเนินงานสนองพระราชดำริ และเป็นไปตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมุ่งเน้นการสืบสาน รักษา และต่อยอดการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

สำนักงาน กปร. จังหวัดนราธิวาส และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เล็งเห็นความสำคัญของการขับเคลื่อนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงให้เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม อยากรให้ผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนได้ตระหนักว่า เราต้องการจะดูแล “ยาพรุ (ป่าพรุโต๊ะแดง)” ของเราต่อไปหรือไม่ การสัมมนา ในครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ร่วมวิเคราะห์ว่าวันนี้เราดูแลยาพรุได้อย่างไร เราจะมีวิธีอย่างไรในการดูแลยาพรุให้อยู่ได้นานที่สุด

พื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงสามารถใช้ประโยชน์ได้มากมาย ราษฎรต่างมีความต้องการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าพรุ ทั้งนี้ การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ เราควรระมัดระวังในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า ซึ่งจากการสัมมนา ทั้ง ๒ ครั้งที่ผ่านมา จะเห็นว่าปัญหาเรื่องของขอบเขตป่าพรุในพื้นที่ยังไม่ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับราษฎรในพื้นที่ ดังนั้น เราต้องพูดคุยกัน ให้ได้ข้อสรุปว่าเราควรดูแลป่าพรุแห่งนี้ไปอย่างไร ซึ่งจะสอดคล้องตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีพระราชปณิธานในการต่อยอดแนวพระราชดำริและขับเคลื่อนงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้สำเร็จลุล่วงต่อไป

ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระราชทานพระราชดำริให้ทุกคนรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทุกคนต้องพูดคุยกันด้วยเหตุและผล ต้องใช้ความเข้าใจ เราจะเข้าใจกันได้ต้องรับฟัง เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของแต่ละฝ่าย

ป่าพรุโต๊ะแดงเป็นพื้นที่ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงห่วงใย มีหลายอย่างที่พระองค์ได้พระราชทานแนวทางการดำเนินงาน เช่น การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ในการศึกษาพื้นที่พรุที่เสื่อมโทรม เพื่อการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรกำหนดขอบเขตป่าพรุให้แน่นอน เราต้องเก็บไว้และจะดูแลอย่างไร ใช้ประโยชน์อย่างไร การทำงานไม่สามารถทำได้เพียงลำพัง ต้องรู้และเข้าใจ คนที่เข้าใจในเรื่องต่างๆ ได้ละเอียดคือคนที่อยู่กับพื้นที่ป่าพรูมาแต่ดั้งเดิม คนในชุมชนจะรู้ว่าต้องใช้ป่าพรุอย่างไร หน่วยงานต้องฟัง เมื่อเรารู้จริงแล้ว เราจึงจะสามารถดูแลรักษาป่าพรุโต๊ะแดงให้อยู่ยั่งยืนตลอดไป

๑) ช่วงการเสวนา

๑.๑) วิทยากรช่วงการเสวนา

หัวข้อและประเด็นที่นำมาอภิปรายในครั้งนี้ มุ่งเน้นการร่วมอภิปรายในเรื่อง “ทิศทางการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงแบบมีส่วนร่วม” โดยผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิในสำนักงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย

๑.๑.๑) นายศุภรัชต์ อินทราวุธ ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๔ สำนักงาน กปร.

สำนักงาน กปร. เป็นหน่วยงานกลางในการประสานดำเนินงานสนองพระราชดำริ และเข้าร่วมดำเนินงานตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และพระบรมวงศานุวงศ์ตลอดมา รวมทั้ง พระราโชบายของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการสืบสาน รักษา และต่อยอด การดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้งนี้ สำนักงาน กปร. ได้เล็งเห็นความสำคัญของป่าพรุโต๊ะแดง จึงต้องการให้ทุกหน่วยงานได้ร่วมมือกัน ทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับพื้นที่ รวมทั้งภาคประชาชน ได้มาหารือแนวทางในการดูแลป่าพรุผืนนี้ร่วมกัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงมีรูปแบบการทำงานที่เป็นแบบอย่างได้อย่างดี โดยจะต้องมีหน่วยงานต่างๆ มาร่วมให้ข้อคิดเห็นและทำงานร่วมกัน จะใช้การมีส่วนร่วมในการทรงงานตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ดังนั้น เราต้องใช้ “one mind and one map” เราต้องเดินไปพร้อมกันและเราจะได้มีแผนที่ของการเดินทางไปทิศทางเดียวกัน ได้แผนที่นำทางในการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงรูปแบบเดียวกัน

๑.๑.๒) นายเฉลิมชัย ตรินรินทร์ ผู้อำนวยการสำนักงานชลประทานที่ ๑๗ กรมชลประทาน

จังหวัดนราธิวาสมีภูมิประเทศโดยรวมของน้ำ ๓ ชนิด คือ “น้ำจืด” ฤดูฝนจะเกิดน้ำท่วม “น้ำเค็ม” คือน้ำทะเล “น้ำเปรี้ยว” คือ พื้นที่พรุ ที่มีผลต่อการทำเกษตรกรรม พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงทราบปัญหาดังกล่าวและพระราชทานพระราชดำริให้กรมชลประทานดำเนินโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำบางนราอันเนื่องมาจากพระราชดำริและโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำโก-ลกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งจะเป็โครงการหลักในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง ทั้งนี้ กรมชลประทานได้ดำเนินการตามแนวพระราชดำริทั้งหมด ทั้งในส่วนของการก่อสร้างอาคารบังคับน้ำ ประตูระบายน้ำ รวมทั้งรูปแบบการบริหารจัดการ อีกทั้ง พระราชทานพระราชดำริเรื่องการรักษาป่า ให้คนอยู่กับป่าได้ให้เกิดความสมดุลในการรักษาป่า

แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมที่ควรดำเนินการ โดยแยกเป็น ๒ ส่วน คือ

ภาครัฐ : ต้องมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะเรื่องขอบเขตต้องชัดเจน ต้องมีการพิสูจน์สิทธิให้ชัดเจน การขุดลอกคลองจะช่วยเป็นแนวกันเขตที่สำคัญ รวมทั้งสามารถเป็นแหล่งน้ำดับไฟในป่าพรุและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาได้อีกด้วย นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายโดยเคร่งครัดในการป้องกันการบุกรุกป่าพรุ จะช่วยให้การดูแลป่าพรุโต๊ะแดงทำได้ดีขึ้น

ภาคประชาชน : ต้องให้ความร่วมมือกับภาครัฐ รวมทั้งเป็นเครือข่ายทำงานร่วมกับภาครัฐ ในการดูแลป่าพรุโต๊ะแดง ทุกส่วนต้องแสดงความจริงใจซึ่งกันและกัน ต้องเปิดใจมาพูดคุยกัน เพื่องานที่จะสำเร็จลุล่วงต่อไป

๑.๑.๓) นายธนิศย์ หนูยิ้ม ผู้อำนวยการสำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ประเทศไทยมีพื้นที่พรุทั้งหมดประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ ไร่ ซึ่งในจำนวนพื้นที่พรุทั้งหมดประมาณ ๔๙ เปอร์เซนต์ เป็นพื้นที่พรุในเขตจังหวัดนราธิวาส ซึ่งประกอบด้วยพรุโต๊ะแดงและพรุบาเจาะ โดยพรุโต๊ะแดง

เป็นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ สำหรับพรุบาเจาะเป็นพื้นที่พรุเพื่อการพัฒนาในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงมีความหลากหลายทางชีวภาพมาก มีพันธุ์ไม้ จำนวน ๔๐๐ กว่าชนิด ในปี ๒๕๓๔ ได้มีการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีจึงได้ประกาศพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงเป็น “เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” จำนวน ๒๐๐ ตารางกิโลเมตร ซึ่งถือเป็นป่าที่ราษฎรได้ใช้ประโยชน์มาก

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระราชทานพระราชดำริให้มีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ เพื่อเป็นต้นแบบแห่งการพัฒนาในการปรับปรุงดินเพื่อปลูกพืชผลในพื้นที่พรุ และเมื่อปี ๒๕๓๕ พระราชทานพระราชดำริว่า พรุต้องเก็บไว้เพราะมีประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม จุดใดไม่สมบูรณ์ก็ให้หาพันธุ์ไม้มาเพิ่มประสิทธิภาพ ตามข้างทางไม้ทลายชะโอนก็มี รวมทั้งให้ทำขอบเขตให้ชัดเจน ดังนั้น สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญคือ ต้องเก็บพรุไว้และให้ประชาชนได้ทำการเกษตรในพื้นที่ได้

ปัญหาภัยคุกคามของพรุคือ น้ำถูกระบายออกจากพรุ ส่วนภัยคุกคามอื่นๆ เช่น การตัดไม้ การบุกรุกพื้นที่ ฯลฯ การแก้ไขที่ควรดำเนินการคือ เราต้องระบายน้ำแบบควบคุมอย่างเหมาะสม และสำคัญที่สุด คือ การจัดทำแนวเขตให้ชัดเจนตามพระราชดำริ นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับเรื่องการปลูกป่า ไม่ว่าจะเรื่องการปลูกป่าในใจคน ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก เราควรศึกษาและน้อมนำแนวพระราชดำริไปดำเนินการให้เป็นรูปธรรม ทั้งนี้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพียงหน่วยงานเดียวไม่สามารถดูแลผืนป่าแห่งนี้ได้เพียงหน่วยงานเดียว ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ และราษฎรในพื้นที่ในการดูแลป่าพรุแห่งนี้ร่วมกัน

๑.๑.๔) นางรัตนา ถิรโชติ เกษตรจังหวัดนราธิวาส สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส

กรมส่งเสริมการเกษตร

อาชีพของราษฎรโดยรอบขอบป่าพรุ พบว่า ราษฎรจะมีการปลูกยางพารา ปาล์ม น้ำมัน และข้าว ทั้งนี้ สำหรับพืชที่เพาะปลูกไปแล้ว จะต้องสร้างกระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต แนวทางการลดต้นทุน และสร้างการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อการทำการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ

ในการนี้ สำหรับพื้นที่รอบป่าพรุที่ปัจจุบันยังคงเป็นพื้นที่ที่ว่างเปล่า การเพาะปลูกพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน การทำนา ปลูกพืชผักสวนครัว การทำไร่นาสวนผสม และการทำการเกษตรแบบผสมผสานบริเวณรอบขอบป่าพรุ นอกจากนี้ สำหรับการประกอบอาชีพอื่นๆ ที่เหมาะสมจะดำเนินการบริเวณโดยรอบป่าพรุ ได้แก่ การหาปลา การเก็บเห็ด เก็บน้ำผึ้ง การทำลูกหลุมพืต้อง เป็นต้น แต่ทั้งนี้ การดำเนินการใดๆ ควรคำนึงในเรื่องการอนุรักษ์พื้นที่ป่าพรุควบคู่กับการประกอบอาชีพ อีกทั้ง ควรสร้างการรวมกลุ่มในการผลิตหรือการจัดหาปัจจัยการผลิตร่วมกัน และต้องสร้างการต่อรองทางการตลาดด้วย เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต่อไป

สำหรับการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน ต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ การประกอบอาชีพใดๆ ในพื้นที่ ควรดำเนินการควบคู่กับการอนุรักษ์และการปลูกเสริมป่าพรุ รวมทั้ง นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอดในการดูแลป่าพรุ นอกจากนี้ ควรสร้างจิตสำนึกให้แก่นักเรียนและเยาวชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ไม้ป่าพรุ

๑.๑.๕) นายปรีชา นวลน้อย นายอำเภอสุไหงโก-ลก

การบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ควรดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ ๑ การกำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงต้องทำให้ชัดเจนก่อนเป็นเบื้องต้น ต้องมีหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินการที่ชัดเจน ทุกส่วนต้องจับมือกันก่อนและเดินไปข้างหน้าพร้อมกัน

ขั้นที่ ๒ เมื่อกำหนดขอบเขตป่าพรุโต๊ะแดงที่ชัดเจนแล้ว จึงมาบริหารจัดการเรื่องคนที่ย้ายอยู่โดยรอบ โดยควรมีการใช้กฎหมายที่ถูกต้องและถูกต้องชัดเจน ใครบุกรุกก็ดำเนินการตามกฎหมาย

ขั้นที่ ๓ การบริหารเวลา พื้นที่ และคน ควรดำเนินการทั้งระบบและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องต้องมีฐานข้อมูลและกรอบทิศทางในการทำงานที่เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน

สำหรับกระบวนการมีส่วนร่วมที่ควรดำเนินการ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทุกภาคส่วน ควรเปิดใจพูดคุยกัน และควรศึกษาแผนงานของแต่ละหน่วยงานให้สอดคล้องกัน อีกทั้งต้องรับผิดชอบและมีเป้าหมายในการดำเนินการ ดังนั้น การกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการดำเนินงานเป็นเรื่องที่สำคัญ ในส่วนของราษฎรในพื้นที่ ต้องสร้างความเข้าใจควบคู่ไปด้วย

๑.๑.๖) นายสุธา เทพทอง ราษฎรตำบลปาเสมัส อำเภอสุโงโกะ-ลก จังหวัดนราธิวาส

ราษฎรที่อยู่ในเขตรอยต่อป่าพรุโต๊ะแดงจะคอยช่วยกันเฝ้าระวัง ไม่เผาบ้านตัวเอง มีการร่วมวางแผนก่อนเกิดไฟไหม้ รวมทั้ง มีการจัดเวรยาม เพื่อคอยสอดส่องพื้นที่ป่าหรือการบุกรุกเข้าพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง ราษฎรในพื้นที่ต่างรักและหวงแหนป่าพรุโต๊ะแดง หากจะแก้ที่ต้นเหตุ ต้องทำแนวกันไฟแนวป่าพรุให้ชัดเจน โดยต้องประชุมชี้แจงเรื่องแนวเขตและจัดทำแนวเขตอย่างจริงจัง ทั้งนี้หากแนวเขตป่าพรุโต๊ะแดงมีความชัดเจน ราษฎรในพื้นที่จะได้มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนตามไปด้วยและจะไม่มีใครกล้าบุกรุกพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง ทั้งนี้ ควรให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านในแต่ละตำบล แต่ละอำเภอร่วมประชุม เพื่อร่วมวางแผนการดูแลแนวเขตป่าพรุโต๊ะแดง ทุกส่วนต้องบูรณาการการทำงานร่วมกัน ป่าพรุโต๊ะแดงก็จะอยู่ได้อย่างยั่งยืน

๒) ช่วงการแบ่งกลุ่ม (ประชุมกลุ่มย่อย)

๒.๑) วิธีการ : ดำเนินการจัดแบ่งผู้ร่วมสัมมนาฯ ออกเป็น ๒ กลุ่ม โดยแบ่งแยกกลุ่มเป้าหมายแต่ละประเภท ดังนี้

- กลุ่ม ๑ : เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๑๐๐ คน
- กลุ่ม ๒ : ราษฎรในอำเภอที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๖๐ คน

๒.๒) หัวข้อการอภิปรายกลุ่ม :

๒.๒.๑) การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม

- รูปแบบการจัดทำขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงที่เหมาะสม
- การมีส่วนร่วมการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินรอบขอบเขตป่าพรุโต๊ะแดง
- การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงให้มีความอุดมสมบูรณ์และยั่งยืน

๒.๒.๒) การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมทั้งในและนอกพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

- กรณีน้ำแล้ง
- กรณีน้ำท่วม

๒.๓) ผลการอภิปรายกลุ่ม : ผู้ร่วมสัมมนาฯ ทั้ง ๒ กลุ่ม ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในหัวข้อที่กำหนด ซึ่งสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

๒.๓.๑) การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยกำหนดรูปแบบการจัดทำขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงที่เหมาะสม คือ

● ควรสร้างวิธีการจัดทำแนวเขตป่าพรุที่ชัดเจน ได้แก่

- ทำพิกัดปักหลักเขตให้ชัดเจน โดยอาจจะใช้เสาปูน เสาคอนกรีต หรือหลักกิโล รั้วลวดหนาม หรือกำแพง เป็นแนวขอบตลอดระยะ
- ปลูกต้นไม้เป็นแนวป่ากันชน เช่น ต้นตำเสา ต้นตะเคียน ต้นเทียน ซึ่งจะมีประโยชน์ในการช่วยยึดหน้าดินให้ดินแข็งแรง และชุมชนได้ประโยชน์ใช้สอยด้านอื่นๆ

- ขุดคู คลอง และร่องน้ำ ล้อมรอบ (แบบมีคันดิน) เว้นระยะให้มีช่องว่างเป็นช่วงๆ บริเวณรอยต่อ

- ควรนำองค์ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างด้านวิศวกรรมการจัดการแนวเขตที่ชัดเจนมาใช้ในการดำเนินงาน

<p>-</p> <p>ป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>-</p> <p>เดินสำรวจร่วมกัน</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>รวมทั้ง ไม่ขัดกับกฎหมายของหน่วยงานใดๆ</p> <p>-</p> <p>ไม่ขัดแย้งต่อกฎหมาย</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>แผนที่การใช้ที่ดิน</p> <p>-</p> <p>ราษฎรให้ชัดเจน</p> <p>-</p> <p>ถูกต้อง ชัดเจน และมีความเข้าใจที่ตรงกัน</p> <p>-</p> <p>ควรร่วมกำหนดความหมายของเขตพื้นที่แต่ละประเภทให้มีความเข้าใจตรงกันในทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง</p> <p>-</p> <p>ส่วนกลางกับส่วนภูมิภาคที่ลงพื้นที่สำรวจ</p>	<p>ควรมีการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในการกำหนดแนวเขต</p> <p>● หน่วยงานที่ดำเนินการจัดทำแนวเขตและราษฎรในพื้นที่ ควรมี</p> <p>ส่วนร่วมในการจัดทำแนวเขตในรูปแบบ ดังนี้</p> <p>สร้าง MOU ร่วมกัน โดยเจ้าหน้าที่ส่วนงานต่างๆ และชาวบ้านร่วมกัน</p> <p>ควรมีแผนการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการ โดยเฉพาะการบูรณาการระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับกรมที่ดินในการตรวจสอบแนวเขตที่ดิน</p> <p>การพูดคุยสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐกับราษฎรในการรับรองแนวเขต</p> <p>● การดำเนินการทางด้านกฎหมาย</p> <p>การดำเนินการจัดทำแนวเขตต้องถูกต้องตามระเบียบและโปร่งใส</p> <p>ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองร่วมกันให้ถูกต้องโปร่งใส</p> <p>การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องต้องตามความเหมาะสมของพื้นที่แนวเขตที่กำหนดขึ้น ควรมีกฎหมายรองรับเห็นควรมีการใช้มาตรา ๔๔ ในการบังคับใช้</p> <p>ควรสร้างความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่ให้เข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้อง</p> <p>● การตรวจสอบสิทธิ์และการจัดทำแผนที่</p> <p>ควรดำเนินการจัดทำแผนที่ขอบเขตที่ชัดเจนและถูกต้อง</p> <p>ควรนำข้อมูลที่ดินเอกสารสิทธิ์ครอบครองโดยชอบถ่ายทอดลงในแผนที่การใช้ที่ดิน</p> <p>ควรมีการตรวจสอบสิทธิ์ก่อน – หลัง ในการครอบครองที่ดินของราษฎรให้ชัดเจน</p> <p>ตรวจสอบขอบเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้ถูกต้อง ชัดเจน และมีความเข้าใจที่ตรงกัน</p> <p>ควรสร้างฐานข้อมูลเรื่องพื้นที่ที่ชัดเจน ถูกต้อง และครบถ้วน ทั้งนี้ควรร่วมกำหนดความหมายของเขตพื้นที่แต่ละประเภทให้มีความเข้าใจตรงกันในทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง</p> <p>ต้องสร้างการยอมรับในข้อตกลงของการจัดทำขอบเขตของหน่วยงาน</p>
---	--

๒.๓.๒) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินรอบขอบเขต

ป่าพรุโต๊ะแดง

- ควรสร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนตั้งแต่ภาคประชาชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจ มาร่วมพูดคุย ร่วมบูรณาการความร่วมมือในการกำหนดข้อตกลงต่างๆ ที่จะดำเนินการร่วมกัน ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ และความชัดเจน โดยควรสอบถามความคิดเห็น และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ด้วยว่ามีความต้องการอะไร และภาครัฐสามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้มากน้อยแค่ไหน และมีอะไรที่จะต้องทำร่วมกันบ้าง
- ควรพิจารณานำมาตรการเขตเศรษฐกิจพิเศษที่สามารถดำเนินการได้ มาช่วยสนับสนุนการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินรอบขอบเขตป่าพรุโต๊ะแดง

- กำหนดอาชีพที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ และมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินรอบขอบเขตป่าพรุโต๊ะแดง
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนราธิวาสควรจัดทำ Zoning และการจัดทำปฏิทินการเพาะปลูกรอบขอบป่าพรุ ประเภทพืช และช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก โดยต้องไม่ขัดแย้งในการบริหารจัดการน้ำป่าพรุโต๊ะแดง

๒.๓.๒) การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงให้มีความอุดมสมบูรณ์

และยั่งยืน

- ควรมีการจัดทำแผนแม่บทในการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง
- ผู้นำชุมชน ประชาชน ภาครัฐ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ร่วมรณรงค์ในการปลูกป่าเสริมในเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง
- ควรมีการวางแผน และสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างทุกภาคส่วนในทุกกิจกรรมที่จะดำเนินการในพื้นที่
- ปลูกฝังเด็ก และเยาวชน สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์พื้นที่พรุ ในกิจกรรมต่างๆ
- จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างจิตสำนึกในการดูแลป่าพรุโต๊ะแดง

๒.๓.๓) การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมทั้งในและนอกพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

● กรณีน้ำแล้ง

- จัดเวรยาม ตรวจสอบติดตามดูแลพื้นที่พรุร่วมกันระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชรบ. ผรส. และประชาชนในชุมชน
- เปิด-ปิด ประตูน้ำ ในระดับที่เหมาะสม และการกำหนดว่าจะเปิด-ปิด ในห้วงเวลาใด ในระดับใด ซึ่งควรจะมีการเชิญทุกภาคส่วนมาประชุมพิจารณาร่วมกัน
- ควรทำแก้มลิงเพื่อเก็บกักน้ำเป็นช่วงๆ
- ควรจัดตั้งกองทุนให้แก่สมาชิกที่มีพื้นที่รอบขอบพรุเพื่อใช้เป็นงบประมาณสำหรับการดูแลในด้านต่างๆ
- ควรมีงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐให้แก่หมู่บ้านเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ และป้องกันการเกิดเหตุ

● กรณีน้ำท่วม

- ควรมีการระบายน้ำไม่ให้ไหลเข้าพื้นที่การเกษตร
- ควรให้เจ้าหน้าที่กรมชลประทานเข้ามาดูแล เรื่องวิธีการบริหารจัดการน้ำ
- ควรมีการลงนาม MOU ร่วมกันระหว่างไทยและมาเลเซีย ในการบริหารจัดการน้ำในแม่น้ำสุโหงโกลก
- ควรมีการทำแก้มลิงเก็บกักน้ำที่บริเวณตำบลกายูคละ อำเภอยะนิง

๕.๒ สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการ การบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง เมื่อวันที่ ๑๗-๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ณ โรงแรมอิมพีเรียล อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

๕.๒.๑ วิธีการดำเนินงาน

การสัมมนาเชิงวิชาการ การบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ได้กำหนดจัดขึ้นจำนวน ๒ วัน คือ วันที่ ๑๗-๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ณ โรงแรมอิมพีเรียล อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ

(๑) การนำเสนอข้อมูลทางด้านวิชาการภาคบรรยายที่เกี่ยวกับพื้นที่พรุจากนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

(๒) การนำเสนอผลงานภาคนิทรรศการทั้งข้อมูลด้านวิชาการและผลงานวิจัยในแต่ละด้านจากทุกภาคส่วน

(๓) การเสวนาเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการป่าพรุอย่างยั่งยืน” โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่พรุมาอย่างยาวนาน

๕.๒.๒ วัตถุประสงค์

เพื่อรวบรวมข้อมูลทางวิชาการที่ได้จากการศึกษา ทดลอง วิจัยในพื้นที่พรุจริง และจากประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่พรุ สำหรับใช้ประกอบการวางแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงอย่างถูกต้อง และยั่งยืน ทั้งในด้านการอนุรักษ์ป่าพรุ การฟื้นฟูป่าพรุ และการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรที่ไม่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ของป่าพรุ รวมทั้งการเสวนาเพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงอย่างยั่งยืน เพื่อวิเคราะห์และหาแนวทางในการจัดการปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในพื้นที่พรุ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการแบบบูรณาการร่วมกัน ทั้งการอนุรักษ์พื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงให้คงสภาพที่สมบูรณ์ในพื้นที่เขตสงวน การฟื้นฟูและการพัฒนาอาชีพของเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ขอบพรุ และผลการสัมมนาเชิงวิชาการ การบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ในครั้งนี้ จะนำไปผนวกรวมกับข้อมูลจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงที่ผ่านมา แล้วนำไปสู่การจัดทำแผนงานเชิงบูรณาการในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงที่ถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพต่อไป

๕.๒.๓ ผลการสัมมนาทางวิชาการการบริหารจัดการป่าโต๊ะแดง

(๑) ผู้เข้าร่วมการสัมมนาเชิงวิชาการ การบริหารจัดการป่าโต๊ะแดง

นายธรรมรงค์ คงวัดใหม่ รองผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส เป็นประธานเปิดการสัมมนา นางสายหยุด เพ็ชรสุข ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ กล่าวรายงาน ผู้เข้าร่วมการสัมมนาเชิงวิชาการฯ มีจำนวนทั้งสิ้น ๒๕๐ คน แบ่งเป็น

- หน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๑๖๓ คน
- เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ขอบพรุ จำนวน ๓๐ คน
- เกษตรกรตัวอย่างของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ที่อาศัยอยู่บริเวณขอบพรุ จำนวน ๕๗ คน

นายธรรมรงค์ คงวัดใหม่
รองผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส
ประธานเปิดการสัมมนา

นางสายหยุด เพ็ชรสุข
ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ
กล่าวรายงานการสัมมนา

(๒) การนำเสนอข้อมูลทางด้านวิชาการฯ ภาคบรรยาย

เป็นการนำเสนอข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับป่าพรุและการบริหารจัดการธรรมชาติในพื้นที่พรุ ทั้งทางด้านดินและการแบ่งเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง ด้านน้ำ และด้านป่าไม้ โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์การทำงานในพื้นที่พรุ ซึ่งประกอบไปด้วย

(๒.๑) ธรรมชาติพื้นที่พรุ จังหวัดนราธิวาส

โดย ดร. พิสุทธิ์ วิจารณ์

ที่ปรึกษางานโครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

“พรุ” (Swamp) เป็นภาษาใต้ หมายถึง ที่ราบลุ่มมีน้ำแช่ขังอยู่ และมีลักษณะหยุ่น พื้นที่พรุรวมเอาพื้นที่ลุ่มน้ำขัง (Swamp) และพื้นที่ลุ่มชื้นแฉะ (marsh) เข้าด้วยกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๓๓) พบมากในประเทศอินโดนีเซีย และมาเลเซีย ป่าพรุมีลักษณะพิเศษกว่าป่าธรรมชาติทั่วไป กล่าวคือ ดินจะเป็นดินอินทรีย์ (peat) ที่เกิดจากซากพืชที่เน่าเปื่อยพองทับถมกันเป็นเวลานาน ซึ่งจะมีความหนาแตกต่างกันไปตามอายุ โดยในประเทศไทยจะมีความหนาไม่เกิน ๓ เมตร มีอายุมากกว่า ๖,๐๐๐ ปี เมื่อทำการระบายน้ำออก ดินจะยุบตัว และติดไฟง่าย และเมื่อติดไฟแล้วจะดับยากถ้าไม่มีน้ำที่เพียงพอโดยเฉพาะน้ำใต้ดิน เนื่องจากซากอินทรีย์วัตถุที่ทับถมเป็นชั้นหนาจะเป็นเชื้อเพลิงที่ดี มีพรรณไม้กว่า ๑๐๐ ชนิด และสัตว์ป่านานาชนิด รวมทั้งสัตว์น้ำหลากหลายสายพันธุ์

เมื่อป่าพรุถูกรบกวน เช่น การบุกรุกพื้นที่เพื่อหาของป่า การตัดไม้ หรือการเข้าไปใช้พื้นที่เพื่อทำกินของเกษตรกรแบบไม่ถูกวิธี ป่าพรุอาจเปลี่ยนสภาพจากป่าที่อุดมสมบูรณ์กลายเป็นพื้นที่รกร้าง และไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ โดยเฉพาะเมื่อทำการระบายน้ำและเผาป่าเพื่อทำการเกษตร เช่น การปลูกข้าว เป็นต้น ดินจะกลายเป็นดินเปรี้ยวจัด และเมื่อทำการปลูกข้าวก็จะได้ผลผลิตน้อย ทำให้ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน เกษตรกรจึงปล่อยพื้นที่ทิ้งร้าง ถ้าพื้นที่ทิ้งร้างนั้นแห้งและเกิดไฟป่าขึ้น จะทำให้ไม้พุ่มและพืชตระกูลหญ้าเกิดขึ้นและหลังจากนั้นป่าไม้เสม็ดจะเกิดตามมา และเมื่อไม้เสม็ดเกิดขึ้นในพื้นที่ ไม้ยืนต้นชนิดอื่นๆ จะไม่สามารถเจริญเติบโตและขึ้นได้ ทำให้ป่าพรุไม่สามารถพัฒนากลับมาสมบูรณ์ได้ดังเดิม แต่ถ้าพื้นที่ไม่มีการเกิดไฟป่าขึ้นมา ก็อาจจะพัฒนากลับมาเป็นป่าพรุที่สมบูรณ์ได้เมื่อระยะเวลาผ่านไป ซึ่งอาจต้องใช้ระยะเวลากว่าร้อยปี

ในประเทศไทย มีพื้นที่พรุประมาณ สามแสนกว่าไร่ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดนราธิวาส โดยพรุที่สำคัญ คือ พรุบาเจาะและพรุโต๊ะแดง โดยพรุบาเจาะ ปัจจุบันกรมส่งเสริมสหกรณ์ดูแลและดำเนินการพัฒนาพื้นที่ส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่

ส่วนพรุโต๊ะแดงถือเป็นป่าพรุที่ใหญ่และสมบูรณ์ที่สุดในประเทศไทย ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอสุไหงปาดี อำเภอสุไหงโก-ลก และอำเภอตากใบ แบ่งพื้นที่หลักออกเป็น ๓ เขต คือ

- ๑) เขตสงวน เป็นเขตป่าพรุที่ยังคงสภาพที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นเขตที่ต้องสงวนและรักษาไว้ มีพื้นที่ประมาณห้าหมื่นกว่าไร่

๒) เขตอนุรักษ์ เป็นเขตที่ป่าพรุตั้งเดิมถูกทำลายลง และยังไม่มีการเข้าไปพัฒนาพื้นที่ มีเนื้อที่ประมาณหนึ่งแสนไร่

๓) เขตพัฒนา เป็นเขตที่ดำเนินการพัฒนาให้เป็นพื้นที่การเกษตร มีเนื้อที่ประมาณ เก้าหมื่นกว่าไร่

ลักษณะการเกิดพรุโต๊ะแดง เดิมพื้นที่เป็นป่าชายเลน พรรณไม้ที่ขึ้นเป็นไม้จำพวกไม้โกงกาง ก่อนที่จะเกิดสันทรายทะเลขึ้นมาปิดกั้น ทำให้น้ำไม่สามารถระบายได้ เมื่อฝนตก น้ำในแอ่งจะกลายเป็นน้ำกร่อย และเมื่อเวลาผ่านไป ป่าดั้งเดิมก็จะค่อยๆตายลง แล้วเกิดป่าพรุขึ้นทดแทน โดยพืชจำพวกพืชตระกูลหญ้าจะขึ้นนำร่องก่อน แล้วไม้ยืนต้นชนิดต่างๆ จะทยอยขึ้นตามมา ซึ่งพรรณไม้ในป่าพรุจะมีลักษณะพิเศษ คือ มีรากเป็นรากค้ำยัน คล้ายป่าโกงกาง เพื่อช่วยในการพยุงตัว เนื่องจากดินในพื้นที่พรุเป็นดินอินทรีย์ ที่มีลักษณะลอยตัว มีความหนาแน่นรวมต่ำ ทำให้ต้นไม้ทั่วไปไม่สามารถเจริญเติบโตได้ในระยะยาว ซึ่งจะยืนต้นตายและล้มลงในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไป

จากระบบนิเวศที่เป็นพื้นที่ลุ่มต่ำ มีน้ำท่วมขัง ดินเป็นดินอินทรีย์ที่มีความหนาแน่นต่ำ มีความซาวซึมน้ำได้ดี ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด มีธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชต่ำ โดยเฉพาะธาตุที่เป็นต่าง (แคลเซียมและแมกนีเซียม) ดินชั้นล่างจะมีสารประกอบไพไรต์ (Pyrite) เมื่อสัมผัสกับอากาศจะทำให้ดินเกิดการกัดกร่อน เป็นสาเหตุที่ทำให้ดินเปรี้ยวจัดหรือเป็นกรดจัด ทำให้ไม่เหมาะสมต่อการทำการเกษตร ถ้าไม่มีการพัฒนาและปรับปรุงที่ดินอย่างถูกต้องและเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า พื้นที่พรุที่มีการพัฒนาเพื่อทำการเกษตร เช่น การปลูกปาล์มน้ำมันที่ประเทศมาเลเซีย เมื่อเวลาผ่านไป ดินจะกลายเป็นถ่าน และจะไม่ดูดซับธาตุอาหาร ทำให้เวลาปลูกพืชต้องใช้ปุ๋ยเคมีจำนวนมาก ทำให้ไม่คุ้มค่ากับการพัฒนา และเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบไม่ยั่งยืน ดังนั้น ปัจจุบันจะเลี่ยงการใช้ประโยชน์ในพื้นที่พรุ

คุณสมบัติและข้อจำกัดของดินเปรี้ยวจัดในพื้นที่พรุ ดินเปรี้ยวจัด เป็นดินที่มีปฏิกริยาดินเป็นกรดรุนแรงมากถึงเป็นกรดจัด (pH ๔.๕-๕.๐) มีจุดประสีเหลืองฟางข้าวของสารประกอบจาโรไซท์ในดินชั้นล่างที่ความลึกต่ำกว่า ๑ เมตร เมื่อทำปฏิกริยากับอากาศจะก่อให้เกิดกรดกำมะถัน ทำให้ดินเป็นกรดอย่างรุนแรง พืชไม่สามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ในอัตราที่เหมาะสม ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีธาตุอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืชในปริมาณน้อย คือ ธาตุไนโตรเจน ธาตุแคลเซียม ธาตุแมกนีเซียม นอกจากนี้ธาตุฟอสฟอรัสยังถูกตรึงจนพืชไม่สามารถดูดไปใช้ประโยชน์ได้จากธาตุเหล็กและธาตุอะลูมิเนียมที่ละลายออกมามาก และยังเป็นพืชส่งผลต่อการเจริญเติบโตของพืชอีกด้วย รวมทั้งโครงสร้างทางกายภาพของดินก็ไม่เหมาะสมต่อการปลูกพืชเช่นกัน กล่าวคือ เป็นที่ลุ่มต่ำที่มีน้ำท่วมขัง ต้องมีการจัดการระบบน้ำที่เหมาะสม โดยเฉพาะการควบคุมน้ำใต้ดินไม่ให้ต่ำกว่าชั้นไพไรท์ เพื่อป้องกันการเกิดกรดกำมะถันอย่างรุนแรงเมื่อทำปฏิกริยากับอากาศ ดินมีความหนาแน่นรวมต่ำ เมื่อมีการระบายน้ำออกดินจะแห้งและยุบตัวง่าย ส่งผลต่อการยึดตัวของรากพืช ทำให้พืชไม่สามารถทรงตัวได้และล้มลงในที่สุด และหากดินแห้ง ดินจะยุบตัวและติดไฟได้ง่ายและดับได้ยาก

(๒.๒) การจัดการดินในพื้นที่ขอบพรุ

โดย นางสาวหยุด เพ็ชรสุข

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ กรมพัฒนาที่ดิน

จังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่พรุกว่าสามแสนไร่ โดยพื้นที่พรุที่จัดอยู่ในเขตพัฒนามีจำนวนกว่าหนึ่งแสนไร่ ซึ่งได้รับการพัฒนาเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้ ประมาณ หกหมื่นกว่าไร่ หรือ ๓๐ เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่พรุ ซึ่งประกอบไปด้วยพรุที่สำคัญอยู่ ๒ พรุ คือ พรุบาเจาะ มีเนื้อที่ประมาณ ๕๐,๐๐๐ กว่าไร่ ปัจจุบันได้มีการจัดสรรที่ดินให้กับเกษตรกรสำหรับปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่โดยการขุดยกร่อง ซึ่งดำเนินการและจัดสรรดูแลโดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ นอกจากนี้ยังมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรอื่นๆ เช่น การปลูกยางพารา ข้าว และไม้ผลชนิดต่างๆ และพรุโต๊ะแดง ซึ่งถือว่าเป็นพรุที่มีขนาดใหญ่และมีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุดในจังหวัดนราธิวาส ดำเนินการจัดแบ่งเขตการใช้ที่ดินออกเป็น ๓ เขต คือ ๑) เขตสงวน คือ เขตที่ต้องสงวนรักษาไว้ ๒) เขตอนุรักษ์ คือ เขตที่ป่าพรุถูกทำลาย ต้องดำเนินการอนุรักษ์และรักษาให้กลับมาคงสภาพป่าพรุที่สมบูรณ์ต่อไป และ ๓) เขตพัฒนา คือ เขตที่หน่วยงานราชการต่างๆ เข้าไปดำเนินการพัฒนาพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ซึ่งมีการใช้ประโยชน์ที่ดินหลากหลายเช่นเดียวกับพรุบาเจาะ เช่น ปลูกปาล์มน้ำมัน ปลูกข้าว ปลูกยางพารา

การจัดการดินในพื้นที่พรุ

จากการสำรวจพบว่า ดินในพื้นที่เขตพัฒนามีความหลากหลายประกอบไปด้วยดินพรุหรือดินอินทรีย์ ดินเปรี้ยวจัด ดินกรด ดินกรดแฝง เป็นต้น โดยดินที่เป็นปัญหาหลักในพื้นที่พรุ คือ ดินเปรี้ยวจัดและดินอินทรีย์ พบมากที่สุดในพื้นที่พรุ และเป็นปัญหาหลักที่สำคัญสำหรับการทำเกษตรในพื้นที่ขอบพรุ โดยจะต้องมีการจัดการที่ดีและเหมาะสมจึงจะสามารถนำมาเพาะปลูกพืชได้ ถ้ามีการจัดการที่ไม่เหมาะสมหรือถูกต้องอาจทำให้พืชที่ปลูกไม่สามารถเจริญเติบโต หรือให้ผลผลิตได้

ดินเปรี้ยวจัด

ดินเปรี้ยวจัด คือ ดินที่อาจจะมีหรือกำลังจะมี หรือได้เคยมีกรดกำมะถันในชั้นหน้าตัดดิน ซึ่งจะพบจุดประสีเหลืองฟางข้าวของจาโรไซต์ ที่ระดับความลึกน้อยกว่า ๑.๕ เมตรจากผิวดิน ซึ่งแบ่งได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ

๑) ดินเปรี้ยวจัดแฝง เป็นดินที่เกิดจากตะกอนน้ำกร่อย อยู่ในสภาพน้ำท่วมขังเช่นบริเวณป่าชายเลน ได้แก่ ชุดดินท่าจีน ชุดดินบางปะกง

๒) ดินเปรี้ยวจัดที่กำลังมีกรดกำมะถันเกิดขึ้น เป็นดินที่มีความเป็นกรดรุนแรง มีค่า pH < ๔.๕ พบจุดประสีเหลืองฟางข้าวในชั้นหน้าตัดดิน มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชน้อย โดยเฉพาะฟอสฟอรัส เพราะถูกตรึงโดยอะลูมิเนียมและเหล็ก ที่ละลายออกมาจากจนเป็นพิษต่อการเจริญเติบโตของพืช ได้แก่ ชุดดินมูโนะ ชุดดินระแงะ ชุดดินตันไทร

๓) ดินที่เคยเป็นดินเปรี้ยวจัด เป็นดินที่เคยมีกรดกำมะถันในชั้นดิน แต่ได้ถูกชะล้างหรือถูกทำให้สะเทินกรด จนความเป็นกรดของดินไม่เป็นอันตรายต่อพืช แต่อาจพบจุดประสีเหลืองในชั้นหน้าตัดดินได้ เช่น ชุดดินบางกอก ชุดดินฉะเชิงเทรา ชุดดินบางแค

แนวทางการแก้ปัญหาดินเปรี้ยวจัดตามแนวพระราชดำริ จากการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรในจังหวัดนราธิวาสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงพบว่าราษฎรในจังหวัดนราธิวาส มีความเป็นอยู่ที่ยากจน เนื่องจากการทำการเกษตรที่ไม่ได้ผล โดยเฉพาะการปลูกข้าว จึงทรงพระราชทานแนวทางในการศึกษาหาวิธีการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวจัด หรือ “โครงการแก่งัดดิน” โดยการแก่งัดดินให้ดินเป็นกรดจัดจนไม่สามารถปลูกพืชเศรษฐกิจใดๆ ได้ แล้วพัฒนาและปรับปรุงดินให้กลับมาปลูกพืชได้ โดยใช้ข้าวเป็นพืชในการทดลอง ซึ่งสามารถทำได้ ๓ วิธี คือ

๑) การใส่หินปูนฝุ่นเพื่อปรับความเป็นกรดของดินให้เหมาะสมต่อการปลูกพืช ซึ่งสามารถเห็นผลได้ตั้งแต่ครั้งแรกที่ทำการปรับปรุงดิน

๒) การใช้น้ำชะล้างความเป็นกรดและสารพิษ คือ การขังน้ำที่ระยะเวลาหนึ่งแล้วก็ระบายน้ำออก ซึ่งวิธีนี้จะต้องมีระบบชลประทานที่ดี และมีปริมาณน้ำที่เพียงพอ จึงสามารถดำเนินการได้ โดยต้องใช้ระยะเวลาหนึ่งจึงจะสามารถให้ผลผลิตที่ดี

๓) การใช้หินปูนฝุ่นควบคู่กับการใช้น้ำชะล้างดิน ซึ่งเป็นวิธีการจัดการที่ดีที่สุด และให้ผลผลิตข้าวได้สูงสุดที่สุด

การยกร่องสวนโดยวิธีพิเศษตามแนวพระราชดำริ เนื่องจากไม่ผลและไม่ยืนต้นรวมทั้งพืชผักไม่สามารถเจริญเติบโตได้ในพื้นที่ลุ่มต่ำที่มีน้ำท่วมขัง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร จึงทรงพระราชทานแนวทางในการจัดการพื้นที่สำหรับยกร่องสวนเพื่อปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นและพืชผักพืชไร่ กล่าวคือ วางแนวร่องให้เหมาะสม ความกว้างของร่องปลูกและร่องน้ำขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่นั้นๆ ปาดหน้าดินมาพูนรวมกันบริเวณกลางสันร่อง ขุดดินในร่องคูที่ระดับความลึกไม่เกิน ๑ เมตร นำมาวางไว้บริเวณขอบสันร่อง เพื่อควบคุมระดับน้ำไม่ให้ต่ำกว่าดินชั้นล่างที่มีสารประกอบไพไรท์

สำหรับการจัดการดินเปรี้ยวจัดเพื่อปลูกพืชผัก พืชไร่ ควรดำเนินการขุดยกร่องเช่นเดียวกับการขุดยกร่องสำหรับการปลูกไม้ผล และดำเนินการปรับปรุงคุณสมบัติความเป็นกรด-ด่างของดิน ให้เหมาะสมต่อการปลูกพืชชนิดนั้นๆ โดยการใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี รวมทั้งใส่หินปูนฝุ่นในการปรับปรุงความเป็นกรด-ด่างของดิน

สรุปแนวทางในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวจัดตามแนวพระราชดำริ คือ

- ๑) การควบคุมระดับน้ำใต้ดินไม่ให้ต่ำกว่าชั้นดินล่างที่มีสารประกอบไพไรท์
- ๒) แก้ไขความเป็นกรดต่างของดินให้เหมาะสมต่อการปลูกพืช โดยการใช้ น้ำชะล้างความเป็นกรดและ/หรือใช้วัสดุปูนในการปรับปรุงบำรุงดิน

ดินอินทรีย์หรือดินพรุ

ดินอินทรีย์หรือดินพรุ คือ ดินที่มีสารประกอบอินทรีย์อยู่ในดินมากกว่า ๓๐% และมีการสะสมของชั้นอินทรีย์วัตถุหนาแน่นกว่า ๔๐ เซนติเมตร พบมากในพื้นที่ลุ่มต่ำบริเวณชายทะเล

ดินอินทรีย์มีคุณสมบัติทางเคมี และกายภาพที่ไม่เหมาะสมต่อการปลูกพืช กล่าวคือ ดินอินทรีย์จะมีการยุบตัวตลอดเวลา และยังมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ซึ่งจากการศึกษาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ พบว่า บางจุดมีการยุบตัวของพื้นที่มากกว่า ๑ เมตร ถึงแม้ว่าจะมีปริมาณอินทรีย์วัตถุในดินสูง แต่ก็ไม่สามารถปลดปล่อยธาตุอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืชได้ ทำให้ไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกไม้ยืนต้นที่มีอายุนานหลายปี เช่น การปลูกปาล์มน้ำมันในดินอินทรีย์ นอกจากลำต้นจะล้มเมื่อปลูกเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว ปาล์มน้ำมันยังให้ผลผลิตและระยะเวลาการให้ผลผลิตที่ต่ำกว่าปาล์มน้ำมันที่ปลูกในดินชนิดอื่นๆ เช่นเดียวกับการปลูกยางพาราในดินอินทรีย์ คือ ให้ผลผลิตน้ำยางในอัตราต่ำ น้ำยางยังมีคุณภาพต่ำ ต้นยางจะมีอายุการเปิดกรีดยางน้อยกว่าพื้นที่อื่นๆ ต้นยางจะเอนและล้มได้ง่าย เมื่อโดนลมแรง และจะทยอยยืนต้นตายในที่สุด

ความเหมาะสมของการให้ประโยชน์ที่ดินบริเวณขอบพรุ

เนื่องจากพื้นที่ขอบพรุมีลักษณะเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำ มีน้ำท่วมขัง ทำให้ไม่เหมาะสมต่อการปลูกพืชชนิดอื่นๆ โดยพืชที่เหมาะสมต่อการให้ประโยชน์ในพื้นที่ขอบพรุมากที่สุดก็คือข้าว ดังนั้นจำเป็นต้องมีการจัดการที่ดินอย่างเหมาะสม ทั้งการจัดการด้านดิน ด้านน้ำ และด้านพืชควบคู่กันเพื่อให้ได้ผลผลิตข้าวในอัตราที่สูงพอเพียงต่อการบริโภค และยังเป็นการใช้ทรัพยากรดินแบบยั่งยืน คือ การควบคุมระดับน้ำใต้ดินให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมควบคู่กับการจัดการธาตุอาหารในดิน และเลือกชนิดพันธุ์ข้าวที่เหมาะสม เช่น ข้าวพันธุ์ กข ๒๑, กข ๒๓, ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ หรือข้าวพันธุ์พื้นเมือง เช่น ข้าวพันธุ์หอมกระดังงา ข้าวพันธุ์ซิบูกันตัง ข้าวพันธุ์เฉียงพัทลุง เป็นต้น ซึ่งข้าวแต่ละสายพันธุ์ก็มีความสามารถในการทนความเป็นกรดของดินที่แตกต่างกัน รวมทั้งการให้ผลผลิตด้วย ดังนั้นเกษตรกรควรศึกษาความแตกต่างของสายพันธุ์ข้าวที่จะนำมาปลูก รวมทั้งคุณสมบัติเฉพาะของดินในพื้นที่ตนเองด้วย

(๒.๓) การแบ่งเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุ

นายอนุรักษ์ บัวคลี่คลาย
นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ กรมพัฒนาที่ดิน

ปัญหาที่พบในพื้นที่พรุ พบว่าส่วนใหญ่มาจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของป่าพรุ ทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าพรุไม่ถูกต้องและเหมาะสม ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ของพื้นที่พรุ อีกทั้งการบุกรุกพื้นที่พรุสำหรับการทำการเกษตร และปัญหาไฟไหม้ป่าพรุ ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้ป่าพรุที่เคยอุดมสมบูรณ์กลับถูกทำลาย และกลายเป็นพื้นที่รกร้าง ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จึงได้จัดทำเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุในจังหวัดนราธิวาสขึ้น ครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๒๙ ลงในแผนที่ทหาร มาตรฐาน ๑:๕๐,๐๐๐ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ เขต คือ

- **เขตสงวน** หมายถึง เขตป่าพรุที่ยังคงความสมบูรณ์อยู่ จึงต้องสงวนและรักษาให้คงสภาพไว้
- **เขตอนุรักษ์** หมายถึง เขตป่าพรุถูกทำลายไปแล้ว แต่ยังไม่มีความเสียหายใดเข้าไปพัฒนา
- **เขตพัฒนา** หมายถึง เขตป่าพรุที่ถูกทำลายแล้ว และจะพัฒนาให้เป็นพื้นที่เกษตรต่อไป

ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และการอนุรักษ์พื้นที่ได้นำเอาไปใช้เป็นนโยบายและแนวทางในการจัดการพื้นที่พรุของจังหวัดนราธิวาส ตามพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานไว้ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๓๕ ความว่า “...พรุเราต้องเก็บไว้ เพราะมีความสำคัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ต้องห้ามไม่ให้บุกรุกเข้าไป คราวนี้เราทำโครงการที่โคกใน เขาจะบุกรุกเข้าไปไม่ได้อีกแล้ว เพราะจำกัดบริเวณเขา ในพรุ เราก็กองเสริม เอาไม้พรุ เพิ่มประสิทธิภาพ อย่างตามข้างทางนี้สวยงาม เห็นไม้ต่าง ๆ ไม้หลาวชะโอนก็มี...”

“...การกำหนดขอบเขตป่าพรุ ควรกำหนดขอบเขตป่าพรุให้แน่นอน เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ อันจะทำให้สภาพแวดล้อมเสียหาย...”

และปี ๒๕๕๐ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้มีการปรับปรุงเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุให้เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ความว่า “...ปัญหาพื้นที่พรุในจังหวัดนราธิวาสยังคงมีอีกหลายประการที่จะต้องแก้ไข ในขณะนี้เรื่องที่ต้องเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จคงจะได้แก่เรื่องปรับปรุงเขตการใช้ที่ดินของพื้นที่พรุ แต่เดิมมาที่เคยแบ่งเขตการใช้พื้นที่พรุของจังหวัดนราธิวาสเป็นเขตสงวน เขตอนุรักษ์และเขตพัฒนานั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าเหมาะสมดีอยู่แล้วแต่ในปัจจุบัน สภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปจึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงให้มากยิ่งขึ้น ...” เมื่อทรงกล่าวปิด

การสัมมนา เรื่อง “พื้นที่พรุ : การเปลี่ยนแปลงเชิงพลวัต” เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๐ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทออันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอฯ จึงได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงเขตการใช้พื้นที่ให้เหมาะสมขึ้น โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการและแผนที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เช่น รายงานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เอกสารการสัมมนาเรื่องพื้นที่พรุ แผนที่กรมแผนที่ทหาร เป็นต้น สำหรับใช้กำหนดขอบเขตพื้นที่ลงบนภาพถ่าย Ortho สี และภาพถ่ายทางอากาศเพื่อกำหนดขอบเขตและพื้นที่ให้ชัดเจน และตรวจสอบความถูกต้องโดยการลงพื้นที่เพื่อทำการสำรวจ จัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่พรุ ขนาด ๑: ๒๕,๐๐๐ จากนั้นนำเสนอข้อมูลและแผนที่ที่ได้ต่ออนุกรรมการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอฯ เพื่อประกาศใช้

จากการดำเนินงาน และลงพื้นที่สำรวจ พบว่า พื้นที่ในเขตอนุรักษ์และเขตสงวนมีการบุกรุกพื้นที่เพิ่มขึ้น ซึ่งการจัดทำเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุ ฉบับปรับปรุง ปี ๒๕๕๕ ได้จัดแบ่งเขตการใช้ที่ดินออกเป็น ๓ เขต คือ

๑) เขตพัฒนา หมายถึง เขตที่ปัจจุบันมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและโครงการต่างๆ ของรัฐเข้าไปพัฒนาพื้นที่ การส่งเสริมปลูกพืช การชลประทาน ตลอดจนการจัดทำโครงการพัฒนาการเกษตรแนวทางในการดำเนินการ คือการพัฒนาพื้นที่ให้เหมาะสมต่อการทำการเกษตร โดยการนำเอางานวิจัย ทดลองของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอฯ และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องไปปรับใช้ในพื้นที่ให้เหมาะสม เช่นการพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดหรือดินกรดกำมะถัน (acid sulfate soil) ให้นำผลการศึกษาของโครงการแก้ดินไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ และสภาพทางสังคมของเกษตรกร ให้สามารถใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

๒) เขตอนุรักษ์ หมายถึง เขตที่ในปัจจุบันป่าพรุสมบูรณ์หรือป่าดั้งเดิมถูกทำลาย หรือเคยถูกบุกรุกเพื่อนำมาใช้ทำการเกษตรแต่ไม่ได้ผลเลยปล่อยให้ร้าง ให้ดำเนินการปลูกป่าขึ้นมาทดแทน เพื่อให้ป่ารก้างกลับมาเป็นป่าพรุดั้งเดิม โดยไม่ให้นำมาปลูกควรเป็นไม้ในป่าพรุและโตเร็ว โดยการดำเนินการควรเป็นการดำเนินงานของกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์ไม้

๓) เขตสงวน หมายถึง บริเวณที่ยังคงสภาพป่าพรุสมบูรณ์ และป่าพรุที่เริ่มเสื่อมโทรมซึ่งมีลักษณะเป็นป่าเสม็ด และหญ้าพรุต่าง ๆ แนวทางในการดำเนินการควรเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาระบบนิเวศในพื้นที่ให้คงความอุดมสมบูรณ์ของป่าพรุไว้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชน เช่น การฝึกอบรมเพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และหวงแหนป่าพรุให้กับเกษตรกรและเยาวชนในพื้นที่ รวมทั้งการรณรงค์และป้องกันการเกิดไฟป่าในพื้นที่พรุ ดำเนินการศึกษาเฉพาะด้านการศึกษาวิจัย และสำรวจเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ สัตว์ป่าและอื่น ๆ ในพรุเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่ได้ศึกษาเอาไว้ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ขอบพรุ

- ❖ เขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่ ๒๐๙,๗๕๕ ไร่ ประกอบด้วย
 - เขตอนุรักษ์ (ป่าเสม็ด หญ้าพรุ และกกต่างๆ) จำนวน ๑๙,๓๕๐ ไร่
 - เขตสงวนหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (ป่าสมบูรณ์, ป่าเสม็ด หญ้าพรุ และกกต่างๆ) จำนวน ๑๒๕,๖๒๕ ไร่
 - เขตพัฒนา (ที่อยู่อาศัย หน่วยงานราชการ แหล่งน้ำ) จำนวน ๖๔,๗๘๐ ไร่
- ❖ เขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่ ๙๐,๖๔๘ ไร่ ประกอบด้วย
 - เขตพัฒนา เนื้อที่ ๓๘,๕๔๓ ไร่ แบ่งพื้นที่เป็น
 - ๑) พื้นที่ป่าลุ่มน้ำมัน จำนวน ๑๘,๒๘๖ ไร่
 - ๒) พื้นที่ป่าลุ่มน้ำมันทิ้งร้าง จำนวน ๑๒,๐๙๗ ไร่
 - ๓) พื้นที่ยางพารา จำนวน ๔,๕๖๐ ไร่

- ๔) พื้นที่พรุทิ้งร้าง จำนวน ๓,๖๖๔ ไร่
- เขตอนุรักษ์ จำนวน ๙,๕๙๕ ไร่
 - เขตอื่นๆ (ที่อยู่อาศัย หน่วยงานราชการ แหล่งน้ำ) จำนวน ๓,๙๖๗ ไร่
- ❖ แนวทางการดำเนินงานในการกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินในบริเวณพื้นที่พรุโต๊ะแดงในระยะต่อไป
- ๑) จัดตั้งคณะทำงานกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุ
 - ๒) รวบรวมข้อมูลขอบเขตพื้นที่ๆ เกี่ยวข้องทั้งหมด
 - ๓) ตรวจสอบพื้นที่โดยภาพถ่ายดาวเทียม และการสำรวจจริงโดยเจ้าหน้าที่ภาคสนามและประชาชนในพื้นที่
 - ๔) จัดทำแผนที่แบ่งเขตพื้นที่ที่มีลักษณะป่าพรุสมบูรณ์
 - ๕) จัดทำแนวเขตในพื้นที่จริงร่วมกันระหว่างหน่วยงาน และประชาชนในพื้นที่

(๒.๔) การจัดการน้ำในพื้นที่พรุ

โดย นายเฉลิมชัย ตรินรินทร์
ผู้อำนวยการสำนักชลประทานที่ ๑๗ กรมชลประทาน

จังหวัดนราธิวาสมีลุ่มน้ำที่สำคัญ คือ ลุ่มน้ำสายบุรี ลุ่มน้ำบางนรา และลุ่มน้ำโก-ลก และมีพื้นที่พรุที่สำคัญ คือ พื้นที่พรุบาเจาะ มีพื้นที่ประมาณ ๙๔,๐๐๐ ไร่ และพรุโต๊ะแดง พื้นที่ ๑๒๕,๖๒๕ ไร่ ซึ่งสภาพปัญหาของน้ำที่พบในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส คือ ปัญหา ๔ น้ำ ๓ รส หรือการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปัญหาน้ำเค็มรุกล้ำเข้ามาในพื้นที่ทำกินของเกษตรกร ปัญหาน้ำเปรี้ยวจัดทำให้เกษตรกรไม่สามารถนำน้ำมาใช้ในการเกษตรได้ และปัญหาน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน ซึ่งส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะปัญหาน้ำเปรี้ยวจัดที่เกิดจากดินเปรี้ยวจัดในบริเวณป่าพรุ ซึ่งเมื่อดินในพื้นที่พรุเป็นกรดจัดหรือเปรี้ยวจัดเมื่อมีน้ำไหลผ่านพื้นที่นั้นน้ำจืดก็จะกลายเป็นน้ำเปรี้ยวและเมื่อไหลผ่านหรือเข้าท่วมขังในพื้นที่ใด ก็จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศในบริเวณนั้นๆ โดยเฉพาะพื้นที่ทำการเกษตร ทำให้เกษตรกรไม่สามารถทำการเกษตรในพื้นที่ได้ หรือได้ผลผลิตได้น้อยกว่าที่คุ้มค่ากับการลงทุน ซึ่งการเกิดดินเปรี้ยวจัดนั้น มีสาเหตุมาจากการระบายน้ำในพื้นที่พรุออกจนถึงระดับที่ต่ำกว่าชั้นดินที่มีสารไพไรท์เป็นองค์ประกอบ ทำให้เกิดปฏิกิริยาออกซิเดชันกับอากาศ ทำให้เกิดกรดกำมะถันขึ้นในพื้นที่และปัญหาน้ำเปรี้ยวจัดที่ตามมา ซึ่งถือเป็นปัญหาที่สำคัญและจำเป็นต้องมีการจัดการอย่างถูกต้องเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศในวงกว้าง ซึ่งในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงพระราชทานพระราชดำริในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พรุเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ไว้มากมาย ดังนี้

๑) **ด้านการแก้ไขปัญหาและการระบายน้ำออกจากพื้นที่ลุ่ม** เพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่ เช่น การขุดคลองระบายน้ำเพื่อระบายน้ำให้ไหลออกสู่ทะเลได้เร็วขึ้น การขุดลอกคลอง เพื่อให้หน้าสามารถระบายน้ำได้สะดวกขึ้น

๒) **ด้านการป้องกันน้ำเค็ม** การก่อสร้างอาคารบังคับน้ำเพื่อควบคุมการไหลของน้ำเค็มเข้าท่วมพื้นที่ของเกษตรกร รวมทั้งเป็นการควบคุมน้ำไม่ให้ระบายออกสู่ทะเลในช่วงฤดูแล้งมากเกินไป

๓) **ด้านการควบคุมและกักเก็บน้ำ** สร้างประตูลดน้ำรอบพื้นที่ เพื่อควบคุมและกักเก็บน้ำในพื้นที่พรุและบริเวณขอบพรุไม่ให้แห้งจนเกินไป เพื่อป้องกันการเกิดไฟป่าและเน้นการจัดสมดุระดับน้ำในพื้นที่พรุให้เหมาะสม ช่วยระบายน้ำที่มากเกินไปในช่วงฤดูฝน การสร้างทำนบป้องกันน้ำท่วมขังในพื้นที่เกษตร

๔) **ด้านการแยกระบบน้ำจืดออกจากระบบน้ำเปรี้ยว** สร้างคลองระบายน้ำเปรี้ยวให้ออกจากน้ำจืดในพื้นที่พรุ ควบคุมน้ำเปรี้ยวไม่ให้ไหลเข้าสู่พื้นที่เกษตรกร

๕) **ด้านการจัดหาเงินทุนสำหรับการทำการเกษตรและอุปโภคบริโภค** ทำการขุดคลองเพื่อส่งน้ำดีสำหรับใช้ในพื้นที่ยังเกษตร เช่น บ้านโคกอิฐ-โคกใน โคกกุแว เป็นต้น

๖) **ด้านการปรับปรุงคุณภาพดินและคุณภาพน้ำ** พระราชทานแนวพระราชดำริเพื่อแก้ปัญหาด้านดินเปรี้ยวจัด คือ *โครงการแก้มลิงดิน* การบริหารจัดการน้ำป่าพรุโต๊ะแดงและอาคารรอบขอบพรุ โดยการควบคุมระดับในพื้นที่พรุให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม คือ ช่วงฤดูแล้ง ต้องมีน้ำขังอยู่ในระดับที่ไม่แห้งจนเกินไป เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่าในพื้นที่พรุ เป็นการเพิ่มความชุ่มชื้นในพื้นที่พรุและช่วงฤดูฝนให้ควบคุมและระบายน้ำออกจากพื้นที่ เพื่อป้องกันน้ำไหลท่วมพื้นที่เกษตร

แนวทางหรือการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พรุที่ทางชลประทานวางแผนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พรุโต๊ะแดง คือ

๑) บริเวณรอบขอบพรุ ก่อสร้างคลองตามแนวขอบพรุ เพื่อใช้เป็นแนวเขตระหว่างพื้นที่ของเกษตรกรและป่าพรุออกจากกัน และยังเป็นแหล่งสำรองน้ำสำหรับไว้ใช้ในการดับไฟป่า รวมทั้งก่อสร้างอาคารบังคับน้ำและคลองส่งน้ำเพื่อแยกน้ำเปรี้ยวออกจากน้ำจืดเพิ่มเติม

๒) บริเวณในพื้นที่พรุ ก่อสร้างทำนบย่อยเพื่อช่วยรักษาความชุ่มชื้นในพื้นที่พรุ

๓) สร้างแนวร่วมและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่าพรุในทุกด้าน

(๒.๕) การจัดการป่าไม้ในพื้นที่พรุ

โดย นายธนิตย์ หนูยิ้ม

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช

กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช

ป่าพรุ คือ ป่าที่ขึ้นในพื้นที่ชุ่มน้ำ ดินในพื้นที่พรุเป็นดินอินทรีย์ที่มีชั้นความหนาแตกต่างกันออกไปตามอายุของพื้นที่พรุ ในประเทศไทยมีความหนาประมาณ ๓.๕ เมตร โดยเฉลี่ยจะมีการทับถมของชั้นดินประมาณ ๑ เซนติเมตรต่อปี ซึ่งปัจจุบันอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมจากการบุกรุกทำลายของประชาชนในพื้นที่ขอบพรุ เพื่อใช้พื้นที่ทำการเกษตร

พืชพรรณธรรมชาติในป่าพรุ พบว่า มีพันธุ์ไม้ที่หลากหลายกว่า ๑๐๐ สายพันธุ์ ซึ่งมีลักษณะพิเศษคือ มีรากค้ำยันเพื่อช่วยในการพยุงตัวในพื้นที่ชุ่มน้ำไม่ให้ล้มเอียงได้ง่าย ประโยชน์ของป่าพรุมีความหลากหลาย คือ เป็นแหล่งอาหารของประชาชนในพื้นที่รอบขอบพรุ เป็นแหล่งไม้ใช้สอยในชีวิตประจำวัน เช่น การนำมาสร้างที่อยู่อาศัย สร้างเฟอร์นิเจอร์ แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ เป็นแหล่งกักเก็บก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งถือเป็นก๊าซที่เป็นตัวการสำคัญในการก่อให้เกิดสภาวะโลกร้อน ประโยชน์ทางอ้อมคือ เป็นแก้มลิงในการดูดซับน้ำในช่วงฤดูฝน ป่าพรุพบมากที่สุดประเทศอินโดนีเซีย รองลงมาคือ ประเทศมาเลเซีย ส่วนไทยมีพื้นที่ประมาณ ๔ แสนไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดนราธิวาส ๔๙.๙๒ % รองลงมาคือจังหวัดนครศรีธรรมราช ๒๙.๓๕ % จังหวัดสงขลา ๗.๔๘ % และอื่นๆ

การบริหารจัดการป่าพรุ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๑๘ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประเทศไทยให้ที่ดินในพื้นที่พรุโต๊ะแดงในพื้นที่ ๔ อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอตากใบ อำเภอสุไหงปาดี และอำเภอสุไหงโก-ลก เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และต่อมาปี ๒๕๒๕ ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ขึ้น การบริหารจัดการพื้นที่พรุบริหารจัดการภายใต้การดูแลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ คือ เน้นการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของดินเปรี้ยวจัดให้สามารถทำการเกษตรได้ และในปี ๒๕๒๙ ได้จัดทำเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่พรุขึ้น โดยกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินเป็น ๓ เขต คือ ๑) เขตสงวน (Preservation zone) ๕๖,๙๐๗ ไร่ (๒๑.๗๓ %) ๒) เขตอนุรักษ์ (Conservation zone) ๑๐๙,๙๓๘ ไร่ (๔๑.๙๘ %) และ ๓) เขตพัฒนา (Development zone) ๙๕,๐๑๕ ไร่ (๓๖.๒๙ %)

งานป่าไม้มีแผนบริหารจัดการป่าพรุ ๔ แบบ คือ ๑) แบบงานวิจัย ทำการสำรวจและวิจัยในปี ๒๕๒๖ ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงมีพระราชดำริ ให้งานป่าไม้ศึกษาหาพันธุ์ไม้ที่ขึ้นได้ดีในพื้นที่น้ำท่วมขัง ซึ่งมีการสำรวจพบว่ามีพันธุ์ไม้กว่า ๕๐๐ ชนิด ในพื้นที่พรุ และมีประมาณ ๕๐ ชนิด ที่ค้นพบครั้งแรกในประเทศไทย สัตว์ป่าที่อาศัยในพื้นที่พรุมีประมาณ ๓๒๕ ชนิด และพันธุ์ปลาประมาณ ๘๐ ชนิด ๒) แผนงานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ผู้ดูแลรักษาป่าพรุในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พื้นที่ ๑๒๕,๖๒๕ ไร่ โดยการเฝ้าระวังและตรวจตราป้องกันการเกิดไฟป่า จัดตั้งหน่วยดับไฟย่อยในพื้นที่พรุ รวมทั้งตั้งหอดูไฟชั่วคราวในพื้นที่พรุ ๓) หน่วยงานสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยการจัดการทำป่าพรุจำลองขึ้น เพื่อเป็นการจำลองแบบนิเวศในพื้นที่พรุไว้สำหรับสาธิตและถ่ายทอดให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับระบบนิเวศในพื้นที่ป่าพรุ ๔) แผนงานบริหารและประชาสัมพันธ์ จัดตั้งทุนวิจัยและศึกษาธรรมชาติป่าพรุสิรินธรขึ้น จัดโครงการฝึกอบรมต่างๆ เช่น โครงการฝึกอบรมอาสาสมัครมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อปลูกฝังเยาวชนในการอนุรักษ์และหวงแหนป่าพรุร่วมกัน

(๓) การนำเสนอข้อมูลทางด้านวิชาการฯ ภาคนิทรรศการ

การนำเสนอข้อมูลทางด้านวิชาการฯ ภาคนิทรรศการ จำนวน ๑๔ เรื่อง แบ่งออกเป็นงานวิจัย ๕ กลุ่ม ดังนี้

(๓.๑) งานวิจัยด้านดิน จำนวน ๔ เรื่อง

- การศึกษาและติดตามการยุบตัวของดินอินทรีย์ในพื้นที่พรุ จังหวัดนราธิวาส
- การให้ผลผลิตของปาล์มน้ำมันที่ปลูกในดินอินทรีย์ จังหวัดนราธิวาส
- ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่พรุต่อการเปลี่ยนแปลงสมบัติทางเคมีบางประการของน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำบางนรา จังหวัดนราธิวาส

- การจัดการดินเปรี้ยวจัดเพื่อปลูกพืชตามแนวพระราชดำริ “โครงการแก้มดิน”
- (๓.๒) งานวิจัยด้านป่าไม้ จำนวน ๓ เรื่อง
 - การสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับสัตว์ป่าในป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส
 - การปลูกไม้เสม็ดขาวเพื่อพัฒนาเป็นสวนป่าเศรษฐกิจ
 - การทดลองคัดเลือกพันธุ์ไม้พื้นฟูสภาพป่าพรุ
- (๓.๓) งานวิจัยด้านการเกษตร จำนวน ๑ เรื่อง
 - เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการปลูกข้าวหอมกระดังงาในพื้นที่พรุบาเจาะ
- (๓.๔) ด้านท้องถิ่นและการพัฒนาอาชีพ จำนวน ๑ เรื่อง
 - การสร้างไม้พาดล่อผึ้งหลวงให้สร้างรวงรัง พื้นที่ป่าเสม็ดขาว บ้านต่อหลังและบ้าน

ทรายขาว ตำบลไพรวันอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

- (๓.๕) งานวิจัยด้านจุลินทรีย์ จำนวน ๔ เรื่อง
 - การแยกและคัดเลือกจุลินทรีย์ย่อยสลายสารอินทรีย์ในพื้นที่พรุ จังหวัดนราธิวาส
 - องค์ประกอบทางเคมีและฤทธิ์ทางชีวภาพของสารสกัดเชื้อราจากดินอินทรีย์ ในพื้นที่พรุจังหวัดนราธิวาส
 - จุลินทรีย์ที่มีศักยภาพในการสร้างสารต้านทานจุลินทรีย์จากดินอินทรีย์ในพื้นที่พรุโต๊ะแดง
 - ความหลากหลายของยีสต์ในพื้นที่พรุ จังหวัดนราธิวาสและศักยภาพการใช้

ประโยชน์ ทางด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม

(๔) การเสวนาเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการป่าพรุอย่างยั่งยืน”

พิธีกรดำเนินรายการเสวนา คือ ดร. พิสุทธิ วิจารณ์สรณ์ ที่ปรึกษาโครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และวิทยากรในการเสวนา จำนวน ๔ ท่าน ดังนี้

(๔.๑) ดร.อภิชาติ จงสกุล ที่ปรึกษามูลนิธิชัยพัฒนา อธิบดีกรมพัฒนาที่ดินคนที่ ๑๕

(๔.๒) นายธนิตย์ หนูยิ้ม ผู้อำนวยการสำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้ และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

(๔.๓) นายเฉลิมชัย ตรีนรินทร์ ผู้อำนวยการสำนักชลประทานที่ ๑๗ กรมชลประทาน

(๔.๔) ผศ.นุกุล รัตนดากุล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ผู้เสวนาคนที่ ๑

ดร.อภิชาติ จงสกล

ที่ปรึกษามูลนิธิชัยพัฒนา อธิบดีกรมพัฒนาที่ดินคนที่ ๑๕

จากการทำงานในพื้นที่พรุเป็นระยะเวลาานาน กล่าวคือ การศึกษา ทดลอง และวิจัยของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ และนักวิจัยอื่นๆ ที่ทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับป่าพรุ ทั้งทางด้านดิน ด้านน้ำ ด้านอากาศ ด้านป่าไม้ และอื่นๆ พบว่า ป่าพรุ เป็นป่าที่มีระบบนิเวศที่หลากหลาย และมีลักษณะพิเศษมากกว่าป่าทั่วไป ดินในพื้นที่มีลักษณะเป็นดินอินทรีย์หรือดินพรุ ซึ่งถ้าอยู่ในสภาพปกติจะไม่มีปัญหาใดๆ ต่อพืชพรรณธรรมชาติ แต่ถ้ามีการบุกรุกป่าเพื่อทำการเกษตร ทำการระบายน้ำออกจากพื้นที่ ดินอินทรีย์จะทำปฏิกิริยากับอากาศ ทำให้เกิดกรดกำมะถัน กลายสภาพเป็นดินเปรี้ยวจัดที่ไม่สามารถทำการเกษตรได้ ส่งผลให้พืชที่ปลูกตายหรือได้ผลผลิตต่ำ และเมื่อดินแห้งก็จะทำให้ติดไฟง่าย เพราะตัวเนื้อดินเกิดจากการทับถมของเศษซากพืชเป็นระยะเวลาานาน ถือเป็นเชื้อเพลิงที่ดี และยังดับได้ยาก เหตุเพราะชั้นดินมีความหนามากกว่า ๔๐ เซนติเมตร ซึ่งถ้าไม่มีน้ำได้ดินในระดับที่เหมาะสมก็จะทำให้เกิดไฟป่าลุกลามและดับยาก เช่น ไฟไหม้ป่าพรุเมื่อปี ๒๕๕๑ นอกจากนี้ ดินยังมีการยุบตัวอยู่ตลอดเวลา บางพื้นที่มีการยุบตัวมากกว่า ๑ เมตร ดังนั้น พืชพรรณที่จะสามารถขึ้นและเจริญเติบโตในพื้นที่พรุได้จะมีลักษณะพิเศษ คือ มีรากค้ำยันเพื่อช่วยในการพยุงตัว เป็นเหตุให้การปลูกป่าเพื่อทดแทนในพื้นที่เสื่อมโทรมจากการบุกรุกก็ทำได้ยาก เพราะต้องหาพรรณไม้จำเพาะที่สามารถขึ้นและเติบโตในพื้นที่พรุที่หลากหลาย ทำให้ป่าพรุเปรียบเสมือนเซเว่นอีเลฟเว่นของชาวบ้านในพื้นที่รอบขอบพรุ เพราะมีอาหารและของปามากมายที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้น ป่าพรุจำเป็นต้องดูแลและรักษา เพราะป่าพรุที่สมบูรณ์ไม่สามารถกลับมาสมบูรณ์และคงสภาพระบบนิเวศที่หลากหลายได้ในเวลาอันสั้น จึงควรวางแผนการจัดการพื้นที่พรุอย่างยั่งยืน คือ

๑) การกำหนดขอบเขตพื้นที่พรุให้ชัดเจน ซึ่งจากการจัดทำเขตการใช้ที่ดินในครั้งแรก ปี ๒๕๒๙ ได้มีการกำหนดขอบเขตแล้ว แต่ปัจจุบันพบว่า ขอบเขตมีความหลวมลำ่า บางพื้นที่ก็หายไป ถ้าไม่ชัดเจนก็จะทำให้เจ้าหน้าที่ดำเนินงานต่างๆ ได้ยาก

๒) การบริหารจัดการน้ำ น้ำในพื้นที่พรุต้องบริหารให้อยู่ในระดับที่สมดุลเหมาะสม กล่าวคือ ต้องไม่ปล่อยให้แห้งจนเกินไป เพราะจะทำให้ดินแห้ง จนอาจก่อให้เกิดไฟไหม้ป่าพรุได้ แต่ก็ไม่ควรที่จะขังน้ำจนมากเกินไปเพราะถ้าทำการขังน้ำ น้ำก็จะเน่า ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและต้นไม้ในพื้นที่พรุ

๓) การให้ความรู้กับประชาชนในที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่รอบขอบพรุ ถึงความสำคัญและลักษณะของป่าพรุ เพื่อให้ชาวบ้านรู้จักป่าพรุ ความหลากหลายของป่าพรุชาวบ้านจะได้ตระหนัก ห่วงแหนและร่วมกันดูแลรักษาพื้นที่ป่าพรุ และพื้นที่ขอบพรุได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับป่าพรุ ทั้งความสำคัญ ลักษณะนิเวศของป่าพรุ การดูแลรักษาและจัดการกับพื้นที่พรุป่าพรุ โดยเฉพาะระดับข้าราชการที่ต้องทำงานกับป่าพรุ เพราะมีการโยกย้ายตลอดเวลา จึงควรถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นเก่าสุดคนรุ่นใหม่ เกี่ยวกับการจัดการดูแลในพื้นที่พรุอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ผู้เสวนาคนที่ ๒

นายธนิศย์ หนูยิ้ม

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้ และพันธุ์พืช
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

การจัดการป่าพรุ ควรจัดการแบบที่เกิดประโยชน์สูงสุดกับทุกฝ่าย (ทุกคน) ให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และยั่งยืน หลักการและวิธีปฏิบัติ คือ

๑) ทุกภาคส่วนร่วมมือกัน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่จากกรมอุทยาน กรมป่าไม้ กรมปศุสัตว์ ฯลฯ โดยเฉพาะกรมปศุสัตว์ ผู้ใหญ่บ้านควรเข้มงวดกับการกำหนดขอบเขตและการบุกรุกเข้าพื้นที่ป่าพรุ ทั้งเพื่อการเกษตร การเข้าพื้นที่เพื่อหาของป่าของชาวบ้าน เป็นต้น ถ้าผู้ใหญ่บ้านเข้มงวดและชัดเจนก็จะช่วยแก้ไขและจัดการกับปัญหาต่างๆ ในพื้นที่พรุสะดวกและง่ายขึ้น เช่น กรณีเผาป่าเพื่อเก็บของป่าที่จังหวัดเชียงใหม่

๒) ขอบเขตพื้นที่พรุต้องกำหนดให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าพรุ ดังนั้นควรเร่งดำเนินการให้ชัดเจนโดยที่ฝ่ายปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตให้ชัดเจน

๓) การจัดการระบบทั้งในพื้นที่พรุ น้ำในป่าพรุ ต้องมีความสมดุลไม่แห้งและน้ำต้องไม่ขังนิ่ง เพราะจะทำให้ต้นไม้ตายได้ กล่าวคือ ในพื้นที่พรุเขตพัฒนาที่สามารถระบายน้ำออกได้ เพื่อพัฒนาพื้นที่ทำการเกษตร แต่ในพื้นที่เขตอนุรักษ์ ไม่ควรทำการระบายน้ำออกจนแห้ง เพราะจะทำให้เกิดไฟไหม้ได้ ต้องควบคุมระดับน้ำในพื้นที่ให้เหมาะสม

๔) ดำเนินการในพื้นที่เสื่อมโทรม โดยการน้อมนำแนวพระราชดำริ โครงการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูกของในหลวงรัชกาลที่ ๙ มาใช้ กล่าวคือ ดูแลพื้นที่เสื่อมโทรมนั้นไม่ให้เกิดการบุกรุกและทำลาย รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่า ก็จะฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมให้คงความสมบูรณ์ได้ง่ายและไม่สิ้นเปลืองงบประมาณอีกด้วย

๕) ป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าพรุ ซึ่งการบุกรุกพื้นที่ป่าพรุเพื่อทำการเกษตรสามารถทำได้ยาก เพราะพื้นที่ป่าพรุที่มีน้ำท่วมขัง แต่การบุกรุกพื้นที่ป่าโดยการออกเอกสารสิทธิ์ในการถือครองพื้นที่ป่าพรุ เช่น ในเขตพื้นที่ใกล้เมือง เนื่องจากที่ดินมีราคาแพง ดังนั้น เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องดูแลและเข้มงวดต่อการออกเอกสารสิทธิ์นั้นๆ

๖) การป้องกันไฟป่าไม่ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ป่าพรุ ทั้งการควบคุมระดับน้ำในพื้นที่ให้สมดุล การป้องกันไม่ให้ประชาชนทำการจัดไฟเผาป่า เพราะสาเหตุไฟป่าส่วนใหญ่มาจากฝีมือมนุษย์ที่ต้องการเผาป่า เพื่อให้พรุกลายเป็นป่าเสื่อมโทรม จะได้เข้าไปทำการเกษตรในพื้นที่ได้ต่อไป ดังนั้นต้องร่วมกันป้องกันและให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลและอนุรักษ์ป่าพรุ

ผู้เสวนาคคนที่ ๓

นายเฉลิมชัย ตรีนรินทร์

ผู้อำนวยการสำนักชลประทานที่ ๑๗ กรมชลประทาน

สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงเห็นความเดือดร้อนของชาวบ้านในจังหวัดนราธิวาส จึงทรงหาแนวทางในการจัดการและแก้ปัญหาทางด้านน้ำ ทั้งปัญหาน้ำเค็มรุกเข้าพื้นที่เกษตร ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาน้ำเปรี้ยว ปัญหาน้ำแล้ง โดยทรงให้ชลประทานบริหารจัดการน้ำเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวควบคู่กับการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร คือ ให้ชุดคลองระบายน้ำในพื้นที่ต่างๆ ทำคันดินกั้นน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่ รวมทั้งจัดทำอาคารบังคับน้ำ เพื่อป้องกันการรुकล้ำของน้ำเค็มเข้าสู่พื้นที่และยังช่วยทดน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรช่วงฤดูแล้ง แก้ปัญหาดินเปรี้ยวจัด โดยการชุดคลองแยกน้ำดีและน้ำเปรี้ยวออกจากกัน และควบคุมระดับน้ำไม่ให้ต่ำกว่าชั้นไฟไรท์เพื่อป้องกันการเกิดกรดกำมะถัน ป้องกันการแพร่กระจายของพื้นที่ดินเปรี้ยว จัดทำแนวเขตในพื้นที่พรุ เช่น ทำคันดินคั่นน้ำแบ่งพื้นที่เกษตรกับพื้นที่พรุ สร้างคลอง เพื่อนำน้ำจัดไปแก้ปัญหาดินเปรี้ยวจัดในพื้นที่โคกอิฐ-โคกไทร ทำให้สามารถทำการเกษตรและปลูกข้าวได้ผลผลิตดีขึ้น ซึ่งในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงให้ความสำคัญกับเรื่องน้ำเป็นอย่างมาก เพราะน้ำเป็นจุดเริ่มต้นของทุกอย่าง แนวทางในการบริหารจัดการน้ำซึ่งควรดำเนินการ ดังนี้

๑) การควบคุมระดับน้ำในพื้นที่พรุ ซึ่งชลประทานสามารถดำเนินการและควบคุมได้ในระดับหนึ่ง แต่อบรมเสนอให้ทางกรมอุทยานเพื่อจัดทำฝายในพื้นที่พรุ เพื่อชะลอน้ำที่ออกจากพื้นที่พรุไหลลงสู่ทะเลเร็วเกินไป โดยเฉพาะช่วงฤดูแล้งเพื่อร่วมรักษาความชุ่มชื้นในพื้นที่พรุ เป็นการป้องกันการเกิดไฟป่าในพื้นที่พรุ

๒) น้ำในพื้นที่พรุไหลเข้าท่วมพื้นที่เกษตรกรรมในพื้นที่รอบขอบพรุ ทำให้เกษตรกรได้รับความเสียหาย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชทานการแก้ปัญหาให้บริหารจัดการให้เหมาะสมกับ คนและป่า บริหารป่าโดยไม่ให้กระทบต่อชุมชนรอบป่า โดยดำเนินการเก็บน้ำในช่วงฤดูแล้ง เดือนมกราคมถึง ตุลาคม เพื่อรองรับน้ำฝน

๓) อยากให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ รวมทั้งการกำหนดขอบเขตและการ บริหารจัดการพื้นที่พรุ เพื่อช่วยในการดูแลรักษาป่าพรุให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

ผู้เสวนาคณะที่ ๔

ผศ.นฤกุล รัตนดากุล

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

กรณีศึกษาในพรุลานควาย เดิมเป็นป่าพรุสมบูรณ์เช่นป่าพรุโต๊ะแดง เมื่อวิถีชีวิตคนเปลี่ยนชุมชน กลายเป็นสังคมเมือง คนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตให้ได้มากขึ้น กลับทำให้ผลผลิต ที่ได้ลดลง เพราะเหตุว่ามนุษย์ไม่เรียนรู้ความสามารถหรือประสิทธิภาพของพื้นที่นั้นๆ ที่มีอย่างจำกัด แต่กลับ ขวนขวายรุกกล้าเพิ่มเติมจนเกินความสามารถ ทำให้ระบบนิเวศค่อยๆ เปลี่ยน พื้นที่พรุค่อยๆ เสื่อมลงจนหายไป ซึ่ง พรุกว่าจะเป็นป่าพรุที่สมบูรณ์ต้องใช้เวลานาน การเข้าไปเปลี่ยนแปลงพรุเพื่อใช้พื้นที่ทำกินถือว่าผิด ควรใช้การ ปรับตัวและพฤติกรรมให้เข้ากับพื้นที่พรุแทน กล่าวคือ การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับป่าพรุ การดูแลรักษาและการใช้ ประโยชน์จากพื้นที่พรุอย่างถูกต้องและเหมาะสม เรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติของป่าพรุเพื่อที่จะได้เข้าใจละร่วม ดูแลอนุรักษ์ป่าพรุ ซึ่งถือเป็นวิถีชีวิต เป็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของชาวบ้าน รัฐบาลควรเข้าใจ เรียนรู้และยอมรับ ฟังชาวบ้าน เพื่อป้องกันการเกิดความขัดแย้ง และร่วมกันอนุรักษ์ป่าพรุด้วยกัน แนวทางในการบริหารจัดการป่าพรุ คือ การร่วมมือกัน (Co-Management) กล่าวคือ ภาครัฐและภาคประชาชนมีข้อตกลงร่วมกัน มีกฎเกณฑ์ที่ กำหนดขึ้นมาเพื่ออยู่ร่วมกัน คือการมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ แต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในการครอบครอง ยอมรับ และรับฟังกันและกัน ต้องมีการพูดคุยและเปลี่ยนปัญหา เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากทุกฝ่าย เช่น อาจจัดให้มีสภาพรุขึ้น เพื่อใช้เป็นเวทีในการพูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหาร่วมกัน ไม่ใช่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการเพียง ฝ่ายเดียว อยากให้ทุกคนมีส่วนร่วมโดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่พรุ เพื่อดูแลป่าพรุและสามารถใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ขอบพรุให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกหน่วยงาน

๕.๒.๔ สรุปผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับการสัมมนาเชิงวิชาการ การบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงจังหวัดนราธิวาส วันที่ ๑๗-๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ณ โรงแรมอิมพีเรียล อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

(๑) **ด้านเนื้อหา** : เอกสารประกอบการบรรยายมีความเหมาะสมมาก การถ่ายทอดเนื้อหาของวิทยากร สามารถอธิบายเนื้อหาได้อย่างชัดเจนและตรงประเด็น มีการใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย รวมทั้งการตอบคำถามของวิทยากร คະแนนความคิดเห็นส่วนใหญ่ของผู้เข้ารับฟังการสัมมนาอยู่ในระดับมาก ๖๖.๔๐ % และระดับปานกลาง ๑๕.๖๓ %

(๒) **ด้านการนำความรู้ไปใช้** : สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าสัมมนาฯ มีประโยชน์มาก และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เชิงปฏิบัติ ในการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง เพื่อให้เกิดการดูแลรักษาป่าพรุโต๊ะแดงได้อย่างยั่งยืน คະแนนความคิดเห็นส่วนใหญ่ของผู้เข้ารับฟังการสัมมนาอยู่ในระดับมาก ๕๔.๙๕ % และระดับปานกลาง ๒๑.๖๓ %

(๓) **ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่/สถานที่** : สถานที่ รวมทั้งอาหารและเครื่องดื่มในการจัดสัมมนา มีความเหมาะสมมาก รวมทั้งการให้บริการการติดต่อประสานงาน และการอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ คະแนนความคิดเห็นส่วนใหญ่ของผู้เข้ารับฟังการสัมมนาอยู่ในระดับมาก ๕๘.๑๓ % และระดับมากที่สุด ๓๐.๓๑ %

(๔) ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่นๆ

ด้านเนื้อหา

- ควรมีเอกสารประกอบการบรรยายในแต่ละหัวข้อ เช่น ธรรมชาติพื้นที่พรุ การจัดการดินในพื้นที่ขอบพรุ การแบ่งเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุ การจัดการน้ำในพื้นที่พรุ และการจัดการป่าไม้ในพื้นที่พรุ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ต่อไป

- วิชาการมากไป ควรแทรกรูปภาพ และผลสำเร็จ
 - ให้ความรู้ได้ดีมากและใช้ภาพที่เข้าใจได้ง่าย
 - ถ้าอบรมเจ้าหน้าที่ หรือผู้ปฏิบัติงานตามโครงการก็เหมาะสมในการอบรมครั้งนี้ แต่ถ้าเป็นเกษตรกรก็ควรปรับด้านวิชาการบ้าง เพราะเน้นความรู้มากเกินไป

ด้านการนำความรู้ไปใช้

- วิชาความรู้ อยากนำไปถ่ายทอดให้กับเกษตรกรโดยตรง เพื่อความรู้ความเข้าใจให้การดำรงชีวิตของเกษตรกรโดยตรง

- น่าจะใช้เป็นบทเรียนในจังหวัดนราธิวาส และจังหวัดใกล้เคียง ให้เด็กมีความรู้เกี่ยวกับป่าพรุโต๊ะแดง

- อยากให้จัดโครงการแบบนี้บ่อยๆ จะได้เพิ่มความรู้

- ให้จัดมีการสัมมนาเชิงวิชาการทุกปี เพื่อประโยชน์แก่ป่าพรุโต๊ะแดงตลอดไป

ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่/สถานที่

- อยากให้บริการอาหารว่างถึงที่ในห้องประชุม

ด้านอื่นๆ

- การบริหารจัดการป่าพรุสำเร็จได้ จะต้องทำงานแบบบูรณาการจากทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง กรมป่าไม้ กรมชลประทาน กรมที่ดิน ส่วนท้องถิ่น ฝ่ายปกครอง และที่สำคัญคือเกษตรกรที่อยู่รอบพื้นที่ป่าพรุ

- ชาวบ้านไม่ค่อยฟัง อยากให้กระตุ้นความสนใจ เพื่อประโยชน์ของชาวบ้าน

- ควรจัดโครงการ สร้างจิตสำนึกแก่ชาวบ้านที่ใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบๆ ป่าพรุโต๊ะแดง ในอำเภอสุหนังโก-ลก สุหนังปาดิ ตากใบ และอำเภอเมือง โดยตรงมากกว่าหน่วยงานและบุคคลที่ไม่ได้ให้ประโยชน์ และขอเสนอไม่สมควรปลูกปาล์มในพรุ เพราะมีความต้องการน้ำมากกว่าพืชชนิดอื่น
- ขอเป็นกำลังใจ ในการมุ่งมั่น อดทนและซื่อสัตย์
- ทุกคนต้องหันหน้าเข้าหากัน จึงจะอยู่รอด

๕.๓ สรุปผลการสัมมนาเชิงบูรณาการ การบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง เมื่อวันที่ ๖-๗ สิงหาคม ๒๕๖๒
ณ โรงแรมตันหยง อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

๕.๓.๑ วิธีการดำเนินงาน

๕.๓.๑.๑ แต่งตั้งคณะทำงานจัดสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง

๕.๓.๑.๒ ประชุมหารือแนวทางการจัดสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง

๕.๓.๑.๓ จัดทำโครงการเพื่อเสนอขออนุมัติงบประมาณ และดำเนินการตามโครงการให้แล้ว

เสร็จ

๕.๓.๑.๔ ติดตาม ประเมินผลความสำเร็จของโครงการ และรายงานสรุปผลการจัดสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ให้สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ทราบ

๕.๓.๒ วัตถุประสงค์

๕.๓.๒.๑ เพื่อดำเนินการทบทวนพระราชดำริและผลการดำเนินงานสนองพระราชดำริ ในการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงให้ถูกต้องและครบถ้วน

๕.๓.๒.๒ เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ในการร่วมวางแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องการบริหารจัดการน้ำ การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงให้ชัดเจน และการป้องกันและควบคุมไฟป่า รวมทั้งแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

๕.๓.๒.๓ เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงที่ถูกต้องและสอดคล้องตามหลักวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางต้นแบบที่ดี อันเป็นแนวทางมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการดูแลรักษาป่าพรุโต๊ะแดงอย่างยั่งยืน

๕.๓.๓ ผลการสัมมนาเชิงบูรณาการ

สรุปผลการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการพื้นที่พรุโต๊ะแดง

วันที่ ๖-๗ สิงหาคม ๒๕๖๒

ณ โรงแรมตันหยง อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

พิธีเปิดการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง
ณ ห้องประชุมโสภณพิสัยโรงแรมตันหยง อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
โดยนายลลิต ถนอมสิงห์ รองเลขาธิการ กปร.

กล่าวรายงาน โดยนายธรรมรงค์ คงวัดใหม่ รองผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส

ในโอกาสนี้ นายธรรมรงค์ คงวัดใหม่ รองผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส ได้รับมอบหมายจากนายเอกรัฐ หลีเส้น ผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส ซึ่งติดภารกิจ ได้กล่าวว่า รู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ท่านลลิต ถนอมสิงห์ รองเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้กรุณาให้เกียรติมาเป็น ประธาน เปิดการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงในครั้งนี้ และจังหวัดนราธิวาสขอเรียน ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

จังหวัดมีพื้นที่เขตการปกครอง ๑๓ อำเภอ ๗๗ ตำบล ๕๘๙ หมู่บ้าน มีเนื้อที่ประมาณ ๔,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร มีป่าพรุที่สำคัญอยู่ ๒ แห่ง คือ ป่าพรุบาเจาะ เนื้อที่ประมาณ ๕๒,๐๐๐ ไร่เศษ และป่าพรุโต๊ะแดงเนื้อที่ประมาณ ๒๐๙,๗๐๐ ไร่เศษ รวมพื้นที่ป่าพรุทั้ง ๒ แห่งในพื้นที่ของนราธิวาส ประมาณ ๒๖๑,๐๐๐ ไร่เศษ ซึ่งพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงครอบคลุมเขตพื้นที่ ๕ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนราธิวาส อำเภอ ตากใบ อำเภอสุไหงโก-ลก อำเภอสุไหงปาดี และอำเภอเจาะไอร้อง ภายในป่าพรุโต๊ะแดงมีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื้อที่ ๑๒๕,๐๐๐ ไร่เศษ มีป่าสงวนแห่งชาติป่าลุ่มน้ำบางนราแปลงที่ ๑ และแปลงที่ ๒ จำนวน ๒๘,๐๐๐ ไร่เศษ

จังหวัดนราธิวาสได้ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดแนวทางการดำเนินงานการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงให้เกิดเป็นรูปธรรมซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ในการดูแลรักษาป่าพรุผืนสำคัญแห่งนี้ ตามพระประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานพระราชดำริให้ส่วนราชการช่วยอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าพรุโต๊ะแดงให้มีความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งจังหวัดนราธิวาสก็ไม่ได้นิ่งนอนใจในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาป่าพรุโต๊ะแดงเพื่อให้สอดคล้องตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน เพื่อประชาชนจะได้ใช้พื้นที่ให้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งยวมทั้งการป้องกันและควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญของจังหวัดนราธิวาส

การจัดสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงในครั้งนี้ จังหวัดนราธิวาสได้รับมอบหมายจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นหน่วยรับผิดชอบในการจัดสัมมนาเพื่อนำผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการและผลการสัมมนาเชิงวิชาการที่ได้ดำเนินการจัดสัมมนาเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้วมาบูรณาการขับเคลื่อนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร

และสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการดูแลรักษาป่าพรุโต๊ะแดงและการกำหนดขอบเขตป่าพรุโต๊ะแดง ให้แน่นอนเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าทุกที่ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญและเป็นป่าพรุที่มีความอุดมสมบูรณ์มีเนื้อที่มากที่สุดในบรรดาพรุที่ยังเหลืออยู่ในประเทศไทย

รูปแบบการจัดสัมมนาในครั้งนี้ ช่วงเช้าของวันนี้จะเป็นการทบทวนผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการซึ่งจัดมาแล้ว ๓ เวที และทบทวนผลการสัมมนาเชิงวิชาการขึ้นไปจัดมาแล้ว ๑ เวที ในภาคบ่ายก็จะเป็นการนำเสนอให้ข้อคิดเห็นและอภิปราย (ร่าง) แผนแม่บทการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงของจังหวัดนราธิวาส ที่เกิดจากการสัมมนาเชิงวิชาการ โดยจะให้ผู้ร่วมสัมมนาทุกท่านได้ร่วมวิพากษ์และร่วมอภิปรายแผนงานที่จะนำเสนอว่าจะต้องมีการปรับปรุงหรือเพิ่มเติมให้เหมาะสมอย่างไรทั้ง ๔ ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านที่ ๑ ด้านการบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง ด้านที่ ๒ ด้านการบริหารจัดการน้ำ ด้านที่ ๓ ด้านการป้องกันและควบคุมไฟป่า และด้านที่ ๔ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของราษฎรที่อาศัยอยู่ในบริเวณขอบรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

นายลลิต ถนอมสิงห์ รองเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กล่าวเปิดการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ความว่า ผมรู้สึกเป็นเกียรติและมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มาเป็นประธานเปิดการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงในครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริร่วมกับจังหวัดนราธิวาสและศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ได้ร่วมกันจัดสัมมนา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ พรุโต๊ะแดงขึ้น โดยได้ดำเนินการมาแล้ว ๒ ส่วน ได้แก่ การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการและการจัดสัมมนาเชิงวิชาการซึ่งได้รับความร่วมมือร่วมใจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเป็นอย่างดี สำหรับการสัมมนาเชิงบูรณาการในครั้งนี้ จะเป็นช่วงที่สำคัญซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ร่วมกำหนดการวางแผนกรอบการดำเนินงานโดยนำผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมที่ได้รับข้อมูลจากส่วนงานต่างๆ และข้อคิดเห็นของราษฎรในพื้นที่มาร่วมกำหนดแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไปโดยมีแบบแผนและเป็นไปตามเป้าประสงค์

เราคงจะได้รับข่าวสารจากจังหวัดนราธิวาสที่เกี่ยวกับเรื่องของพรุ คงจะเป็นประจักษ์พยานได้แล้วว่าที่เราดำเนินการจัดสัมมนากันมา ๓-๔ ครั้ง มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อเกิดสิ่งที่ไม่คาดฝันขึ้นมาแล้วเราไม่สามารถที่จะหยุดยั้ง แล้วมันทำความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติที่คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจมหาศาล อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของการทำงานทั้ง ๔ ด้าน ทั้งเรื่องขอบเขตการใช้ที่ดิน ผมอยากให้มีการกำหนดขอบเขตให้ชัดเจน อย่างน้อยก็เป็นแนวทางที่เริ่มต้นในการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจน หมายความว่า ต้องมีการตกลงกับราษฎรที่ใช้ประโยชน์และเสียประโยชน์ให้เขาเข้าใจ ในเรื่องของบริหารจัดการน้ำก็เช่นเดียวกันตอนนี้เรามีปัญหาอยู่ในขณะนี้หากไม่มีการบริหารจัดการน้ำที่ดีแล้ว เราจะแก้ไขมันได้ยาก การป้องกันเรื่องสำคัญในเรื่องของไฟป่าและเช่นเดียวกันเราคงไม่ปล่อยให้เหตุเกิดขึ้นแล้วก็ล้อมคอกเราควรจะต้องป้องกันส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลเรื่องไฟป่าและที่สำคัญที่สุดประชาชนต้องอยู่กับพื้นที่ที่จะต้องใช้ประโยชน์จากพื้นที่ที่เสื่อมสภาพไปแล้ว ประกอบอาชีพให้ได้ผลผลิตจะได้ไม่กลับไปบุกรุกป่าอีก กระผมจึงขอฝากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกพื้นที่และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน รวมทั้งราษฎรได้ร่วมมือร่วมใจและร่วมกันวางแผนดำเนินงานให้สอดคล้องตามแนวพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการอนุรักษ์และดูแลรักษาป่าพรุให้ดำรงอยู่ รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขเขตการใช้พื้นที่พรุให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน นอกจากนี้การดำเนินงานในครั้งนี้ยังสอดคล้องกับพระราชโองบาย ของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นการสืบสานและต่อยอดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้เกิดผลสูงสุดและยั่งยืน

๑. การทบทวนผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

นายสุภรชต์ อินทรารูธ ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๔ สำนักงาน กปร กล่าวสรุปผลการทบทวนการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ความว่า

ครั้งนี้เป็นการทบทวนผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ตามแผนฯ ต้องการมีการพูดคุยกันในทุกเวทีทั้งในส่วนราชการและราษฎร และเรื่องของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกัน ขอย้อนไปถึงพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งมีพระราชดำริตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๕ แล้ว ในเรื่องของการกำหนดขอบเขตควรมีกำหนดขอบเขตป่าพรุให้แน่นอนเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่อื่นจะทำให้สภาพแวดล้อมเสีย ต่อมาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ.๒๕๑๕ ในเรื่องของการกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดิน แบ่งเป็น **เขตพัฒนา เขตอนุรักษ์ และเขตสงวน**

สำนักงาน กปร. จึงได้ร่วมกันคิดหาแนวทางที่จะร่วมรับสนองพระราชดำริในการสร้างประโยชน์ให้กับพื้นที่ตามพระราชดำริ จึงได้จัดทำโครงการสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงขึ้นเพื่อดำเนินการตามแนวทางพระราชดำริและเสริมสร้างหน่วยงานของรัฐให้ร่วมกันบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงให้มีประสิทธิภาพการจัดสัมมนามีหัวข้อหลัก ๔ เรื่อง ได้แก่ การบริหารจัดการน้ำ การบริหารจัดการขอบเขตที่ชัดเจน การป้องกันและควบคุมไฟป่า และการส่งเสริมพัฒนาอาชีพของราษฎรในพื้นที่ โดยรูปแบบการจัดสัมมนาก็จะมีด้วยกัน ๓ กิจกรรม คือ สัมมนาเชิงปฏิบัติการ สำนักงาน กปร. เป็นเจ้าภาพ สัมมนาเชิงวิชาการ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ เป็นเจ้าภาพ และสัมมนาเชิงบูรณาการ จังหวัดนราธิวาส เป็นเจ้าภาพ หลังการจัดการสัมมนาทั้ง ๓ กิจกรรมเสร็จสิ้น ก็จะได้จะทำสรุปผลการดำเนินงานเสนอคณะทำงานกำหนดแนวทางการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงเพื่อพิจารณาให้ความเห็นแล้วนำความกราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพฯ ซึ่งทราบว่า มีแผนจะทูลเชิญเสด็จสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในช่วงกุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

ในส่วนของการสัมมนาเชิงปฏิบัติการทั้งหมด ๓ ครั้ง ครั้งแรกจัดที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ครั้งที่ ๒ ที่โรงแรมอิมพีเรียล นราธิวาส ครั้งที่ ๓ ที่ศูนย์วิจัยและศึกษาธรรมชาติป่าพรุสิรินธรและโรงแรมเก็นดิง อำเภอสู่ไหโก-ลก

ครั้งแรกมีผู้ร่วมสัมมนาทั้งสิ้น ๑๘๐ คน ผู้ร่วมสัมมนาเป็นหน่วยงานภาครัฐและราษฎร ได้มีการพูดคุยกันในเรื่องต่างๆ ทั้ง ๔ ด้าน ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ภาคบ่ายมีการอภิปรายกลุ่มร่วมกันสรุปผลได้ดังนี้

๑. การบริหารจัดการน้ำ : เห็นว่า มีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการน้ำซึ่งกรมชลประทานได้จัดทำคันกันน้ำ สร้างฝายชะลอน้ำ แนวเขตป้องกันน้ำเปรี้ยว ปัญหาอุปสรรคเป็นเรื่องของงบประมาณการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ร่วมกัน เกษตรกรรมหรือการใช้ประโยชน์รอบขอบพรุ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทิศทางการไหลของน้ำ ซึ่งการแก้ไขปัญหาได้มีการเสนอคำว่า **ควรมีการร่วมกันแก้ไขปัญหาร่วมกับราษฎร มีการสร้างจิตสำนึก และควรมีการสร้างระบบชลประทานให้ครอบคลุมพื้นที่**

๒. การบริหารจัดการขอบเขต : ปัญหาอุปสรรคทุกคนเห็นว่า การจัดทำแนวเขตป่าพรุโต๊ะแดงยังไม่ชัดเจน ยังคงมีข้อพิพาทข้อขัดแย้งกันอยู่ในระหว่างการพิสูจน์สิทธิ์ ยังมี การบุกรุกพื้นที่ หาของป่า ตัดไม้ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาป่า ราษฎรยังไม่เปิดใจ การบังคับใช้กฎหมายยังไม่เข้มงวดเท่าที่ควร ระเบียบกฎหมายบางข้อก็ยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาและการแก้ไขปัญหา แนวทางแก้ไขปัญหาคือ **ควรจะทำให้ชัดเจน ควรมีการผ่อนผันให้ราษฎรเข้าทำประโยชน์ได้ในพื้นที่แต่มีเงื่อนไขในการปลูกป่าทดแทนในพื้นที่** ต้องมีการสำรวจเกษตรกรที่เป็นเกษตรกรจริง เอกชนที่เข้ามาดำเนินการ ควรมีการแก้ไขระเบียบให้ชัดเจนให้ครอบคลุม ในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ในพื้นที่ระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐกับราษฎร รวมถึงการมีการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้ทั่วถึง รวมถึงประชาชนที่จะดูแลครอบครัวป่าพรุ

๓. การควบคุมไฟฟ้า : ปัญหาอุปสรรคเป็นเรื่องของการบริหารจัดการน้ำ ฝนทิ้งช่วงนาน แหล่งน้ำไม่เพียงพอ ราษฎรในพื้นที่ขาดจิตสำนึก เมื่อเกิดเหตุขึ้นแล้วไม่สามารถเข้าไปดับไฟฟ้าได้เนื่องจากติดกับพื้นที่เกษตรกรรมของราษฎร แนวทางการแก้ไขเห็นว่า **ควรมีการขุดคลอง เพิ่มแนวกันไฟ** หน่วยงานภาครัฐและประชาชนร่วมกันบูรณาการแก้ไขปัญหา ประสานหน่วยฝนหลวงทำฝนหลวง เตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ในการดับไฟฟ้าให้พร้อม **สิ่งสำคัญคือ การสร้างจิตสำนึกในการดูแลป่าและการส่งเสริมปลูกป่า**

๔. การส่งเสริมพัฒนาอาชีพพื้นที่รอบขอบป่าพรุ : โดยเน้นไปที่ราษฎรในพื้นที่เป็นสำคัญจัดการอภิปรายและข้อคิดเห็นต่างๆ สรุปได้เป็น ๓ ส่วน คือ

ส่วนแรก เป็นเรื่องของการประกอบอาชีพและการใช้ประโยชน์ที่ดินของราษฎรรอบขอบพรุ ส่วนราชการควรจะมีการจัด Zoning ในการส่งเสริมอาชีพทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร การส่งเสริมระบบเกษตรแปลงใหญ่ การให้ความรู้และการเพิ่มประสิทธิภาพ และการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ส่วนที่ ๒ อาชีพของราษฎร เช่น การหาของป่า ส่งเสริมให้มีการใช้ผลผลิตหรือประโยชน์จากป่าให้มากขึ้น ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่การบริหารของหน่วยงาน เรื่องนโยบาย Zoning ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้โดยหน่วยงานรับผิดชอบ นโยบายของแต่ละหน่วยงานมีความซ้ำซ้อน ขาดการบูรณาการของหน่วยงาน ยังไม่มีการประเมินผล การส่งเสริมอาชีพไม่ตรงกับความต้องการของราษฎร ราษฎรผู้ประกอบอาชีพขาดความรู้ เยาวชนรุ่นใหม่มีทักษะนี้ทัศนคติไม่ชอบอาชีพเกษตร เรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินการทำประกอบอาชีพ ใช้วิธีการไม่เหมาะสมทำลายทรัพยากร สาธารณูปโภค ถนนชำรุด ปัญหาเรื่องโรคและแมลงขาดปัจจัยการผลิต น้ำเสียจากโรงงานยางพารา ราคาผลผลิตที่ต่ำ และปัญหาสังคมต่างๆ

ส่วนที่ ๓ แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ นำนโยบาย Zoning มาใช้อย่างจริงจัง ให้ความรู้ในทุกมิติในการประกอบอาชีพ สืบหาความต้องการการประกอบอาชีพของราษฎร ปลูกฝังให้เยาวชนสนใจอาชีพเกษตร ปรับปรุงซ่อมแซมสาธารณะโรคต่างๆ การให้ความรู้ในการป้องกันการกำจัดโรคและแมลง ฯลฯ

ครั้งที่ ๒ สัมมนาเชิงปฏิบัติ ๒ วัน วันแรกจะลงพื้นที่จริง ประเด็นปัญหาการบริหารจัดการพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง ที่ศูนย์วิจัยป่าพรุสิรินธร ในวันที่ ๒ ประชุมที่ โรงแรมเก็นดิง อำเภอสุไหงโก-ลก จากการศึกษาดูงานและร่วมกันเสวนานำไปสู่การเสนอแนวทางในการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงแบบมีส่วนร่วม ผลการสัมมนาแบ่งออกเป็น ๒ ด้าน ได้แก่ **ด้านการบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง** ควรมีการสร้างและจัดทำขอบเขตที่ป่าพรุโต๊ะแดงที่ชัดเจน ไม่ว่าจะหลักเสาคอนกรีต ขุดคูคลอง ปลูกต้นไม้เป็นแนว ควรมีการนำองค์ความรู้โครงสร้างด้านวิศวกรรมมาช่วยในการจัดการแนวเขต มีการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทำ MOU กับราษฎรในการกำหนดขอบเขต กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกรมที่ดินในการตรวจสอบสิทธิ์ สร้างความเข้าใจกับราษฎรในการรับรองแนวเขต การดำเนินการด้านกฎหมายที่เข้มงวดแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองแนวเขตร่วมกันเพื่อให้มีความถูกต้องโปร่งใส มีการจัดทำขอบเขตจัดทำแผนที่ที่ชัดเจน ซึ่งทางสำนักงาน กปร. ได้จัดทำสรุปผลการสัมมนาให้จังหวัดฯ ได้ทราบแล้ว

๒. การทบทวนผลการสัมมนาเชิงวิชาการ

นางสายหยุด เพ็ชรสุข ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ได้สรุปผลการจัดการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส โดยมีผู้ร่วมนำเสนอด้วย ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๓ สาขานราธิวาส และหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติฯ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบเรื่องของข้อกฎหมาย ความว่า

ในการจัดสัมมนาเชิงวิชาการที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการ ๓ ภาค ได้แก่ ภาคการบรรยาย นำเสนอข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางด้านดิน การแบ่งเขตการใช้ที่ดิน ด้านน้ำ และด้านป่าไม้ ภาคการเสวนาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการป่าพรุอย่างยั่งยืน และภาคนิทรรศการ เป็นการนำเสนอข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ศูนย์ศึกษาพัฒนาพิกุลทองฯ จัดตั้งขึ้นตามพระราชดำริ ให้ทำงานในพื้นที่พรุในเรื่องของการศึกษาทดลอง วิจัย

ขยายผลงานวิจัย เพื่อหาต้นแบบในการพัฒนาพื้นที่พรุ และบริการประชาชน โดยให้ความสำคัญไปที่เรื่องดิน ตั้งแต่ที่มีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพัฒนาพิภพทองฯ ขึ้น มีงานวิจัยมากมาย ซึ่งศูนย์ศึกษาพัฒนาพิภพทองฯ ได้จัดทำเป็นหลักสูตรและตำรา ก่อนที่จะส่งเสริมหรือนำไปพัฒนาต่อยอดนั้น ศูนย์ศึกษาพัฒนาพิภพทองฯ ต้องมีความเข้าใจในพื้นที่พรุ ซึ่งพรุในความหมาย ในทางวิชาการหมายถึงเป็นพื้นที่หนึ่งของพื้นที่ชุ่มน้ำพื้นที่ชุ่มน้ำคือ พื้นที่ที่มีน้ำท่วมพื้นที่มีน้ำขังพื้นที่ชื้นแฉะพื้นที่ลุ่ม ในเรื่องของการเกิดพื้นที่พรุหรือพื้นที่ลุ่มต่ำในภาคใต้แตกต่างกันตามบริบท จังหวัดนราธิวาสมีพรุ ๒ แห่ง คือ พรุบาเจาะและพรุโต๊ะแดง ซึ่งมีลักษณะการเกิดแตกต่างกัน พรุในจังหวัดนราธิวาสเป็นพื้นที่ที่มีน้ำทะเลท่วมถึงมาก่อน

พื้นที่พรุบาเจาะเคยเป็นชายหาดมาก่อน ต่อมาเมื่อมีสันทรายปิดกั้นทางน้ำไว้ ทำให้น้ำเค็มกลายเป็นน้ำกร่อย และกลายเป็นน้ำจืดในที่สุด และต่อมามีพันธุ์ไม้ขึ้นเกิดเป็นป่าพรุ พื้นที่พรุเมื่อมีการระบายน้ำออกถึงแม้จะไม่มีไฟไหม้ก็ตาม ต้นไม้ในป่านั้นก็ตายเนื่องจากที่ระดับความลึกจากผิวดินประมาณ ๑ เมตร จะมีการสะสมสารประกอบเหล็กจากการที่เคยเป็นทะเลมาก่อนคือ **pyrite** สารประกอบ **pyrite** นี้เป็นต้นกำเนิดของดินเปรี้ยว เมื่อมีน้ำท่วมขังจะไม่แสดงความเป็นกรดแต่เมื่อมีการระบายน้ำออก ออกซิเจนในอากาศจะทำปฏิกิริยาและปลดปล่อยกรดกำมะถัน เมื่อระดับน้ำสูงขึ้นก็จะนำพากรดกำมะถันขึ้นมา การสลับกันระหว่างขึ้นและแห้งจะส่งผลทำให้ดินเป็นกรดจัดทั้งระบบ

การเกิดพรุของป่าพรุโต๊ะแดง ข้อมูลจากแหล่งอ้างอิง พบว่า ในอดีตพรุโต๊ะแดงเป็นป่าโกงกาง ซึ่งเป็นลักษณะพันธุ์ไม้ที่จะต้องมีย่านน้ำทะเลท่วมถึง ต่อมาเมื่อมีสันทรายปิดปากอ่าว จึงเข้าสู่กระบวนการเกิดพรุเช่นเดียวกับที่ได้กล่าวมา

จังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่พรุ ๙.๓ เพอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง พื้นที่พรุในจังหวัดนราธิวาสนี้ ศูนย์ศึกษาพัฒนาพิภพทองฯ ได้กำหนดเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุ แบ่งเป็น ๓ โซน โซนที่ยังเป็นป่าสมบูรณ์ กำหนดเป็น **เขตสงวน** โซนที่ป่ามีความเสื่อมโทรมแต่มีศักยภาพที่จะฟื้นฟูให้เป็นป่าได้ กำหนดเป็น **เขตอนุรักษ์** โดยมีเป้าหมายที่จะฟื้นฟูป่าให้สมบูรณ์ ในโซนที่สภาพป่าเสื่อมโทรมและไม่มีศักยภาพในการฟื้นฟูป่า กำหนดเป็น **เขตพัฒนา** ซึ่งในการกำหนดเขตดังกล่าวนี้ไม่มีกฎหมายรองรับ การกำหนดเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุโต๊ะแดงตามที่ศูนย์พิภพทองฯ ได้จัดทำนี้ยึดเอาลักษณะการเกิดพรุเป็นหลัก ซึ่งนำมาแบ่งแยกพื้นที่พรุและพื้นที่ที่ไม่ใช่พรุ ซึ่งในเขตต่างๆ ที่จำแนกออกมามีหน่วยงานที่มีข้อมูลหมายรับผิดชอบอยู่ ประกอบด้วย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติฯ ป่าสงวนแห่งชาติป่าลุ่มน้ำบางนราแปลงที่ ๑ ป่าลุ่มน้ำบางนราแปลงที่ ๒ และป่าโคกไม้เรือ แต่พื้นที่บางส่วนของป่าสงวนแห่งชาติครอบคลุมไปถึงพื้นที่ที่ไม่ใช่พรุด้วย จึงนำไปสู่การปรึกษาหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบในพื้นที่พรุโต๊ะแดงร่วมกันกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่พรุฯ ขึ้นใหม่ตามที่ศูนย์ศึกษาพัฒนาพิภพทองฯ ได้นำเสนอ สรุปได้ว่า พื้นที่พรุโต๊ะแดง มีเนื้อที่ ๒๔๔,๑๘๑ ไร่ แบ่งเป็น เขตพัฒนา ๖ หมื่นกว่าไร่ เขตอนุรักษ์ (ป่าสงวน) ๒๗,๐๐๐ กว่าไร่ เขตสงวน (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติฯ) ๑ แสนกว่าไร่

๓. สรุปผลการสัมมนาเชิงบูรณาการ

๓.๑ ประเด็นการจัดการขอเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง

๓.๑.๑ แนวเขตปัจจุบัน :

(๑) คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองฯ ได้จัดทำเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุในจังหวัดนราธิวาสขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ลงในแผนที่ทหาร มาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ เขต คือ

(๑.๑) **เขตสงวน** หมายถึง เขตป่าพรุที่ยังคงความสมบูรณ์อยู่ จึงต้องสงวนและรักษาให้คงสภาพไว้

(๑.๒) เขตอนุรักษ์ หมายถึง เขตป่าพรุถูกทำลายไปแล้ว แต่ยังไม่มีความหมายงานใดไปพัฒนา

(๑.๓) เขตพัฒนา หมายถึง เขตป่าพรุที่ถูกทำลายไปแล้ว และจะพัฒนาให้เป็นพื้นที่

การเกษตรต่อไป

ทั้งนี้ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และการอนุรักษ์พื้นที่ได้นำเอาไปใช้เป็นนโยบายและแนวทางในการจัดการพื้นที่พรุของจังหวัดนราธิวาส ตามพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานไว้ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๓๕ ความว่า “...พรุเราต้องเก็บไว้ เพราะมีความสำคัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ต้องห้ามไม่ให้บุกรุกเข้าไป คราวนี้เราทำโครงการที่โคกใน เขาจะบุกรุกเข้าไปไม่ได้อีกแล้ว เพราะจำกัดบริเวณเขา ในพรุ เราก็กส่งเสริม เอาไม้พรุ เพิ่มประสิทธิภาพ อย่างตามข้างทางนี้สวยงาม เห็นไม้ต่างๆไม่หกลาวชะโอนก็มี...”

(๒) การจัดทำเขตการใช้ที่ดินในครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๒๙ ได้มีการกำหนดขอบเขตแล้ว แต่ปัจจุบันพบว่า ขอบเขตมีความเหลื่อมล้ำ และบางพื้นที่หายไป เนื่องจากมีการบุกรุกเพื่อใช้ในการทำการเกษตร ดังนั้นแนวทางแก้ไขที่สำคัญ คือ จะต้องมีการสร้างการยอมรับในการกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินร่วมกัน

๓.๑.๒ ปัญหาการบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง

(๑) การจัดทำแนวเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดงในส่วนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและป่าสงวนแห่งชาติมีการจัดทำแผนที่ขอบเขตชัดเจน แต่ยังมีพื้นที่บางส่วนที่ยังไม่ชัดเจนเนื่องจากการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ามีการประกาศทับที่ทำกินของชาวบ้านที่มีทั้ง ส.ค.๑, น.ส.๓ และโฉนด ซึ่งในความเป็นจริงในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ายังได้ทำกินกันอยู่ปกติ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่เองก็ยอมรับในกรรมสิทธิ์ที่ได้มาก่อนประกาศทุกคนก็จะมีสิทธิ์อยู่เหมือนเดิม ดังนั้น ส่วนที่มีปัญหาจริงๆ คือ คนที่บุกรุก

(๒) ปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิ์ในเขตป่าพรุหรือในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ชาวบ้านส่วนใหญ่นำเอกสาร น.ส.๓/น.ส.๓ก. มายื่นขอออกโฉนด เมื่อทางสำนักงานที่ดินจังหวัด พิจารณาแล้วเห็นว่าอยู่ในเขตป่าไม้/ป่าพรุ ก็จะไม่ออกหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์/โฉนดให้ แต่ว่าเอกสาร น.ส.๓/น.ส.๓ก.เหล่านั้น トラบไต่ที่ยังไม่มีการเพิกถอนก็ยังถือว่าเป็นเอกสารสิทธิ์ที่ชอบด้วยกฎหมายอยู่ ซึ่งกระบวนการที่จะเพิกถอนได้ต้องมีการสำรวจและเสนอไปตามลำดับขั้นแล้ว แต่ด้วยสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ จึงทำให้ยังไม่มีมีการดำเนินการหรือความคืบหน้าแต่อย่างใด และเอกสารสิทธิ์ที่ทับแนวเขตป่าไม้ต่างๆ คาดว่า มีมาก ซึ่งก็จะต้องประสานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

(๓) ราษฎรในพื้นที่ :

(๓.๑) ส่วนใหญ่มาจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของป่าพรุ ทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าพรุไม่ถูกต้องและเหมาะสม ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ของพื้นที่พรุ

(๓.๒) มีการบุกรุกพื้นที่พรุสำหรับทำการเกษตร ลักลอบตัดต้นไม้ ใช้ประโยชน์ที่ดินผิดประเภท

(๓.๓) ประชาชนขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาป่า และราษฎรบางส่วนยังไม่เปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะจากหน่วยงานภาครัฐ

(๔) ข้อกฎหมาย : การบังคับใช้กฎหมายไม่เข้มงวดเท่าที่ควร/กฎระเบียบบางข้อไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหา

๓.๑.๓ แนวทางแก้ไขการบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง:

(๑) เร่งดำเนินการจัดทำขอบเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่พรุโต๊ะแดงให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่เพิ่มเติม โดยควรเริ่มจากพื้นที่ที่ไม่มีราษฎรอยู่อาศัยหรือทำกิน ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ไม่มีข้อถกเถียง

หรือปัญหาภัยธรรมชาติ เพื่อป้องกันการบุกรุกในอนาคต สำหรับพื้นที่ที่มีปัญหาอาจจะจัดทำรูปแบบใดก็ได้คุ้มกันหรืออาจตั้งคณะทำงานดำเนินการตามกระบวนการทางกฎหมายต่อไป

(๒) การจัดทำขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง ควรพิจารณาจากลักษณะการเกิดพรุชัดเจน และต้องมีเจ้าภาพในการจัดทำแผนที่และองค์ประกอบของคณะทำงานจัดทำแนวเขตในพื้นที่ ต้องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายโดยเฉพาะภาคประชาชน

(๓) มีการทำ MOU พร้อมทั้งหลักเกณฑ์ร่วมกันกับประชาชนในพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงอย่างเป็นรูปธรรม (การมีสิทธิในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่แต่ไม่มีสิทธิในการครอบครอง)

(๔) จัดตั้งคณะทำงานกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่ป่าพรุ และให้คณะทำงานดำเนินการสำรวจเกษตรกรที่เป็นเกษตรกรจริงๆ ไม่ใช่เอกชนดำเนินการ

(๕) ตรวจสอบพื้นที่ให้เป็นปัจจุบันโดยภาพถ่ายดาวเทียม และการสำรวจจริงโดยเจ้าหน้าที่ภาคสนามและประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

(๖) บริเวณรอบขอบพรุ ก่อสร้างคลองตามแนวขอบพรุ เพื่อใช้เป็นแนวเขตระหว่างพื้นที่ของเกษตรกรและป่าพรุออกจากกัน หรือการขุดคูรูปแบบไขปลา และส่งเสริมให้ปลูกต้นไม้เพื่อเป็นแนวเขตรอบป่าพรุ

(๗) เจ้าหน้าที่ภาครัฐโดยเฉพาะด้านงานป่าไม้ ควรลงพื้นที่พบปะราษฎรให้มากขึ้น รวมทั้งเพิ่มเติมการประชาสัมพันธ์ ที่จะช่วยสร้างความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่ให้ทั่วถึง

(๘) ให้องค์ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ราษฎรในพื้นที่และสร้างเครือข่ายประชาชนในการดูแลรอบขอบป่าพรุ

(๙) ภาครัฐควรส่งเสริมให้ราษฎรทำเกษตรกรรมให้เหมาะสมกับพื้นที่และเข้ามาดูแลเรื่องการตลาดให้กับเกษตรกร

(๑๐) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องดูแลและเข้มงวดต่อการออกเอกสารสิทธิ์นั้นๆ

(๑๑) การน้อมนำแนวพระราชดำริ โครงการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูกของในหลวงรัชกาลที่ ๙ มาใช้ กล่าวคือ ดูแลพื้นที่เสื่อมโทรมนั้นไม่ให้เกิดการบุกรุกและทำลาย รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่า ก็ะพื้นที่ฟูป่าเสื่อมโทรมให้คงความสมบูรณ์ได้ง่ายและไม่สิ้นเปลืองงบประมาณอีกด้วย

๓.๒ ประเด็นการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงและบริเวณนอกพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

๓.๒.๑ ปัญหาการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงและบริเวณนอกพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

(๑) การบริหารจัดการน้ำในป่าพรุโต๊ะแดง ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรมรอบป่าพรุ

(๒) การใช้ประโยชน์ในพื้นที่บริเวณรอบขอบพรุทำให้เส้นทางน้ำธรรมชาติเปลี่ยนทิศทาง

(๓) ปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปัญหาน้ำเปรี้ยว ทำให้เกษตรกรไม่สามารถนำน้ำมาใช้ในการเกษตรได้

(๔) ปัญหาน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะปัญหาน้ำเปรี้ยวจัดที่เกิดจากดินเปรี้ยวจัดในบริเวณป่าพรุ ซึ่งเมื่อดินในพื้นที่พรุเป็นกรดจัดหรือเปรี้ยวจัดเมื่อมีน้ำไหลผ่านพื้นที่นั้น น้ำจืดก็จะกลายเป็นน้ำเปรี้ยว และเมื่อไหลผ่านหรือเข้าท่วมขังในพื้นที่ใดก็จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ในบริเวณนั้นๆ โดยเฉพาะพื้นที่ทำการเกษตร ทำให้เกษตรกรไม่สามารถทำการเกษตรในพื้นที่ได้ หรือได้ผลผลิตในอัตราที่ต่ำ ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

(๕) ปัญหาน้ำในพื้นที่พรุ มีการไหลออกจากพื้นที่พรุมากเกินไป

๓.๒.๒ รูปแบบที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำในปัจจุบัน :

(๑) การขุดคลองระบายน้ำในพื้นที่ต่างๆ ทำคันดินกั้นน้ำ เพื่อป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่

(๒) จัดทำอาคารบังคับน้ำ เก็บกักน้ำและท่อน้ำเข้าพื้นที่เพื่อป้องกันการรุกรานของน้ำเค็มเข้าสู่พื้นที่และยังช่วยท่อน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรช่วงฤดูแล้ง

(๓) การขุดคลองแยกน้ำดีและน้ำเปรี้ยวออกจากกัน และควบคุมระดับน้ำไม่ให้ต่ำกว่าชั้นไพไรท์เพื่อป้องกันการเกิดกรดกำมะถัน ป้องกันการแพร่กระจายของพื้นที่ดินเปรี้ยว

(๔) ในช่วงฤดูฝนปัญหาน้ำดำที่ไหลผ่านพรมาสู่พื้นที่ของชลประทาน ส่งผลต่อพื้นที่การเกษตรบริเวณกลางน้ำและปลายน้ำ ซึ่งชลประทานมีการจัดการที่เรียกว่า “การจัดการจราจรทางน้ำ” บังคับน้ำดำให้ไหลออกจากพื้นที่ดังกล่าวโดยเร็ว เพื่อบรรเทาปัญหาน้ำดำท่วมพื้นที่ในช่วงฤดูฝน

๓.๒.๓ แนวทางการแก้ไขปัญหการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พรุ

(๑) **บริเวณรอบขอบพรุ** : ก่อสร้างคลองตามแนวขอบพรุ เพื่อใช้เป็นแนวเขตระหว่างพื้นที่ของเกษตรกรและป่าพรุออกจากกัน และยังเป็นแหล่งสำรองน้ำสำหรับไว้ใช้ในการดับไฟป่า รวมทั้งก่อสร้างอาคารบังคับน้ำและคลองส่งน้ำ เพื่อแยกน้ำเปรี้ยวออกจากน้ำจืดเพิ่มเติม

(๒) **บริเวณในพื้นที่พรุ** : ก่อสร้างทำนบย่อยหรือจัดทำฝายในพื้นที่พรุ เพื่อชะลอน้ำที่ไหลออกจากพื้นที่พรุลงสู่ทะเลเร็วเกินไป โดยเฉพาะช่วงฤดูแล้ง เพื่อรักษาความชุ่มชื้นในพื้นที่พรุ เป็นการป้องกันการเกิดไฟป่าในพื้นที่พรุ

(๓) ในส่วนพื้นที่กลางน้ำและปลายน้ำเป็นพื้นที่ของชลประทาน และในส่วนของพื้นที่ต้นน้ำซึ่งเป็นพื้นที่พรุ ทางชลประทานก็ได้มีการศึกษาทิศทางการไหลของน้ำไว้ด้วยแล้ว ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่ ควรที่จะต้องมีการศึกษาทิศทางน้ำด้วย เพื่อนำไปพิจารณาที่จะเก็บกักน้ำ สร้างฝายชะลอน้ำ ฯลฯ เนื่องจาก “พรุ ถึงแม้จะไม่เกิดไฟไหม้แต่ถ้าหากน้ำแห้ง พรุ ก็ตาย” และหน่วยงานควรทำ MOU ร่วมกับชลประทานว่า จะต้องเก็บกักน้ำที่ระดับใดจึงจะทำให้พรุมีน้ำตลอดทั้งปี

(๔) ชลประทานควรจะต้องเก็บข้อมูลปริมาณในคลองป่าเสมอว่าส่งผลต่อระดับน้ำในพรุหรือไม่อย่างไร เพื่อยืนยันว่าการขุดคลองของชลประทานไม่ส่งผลกระทบต่อระดับน้ำในพรุตามที่หน่วยงานป่าไม้เป็นกังวล และเพื่อเป็นเติมเต็มในส่วนของผลงานทางวิชาการเพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อพรุเพื่อเป็นเหตุผลหรือข้อมูลอ้างอิงในการที่จะดำเนินกิจกรรมใดๆ ในพื้นที่พรุต่อไป

(๕) ในพื้นที่พรุไม่ควรจะไปปรับปรุง/เปลี่ยนแปลง/กิจกรรมที่จะทำให้น้ำในพรุเสียสมดุล ซึ่งในการบริหารจัดการน้ำนั้นมีการใช้สิ่งก่อสร้างและไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง จึงควรมีงานวิจัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พรุมารองรับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่พรุด้วย

(๖) สร้างแนวร่วมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พรุ

๓.๓ ประเด็นการควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

๓.๓.๑ ปัญหาการควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง :

(๑) พื้นที่ป่าพรุที่มีสภาพพื้นที่ป่ากร้างและมีการบุกรุกทำลายเพื่อทำการเกษตร ส่งผลให้สภาพดินกลายเป็นดินเปรี้ยวส่งผลให้พืชที่ปลูกล้มตาย เมื่อเกิดการทับถมของเศษดินเป็นระยะเวลาานาน ถือเป็นเชื้อเพลิงที่ดีทำให้อาจเกิดไฟป่าขึ้นได้

(๒) ฝนทิ้งชว่นานทำให้เกิดไฟป่า

(๓) แหล่งน้ำไม่เพียงพอในการสูบน้ำเพื่อดับไฟป่า

(๔) การแก้ปัญหา/การพัฒนาล่าช้า ไม่ทันต่อสถานการณ์ นโยบายของภาครัฐที่แก้ไขปัญหา

ไม่ตรงจุด

(๕) ทิ้งกันบูหรือเกิดจากความคึกคะนองของราษฎรบางส่วน

(๖) ไม่สามารถเข้าพื้นที่เพื่อดับไฟได้ เนื่องจากติดพื้นที่เกษตรกรรมของราษฎร

- (๗) ราษฎรไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการป้องกันและดับไฟป่า
- (๘) ความไม่เข้าใจ/ขาดความรู้เกี่ยวกับโทษและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากไฟป่า

๓.๓.๒ แนวทางแก้ไขปัญหาการควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง :

- (๑) สร้างจิตสำนึกและเติมเต็มความรู้ความเข้าใจในการดูแลรักษาพรุโต๊ะแดงให้ประชาชนในพื้นที่และส่งเสริมการปลูกป่า
 - (๒) การควบคุมระดับน้ำในพื้นที่ให้สมดุล ควบคุมน้ำเปรี้ยวไม่ให้ไหลเข้าสู่พื้นที่เกษตรกร โดยในช่วงฤดูแล้งต้องมีน้ำขังอยู่ในระดับที่ไม่แห้งจนเกินไป เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุ เป็นการเพิ่มความชุ่มชื้นในพื้นที่พรุและช่วงฤดูฝนให้ควบคุมและระบายน้ำออกจากพื้นที่ เพื่อป้องกันน้ำไหลท่วมพื้นที่เกษตรกร
 - (๓) บริเวณรอบขอบพรุ ก่อสร้างคลองตามแนวขอบพรุ เพื่อใช้เป็นแหล่งสำรองน้ำสำหรับไว้ใช้ในการดับไฟป่า
 - (๔) การป้องกันไม่ให้ประชาชนทำการจัดไฟเผาป่า เพราะสาเหตุไฟป่าส่วนใหญ่มาจากฝีมือมนุษย์ที่ต้องการเผาป่าเพื่อให้พรุกลายเป็นป่าเสื่อมโทรม จะได้เข้าไปทำการเกษตรในพื้นที่ได้ต่อไป ดังนั้นต้องร่วมกันป้องกันและให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลและรักษ่าป่าพรุ
 - (๕) จัดหน่วยเฝ้าระวังและตรวจตราป้องกันการเกิดไฟป่าและจัดตั้งหน่วยดับไฟย่อยในพื้นที่ป่าพรุ รวมทั้งจัดตั้งหอดูไฟชั่วคราวในพื้นที่ป่าพรุ
 - (๖) การเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร กำลังคน ในการดับไฟป่า
 - (๗) ควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่าย เพราะในการทำงานส่วนใหญ่จะได้รับทราบข้อมูลจากเครือข่ายทั้งสิ้น หากมีเครือข่ายจำนวนมากก็จะได้รับข้อมูลอย่างทันท่วงทีและเข้าไปดำเนินการดับไฟไหม้ได้ทัน
 - (๘) ควรจัดทำฝายชะลอน้ำ ให้ครอบคลุมท้องที่ทั้งหมดของพื้นที่พรุโต๊ะแดง
 - (๙) แนวกันไฟระหว่างรอยต่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตป่าสงวน กับที่ชาวบ้าน ต้องมาคุยกับชาวบ้าน และควรแบ่งแนวเขตด้วยแนวกันไฟ และใช้แนวกันไฟให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ให้ชาวบ้านใช้ประโยชน์หรือได้รับผลประโยชน์จากแนวกันไฟ เช่น ปลูกหมาก พืชเศรษฐกิจอื่นๆ และให้ชาวบ้านดูแลแนวกันไฟนั้นที่เขาได้รับผลประโยชน์เพื่อป้องกันการเกิดไฟไหม้
 - (๑๐) ในการสังเกตไฟป่าเราใช้อาครของเอกชนเป็นหอดูไฟ จึงเสนอ ควรจะต้องสร้างหอดูไฟถาวร ๕ จุด ให้จัดตั้งที่หน่วยพิทักษ์ป่า
 - (๑๑) ควรจะหาแหล่งน้ำสำรองที่อยู่เหนือป่าพรุโต๊ะแดง ไว้สำหรับดับไฟป่า
 - (๑๒) ต้องมีแผนงาน/มาตรการในการควบคุมไฟป่าในช่วงก่อนเกิดไฟป่า ขณะเกิดไฟป่า และการฟื้นฟูหลังเกิดไฟป่า เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - (๑๓) กรมป่าไม้และกรมทรัพยากรน้ำบาดาลควรร่วมมือกันในการจัดทำฝายเพื่อกักเก็บน้ำใต้ดิน
 - (๑๔) ควรส่งเสริมให้พรุโต๊ะแดงเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว อย่าง เช่น สร้างสกายวอล์ค จะทำให้จะเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยวให้ชาวบ้านมีรายได้และยังเป็นหอดูไฟอีกทางหนึ่งด้วย

(๑๕) บูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาไฟป่า ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดบริหารจัดการอย่างเป็นเอกภาพ

๓.๔. การประกอบอาชีพ/ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง

๓.๔.๑ ปัญหา :

(๑) ปัญหาหลักในพื้นที่พรุ คือ ดินเปรี้ยวจัดและดินอินทรีย์ และปัญหาหลักที่สำคัญสำหรับการทำเกษตรในพื้นที่ขอบพรุ จะต้องมีการจัดการที่ดีและเหมาะสมจึงสามารถนำมาเพาะปลูกพืชได้ ถ้ามีการจัดการที่ไม่เหมาะสมหรือถูกต้องอาจทำให้พืชที่ปลูกไม่สามารถเจริญเติบโต หรือให้ผลผลิตได้

(๒) นโยบาย Zoning ไม่ได้ถูกนำไปใช้โดยหน่วยงานในพื้นที่

(๓) นโยบายของหน่วยงานมีความซ้ำซ้อน ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน

(๔) การส่งเสริมอาชีพของหน่วยงานภาครัฐไม่ตรงกับความต้องการของราษฎร

(๕) ปัญหาการปลูกพืชไม่เหมาะสมกับฤดูกาลและการทำงานของหน่วยงาน

(๖) เกษตรกรผู้รับประโยชน์ในพื้นที่ยังขาดองค์ความรู้ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ กลุ่มเกษตรกรไม่เข้มแข็ง และเยาวชนรุ่นใหม่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

(๗) เรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินยังไม่มี ความชัดเจน และมีการทำประมงผิดวิธี

(๘) เส้นทางสัญจรชำรุด

(๙) ขาดปัจจัยการผลิต และประสบปัญหาเรื่องโรคสัตว์ และแมลงศัตรูพืช และผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ

(๑๐) สภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลง ดินเปรี้ยว น้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำเปรี้ยว น้ำไม่เพียงพอ และน้ำเสียจากโรงงานยางพารา

๓.๔.๒ แนวทางการแก้ไข : การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงอย่างเหมาะสม

(๑) น้อมนำแนวทางแก้ปัญหาดินเปรี้ยวจัดของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร : “โครงการแก้ดิน” (การแก้ดินให้ดินเป็นกรดจัดจนไม่สามารถปลูกพืชเศรษฐกิจใดๆ ได้ แล้วพัฒนาและปรับปรุงดินให้กลับมาปลูกพืชได้) มาใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งสามารถทำได้ ๓ วิธี คือ

(๑.๑) การใส่หินปูนฝุ่นเพื่อปรับความเป็นกรดของดินให้เหมาะสมต่อการปลูกพืช ซึ่งสามารถเห็นผลได้ตั้งแต่ครั้งแรกที่ทำการปรับปรุงดิน

(๑.๒) การใช้น้ำชะล้างความเป็นกรดและสารพิษ คือ การขังน้ำที่ระยะเวลาหนึ่งแล้ว ระบายน้ำออก ซึ่งวิธีนี้จะต้องมีระบบชลประทานที่ดี และมีปริมาณน้ำที่เพียงพอ จึงสามารถดำเนินการได้ โดยต้องใช้เวลาหนึ่งจึงจะสามารถให้ผลผลิตที่ดี

(๑.๓) การใส่หินปูนฝุ่นควบคู่กับการใช้น้ำชะล้างดิน ซึ่งเป็นวิธีการจัดการที่ดีที่สุด และให้ผลผลิตข้าวได้สูงที่สุด

(๒) อบรมให้ความรู้แก่ราษฎรเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในทุกมิติ การทำประมงที่ถูกต้อง การป้องกัน/กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช วิธีการผลิตปัจจัยการผลิตต่างๆ รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับฤดูกาลและสภาพพื้นที่

(๓) สำรวจความต้องการในการประกอบอาชีพ ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ราษฎรในรูปแบบกลุ่มและอาชีพนอกภาคการเกษตร

(๔) จัดทำโครงการสร้างจิตสำนึกแก่ชาวบ้านที่ใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบๆ ป่าพรุโต๊ะแดง ในอำเภอสุไหงโก-ลก อำเภอสุไหงปาดี อำเภอตากใบ และอำเภอเมือง โดยตรงและปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นใหม่สนใจในอาชีพการทำการเกษตร

(๕) ปรับปรุงซ่อมแซมเส้นทางสัญจร

(๖) สนับสนุนปัจจัยการผลิตที่ดี มีประสิทธิภาพ และเหมาะสม

(๗) ไม่ควรส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่พรุ เพราะมีความต้องการน้ำมากกว่าพืชชนิดอื่น และหากปาล์มราคาสูงขึ้น จะกลายเป็นการส่งเสริมในเกษตรกรบุกกรุกป่า และการส่งเสริมให้ปลูกพืชชนิดใดในพื้นที่ป่าพรุควรมีงานวิจัยหรืองานวิชาการมารองรับ

๓.๕ การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

๓.๕.๑ รูปแบบการจัดทำขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงที่เหมาะสม

(๑) ทุกภาคส่วนร่วมมือกันในการกำหนดขอบเขตพื้นที่พรุให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการบุกกรุกพื้นที่ป่าพรุ โดยที่ฝ่ายปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตให้ชัดเจน

(๒) ควรสร้างวิธีการจัดทำแนวเขตป่าพรุที่ชัดเจน

(๒.๑) ทำพิกัดปักหลักเขตให้ชัดเจน โดยอาจจะใช้เสาปูน เสาคอนกรีต หรือหลักกิโล รั้ว ลวดหนาม หรือกำแพง เป็นแนวขอบตลอดระยะ

(๒.๒) ปลูกต้นไม้เป็นแนวป่ากันชน ซึ่งจะมีประโยชน์ในการช่วยยึดหน้าดินให้ดินแข็งแรง และชุมชนได้ประโยชน์ใช้สอยด้านอื่นๆ

(๒.๓) ขุดคูคลอง และร่องน้ำ ล้อมรอบ บริเวณรอยต่อ

(๒.๔) นำองค์ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างด้านวิศวกรรมการจัดการแนวเขตที่ชัดเจนมาใช้

(๒.๕) มีการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในการกำหนดแนวเขตป่าพรุโต๊ะแดง

(๓) หน่วยงานที่ดำเนินการจัดทำแนวเขตและราษฎรในพื้นที่ควรมีส่วนร่วมในการจัดทำ

(๓.๑) MOU ร่วมกัน โดยเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และชาวบ้านร่วมกันเดินสำรวจ

(๓.๒) แผนการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการ โดยเฉพาะกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับกรมที่ดินในการตรวจสอบแนวเขตที่ดิน

(๓.๓) การพูดคุยสร้างความเข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐกับราษฎรในการรับรองแนวเขต

(๔) การดำเนินการทางด้านกฎหมาย

(๔.๑) การดำเนินการจัดทำแนวเขตต้องถูกต้องตามระเบียบและโปร่งใส รวมทั้งไม่ขัดกับกฎหมาย

(๔.๒) จัดตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองร่วมกันให้ถูกต้องโปร่งใสไม่ขัดแย้งต่อกฎหมาย

(๔.๓) การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสมของพื้นที่

(๔.๔) แนวเขตที่กำหนดขึ้น ควรมีกฎหมายรองรับ

(๔.๕) มีการใช้มาตรา ๔๔ ในการบังคับใช้

(๔.๖) สร้างความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่ให้เข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(๕) การตรวจสอบสิทธิ์และการจัดทำแผนที่

(๕.๑) ดำเนินการจัดทำแผนที่ขอบเขตที่ชัดเจนและถูกต้อง

(๕.๒) นำข้อมูลที่ดินเอกสารสิทธิ์ครอบครองโดยชอบ ถ่ายทอดลงในแผนที่การใช้ที่ดิน

- (๕.๓) มีการตรวจสอบสิทธิ์ก่อน-หลัง ในการครอบครองที่ดินของราษฎรให้ชัดเจน
- (๕.๔) ตรวจสอบขอบเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้ถูกต้องและเข้าใจตรงกัน
- (๕.๕) สร้างฐานข้อมูลเรื่องพื้นที่ที่ชัดเจน ถูกต้อง และครบถ้วน ทั้งนี้ ควรร่วมกำหนดความหมายของเขตพื้นที่แต่ละประเภทให้มีความเข้าใจตรงกันในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
- (๕.๖) ต้องสร้างการยอมรับในข้อตกลงของการจัดทำขอบเขตของหน่วยงานส่วนกลางกับส่วนภูมิภาคที่ลงพื้นที่สำรวจ
-

ประมวลภาพการประชุมสัมมนาเชิงบูรณาการฯ เมื่อวันที่ ๖ - ๗ สิงหาคม ๒๕๖๒
ณ โรงแรมตันหยง อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

ส่วนที่ ๖

แผนการบริหารจัดการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงจังหวัดนราธิวาส

๖.๑ แนวคิดและหลักการ

ประเทศไทยมีพื้นที่พรุทั้งหมดประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ ไร่ ซึ่งในจำนวนพื้นที่พรุทั้งหมด ประมาณ ๔๙ เปอร์เซ็นต์ เป็นพื้นที่พรุในเขตจังหวัดนราธิวาส ซึ่งประกอบด้วยพรุโต๊ะแดงและพรุบาเจาะ โดยพรุโต๊ะแดงเป็นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ สำหรับพรุบาเจาะเป็นพื้นที่พรุเพื่อการพัฒนา “ป่าพรุ” มีลักษณะพิเศษกว่าป่าธรรมชาติทั่วไป กล่าวคือ ดินจะเป็นดินอินทรีย์ (peat) ที่เกิดจากซากพืชที่เน่าเปื่อยพองทับถมกันเป็นเวลานาน ซึ่งจะมีความหนาแตกต่างกันไปตามอายุ โดยในไทยจะมีความหนาไม่เกิน ๓ เมตร มีอายุมากกว่า ๖,๐๐๐ ปี เมื่อทำการระบายน้ำออก ดินจะยุบตัว และติดไฟง่าย และเมื่อติดไฟแล้วจะดับยากถ้าไม่มีน้ำที่เพียงพอโดยเฉพาะน้ำใต้ดิน เนื่องจากซากอินทรีย์วัตถุที่ทับถมเป็นชั้นหนาจะเป็นเชื้อเพลิงที่ดี มีพรรณไม้กว่า ๑๐๐ ชนิด และสัตว์ป่านานาชนิด รวมทั้งสัตว์น้ำหลากหลายสายพันธุ์

ป่าพรุโต๊ะแดง เป็นป่าพรุสำคัญที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์และมีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของภาคใต้ตอนล่างในพื้นที่อำเภอเมือง เจาะไอร้อง ตากใบ สุโหงโก-ลก และอำเภอสุไหงปาดิ จังหวัดนราธิวาส โดยในปี พ.ศ.๒๕๓๔ กรมป่าไม้ ได้ประกาศให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพื้นที่ ๑๒๕,๖๒๕ ไร่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริให้อนุรักษ์ไว้ เพราะมีความสำคัญต่อสถานะแวดล้อมและควรป้องกันมิให้มีการบุกรุกทำลาย ดังความตอนหนึ่งว่า “พรุเราต้องเก็บไว้ เพราะมีความสำคัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ต้องห้ามมิให้บุกรุกเข้าไป” และ “ควรกำหนดขอบเขตพรุให้แน่นอน เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่อื่นที่จะทำให้สถานะแวดล้อมเสียหายหมด”

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานสนองพระราชดำริมีความชัดเจน รวมทั้ง สามารถกำหนด แนวทางการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงให้เกิดเป็นรูปธรรม สอดคล้องตามหลักวิชาการและสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน จึงได้จัดทำโครงการสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงขึ้น โดยกำหนดให้มีการระดมข้อคิดเห็นร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมทั้งนำเสนอประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อนำข้อมูลและข้อคิดเห็นดังกล่าวมารวบรวม ประมวลและวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป โดยประเด็นที่นำมาร่วมพิจารณาและวางแผนการดำเนินการจะมุ่งเน้นในเรื่อง การทบทวนพระราชดำริและผลการดำเนินงานสนองพระราชดำริ การบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องการบริหารจัดการน้ำ การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงให้ชัดเจน และการป้องกันและควบคุมไฟป่า แนวทางการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงแบบมีส่วนร่วม ทั้งในส่วนของภาครัฐ ภาคสังคม และภาคประชาชน และแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงที่สอดคล้องกับวิธีการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการในการดูแลรักษา และบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงให้คงความอุดมสมบูรณ์เช่นนี้ตลอดไป

๖.๒ แนวทางการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง

จากผลการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงจังหวัดนราธิวาส พบว่า พื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ และเป็นป่าพรุที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีเนื้อที่มากที่สุดในบรรดาพรุที่ยังเหลืออยู่ในประเทศไทย จึงจำเป็นต้องดูแลรักษาและบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงให้คงความอุดมสมบูรณ์ตลอดไป โดยได้กำหนดแนวทางการบริการจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ดังนี้

๖.๑ การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง

๖.๑.๑ แนวเขตปัจจุบัน :

(๑) คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ได้จัดทำเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุในจังหวัดนราธิวาสขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ลงในแผนที่ทหาร มาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ เขต คือ

(๑.๑) **เขตสงวน** หมายถึง เขตป่าพรุที่ยังคงความสมบูรณ์อยู่ จึงต้องสงวนและรักษาให้คงสภาพไว้

(๑.๒) **เขตอนุรักษ์** หมายถึง เขตป่าพรุถูกทำลายไปแล้ว แต่ยังไม่มีความเสียหายใดไปพัฒนา

(๑.๓) **เขตพัฒนา** หมายถึง เขตป่าพรุที่ถูกทำลายแล้ว และจะพัฒนาให้เป็นพื้นที่การเกษตรต่อไป

ทั้งนี้ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และการอนุรักษ์พื้นที่ได้นำเอาไปใช้เป็นนโยบายและแนวทางในการจัดการพื้นที่พรุของจังหวัดนราธิวาส ตามพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานไว้ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๓๕ ความว่า "...พรุเราต้องเก็บไว้ เพราะมีความสำคัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ต้องห้ามไม่ให้บุกรุกเข้าไป คราวนี้เราทำโครงการที่โคกใน เขาจะบุกรุกเข้าไปไม่ได้อีกแล้ว เพราะจำกัดบริเวณเขา ในพรุ เราก้ส่งเสริม เอาไม้พรุ เพิ่มประสิทธิภาพอย่างตามข้างทางนี้สวยงาม เห็นไม้ต่างๆ ไม้หลาวชะโอนก็มี..."

(๒) การจัดทำเขตการใช้ที่ดินในครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๒๙ ได้มีการกำหนดขอบเขตแล้ว แต่ปัจจุบันพบว่า ขอบเขตมีความเหลื่อมล้ำ และบางพื้นที่หายไป เนื่องจากมีการบุกรุกเพื่อใช้ในการทำการเกษตร ดังนั้นแนวทางแก้ไขที่สำคัญ คือ จะต้องมีการสร้างการยอมรับในการกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินร่วมกัน

๖.๑.๒ ปัญหาการบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง

(๑) การจัดทำแนวเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดงในส่วนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและป่าสงวนแห่งชาติมีการจัดทำแผนที่ขอบเขตชัดเจน แต่ยังมีพื้นที่บางส่วนที่ยังไม่ชัดเจนเนื่องจากการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ามีการประกาศทับที่ทำกินของชาวบ้านที่มีทั้ง ส.ค.๑, น.ส.๓ และโฉนด ซึ่งในความเป็นจริงในเขตรักษาพันธุ์ฯ ชาวบ้านยังได้ทำกินกันอยู่ปกติ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่เองก็ยอมรับในกรรมสิทธิ์ที่ได้มาก่อนประกาศทุกคนก็มีสิทธิ์อยู่เหมือนเดิม ดังนั้น ส่วนที่มีปัญหาจริงๆ คือ คนที่บุกรุก

(๒) ปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิ์ในเขตป่าพรุหรือในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะนำเอกสาร น.ส.๓/น.ส.๓ก. มายื่นขอออกโฉนด เมื่อทางสำนักงานที่ดินจังหวัด พิจารณาแล้วเห็นว่าอยู่ในเขตป่าไม้/ป่าพรุ ก็จะไม่ออกหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์/โฉนดให้ แต่ว่าเอกสาร น.ส.๓/น.ส.๓ก.เหล่านั้น ครอบครองได้ยังไม่มีการเพิกถอนก็ยังถือว่าเป็นเอกสารสิทธิ์ที่ชอบด้วยกฎหมายอยู่ ซึ่งกระบวนการที่จะเพิกถอนได้ต้องมีการสำรวจและเสนอไปตามลำดับขั้นแล้ว แต่ด้วยสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ จึงทำให้ยังไม่มีการ

ดำเนินการหรือความคืบหน้าแต่อย่างใด และเอกสารสิทธิ์ที่ทับแนวเขตป่าไม้ต่างๆ คาดว่า มีมาก ซึ่งก็จะต้องประสานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

(๓) ราษฎรในพื้นที่ :

(๓.๑) ส่วนใหญ่มาจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของป่าพรุ ทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าพรุไม่ถูกต้องและเหมาะสม ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ของพื้นที่พรุ

(๓.๒) มีการบุกรุกพื้นที่พรุสำหรับทำการเกษตร ลักลอบตัดต้นไม้ ใช้ประโยชน์ในที่ดินผิดประเภท

(๓.๓) ประชาชนขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาป่า และราษฎรบางส่วนยังไม่เปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะจากหน่วยงานภาครัฐ

(๔) **ข้อกฎหมาย :** การบังคับใช้กฎหมายไม่เข้มงวดเท่าที่ควร/กฎระเบียบบางข้อไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหา

๖.๑.๓ แนวทางแก้ไขการบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง:

(๑) เร่งดำเนินการจัดทำขอบเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่พรุโต๊ะแดงให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่เพิ่มเติม โดยควรเริ่มจากพื้นที่ที่ไม่มีราษฎรอยู่อาศัยหรือทำกิน ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ไม่มีข้อถกเถียงหรือปัญหาเกี่ยวกับราษฎร เพื่อป้องกันการบุกรุกในอนาคต สำหรับพื้นที่ที่มีปัญหาอาจจะจัดทำรูปแบบใดก็ได้ คุ้มกันหรืออาจตั้งคณะกรรมการตามกระบวนการทางกฎหมายต่อไป

(๒) การจัดทำขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง ควรพิจารณาจากลักษณะการเกิดพรุชัดเจน และต้องมีเจ้าภาพในการจัดทำแผนที่และองค์ประกอบของคณะกรรมการจัดทำแนวเขตในพื้นที่ ต้องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายโดยเฉพาะภาคประชาชน

(๓) มีการทำ MOU พร้อมทั้งหลักเกณฑ์ร่วมกันกับประชาชนในพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงอย่างเป็นรูปธรรม (การมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่แต่ไม่มีสิทธิ์ในการครอบครอง)

(๔) จัดตั้งคณะกรรมการกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่ป่าพรุ และให้คณะกรรมการดำเนินการสำรวจเกษตรกรที่เป็นเกษตรกรจริงๆ ไม่ใช่เอกชนดำเนินการ

(๕) ตรวจสอบพื้นที่ให้เป็นปัจจุบันโดยภาพถ่ายดาวเทียม และการสำรวจจริงโดยเจ้าหน้าที่ภาคสนามและประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

(๖) บริเวณรอบขอบพรุ ก่อสร้างคลองตามแนวขอบพรุ เพื่อใช้เป็นแนวเขตระหว่างพื้นที่ของเกษตรกรและป่าพรุออกจากกัน หรือการขุดคูรูปแบบไขปลา และส่งเสริมให้ปลูกต้นไม้เพื่อเป็นแนวเขตรอบป่าพรุ

(๗) เจ้าหน้าที่ภาครัฐโดยเฉพาะด้านงานป่าไม้ ควรลงพื้นที่พบปะราษฎรให้มากขึ้น รวมทั้งเพิ่มเติมการประชาสัมพันธ์ ที่จะช่วยสร้างความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่ให้ทั่วถึง

(๘) ให้องค์ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ราษฎรในพื้นที่และสร้างเครือข่ายประชาชนในการดูแลรอบขอบป่าพรุ

(๙) ภาครัฐควรส่งเสริมให้ราษฎรทำเกษตรกรรมให้เหมาะสมกับพื้นที่และเข้ามาดูแลเรื่องการตลาดให้กับเกษตรกร

(๑๐) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องดูแลและเข้มงวดต่อการออกเอกสารสิทธิ์นั้นๆ

(๑๑) การน้อมนำแนวพระราชดำริ โครงการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูกของในหลวงรัชกาลที่ ๙ มาใช้ กล่าวคือ ดูแลพื้นที่เสื่อมโทรมนั้นไม่ให้เกิดการบุกรุกและทำลาย รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่า ก็จะฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมให้คงความสมบูรณ์ได้ง่ายและไม่สิ้นเปลืองงบประมาณอีกด้วย

๖.๒ การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงและบริเวณนอกพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

๖.๒.๑ ปัญหาการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงและบริเวณนอกพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

(๑) การบริหารจัดการน้ำในป่าพรุโต๊ะแดง ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรมรอบป่าพรุ
 (๒) การใช้ประโยชน์ในพื้นที่บริเวณรอบขอบพรุทำให้เส้นทางน้ำธรรมชาติเปลี่ยนทิศทาง
 (๓) ปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปัญหาน้ำเปรี้ยว ทำให้เกษตรกรไม่สามารถนำน้ำ มาใช้ในการเกษตรได้

(๔) ปัญหาน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะปัญหาน้ำเปรี้ยวจัดที่เกิดจากดินเปรี้ยวจัดในบริเวณป่าพรุ ซึ่งเมื่อดินในพื้นที่พรุเป็นกรดจัดหรือเปรี้ยวจัด เมื่อน้ำไหลผ่านพื้นที่นั้น น้ำจัดก็จะกลายเป็นน้ำเปรี้ยว และเมื่อไหลผ่านหรือเข้าท่วมขังในพื้นที่ใด ก็จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ในบริเวณนั้นๆ โดยเฉพาะพื้นที่ทำการเกษตร ทำให้เกษตรกรไม่สามารถทำการเกษตรในพื้นที่ได้ หรือได้ผลผลิตในอัตราที่ต่ำ ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

(๕) ปัญหาน้ำในพื้นที่พรุ มีการไหลออกจากพื้นที่พรุมากเกินไป

๖.๒.๒ รูปแบบที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำในปัจจุบัน :

(๑) การขุดคลองระบายน้ำในพื้นที่ต่างๆ ทำคันดินกั้นน้ำ เพื่อป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่
 (๒) จัดทำอาคารบังคับน้ำ เก็บกักน้ำและทดน้ำเข้าพื้นที่เพื่อป้องกันการรुक้าของน้ำเดิมเข้าสู่พื้นที่และยังช่วยทดน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรช่วงฤดูแล้ง

(๓) การขุดคลองแยกน้ำดีและน้ำเปรี้ยวออกจากกัน และควบคุมระดับน้ำไม่ให้ต่ำกว่าชั้นไพไรท์เพื่อป้องกันการเกิดกรดกำมะถัน ป้องกันการแพร่กระจายของพื้นที่ดินเปรี้ยว

(๔) ในช่วงฤดูฝนปัญหาน้ำดำที่ไหลผ่านพรุมาสู่พื้นที่ของชลประทาน ส่งผลต่อพื้นที่การเกษตรบริเวณกลางน้ำและปลายน้ำ ซึ่งชลประทานมีการจัดการที่เรียกว่า “การจัดการจราจรทางน้ำ” บังคับน้ำดำให้ไหลออกจากพื้นที่ดังกล่าวโดยเร็ว เพื่อบรรเทาปัญหาน้ำดำท่วมพื้นที่ในช่วงฤดูฝน

๖.๒.๓ แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พรุ

(๑) **บริเวณรอบขอบพรุ** : ก่อสร้างคลองตามแนวขอบพรุ เพื่อใช้เป็นแนวเขตระหว่างพื้นที่ของเกษตรกรและป่าพรุออกจากกัน และยังเป็นแหล่งสำรองน้ำสำหรับไว้ใช้ในการดับไฟป่า รวมทั้งก่อสร้างอาคารบังคับน้ำและคลองส่งน้ำ เพื่อแยกน้ำเปรี้ยวออกจากน้ำจืดเพิ่มเติม

(๒) **บริเวณในพื้นที่พรุ** : ก่อสร้างทำนบย่อยหรือจัดทำฝายในพื้นที่พรุ เพื่อชะลอน้ำที่ไหลออกจากพื้นที่พรุลงสู่ทะเลเร็วเกินไป โดยเฉพาะช่วงฤดูแล้ง เพื่อรักษาความชุ่มชื้นในพื้นที่พรุ เป็นการป้องกันการเกิดไฟป่าในพื้นที่พรุ

(๓) ในส่วนพื้นที่กลางน้ำและปลายน้ำเป็นพื้นที่ของชลประทาน และในส่วนของพื้นที่ต้นน้ำซึ่งเป็นพื้นที่พรุ ทางชลประทานก็ได้มีการศึกษาทิศทางการไหลของน้ำไว้ด้วยแล้ว ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่ ควรที่จะต้องมีการศึกษาทิศทางน้ำด้วย เพื่อนำไปพิจารณาที่จะเก็บกักน้ำ สร้างฝายชะลอน้ำ ฯลฯ เนื่องจาก “พรุ ถึงแม้จะไม่เกิดไฟไหม้แต่ถ้าหากน้ำแห้ง พรุ ก็ตาย” และหน่วยงานควรทำ MOU ร่วมกับชลประทานว่า จะต้องเก็บกักน้ำที่ระดับใดจึงจะทำให้พรุมีน้ำตลอดทั้งปี

(๔) ชลประทานควรจะต้องเก็บข้อมูลปริมาณในคลองป่าเสม็ดว่าส่งผลกระทบต่อระดับน้ำในพรุหรือไม่ อย่างไร เพื่อยืนยันว่าการขุดคลองของชลประทานไม่ส่งผลกระทบต่อระดับน้ำในพรุตามที่หน่วยงาน

ป่าไม้เป็นกังวลและเพื่อเป็นเติมเต็มในส่วนของผลงานทางวิชาการเพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อพรุเพื่อเป็นเหตุผลหรือข้อมูลอ้างอิงในการที่จะดำเนินกิจกรรมใดๆ ในพื้นที่พรุต่อไป

(๕) ในพื้นที่พรุไม่ควรจะไปปรับปรุง/เปลี่ยนแปลง/กิจกรรมที่จะทำให้ให้น้ำในพรุเสียสมดุล ซึ่งในการบริหารจัดการน้ำนั้นมิทั้งการใช้สิ่งก่อสร้างและไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง จึงควรมีงานวิจัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พรุมารองรับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่พรุด้วย

(๖) สร้างแนวร่วมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พรุ

๖.๓ การควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง

๖.๓.๑ ปัญหาการควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง :

(๑) พื้นที่ป่าพรุที่มีสภาพพื้นที่ป่ากร้างและมีการบุกรุกทำลายเพื่อทำการเกษตร ส่งผลให้สภาพดินกลายเป็นดินเปรี้ยวส่งผลให้พืชที่ปลูกตาย เมื่อเกิดการทับถมของเศษดินเป็นระยะเวลานาน ถือเป็นเชื้อเพลิงที่ดีทำให้อาจเกิดไฟป่าขึ้นได้

(๒) ฝนทิ้งช่วงนานทำให้เกิดไฟป่า

(๓) แหล่งน้ำไม่เพียงพอในการสูบน้ำเพื่อดับไฟป่า

(๔) การแก้ปัญหา/การพัฒนาล่าช้า ไม่ทันต่อสถานการณ์ นโยบายของภาครัฐที่แก้ไขปัญหามิตรงจุด

(๕) ทิ้งกันบูหรือเกิดจากความคึกคะนองของราษฎรบางส่วน

(๖) ไม่สามารถเข้าพื้นที่เพื่อดับไฟได้ เนื่องจากติดพื้นที่เกษตรกรรมของราษฎร

(๗) ราษฎรไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการป้องกันและดับไฟป่า

(๘) ความไม่เข้าใจ/ขาดความรู้เกี่ยวกับโทษและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากไฟป่า

๖.๓.๒ แนวทางแก้ไขปัญหาการควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง :

(๑) สร้างจิตสำนึกและเติมเต็มความรู้ความเข้าใจในการดูแลรักษาพรุโต๊ะแดงให้ประชาชนในพื้นที่และส่งเสริมการปลูกป่า

(๒) การควบคุมระดับน้ำในพื้นที่ให้สมดุล ควบคุมน้ำเปรี้ยวไม่ให้ไหลเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรม โดยในช่วงฤดูแล้งต้องมีน้ำขังอยู่ในระดับที่ไม่แห้งจนเกินไป เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุ เป็นการเพิ่มความชุ่มชื้นในพื้นที่พรุและช่วงฤดูฝนให้ควบคุมและระบายน้ำออกจากพื้นที่ เพื่อป้องกันน้ำไหลท่วมพื้นที่เกษตรกรรม

(๓) บริเวณรอบขอบพรุ ก่อสร้างคลองตามแนวขอบพรุ เพื่อใช้เป็นแหล่งสำรองน้ำสำหรับไว้ใช้ในการดับไฟป่า

(๔) การป้องกันไม่ให้ประชาชนทำการจัดไฟเผาป่า เพราะสาเหตุไฟป่าส่วนใหญ่มาจากฝีมือมนุษย์ที่ต้องการเผาป่าเพื่อให้พรุกลายเป็นป่าเสื่อมโทรม จะได้เข้าไปทำการเกษตรในพื้นที่ได้ต่อไป ดังนั้นต้องร่วมกันป้องกันและให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลและรักษาพรุ

(๕) จัดหน่วยเฝ้าระวังและตรวจตราป้องกันการเกิดไฟป่าและจัดตั้งหน่วยดับไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุ รวมทั้งจัดตั้งหอดูไฟชั่วคราวในพื้นที่ป่าพรุ

(๖) การเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร กำลังคน ในการดับไฟป่า

(๗) ควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่าย เพราะในการทำงานส่วนใหญ่จะได้รับความช่วยเหลือจากเครือข่ายทั้งสิ้น หากมีเครือข่ายจำนวนมากก็จะได้ทราบข้อมูลอย่างทันทั่วถึงและเข้ามามีส่วนร่วมในการดับไฟไหม้ได้ทัน

(๘) ควรจัดทำฝายชะลอน้ำ ให้ครอบคลุมท้องที่ทั้งหมดของพื้นที่พรุโต๊ะแดง

(๙) แนวกันไฟระหว่างรอยต่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตป่าสงวน กับที่ชาวบ้าน ต้องมาคุยกับชาวบ้าน และควรแบ่งแนวเขตด้วยแนวกันไฟ และใช้แนวกันไฟให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ให้ชาวบ้านใช้ประโยชน์หรือได้รับผลประโยชน์จากแนวกันไฟ เช่น ปลูกหมาก พืชเศรษฐกิจอื่นๆ และให้ชาวบ้านดูแลแนวกันไฟนั้นที่เขาได้รับผลประโยชน์เพื่อป้องกันการเกิดไฟไหม้

(๑๐) ในการสังเกตไฟป่าเราใช้อาคารของเอกชนเป็นหอดูไฟ จึงเสนอ ควรจะต้องสร้างหอดูไฟถาวร ๕ จุด ให้จัดตั้งที่หน่วยพิทักษ์ป่า

(๑๑) ควรจะหาแหล่งน้ำสำรองที่อยู่เหนือป่าพรุโต๊ะแดง ไว้สำหรับดับไฟป่า

(๑๒) ต้องมีแผนงาน/มาตรการในการควบคุมไฟป่าในช่วงก่อนเกิดไฟป่า ขณะเกิดไฟป่า และการฟื้นฟูหลังเกิดไฟป่า เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๑๓) กรมป่าไม้และกรมทรัพยากรน้ำบาดาลควรร่วมมือกันในการจัดทำฝายเพื่อกักเก็บน้ำใต้ดิน

(๑๔) ควรส่งเสริมให้พรุโต๊ะแดงเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว อย่าง เช่น สร้างสกายวอล์ค จะทำให้จะเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยวให้ชาวบ้านมีรายได้และยังเป็นหอดูไฟอีกทางหนึ่งด้วย

(๑๕) บูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาไฟป่า ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดบริหารจัดการอย่างเป็นเอกภาพ

๖.๔. การประกอบอาชีพ/ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง

๖.๔.๑ ปัญหา :

(๑) ปัญหาหลักในพื้นที่พรุ คือ ดินเปรี้ยวจัดและดินอินทรีย์ และปัญหาหลักที่สำคัญสำหรับการทำเกษตรในพื้นที่ขอบพรุ จะต้องมีการจัดการที่ดีและเหมาะสมจึงสามารถนำมาเพาะปลูกพืชได้ ถ้ามีการจัดการที่ไม่เหมาะสมหรือถูกต้องอาจทำให้พืชที่ปลูกไม่สามารถเจริญเติบโต หรือให้ผลผลิตได้

(๒) นโยบาย Zoning ไม่ได้ถูกนำไปใช้โดยหน่วยงานในพื้นที่

(๓) นโยบายของหน่วยงานมีความซ้ำซ้อน ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน

(๔) การส่งเสริมอาชีพของหน่วยงานภาครัฐไม่ตรงกับความต้องการของราษฎร

(๕) ปัญหาการปลูกพืชไม่เหมาะสมกับฤดูกาลและการทำงานของหน่วยงาน

(๖) เกษตรกรผู้รับประโยชน์ในพื้นที่ยังขาดองค์ความรู้ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ กลุ่มเกษตรกรไม่เข้มแข็ง และเยาวชนรุ่นใหม่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

(๗) เรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินยังไม่มีความชัดเจน และมีการทำประมงผิดวิธี

(๘) เส้นทางสัญจรขรุขระ

(๙) ขาดปัจจัยการผลิต และประสบปัญหาเรื่องโรคสัตว์ และแมลงศัตรูพืช และผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ

(๑๐) สภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลง ดินเปรี้ยว น้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำเปรี้ยว น้ำไม่เพียงพอ และน้ำเสียจากโรงงานยางพารา

๖.๔.๒ แนวทางการแก้ไข : การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงอย่างเหมาะสม

(๑) น้อมนำแนวทางแก้ปัญหาดินเปรี้ยวจัดของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร : “โครงการแก้มลิง” (การแก้มลิงดินให้ดินเป็นกรดจัดจนไม่สามารถปลูกพืชเศรษฐกิจใดๆ ได้ แล้วพัฒนาและปรับปรุงดินให้กลับมาปลูกพืชได้) มาใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งสามารถทำได้ ๓ วิธี คือ

(๑.๑) การใส่หินปูนฝุ่นเพื่อปรับความเป็นกรดของดินให้เหมาะสมต่อการปลูกพืชซึ่งสามารถเห็นผลได้ตั้งแต่ครั้งแรกที่ทำการปรับปรุงดิน

(๑.๒) การใช้น้ำชะล้างความเป็นกรดและสารพิษ คือ การขังน้ำที่ระยะเวลาหนึ่งแล้วก็ระบายน้ำออก ซึ่งวิธีนี้จะต้องมีระบบชลประทานที่ดี และมีปริมาณน้ำที่เพียงพอ จึงสามารถดำเนินการได้ โดยต้องใช้ระยะเวลาหนึ่งจึงจะสามารถให้ผลผลิตที่ดี

(๑.๓) การใช้หินปูนฝุ่นควบคู่กับการใช้น้ำชะล้างดิน ซึ่งเป็นวิธีการจัดการที่ดีที่สุดและให้ผลผลิตข้าวได้สูงสุดที่สุด

(๒) อบรมให้ความรู้แก่ราษฎรเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในทุกมิติ การทำประมงที่ถูกต้อง การป้องกัน/กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช วิธีการผลิตปัจจัยการผลิตต่างๆ รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับฤดูกาลและสภาพพื้นที่

(๓) สำรวจความต้องการในการประกอบอาชีพ ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ราษฎรในรูปแบบกลุ่มและอาชีพนอกภาคการเกษตร

(๔) จัดทำโครงการสร้างจิตสำนึกแก่ชาวบ้านที่ใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบๆ ป่าพรุโต๊ะแดง ในอำเภอสุไหงโก-ลก อำเภอสุไหงปาดิ อำเภอตากใบ และอำเภอเมือง โดยตรงและปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นใหม่สนใจในอาชีพการทำการเกษตร

(๕) ปรับปรุงซ่อมแซมเส้นทางสัญจร

(๖) สนับสนุนปัจจัยการผลิตที่ดี มีประสิทธิภาพ และเหมาะสม

(๗) ไม่ควรส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่พรุ เพราะมีความต้องการน้ำมากกว่าพืชชนิดอื่น และหากปาล์มราคาสูงขึ้น จะกลายเป็นการส่งเสริมในเกษตรกรบุกรุกป่า และการส่งเสริมให้ปลูกพืชชนิดใดในพื้นที่ป่าพรุควรมีงานวิจัยหรืองานวิชาการมารองรับ

๖.๕ การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

๖.๕.๑ รูปแบบการจัดทำขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงที่เหมาะสม

(๑) ทุกภาคส่วนร่วมมือกันในการกำหนดขอบเขตพื้นที่พรุให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าพรุ โดยที่ฝ่ายปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตให้ชัดเจน

(๒) ควรสร้างวิธีการจัดทำแนวเขตป่าพรุที่ชัดเจน

(๒.๑) ทำพิกัดปักหลักเขตให้ชัดเจน โดยอาจจะใช้เสาปูน เสาคอนกรีต หรือหลักกิโลรั้วลวดหนาม หรือกำแพง เป็นแนวขอบตลอดระยะ

(๒.๒) ปลูกต้นไม้เป็นแนวป่ากันชน ซึ่งจะมีประโยชน์ในการช่วยยึดหน้าดินให้ดินแข็งแรง และชุมชนได้ประโยชน์ใช้สอยด้านอื่นๆ

(๒.๓) ขุดคูคลอง และร่องน้ำ ล้อมรอบ บริเวณรอยต่อ

(๒.๔) นำองค์ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างด้านวิศวกรรมการจัดการแนวเขตที่ชัดเจนมาใช้

- (๒.๕) มีการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในการกำหนดแนวเขตป่าพรุโต๊ะแดง
- (๓) หน่วยงานที่ดำเนินการจัดทำแนวเขตและราษฎรในพื้นที่ควรมีส่วนร่วมในการจัดทำ
 - (๓.๑) MOU ร่วมกัน โดยเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และชาวบ้าน ร่วมกันเดินสำรวจ
 - (๓.๒) แผนการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการ โดยเฉพาะกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมกับกรมที่ดินในการตรวจสอบแนวเขตที่ดิน
 - (๓.๓) การพูดคุยสร้างความเข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐกับราษฎร ในการรับรองแนวเขต
- (๔) การดำเนินการทางด้านกฎหมาย
 - (๔.๑) การดำเนินการจัดทำแนวเขตต้องถูกต้องตามระเบียบและโปร่งใส รวมทั้งไม่ ขัดกับกฎหมาย
 - (๔.๒) จัดตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองร่วมกันให้ถูกต้องโปร่งใสไม่ขัดแย้งต่อกฎหมาย
 - (๔.๓) การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสมของพื้นที่
 - (๔.๔) แนวเขตที่กำหนดขึ้น ควรมีกฎหมายรองรับ
 - (๔.๕) มีการใช้มาตรา ๔๔ ในการบังคับใช้
 - (๔.๖) สร้างความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่ให้เข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- (๕) การตรวจสอบสิทธิ์และการจัดทำแผนที่
 - (๕.๑) ดำเนินการจัดทำแผนที่ขอบเขตที่ชัดเจนและถูกต้อง
 - (๕.๒) นำข้อมูลที่ดินเอกสารสิทธิ์ครอบครองโดยชอบ ถ่ายทอดลงในแผนที่การใช้ที่ดิน
 - (๕.๓) มีการตรวจสอบสิทธิ์ก่อน-หลัง ในการครอบครองที่ดินของราษฎรให้ชัดเจน
 - (๕.๔) ตรวจสอบขอบเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้ถูกต้องและ เข้าใจตรงกัน
 - (๕.๕) สร้างฐานข้อมูลเรื่องพื้นที่ที่ชัดเจน ถูกต้อง และครบถ้วน ทั้งนี้ ควรร่วมกำหนด ความหมายของเขตพื้นที่แต่ละประเภทให้มีความเข้าใจตรงกันในทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง
 - (๕.๖) ต้องสร้างการยอมรับในข้อตกลงของการจัดทำขอบเขตของหน่วยงาน ส่วนกลางกับส่วนภูมิภาคที่ลงพื้นที่สำรวจ

๖.๓ แผนปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕)

(เอกสารแนบ)

๖.๔ แนวทางการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ

การขับเคลื่อนแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) นี้ เป็นการดำเนินการเพื่อสนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งนับเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญที่จะ ผลักดันให้เกิดการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงาน/การปฏิบัติที่บรรจุไว้ในแผนฯ ดังนั้น เพื่อให้แผนฯ เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงจำเป็นต้องได้รับการขับเคลื่อนและ ผลักดันจากทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการบูรณาการในทุกๆระดับ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา สื่อมวลชนและองค์กรต่างๆตลอดจนภาคประชาชน รวมทั้งเพื่อให้การบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงของจังหวัด

นราธิวาส มีเป้าหมายการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน โดยแนวทางในการขับเคลื่อนแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงของจังหวัดจะประสบผลสำเร็จได้ต้องมีการดำเนินการ ดังนี้

๖.๔.๑ สร้างความเข้าใจในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาหลักระยะยาว ๕ ปี โดยการถ่ายทอดสาระสำคัญตามแนวพระราชดำริและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕) ไปสู่การจัดทำแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) และแผนปฏิบัติการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ของจังหวัดนราธิวาส ระยะเร่งด่วน ในลักษณะบูรณาการโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคีผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกิดการยอมรับตระหนักถึงความสำคัญของแผนฯ และพร้อมเข้าร่วมในการผลักดันแผนฯ ไปสู่การปฏิบัติ โดยการนำแนวทางการปฏิบัติไปกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการ บรรลุไว้ในแผนงานตามภารกิจอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน

๖.๔.๒ ประสานงาน ชี้แจง และสร้างความเข้าใจแก่หน่วยงานที่เป็นแหล่งเงินงบประมาณ เพื่อให้เห็นความสำคัญของแนวพระราชดำริและแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงของจังหวัดนราธิวาส และให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงของจังหวัดนราธิวาส (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) และแผนปฏิบัติการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ของจังหวัดนราธิวาส ระยะเร่งด่วน รวมทั้งผลักดันการสนับสนุนงบประมาณให้กับหน่วยงานต่างๆ ที่ร่วมขับเคลื่อนแผนงานและโครงการที่สอดคล้องกับแนวพระราชดำริและแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงของจังหวัดนราธิวาส (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของนโยบายและแผนฯ ที่กำหนดไว้

๖.๔.๓ พัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ โดยจัดตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลที่มีกลไกเครือข่ายการดำเนินงานเชื่อมโยงในทุกระดับ ทั้งจังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น เพื่อรายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสนอต่อคณะกรรมการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงระดับจังหวัดต่อไป

๖.๕ บทบาทหน่วยงานและภาคีเครือข่ายทุกระดับในการขับเคลื่อนแผน

หน่วยงาน	แนวทางการขับเคลื่อน
๑) รัฐบาล	สนับสนุนให้การบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงของจังหวัดนราธิวาสเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์หลักของชาติ พร้อมทั้งบรรจุเป็นสาระสำคัญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๒) หน่วยงานกลาง	
๒.๑) หน่วยงานหลัก	
◆ สำนักงาน กปร.	๑) การจัดประชุมชี้แจงหน่วยงานและภาคีเครือข่ายร่วมดำเนินงานทุกภาคส่วนทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจและประสานความร่วมมือ โดยเปิดโอกาสให้หน่วยงานได้กำหนดแนวทางร่วมกัน สำหรับใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงของจังหวัดนราธิวาสและการของบประมาณ รวมถึงการติดตามและประเมินผล
	๒) จัดประชุมหน่วยงาน/ประสานหน่วยงานส่วนกลาง เพื่อร่วมกันกำหนดประเด็นการขับเคลื่อนที่สำคัญในการบูรณาการแผนฯ กับ

หน่วยงาน	แนวทางการขับเคลื่อน
	ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ รวมทั้งร่วมผลักดันการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
	๓) ประสานหน่วยงานในการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการนำเป้าหมายการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงของจังหวัดนราธิวาสไปใช้ประกอบการจัดทำแผนระดับกระทรวง แผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแผนขอรับการจัดสรรงบประมาณและเป็นกรอบปฏิบัติงานของหน่วยงาน
๒.๒) หน่วยงานสนับสนุน	
(๑) สำนักงบประมาณ	จัดทำยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงของจังหวัดนราธิวาส โดยมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงทุกระดับ เพื่อให้การบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นรูปธรรม
(๒) หน่วยงานส่วนกลางระดับกรม เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ และกรมชลประทาน เป็นต้น	ให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกำหนดเป็นตัวชี้วัดในการประเมินผล ประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการระดับกระทรวง/กรม พร้อมทั้งให้มีการติดตามประเมินผลทุกปีโดยให้ระยะการดำเนินงานสอดคล้องตามแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงของจังหวัดนราธิวาส
๓) ส่วนภูมิภาค	
(๑) หน่วยงานระดับจังหวัด เช่น สำนักงานจังหวัด ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ โครงการชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาโก-ลก สนง.ทสจ.นธ. และ สนง.เกษตร จ.นธ. เป็นต้น	๑) การชี้แจงนโยบายและแนวทางการดำเนินงานตามแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงของจังหวัด โดยการจัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อน ติดตามและประเมินผลในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ เพื่อรับผิดชอบการดำเนินงานและมีการพัฒนาฐานข้อมูล พร้อมทั้งการเชื่อมโยงกับหน่วยงานกลางอย่างเป็นระบบ ๒) ประชุมหารือเพื่อจัดทำแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงของจังหวัด รวมถึงให้ความร่วมมือในการติดตามประเมินผล ๓) ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนรอบขอบป่าพรุโต๊ะแดง
(๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	การจัดทำแผนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ดังนั้นการสร้างแนวทางหรือการกำหนดรูปแบบการประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ควรดำเนินการในระดับดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม
๔) ภาคเอกชน	การสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงของจังหวัดให้เป็นรูปธรรม ซึ่งแต่ละองค์กรสามารถนำประเด็นที่

หน่วยงาน	แนวทางการขับเคลื่อน
	เกี่ยวข้อง/ที่สนใจไปดำเนินการหรือดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีเครือข่าย ที่มุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรหรือรูปแบบ Corporate Social Responsibility (CSR)
๕) องค์กรพัฒนาเอกชน	การร่วมขับเคลื่อนการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงของจังหวัดในรูปแบบการประชาสัมพันธ์ การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการเพื่อการบริหารจัดการป่าพรุ การศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๖) สื่อมวลชน	การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร พร้อมทั้งการรายงานซึ่งสะท้อนสถานการณ์ด้านการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงของจังหวัดสู่สังคม เพื่อกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการบริหารจัดการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงของจังหวัดต่อไป

สรุปผลการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง

ระหว่างวันที่ ๖ - ๗ สิงหาคม ๒๕๖๒

ณ โรงแรมตันหยง อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
๑	<p>การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงและบริเวณนอกพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>๑.๑ ปัญหา</p> <p>(๑) การบริหารจัดการน้ำในป่าพรุโต๊ะแดง ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรมรอบป่าพรุ</p> <p>(๒) การใช้ประโยชน์ในพื้นที่บริเวณรอบขอบพรุ ทำให้เส้นทางน้ำธรรมชาติเปลี่ยนทิศทาง</p> <p>๑.๒ แนวทางแก้ไข :</p> <p>(๑) ควรมีการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการน้ำ</p> <p>(๒) จะต้องมีการสร้างฝายชะลอน้ำ ทำแนวเขตป้องกันน้ำเปรี้ยวเพื่อการเกษตร</p> <p>(๓) ให้ราษฎรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกในด้านการบริหารจัดการน้ำ</p> <p>(๔) ควรมีการสร้างระบบชลประทานให้ครอบคลุม</p>	<p>๑. การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงและบริเวณนอกพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>๑.๑ ปัญหา</p> <p>(๑) ปัญหา ๔ น้ำ ๓ รส หรือการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปัญหาน้ำเค็มรุกกล้าเข้ามาในพื้นที่ทำกินของเกษตรกร ปัญหาน้ำเปรี้ยว ทำให้เกษตรกรไม่สามารถนำน้ำ มาใช้ในการเกษตรได้</p> <p>(๒) ปัญหาน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะปัญหาน้ำเปรี้ยวจัดที่เกิดจากดินเปรี้ยวจัดในบริเวณป่าพรุ ซึ่งเมื่อดินในพื้นที่พรุเป็นกรดจัดหรือเปรี้ยวจัด เมื่อมีน้ำไหลผ่านพื้นที่นั้น น้ำจัดก็จะกลายเป็นน้ำเปรี้ยว และเมื่อไหลผ่านหรือเข้าท่วมขังในพื้นที่ใดก็จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ในบริเวณนั้นๆ โดยเฉพาะพื้นที่ทำการเกษตร ทำให้เกษตรกรไม่สามารถทำการเกษตรในพื้นที่ได้ หรือได้ผลผลิตในอัตราที่ต่ำ ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน</p> <p>๑.๒ รูปแบบที่ใช้แก้ไขปัญหาในปัจจุบัน :</p> <p>(๑) การขุดคลองระบายน้ำในพื้นที่ต่างๆ ทำคันดินกั้นน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่</p> <p>(๒) จัดทำอาคารบังคับน้ำ เพื่อป้องกันการรุกกล้าของน้ำเดิมเข้าสู่พื้นที่และยังช่วยทดน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรช่วงฤดูแล้ง</p> <p>(๓) การขุดคลองแยกน้ำดีและน้ำเปรี้ยวออกจากกัน และควบคุมระดับน้ำไม่ให้ต่ำกว่าชั้นไฟโรท์เพื่อป้องกันการเกิดกรด</p>	<p>๑. การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงและบริเวณนอกพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>๑.๑ ปัญหา :</p> <p>(๑) การบริหารจัดการน้ำในป่าพรุโต๊ะแดง ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรมรอบป่าพรุ</p> <p>(๒) การใช้ประโยชน์ในพื้นที่บริเวณรอบขอบพรุ ทำให้เส้นทางน้ำธรรมชาติเปลี่ยนทิศทาง</p> <p>(๓) ปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปัญหาน้ำเปรี้ยว ทำให้เกษตรกรไม่สามารถนำน้ำ มาใช้ในการเกษตรได้</p> <p>(๔) ปัญหาน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะปัญหาน้ำเปรี้ยวจัดที่เกิดจากดินเปรี้ยวจัดในบริเวณป่าพรุ ซึ่งเมื่อดินในพื้นที่พรุเป็นกรดจัดหรือเปรี้ยวจัด เมื่อมีน้ำไหลผ่านพื้นที่นั้น น้ำจัดก็จะกลายเป็นน้ำเปรี้ยว และเมื่อไหลผ่านหรือเข้าท่วมขังในพื้นที่ใดก็จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ในบริเวณนั้นๆ โดยเฉพาะพื้นที่ทำการเกษตร ทำให้เกษตรกรไม่สามารถทำการเกษตรในพื้นที่ได้ หรือได้ผลผลิตในอัตราที่ต่ำ ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน</p> <p>(๕) ปัญหาน้ำในพื้นที่พรุ มีการไหลออกจากพื้นที่</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
		<p>ก้ำมะถัน ป้องกันการแพร่กระจายของพื้นที่ดินเปรี้ยว</p> <p>(๔) จัดทำแนวเขตในพื้นที่พรุ เช่น ทำคันดินคั่นน้ำแบ่งพื้นที่การเกษตร สร้างคลอง เพื่อนำน้ำจืดไปแก้ปัญหาดินเปรี้ยวจัดในพื้นที่โคกอิฐ-โคกโน ทำให้สามารถทำการเกษตรและปลูกข้าวได้ผลผลิตดีขึ้น</p> <p>๑.๓ แนวทางแก้ไข :</p> <p>๑.๓.๑ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงพระราชทานพระราชดำริ ในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พรุเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวไว้มากมาย ดังนี้</p> <p>๑) ด้านการแก้ไขปัญหาน้ำและการระบายน้ำออกจากพื้นที่ลุ่ม เพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่ เช่น การขุดคลองระบายน้ำเพื่อระบายน้ำให้ไหลออกสู่ทะเลได้เร็วขึ้น การขุดลอกคลองเพื่อให้สามารถระบายน้ำได้สะดวกขึ้น</p> <p>๒) ด้านการป้องกันน้ำเค็ม โดยการก่อสร้างอาคารบังคับน้ำเพื่อควบคุมการไหลของน้ำเค็มเข้าท่วมพื้นที่ของเกษตรกร รวมทั้งเป็นการควบคุมน้ำไม่ให้ระบายออกสู่ทะเลในช่วงฤดูแล้ง</p> <p>๓) ด้านการควบคุมและกักเก็บน้ำ</p> <p>๓.๑) การสร้างประตูระบายน้ำรอบพื้นที่ เพื่อควบคุมและกักเก็บน้ำในพื้นที่พรุและบริเวณขอบพรุไม่ให้แห้งจนเกินไป เพื่อป้องกันการเกิดไฟป่าและเน้นการจัดสมดุลระดับน้ำในพื้นที่พรุให้เหมาะสม ช่วยระบายน้ำที่มากเกินไปในช่วงฤดูฝน</p> <p>๓.๒) การสร้างทำนบป้องกันน้ำท่วมขังในพื้นที่การเกษตร</p> <p>๓.๓) ให้ทางกรมอุทยานฯ จัดทำฝายในพื้นที่พรุ เพื่อชะลอน้ำที่ไหลออกจากพื้นที่พรูลงสู่ทะเลเร็วเกินไป โดยเฉพาะ</p>	<p>พรุมากเกินไป</p> <p>๑.๒ รูปแบบที่ใช้แก้ไขปัญหในปัจจุบัน :</p> <p>(๑) การขุดคลองระบายน้ำในพื้นที่ต่างๆ ทำคันดินกั้นน้ำ เพื่อป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่</p> <p>(๒) จัดทำอาคารบังคับน้ำ เก็บกักน้ำและทดน้ำเข้าพื้นที่เพื่อป้องกันการรุกคืบของน้ำเค็มเข้าสู่พื้นที่และยังช่วยทดน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรช่วงฤดูแล้ง</p> <p>(๓) การขุดคลองแยกน้ำดีและน้ำเปรี้ยวออกจากกัน และควบคุมระดับน้ำไม่ให้ต่ำกว่าชั้นไพไรท์เพื่อป้องกันการเกิดกรดกำมะถัน ป้องกันการแพร่กระจายของพื้นที่ดินเปรี้ยว</p> <p>(๔) ในช่วงฤดูฝนปัญหาน้ำดำที่ไหลผ่านพรุมาสู่พื้นที่ของชลประทาน ส่งผลต่อพื้นที่การเกษตร บริเวณกลางน้ำและปลายน้ำ ซึ่งชลประทานมีการจัดการที่เรียกว่า “การจัดการจราจรทางน้ำ” บังคับน้ำดำให้ไหลออกจากพื้นที่ดังกล่าวโดยเร็ว เพื่อบรรเทาปัญหาน้ำดำท่วมพื้นที่ในช่วงฤดูฝน</p> <p>๑.๓ แนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำ :</p> <p>๑) บริเวณรอบขอบพรุ : ก่อสร้างคลองตามแนวขอบพรุ เพื่อใช้เป็นแนวเขตระหว่างพื้นที่ของเกษตรกรและป่าพรุออกจากกัน และยังเป็นแหล่งสำรองน้ำสำหรับไว้ใช้ในการดับไฟป่า รวมทั้งก่อสร้างอาคารบังคับน้ำและคลองส่งน้ำ เพื่อแยกน้ำเปรี้ยวออกจากน้ำจืดเพิ่มเติม</p> <p>๒) บริเวณในพื้นที่พรุ : ก่อสร้างทำนบย่อยหรือ</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
		<p>ช่วงฤดูแล้ง เพื่อรักษาความชุ่มชื้นในพื้นที่พรุ เป็นการป้องกันการเกิดไฟป่าในพื้นที่พรุ</p> <p>๔) ด้านการแยกระบบน้ำจืดออกจากระบบน้ำเปรี้ยว โดยสร้างคลองระบายน้ำเปรี้ยวให้ออกจากน้ำจืดในพื้นที่พรุ ควบคุมน้ำเปรี้ยวไม่ให้ไหลเข้าสู่พื้นที่ของเกษตรกร</p> <p>๕) ด้านการจัดหาน้ำต้นทุนสำหรับการทำการเกษตรและอุปโภคบริโภค ทำการขุดคลองเพื่อส่งน้ำดีสำหรับใช้ในการเกษตร เช่น บ้านโคกอิฐ-โคกโน โศกกุแวง เป็นต้น</p> <p>๖) ด้านการปรับปรุงคุณภาพดินและคุณภาพน้ำ โดยได้พระราชทานแนวพระราชดำริ เพื่อแก้ปัญหาด้าน ดินเปรี้ยวจัด คือ “โครงการแกล้งดิน” การบริหารจัดการน้ำป่าพรุโต๊ะแดง และอาคารรอบขอบพรุ โดยการควบคุมระดับน้ำในพื้นที่พรุให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม คือ ช่วงฤดูแล้ง ต้องมีน้ำขังอยู่ในระดับที่ไม่แห้งจนเกินไป เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่าในพื้นที่พรุ เป็นการเพิ่มความชุ่มชื้นในพื้นที่พรุและช่วงฤดูฝนให้ควบคุมและระบายน้ำออกจากพื้นที่ เพื่อป้องกันน้ำไหลท่วมพื้นที่การเกษตร</p> <p>๑.๓.๒ แนวทางหรือการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พรุที่ทางชลประทานวางแผนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พรุโต๊ะแดง</p> <p>๑) บริเวณรอบขอบพรุ : ก่อสร้างคลองตามแนวขอบพรุเพื่อใช้เป็นแนวเขตระหว่างพื้นที่ของเกษตรกรและป่าพรุออกจากกัน และยังเป็นแหล่งสำรองน้ำสำหรับไว้ใช้ในการดับไฟป่า รวมทั้งก่อสร้างอาคารบังคับน้ำและคลองส่งน้ำ เพื่อแยกน้ำเปรี้ยวออกจากน้ำจืดเพิ่มเติม</p>	<p>จัดทำฝายในพื้นที่พรุ เพื่อชะลอน้ำที่ไหลออกจากพื้นที่พรุลงสู่ทะเลเร็วเกินไป โดยเฉพาะช่วงฤดูแล้ง เพื่อรักษาความชุ่มชื้นในพื้นที่พรุ เป็นการป้องกันการเกิดไฟป่าในพื้นที่พรุ</p> <p>๓) ในส่วนพื้นที่กลางน้ำและปลายน้ำเป็นพื้นที่ของชลประทาน และในส่วนของพื้นที่ต้นน้ำซึ่งเป็นพื้นที่พรุทางชลประทานก็ได้มีการศึกษาทิศทางกั้นน้ำไว้ด้วยแล้ว ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่ ควรที่จะต้องมีข้อมูลทิศทางน้ำด้วย เพื่อนำไปพิจารณาที่จะเก็บกักน้ำ สร้างฝายชะลอน้ำ ฯลฯ เนื่องจาก “พรุ ถึงแม้จะไม่เกิดไฟไหม้แต่ถ้าหากน้ำแห้ง พรุ ก็ตาย” และหน่วยงานควรทำ MOU ร่วมกับชลประทานว่า จะต้องเก็บกักน้ำที่ระดับใดจึงจะทำให้พรุน้ำตลอดทั้งปี</p> <p>๔) ชลประทานควรจะต้องเก็บข้อมูลปริมาณในคลองป่าเสมิวว่าส่งผลต่อระดับน้ำในพรุหรือไม่ อย่างไร เพื่อยืนยันว่าการขุดคลองของชลประทานไม่ส่งผลกระทบต่อระดับน้ำในพรุตามที่หน่วยงานป่าไม้เป็นกังวลและเพื่อเป็นเติมเต็มในส่วนของผลงานทางวิชาการเพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อพรุเพื่อเป็นเหตุผลหรือข้อมูลอ้างอิงในการที่จะดำเนินกิจกรรมใดๆ ในพื้นที่พรุต่อไป</p> <p>๕) ในพื้นที่พรุไม่ควรจะไปปรับปรุง/เปลี่ยนแปลง/กิจกรรมที่จะทำให้น้ำในพรุเสียสมดุล ซึ่งในการบริหารจัดการน้ำนั้นมีการใช้สิ่งก่อสร้างและไม่ใช้สิ่งก่อสร้างจึงควรมีงานวิจัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พรุมารองรับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
		<p>๒) บริเวณในพื้นที่พรุ : ก่อสร้างทำนบย่อยเพื่อช่วยรักษาความชุ่มชื้นในพื้นที่พรุ</p> <p>๓) สร้างแนวร่วมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการบริการจัดการน้ำในพื้นที่พรุ</p>	<p>ในพื้นที่พรุด้วย</p> <p>๖) สร้างแนวร่วมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พรุ</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
๒	<p>การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง</p> <p>๒.๑ ปัญหา :</p> <p>(๑) แนวเขตป่าพรุโต๊ะแดง : มีการจัดทำไม่ชัดเจน ทำให้ยังมีข้อขัดแย้งกับราษฎรในการพิสูจน์สิทธิ์</p> <p>(๒) ราษฎรในพื้นที่ : มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเป็นที่ดินทำกิน หาของป่า ลักลอบตัดต้นไม้ ใช้ประโยชน์ในที่ดินผิดประเภท ขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาป่า อีกทั้งราษฎรบางส่วนยังไม่เปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะจากหน่วยงานภาครัฐ</p> <p>(๓) ข้อกฎหมาย : การบังคับใช้กฎหมายไม่เข้มงวดเท่าที่ควร/ถูกระเบียบบางข้อไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหา</p>	<p>๒. การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง</p> <p>๒.๑ ปัญหา :</p> <p>- ส่วนใหญ่มาจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของป่าพรุ ทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าพรุไม่ถูกต้องและเหมาะสม ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ของพื้นที่พรุ อีกทั้งการบุกรุกพื้นที่พรุสำหรับทำการเกษตร</p>	<p>๒. การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง</p> <p>๒.๑ แนวเขตปัจจุบัน :</p> <p>(๑) คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ได้จัดทำเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุในจังหวัดนราธิวาสขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๙ ลงในแผนที่ทหาร มาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ เขต คือ</p> <p>(๑.๑) เขตสงวน หมายถึง เขตป่าพรุที่ยังคงความสมบูรณ์อยู่ จึงต้องสงวนและรักษาให้คงสภาพไว้</p> <p>(๑.๒) เขตอนุรักษ์ หมายถึง เขตป่าพรุถูกทำลายไปแล้ว แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ใดไปพัฒนา</p> <p>(๑.๓) เขตพัฒนา หมายถึง เขตป่าพรุที่ถูกทำลายแล้ว และจะพัฒนาให้เป็นพื้นที่การเกษตรต่อไป</p> <p>ทั้งนี้ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการอนุรักษ์พื้นที่ได้นำเอาไปใช้เป็นนโยบายและแนวทางในการจัดการพื้นที่พรุของจังหวัดนราธิวาส ตามพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานไว้ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๓๕ ความว่า “...พรุเราต้องเก็บไว้ เพราะมีความสำคัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ต้องห้ามไม่ให้บุกรุกเข้าไป คราวนี้เราทำโครงการที่โคกใน เขาจะบุกรุกเข้าไปไม่ได้อีกแล้ว เพราะจำกัดบริเวณเขา ในพรุ เราก็นำสิ่งเสริม เอาไม้พรุ เพิ่มประสิทธิภาพ อย่างตามข้างทางนี้สวยมาก เห็นไม้ต่างๆ ไม้หลาวชะโอนก็มี...”</p> <p>(๒) การจัดทำเขตการใช้ที่ดินในครั้งแรกเมื่อปี</p>	<p>“ป่าพรุฯ” เปลี่ยน “พื้นที่พรุ”</p>

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
			<p>๒๕๒๙ ได้มีการกำหนดขอบเขตแล้ว แต่ปัจจุบันพบว่าขอบเขตมีความเหลื่อมล้ำ และบางพื้นที่หายไป เนื่องจากมีการบุกรุกเพื่อใช้ในการทำการเกษตร ดังนั้นแนวทางแก้ไขที่สำคัญจะต้องมีสร้างการยอมรับในการกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินร่วมกัน</p> <p>๒.๒ ปัญหาการบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง</p> <p>(๑) การจัดทำแนวเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดงในส่วนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและป่าสงวนแห่งชาติมีการจัดทำแผนที่ขอบเขตชัดเจน แต่ยังมีพื้นที่บางส่วนที่ยังไม่ชัดเจนเนื่องจากการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ามีการประกาศทับที่ทำกินของชาวบ้านที่มีทั้ง สค.๑, น.ส.๓ และโฉนด ซึ่งในความเป็นจริงในเขตรักษาพันธุ์ฯ ชาวบ้านยังได้ทำกินกันอยู่ปกติ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่เองก็ยอมรับในกรรมสิทธิ์ที่ได้มาก่อนประกาศทุกคนก็จะมีสิทธิ์อยู่เหมือนเดิม ดังนั้น ส่วนที่มีปัญหาจริงๆ คือ การบุกรุกพื้นที่ใหม่/บุกรุกเพิ่มเท่านั้น</p> <p>(๒) ปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิ์ในเขตป่าพรุหรือในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะนำเอกสาร น.ส.๓/น.ส.๓ก. มายื่นขอออกโฉนด เมื่อทางสำนักงานที่ดินจังหวัด พิจารณาแล้วเห็นว่าอยู่ในเขตป่าไม้/ป่าพรุ ก็จะไม่ออกหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์/โฉนดให้ แต่ว่าเอกสาร น.ส.๓/น.ส.๓ก.เหล่านั้น トラบใดที่ยังไม่มีการเพิกถอนก็ยังถือว่าเป็นเอกสารสิทธิ์ที่ชอบด้วยกฎหมายอยู่ ซึ่งกระบวนการที่จะเพิกถอนได้ต้องมีการสำรวจและเสนอไปตามลำดับขั้นแล้ว แต่ด้วยสถานการณ์ในพื้นที่</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
			<p>จังหวัดชายแดนใต้ จึงทำให้ยังไม่มี การดำเนินการหรือความคืบหน้าแต่อย่างใด และเอกสารสิทธิ์ที่ทับแนวเขตป่าไม้ต่างๆ คาดว่า มีมาก ซึ่งก็จะต้องประสานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป</p> <p>(๓) ราษฎรในพื้นที่ :</p> <p>(๓.๑) ส่วนใหญ่มาจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของป่าพรุ ทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าพรุไม่ถูกต้องและเหมาะสม ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ของพื้นที่พรุ</p> <p>(๓.๒) มีการบุกรุกพื้นที่พรุสำหรับการเกษตร ลักลอบตัดต้นไม้ ใช้ประโยชน์ที่ดินผิดประเภท</p> <p>(๓.๓) ประชาชนขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาป่า และราษฎรบางส่วนยังไม่เปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะจากหน่วยงานภาครัฐ</p> <p>(๔) ข้อกฎหมาย : การบังคับใช้กฎหมายไม่เข้มงวดเท่าที่ควร/กฎระเบียบบางข้อไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหา</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
	<p>๒.๒ แนวทางแก้ไข :</p> <p>(๑) แนวเขตป่าพรุโต๊ะแดง :</p> <p>(๑.๑) ควรมีการจัดทำแนวเขต ให้ชัดเจน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของราษฎร</p> <p>(๑.๒) ควรทำข้อตกลงเกี่ยวกับการพิสูจน์แนวเขตให้ชัดเจนระหว่างผู้นำชุมชน/ผู้นำศาสนา ราษฎรในพื้นที่ และภาครัฐ</p> <p>(๑.๓) ควรพิจารณาการขุดคูรูปแบบไขปลา เพื่อเป็นแนวกันชน</p> <p>(๑.๔) ควรส่งเสริมให้ปลูกต้นไม้เป็นแนวเขตรอบป่าพรุ</p> <p>(๒) ราษฎรในพื้นที่ :</p> <p>(๒.๑) ควรมีการอนุญาตให้ราษฎรเข้าทำการเกษตรได้ และขึ้นทะเบียนผืนดินเพื่อใช้พื้นที่ทำการเกษตร แต่มีเงื่อนไขให้ราษฎรปลูกป่าทดแทน</p> <p>(๒.๒) ควรมีการสำรวจเกษตรกรที่เป็นเกษตรกรจริงหรือเอกชนดำเนินการ</p> <p>(๓) ข้อกฎหมาย : แก้ไขกฎระเบียบให้ชัดเจน และครอบคลุม</p> <p>(๔) การสร้างความสัมพันธ์ :</p> <p>(๔.๑) เจ้าหน้าที่ภาครัฐโดยเฉพาะด้านงานป่าไม้ ควรลงพื้นที่พบปะราษฎรให้มากขึ้น รวมทั้งเพิ่มเติมการประชาสัมพันธ์ ที่จะช่วยสร้างความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่ให้ทั่วถึง</p> <p>(๔.๒) สร้างเครือข่ายประชาชนในการดูแลรอบขอบป่าพรุ</p>	<p>๒.๒ แนวเขตปัจจุบัน :</p> <p>(๑) คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ได้จัดทำเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุในจังหวัดนราธิวาสขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ลงในแผนที่ทหารมาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ เขต คือ</p> <p>(๑.๑) เขตสงวน หมายถึง เขตป่าพรุที่ยังคงความสมบูรณ์อยู่ จึงต้องสงวนและรักษาให้คงสภาพไว้</p> <p>(๑.๒) เขตอนุรักษ์ หมายถึง เขตป่าพรุถูกทำลายไปแล้ว แต่ยังไม่มีการฟื้นคืนมาใหม่</p> <p>(๑.๓) เขตพัฒนา หมายถึง เขตป่าพรุที่ถูกทำลายแล้ว และจะพัฒนาให้เป็นพื้นที่การเกษตรต่อไป</p> <p>ทั้งนี้ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และการอนุรักษ์พื้นที่ได้นำเอาไปใช้เป็นนโยบายและแนวทางในการจัดการพื้นที่พรุของจังหวัดนราธิวาส ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานไว้ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๓๕ ความว่า “...พรุเราต้องเก็บไว้ เพราะมีความสำคัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ต้องห้ามไม่ให้บุกรุกเข้าไป คราวนี้เราทำโครงการที่โคกใน เขาจะบุกรุกเข้าไปไม่ได้อีกแล้ว เพราะจำกัดบริเวณเขา ในพรุ เราก็ส่งเสริม เอาไม้พรุ เพิ่มประสิทธิภาพ อย่างตามข้างทางนี้สวยงาม เห็นไม้ต่างๆ ไม้หลาวชะโอนก็มี...</p> <p>(๒) การจัดทำเขตการใช้ที่ดินครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๒๙ ได้มีการกำหนดขอบเขตแล้ว แต่ปัจจุบันพบว่า ขอบเขตมีความเหลื่อมล้ำ และบางพื้นที่หายไป เนื่องจากมีการบุกรุกเพื่อใช้ในการทำการเกษตร</p>	<p>๒.๓ แนวทางแก้ไขการบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง:</p> <p>(๑) เร่งดำเนินการจัดทำขอบเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่พรุโต๊ะแดงให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่เพิ่มเติม โดยควรเริ่มจากพื้นที่ที่ไม่มีราษฎรอยู่อาศัยหรือทำกิน ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ไม่มีข้อถกเถียงหรือปัญหาเกี่ยวกับราษฎร เพื่อป้องกันการบุกรุกในอนาคต สำหรับพื้นที่ที่มีปัญหาอาจจะจัดทำรูปแบบใดก็ได้คู่กันหรืออาจตั้งคณะทำงานดำเนินการตามกระบวนการทางกฎหมายต่อไป</p> <p>(๒) การจัดทำขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง ควรพิจารณาจากลักษณะการเกิดพรุชัดเจน และต้องมีเจ้าภาพในการจัดทำแผนที่และองค์ประกอบของคณะทำงานจัดทำแนวเขตในพื้นที่ ต้องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายโดยเฉพาะภาคประชาชน</p> <p>(๓) มีการทำ MOU พร้อมทั้งหลักเกณฑ์ร่วมกันกับประชาชนในพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงอย่างเป็นรูปธรรม (การมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่แต่ไม่มีสิทธิ์ในการครอบครอง)</p> <p>(๔) จัดตั้งคณะทำงานกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่ป่าพรุ และให้คณะทำงานดำเนินการสำรวจเกษตรกรที่เป็นเกษตรกรจริงๆ ไม่ใช่เอกชนดำเนินการ</p> <p>(๕) ตรวจสอบพื้นที่ให้เป็นปัจจุบันโดยภาพถ่ายดาวเทียม และการสำรวจจริงโดยเจ้าหน้าที่ภาคสนาม และประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน</p> <p>(๖) บริเวณรอบขอบพรุ ก่อสร้างคลองตามแนว</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
	<p>(๔.๓) ภาครัฐควรส่งเสริมให้ราษฎรทำเกษตรกรรมให้เหมาะสมกับพื้นที่และเข้ามาดูแลเรื่องการตลาดให้กับเกษตรกร</p>	<p>๒.๓ แนวทางแก้ไข :</p> <p>(๑) ควรเร่งดำเนินการกำหนดขอบเขตให้ชัดเจนโดยการตรวจสอบเอกสารสิทธิ์ในการถือครองพื้นที่ป่าพรุ</p> <p>(๒) มีการทำ MOU พร้อมทั้งหลักเกณฑ์ร่วมกันกับประชาชนในพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงอย่างเป็นรูปธรรม (การมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่แต่ไม่มีสิทธิ์ในการครอบครอง)</p> <p>(๓) จัดตั้งคณะทำงานกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่ป่าพรุ</p> <p>(๔) ตรวจสอบพื้นที่ให้เป็นปัจจุบันโดยภาพถ่ายดาวเทียม และการสำรวจจริงโดยเจ้าหน้าที่ภาคสนามและประชาชนในพื้นที่</p> <p>(๕) บริเวณรอบขอบพรุ ก่อสร้างคลองตามแนวขอบพรุ เพื่อใช้เป็นแนวเขตระหว่างพื้นที่ของเกษตรกรและป่าพรุออกจากกัน</p> <p>(๖) การบุกรุกพื้นที่ป่าพรุเพื่อทำการเกษตรสามารถทำได้ยาก เพราะพื้นที่ป่าพรุที่มีน้ำท่วมขัง แต่การบุกรุกพื้นที่ป่าโดยการออกเอกสารสิทธิ์ในการถือครองพื้นที่ป่าพรุ เช่น ในเขตพื้นที่ใกล้เมือง เนื่องจากที่ดินมีราคาแพง ดังนั้น เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องดูแลและเข้มงวดต่อการออกเอกสารสิทธิ์นั้นๆ</p> <p>(๗) การน้อมนำแนวพระราชดำริ โครงการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก ของในหลวงรัชกาลที่ ๙ มาใช้ กล่าวคือ ดูแลพื้นที่เสื่อมโทรมนั้นไม่ให้เกิดการบุกรุกและทำลาย รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่า ก็จะฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมให้คงความสมบูรณ์ได้ง่ายและไม่สิ้นเปลืองงบประมาณอีกด้วย</p>	<p>ขอบพรุ เพื่อใช้เป็นแนวเขตระหว่างพื้นที่ของเกษตรกรและป่าพรุออกจากกัน หรือการขุดคูรูปแบบไขปลา และส่งเสริมให้ปลูกต้นไม้เพื่อเป็นแนวเขตรอบป่าพรุ</p> <p>(๗) เจ้าหน้าที่ภาครัฐโดยเฉพาะด้านงานป่าไม้ ควรลงพื้นที่พบปะราษฎรให้มากขึ้น รวมทั้งเพิ่มเติมการประชาสัมพันธ์ ที่จะช่วยสร้างความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่ให้ทั่วถึง</p> <p>(๘) ให้องค์ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ราษฎรในพื้นที่ และสร้างเครือข่ายประชาชนในการดูแลรอบขอบป่าพรุ</p> <p>(๙) ภาครัฐควรส่งเสริมให้ราษฎรทำเกษตรกรรมให้เหมาะสมกับพื้นที่และเข้ามาดูแลเรื่องการตลาดให้กับเกษตรกร</p> <p>(๑๐) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องดูแลและเข้มงวดต่อการออกเอกสารสิทธิ์นั้นๆ</p> <p>(๑๑) การน้อมนำแนวพระราชดำริ โครงการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูกของในหลวงรัชกาลที่ ๙ มาใช้ กล่าวคือ ดูแลพื้นที่เสื่อมโทรมนั้นไม่ให้เกิดการบุกรุกและทำลาย รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่า ก็จะฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมให้คงความสมบูรณ์ได้ง่ายและไม่สิ้นเปลืองงบประมาณอีกด้วย</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
๓	<p>การควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>๓.๑ ปัญหา :</p> <p>(๑) การบริหารจัดการ :</p> <p>(๑.๑) ฝนทิ้งช่วงนานทำให้เกิดไฟป่า</p> <p>(๑.๒) แหล่งน้ำไม่เพียงพอในการสูบน้ำเพื่อดับไฟป่า</p> <p>(๑.๓) การแก้ปัญหา/การพัฒนาล่าช้า ไม่ทันต่อสถานการณ์ นโยบายของภาครัฐที่แก้ไขปัญหาไม่ตรงจุด</p> <p>(๒) ราษฎรในพื้นที่ :</p> <p>(๒.๑) ทิ้งก้นบุหรี่ยี่ห้อ หรือเกิดจากความคึกคะนอง</p>	<p>๓. การควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>๓.๑ ปัญหา :</p> <p>- พื้นที่ป่าพรุที่มีสภาพพื้นที่ป่ากร้างและมีการบุกรุกทำลายเพื่อทำการเกษตร ส่งผลให้สภาพดินกลายเป็นดินเปรี้ยวส่งผลให้พืชที่ปลูกตาย เมื่อเกิดการทับถมของเศษดินเป็นระยะเวลานาน ถือเป็นเชื้อเพลิงที่ดีทำให้อาจเกิดไฟป่าขึ้นได้</p> <p>๓.๒ แนวทางแก้ไข :</p> <p>(๑) การควบคุมระดับน้ำในพื้นที่ให้สมดุล ควบคุมน้ำเปรี้ยวไม่ให้ไหลเข้าสู่พื้นที่เกษตรกร โดยในช่วงฤดูแล้งต้องมีน้ำขังอยู่ในระดับที่ไม่แห้งจนเกินไป เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่าในพื้นที่ป่า</p>	<p>๓. การควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>๓.๑ ปัญหา :</p> <p>(๑) พื้นที่ป่าพรุที่มีสภาพพื้นที่ป่ากร้างและมีการบุกรุกทำลายเพื่อทำการเกษตร ส่งผลให้สภาพดินกลายเป็นดินเปรี้ยวส่งผลให้พืชที่ปลูกตาย เมื่อเกิดการทับถมของเศษดินเป็นระยะเวลานาน ถือเป็นเชื้อเพลิงที่ดีทำให้อาจเกิดไฟป่าขึ้นได้</p> <p>(๒) ฝนทิ้งช่วงนานทำให้เกิดไฟป่า</p> <p>(๓) แหล่งน้ำไม่เพียงพอในการสูบน้ำเพื่อดับไฟป่า</p> <p>(๔) การแก้ปัญหา/การพัฒนาล่าช้า ไม่ทันต่อ</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
	<p>ของราษฎรบางส่วน</p> <p>(๒.๒) ไม่สามารถเข้าพื้นที่เพื่อดับไฟได้ เนื่องจากติดพื้นที่เกษตรกรรมของราษฎร</p> <p>(๒.๓) ราษฎรไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการป้องกันและดับไฟป่า</p> <p>(๒.๔) ความไม่เข้าใจ/ขาดความรู้เกี่ยวกับโทษและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากไฟป่า</p> <p>๓.๒ แนวทางแก้ไข :</p> <p>(๑) การบริหารจัดการ :</p> <p>(๑.๑) ขุดคลองเพิ่มแนวกันไฟ</p> <p>(๑.๒) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนควรร่วมกันบูรณาการการแก้ไขปัญหา</p> <p>(๑.๓) ควรประสานกรมฝนหลวงและการบินเกษตรล่วงหน้า เพื่อทำฝนหลวง</p> <p>(๑.๔) เตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องจักร กำลังคน ในการดับไฟป่า</p> <p>(๒) ราษฎรในพื้นที่ : สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่หวงแหนป่าและส่งเสริมการปลูกป่า</p>	<p>พรุ เป็นการเพิ่มความชุ่มชื้นในพื้นที่พรุและช่วงฤดูฝนให้ควบคุมและระบายน้ำออกจากพื้นที่ เพื่อป้องกันน้ำไหลท่วมพื้นที่เกษตรกร</p> <p>(๒) บริเวณรอบขอบพรุ ก่อสร้างคลองตามแนวขอบพรุ เพื่อใช้เป็นแหล่งสำรองน้ำสำหรับไว้ใช้ในการดับไฟป่า</p> <p>(๓) การป้องกันไม่ให้ประชาชนทำการจัดไฟเผาป่า เพราะสาเหตุไฟป่าส่วนใหญ่มาจากฝีมือมนุษย์ที่ต้องการเผาป่าเพื่อให้พรุกลายเป็นป่าเสื่อมโทรม จะได้เข้าไปทำการเกษตรในพื้นที่ได้ต่อไป ดังนั้นต้องร่วมกันป้องกันและให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลและรักษাপ่าพรุ</p> <p>(๔) จัดหน่วยเฝ้าระวังและตรวจตราป้องกันการเกิดไฟป่าและจัดตั้งหน่วยดับไฟย่อยในพื้นที่ป่าพรุ รวมทั้งจัดตั้งหอดูไฟชั่วคราวในพื้นที่ป่าพรุ</p> <p>(๕) การจัดระบบทั้งในพื้นที่พรุ น้ำในป่าพรุ ต้องมีความสมดุลไม่แห้งและน้ำต้องไม่ขังนิ่ง เพราะจะทำให้ต้นไม้ตายได้ กล่าวคือในพื้นที่พรุเขตพัฒนาที่สามารถระบายน้ำออกได้ เพื่อพัฒนาพื้นที่ทำการเกษตร แต่ในพื้นที่เขตอนุรักษ์ ไม่ควรทำการระบายน้ำออกจนแห้ง เพราะจะทำให้เกิดไฟไหม้ได้ ต้องควบคุมระดับน้ำในพื้นที่ให้เหมาะสม</p> <p>(๖) การป้องกันไฟป่าไม่ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ป่าพรุ ทั้งการควบคุมระดับน้ำในพื้นที่ให้สมดุล การป้องกันไม่ให้ประชาชนทำการจัดไฟเผาป่า เพราะสาเหตุไฟป่าส่วนใหญ่มาจากฝีมือมนุษย์ที่ต้องการเผาป่า เพื่อให้พรุกลายเป็นป่าเสื่อมโทรม จะได้เข้าไปทำการเกษตรในพื้นที่ได้ต่อไป ดังนั้นต้องร่วมกันป้องกันและให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลและรักษাপ่าพรุ</p>	<p>สถานการณ์ นโยบายของภาครัฐที่แก้ไขปัญหาไม่ตรงจุด</p> <p>(๕) ทิ้งกันบูหรี่ หรือเกิดจากความคึกคะนองของราษฎรบางส่วน</p> <p>(๖) ไม่สามารถเข้าพื้นที่เพื่อดับไฟได้ เนื่องจากติดพื้นที่เกษตรกรรมของราษฎร</p> <p>(๗) ราษฎรไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการป้องกันและดับไฟป่า</p> <p>(๘) ความไม่เข้าใจ/ขาดความรู้เกี่ยวกับโทษและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากไฟป่า</p> <p>๓.๒ แนวทางแก้ไข :</p> <p>(๑) สร้างจิตสำนึกและเติมเต็มความรู้ความเข้าใจในการดูแลรักษাপ่าพรุโต๊ะแดงให้ประชาชนในพื้นที่และส่งเสริมการปลูกป่า</p> <p>(๒) การควบคุมระดับน้ำในพื้นที่ให้สมดุล ควบคุมน้ำเบรียวมไม่ให้ไหลเข้าสู่พื้นที่เกษตรกร โดยในช่วงฤดูแล้งต้องมีน้ำขังอยู่ในระดับที่ไม่แห้งจนเกินไป เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุ เป็นการเพิ่มความชุ่มชื้นในพื้นที่พรุและช่วงฤดูฝนให้ควบคุมและระบายน้ำออกจากพื้นที่ เพื่อป้องกันน้ำไหลท่วมพื้นที่เกษตรกร</p> <p>(๓) บริเวณรอบขอบพรุ ก่อสร้างคลองตามแนวขอบพรุ เพื่อใช้เป็นแหล่งสำรองน้ำสำหรับไว้ใช้ในการดับไฟป่า</p> <p>(๔) การป้องกันไม่ให้ประชาชนทำการจัดไฟเผาป่า เพราะสาเหตุไฟป่าส่วนใหญ่มาจากฝีมือมนุษย์ที่ต้องการเผาป่าเพื่อให้พรุกลายเป็นป่าเสื่อมโทรม จะได้เข้าไปทำการเกษตรในพื้นที่ได้ต่อไป ดังนั้นต้องร่วมกันป้องกันและให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลและรักษাপ่าพรุ</p> <p>(๕) จัดหน่วยเฝ้าระวังและตรวจตราป้องกันการเกิดไฟ</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
			<p>ป่าและจัดตั้งหน่วยดับไฟย่อยในพื้นที่ป่าพรุ รวมทั้งจัดตั้งหอดูไฟชั่วคราวในพื้นที่ป่าพรุ</p> <p>(๖) การเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร กำลังคน ในการดับไฟป่า</p> <p>(๗) ควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่าย เพราะในการทำงานส่วนใหญ่จะได้รับทราบข้อมูลจากเครือข่ายทั้งสิ้น หากมีเครือข่ายจำนวนมากก็จะได้ทราบข้อมูลอย่างทันท่วงทีและเข้าไปดำเนินการดับไฟไหม้ได้ทัน</p> <p>(๘) ควรจัดทำฝ่ายชะลอน้ำ ให้ครอบคลุมท้องที่ทั้งหมดของพื้นที่พรุโต๊ะแดง</p> <p>(๙) แนวกันไฟระหว่างรอยต่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตป่าสงวน กับที่ชาวบ้าน ต้องมาคุยกับชาวบ้าน และควรแบ่งแนวเขตด้วยแนวกันไฟ และใช้แนวกันไฟให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ให้ชาวบ้านใช้ประโยชน์หรือได้รับผลประโยชน์จากแนวกันไฟ เช่น ปลูกหมาก พืชเศรษฐกิจอื่นๆ และให้ชาวบ้านดูแลแนวกันไฟนั้นที่เขาได้รับผลประโยชน์เพื่อป้องกันการเกิดไฟไหม้</p> <p>(๑๐) ในการสังเกตไฟป่าเราใช้อาครของเอกชนเป็นหอดูไฟ จึงเสนอ ควรจะต้องสร้างหอดูไฟถาวร ๕ จุด ให้จัดตั้งที่หน่วยพิทักษ์ป่า</p> <p>(๑๑) ควรจะหาแหล่งน้ำสำรองที่อยู่เหนือป่าพรุโต๊ะแดงไว้สำหรับดับไฟป่า</p> <p>(๑๒) ต้องมีแผนงาน/มาตรการในการควบคุมไฟป่า ในช่วงก่อนเกิดไฟป่า ขณะเกิดไฟป่า และการฟื้นฟูหลังเกิดไฟป่า เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
			<p>(๑๓) กรมป่าไม้และกรมทรัพยากรน้ำบาดาลควรร่วมมือกันในการจัดทำฝายเพื่อกักเก็บน้ำใต้ดิน</p> <p>(๑๔) ควรส่งเสริมให้พรุโต๊ะแดงเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวอย่าง เช่น สร้างสกายวอล์ค จะทำให้จะเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยวให้ชาวบ้านมีรายได้และยังเป็นหอดูไฟอีกทางหนึ่งด้วย</p> <p>(๑๕) บูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาไฟป่าระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดบริหารจัดการอย่างเป็นเอกภาพ</p>	
๔	<p>การประกอบอาชีพ/ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง</p> <p>๔.๑ ปัญหา :</p> <p>(๑) การบริหารงานของหน่วยงาน :</p> <p>(๑.๑) นโยบาย Zoning ไม่ได้ถูกนำไปใช้โดยหน่วยงานในพื้นที่</p> <p>(๑.๒) นโยบายของหน่วยงานมีความซ้ำซ้อนขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน</p> <p>(๑.๓) ไม่มีการติดตามประเมินผล อีกทั้ง การส่งเสริมอาชีพของหน่วยงานภาครัฐไม่ตรงกับความต้องการของราษฎร</p> <p>(๒) เกษตรกรผู้รับประโยชน์ในพื้นที่ :</p> <p>(๒.๑) เกษตรกรยังขาดองค์ความรู้ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ</p> <p>(๒.๒) กลุ่มเกษตรกรไม่เข้มแข็ง</p> <p>(๒.๓) เยาวชนรุ่นใหม่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการ</p>	<p>๔. การประกอบอาชีพ/ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง</p> <p>จังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่พรุกว่าสามแสนไร่ พรุซึ่งประกอบไปด้วยพรุที่สำคัญอยู่ ๒ พรุ คือ</p> <p>(๑) พรุบาเจาะ มีเนื้อที่ประมาณ ๕๐,๐๐๐ ไร่ ปัจจุบันได้มีการจัดสรรที่ดินให้กับเกษตรกรสำหรับปลูกปาล์ม น้ำมันพื้นที่โดยการขุดยกร่อง ซึ่งดำเนินการและจัดสรรดูแลโดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ นอกจากนี้ยังมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรอื่นๆ เช่น การปลูกยางพารา ข้าว และไม้ผลชนิดต่างๆ</p> <p>(๒) พรุโต๊ะแดง ซึ่งถือว่าเป็นพรุที่มีขนาดใหญ่และมีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุดในจังหวัดนราธิวาส</p> <p>๔.๑ ปัญหา :</p> <p>- การสำรวจพบว่า ดินที่เป็นปัญหาหลักในพื้นที่พรุ คือ ดินเปรี้ยวจัดและดินอินทรีย์ และปัญหาหลักที่สำคัญสำหรับการทำเกษตรในพื้นที่ขอบพรุ จะต้องมีการจัดการที่ดีและเหมาะสมจึงสามารถนำมาเพาะปลูกพืชได้ ถ้ามีการจัดการที่ไม่เหมาะสมหรือถูกต้องอาจทำให้พืชที่ปลูกไม่สามารถเจริญเติบโต หรือให้</p>	<p>๔. การประกอบอาชีพ/ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง</p> <p>๔.๑ ปัญหา :</p> <p>(๑) ปัญหาหลักในพื้นที่พรุ คือ ดินเปรี้ยวจัดและดินอินทรีย์ และปัญหาหลักที่สำคัญสำหรับการทำเกษตรในพื้นที่ขอบพรุ จะต้องมีการจัดการที่ดีและเหมาะสมจึงสามารถนำมาเพาะปลูกพืชได้ ถ้ามีการจัดการที่ไม่เหมาะสมหรือถูกต้องอาจทำให้พืชที่ปลูกไม่สามารถเจริญเติบโต หรือให้ผลผลิตได้</p> <p>(๒) นโยบาย Zoning ไม่ได้ถูกนำไปใช้โดยหน่วยงานในพื้นที่</p> <p>(๓) นโยบายของหน่วยงานมีความซ้ำซ้อน ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน</p> <p>(๔) การส่งเสริมอาชีพของหน่วยงานภาครัฐไม่ตรงกับความต้องการของราษฎร</p> <p>(๕) ปัญหาการปลูกพืชไม่เหมาะสมกับฤดูกาลและการทำงานของหน่วยงาน</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
	<p>ประกอบอาชีพเกษตรกรรม</p> <p>(๒.๔) เรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินยังไม่มี ความชัดเจน และมีการทำประมงผิดวิธี</p> <p>(๓) สาธารณูปโภค ปัจจัยการผลิต และศัตรูพืช :</p> <p>(๓.๑) เส้นทางสัญจรชำรุด</p> <p>(๓.๒) ขาดปัจจัยการผลิต และประสบปัญหาเรื่องโรคสัตว์ และแมลงศัตรูพืช</p> <p>(๔) สภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลง ดินเปรี้ยว น้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำเปรี้ยว น้ำไม่เพียงพอ และน้ำเสียจากโรงงานยางพารา</p> <p>(๕) ปัญหาด้านสังคม และผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ</p> <p>๔.๒ แนวทางการแก้ไข : การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงอย่างเหมาะสม</p> <p>(๑) การบริหารงานของหน่วยงาน :</p> <p>(๑.๑) ควรส่งเสริมและน่านโยบาย Zoning ไปใช้อย่างจริงจัง</p> <p>(๑.๒) ให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบ/ข้อกำหนดใน พื้นที่รอบขอบเขตป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>(๑.๓) จัดทำแนวเขตที่ชัดเจน</p> <p>(๑.๔) การดำเนินโครงการต่างๆ ควรทำอย่างต่อเนื่อง</p> <p>(๑.๕) ควรมีการจัดตั้งจุดรับซื้อ พร้อมทั้งแหล่งจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร</p> <p>(๒) เกษตรกรผู้รับประโยชน์ในพื้นที่ :</p> <p>(๒.๑) อบรมให้ความรู้แก่ราษฎรเกี่ยวกับการ</p>	<p>ผลผลิตได้</p> <p>๔.๒ แนวทางแก้ไข : แนวทางการประกอบอาชีพ หรือการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>(๑) การแก้ปัญหาดินเปรี้ยวจัด ตามแนวพระราชดำริ จาก การเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรในจังหวัดนราธิวาสของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงพบว่าราษฎรในจังหวัดนราธิวาส มีความเป็นอยู่ที่ยากจน เนื่องจากการทำการเกษตรที่ไม่ได้ผล โดยเฉพาะการปลูกข้าว จึงทรงพระราชทานแนวทางในการศึกษาหาวิธีการแก้ปัญหา ดินเปรี้ยวจัด หรือ “โครงการแก้มดิน” โดยการแก้มดินให้ดิน เป็นกรดจัดจนไม่สามารถปลูกพืชเศรษฐกิจใดๆ ได้ แล้วพัฒนา และปรับปรุงดินให้กลับมาปลูกพืชได้ โดยใช้ข้าวเป็นพืชในการ ทดลอง ซึ่งสามารถทำได้ ๓ วิธี คือ</p> <p>(๑.๑) การใส่หินปูนฝุ่นเพื่อปรับความเป็นกรดของดินให้ เหมาะสมต่อการปลูกพืช ซึ่งสามารถเห็นผลได้ตั้งแต่ครั้งแรกที่ทำการปรับปรุงดิน</p> <p>(๑.๒) การใช้น้ำชะล้างความเป็นกรดและสารพิษ คือ การขังน้ำที่ระยะเวลาหนึ่งแล้วก็ระบายน้ำออก ซึ่งวิธีนี้จะต้องมี ระบบชลประทานที่ดี และมีปริมาณน้ำที่เพียงพอ จึงสามารถ ดำเนินการได้ โดยต้องใช้ระยะเวลาหนึ่งจึงจะสามารถให้ผลผลิต ที่ดี</p> <p>(๑.๓) การใช้หินปูนฝุ่นควบคู่กับการใช้น้ำชะล้างดิน ซึ่งเป็นวิธีการจัดการที่ดีที่สุด และให้ผลผลิตข้าวได้สูงสุดที่สุด</p> <p>(๒) ภาครัฐและภาคประชาชนมีข้อตกลงร่วมกัน มี กฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมาเพื่ออยู่ร่วมกัน คือการมีสิทธิ์ในการใช้</p>	<p>(๖) เกษตรกรผู้รับประโยชน์ในพื้นที่ที่ยังขาดองค์ ความรู้ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ กลุ่มเกษตรกรไม่ เข้มแข็ง และเยาวชนรุ่นใหม่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม</p> <p>(๗) เรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินยังไม่มี ความชัดเจน และมีการทำประมงผิดวิธี</p> <p>(๘) เส้นทางสัญจรชำรุด</p> <p>(๙) ขาดปัจจัยการผลิต และประสบปัญหาเรื่องโรค สัตว์ และแมลงศัตรูพืช และผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ</p> <p>(๑๐) สภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลง ดินเปรี้ยว น้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำเปรี้ยว น้ำไม่เพียงพอ และน้ำเสียจาก โรงงานยางพารา</p> <p>๔.๒ แนวทางการแก้ไข : การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงอย่างเหมาะสม</p> <p>(๑) น้อมนำแนวทางแก้ปัญหาดินเปรี้ยวจัดของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรม นาถบพิตร : “โครงการแก้มดิน” (การแก้มดินให้ดิน เป็นกรดจัดจนไม่สามารถปลูกพืชเศรษฐกิจใดๆ ได้ แล้ว พัฒนาและปรับปรุงดินให้กลับมาปลูกพืชได้) มาใช้ในการ แก้ปัญหา ซึ่งสามารถทำได้ ๓ วิธี คือ</p> <p>(๑.๑) การใส่หินปูนฝุ่นเพื่อปรับความเป็นกรด ของดินให้เหมาะสมต่อการปลูกพืช ซึ่งสามารถเห็นผลได้ ตั้งแต่ครั้งแรกที่ทำการปรับปรุงดิน</p> <p>(๑.๒) การใช้น้ำชะล้างความเป็นกรดและ สารพิษ คือ การขังน้ำที่ระยะเวลาหนึ่งแล้วก็ระบายน้ำ</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
	<p>ประกอบอาชีพในทุกมิติและการทำประมงที่ถูกต้อง (๒.๒) สํารวจความต้องการในการประกอบอาชีพ ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ราษฎรในรูปแบบกลุ่มและอาชีพนอกภาคการเกษตร</p> <p>(๒.๓) จัดทำโครงการเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นใหม่สนใจในอาชีพการทำการเกษตร</p> <p>(๓) สาธารณูปโภค ปัจจัยการผลิต และศัตรูพืช :</p> <p>(๓.๑) ปรับปรุงซ่อมแซมเส้นทางสัญจร</p> <p>(๓.๒) ให้องค์ความรู้เรื่องการป้องกัน/กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช รวมทั้งวิธีการผลิตปัจจัยการผลิตต่างๆ</p> <p>(๓.๓) สนับสนุนปัจจัยการผลิตที่ดี มีประสิทธิภาพและเหมาะสม</p> <p>(๔) สิ่งแวดล้อม :</p> <p>(๔.๑) อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับฤดูกาลและสภาพพื้นที่</p> <p>(๔.๒) สร้างเขื่อนเพื่อรองรับน้ำ/ดินเปรี้ยว การบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสม</p> <p>(๔.๓) แจกเจ้าของกิจการ/โรงงานให้จัดทำบำบัดน้ำเสีย</p> <p>(๕) รณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด รวมทั้งสร้างเครือข่ายเพื่อให้ราษฎรช่วยดูแลไม่ไห้ยาเสพติดแพร่ระบาดในพื้นที่</p>	<p>ประโยชน์ในพื้นที่ แต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในการครอบครอง ยอมรับและรับฟังกันและกัน ต้องมีการพูดคุยและเปลี่ยนปัญหา เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากทุกฝ่าย เช่น อาจจัดให้มีสภาพรุขึ้น เพื่อใช้เป็นเวทีในการพูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหาร่วมกัน ไม่ใช่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการเพียงฝ่ายเดียว อยากให้ทุกคนมีส่วนร่วมโดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่พรุ เพื่อดูแลป่าพรุและสามารถใช้ประโยชน์ในพื้นที่ขอบพรุให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกหน่วยงาน</p> <p>(๓) ควรจัดทำโครงการสร้างจิตสำนึกแก่ชาวบ้านที่ใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบๆ ป่าพรุโต๊ะแดง ในอำเภอสุโหงโก-ลก อำเภอสุโหงปาตี อำเภอตากใบ และอำเภอเมือง โดยตรงมากกว่าหน่วยงานและบุคคลที่ไม่ได้ให้ประโยชน์</p> <p>(๔) ไม่สมควรปลูกปาล์มในพรุ เพราะมีความต้องการน้ำมากกว่าพืชชนิดอื่น</p>	<p>ออก ซึ่งวิธีนี้จะต้องมีระบบชลประทานที่ดี และมีปริมาณน้ำที่เพียงพอ จึงสามารถดำเนินการได้ โดยต้องใช้ระยะเวลาหนึ่งจึงจะสามารถให้ผลผลิตที่ดี</p> <p>(๑.๓) การใช้หินปูนฝุ่นควบคู่กับการใช้น้ำชะล้างดิน ซึ่งเป็นวิธีการจัดการที่ดีที่สุด และให้ผลผลิตข้าวได้สูงสุดที่สุด</p> <p>(๒) อบรมให้ความรู้แก่ราษฎรเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในทุกมิติ การทำประมงที่ถูกต้อง การป้องกัน/กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช วิธีการผลิตปัจจัยการผลิตต่างๆ รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับฤดูกาลและสภาพพื้นที่</p> <p>(๓) สํารวจความต้องการในการประกอบอาชีพ ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ราษฎรในรูปแบบกลุ่มและอาชีพนอกภาคการเกษตร</p> <p>(๔) จัดทำโครงการสร้างจิตสำนึกแก่ชาวบ้านที่ใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบๆ ป่าพรุโต๊ะแดง ในอำเภอสุโหงโก-ลก อำเภอสุโหงปาตี อำเภอตากใบ และอำเภอเมือง โดยตรงและปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นใหม่สนใจในอาชีพการทำการเกษตร</p> <p>(๕) ปรับปรุงซ่อมแซมเส้นทางสัญจร</p> <p>(๖) สนับสนุนปัจจัยการผลิตที่ดี มีประสิทธิภาพ และเหมาะสม</p> <p>(๗) ไม่ควรส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่พรุ เพราะมีความต้องการน้ำมากกว่าพืชชนิดอื่น และหากปาล์มราคาสูงขึ้น จะกลายเป็นการส่งเสริมในเกษตรกรบุกรุกป่า และการส่งเสริมให้ปลูกพืชชนิดใดในพื้นที่ป่าพรุควรมีงานวิจัยหรืองานวิชาการมารองรับ</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
๕	<p>การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม</p> <p>๕.๑ รูปแบบการจัดทำขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงที่เหมาะสม</p> <p>(๑) ควรสร้างวิธีการจัดทำแนวเขตป่าพรุที่ชัดเจน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทำพิกัดปักหลักเขตให้ชัดเจน โดยอาจจะใช้เสาปูน เสาคอนกรีต หรือหลักกิโล รั้วลวดหนาม หรือกำแพง เป็นแนวขอบตลอดระยะ - ปลูกต้นไม้เป็นแนวป่ากันชน ซึ่งจะมีประโยชน์ในการช่วยยึดหน้าดินให้ดินแข็งแรง และชุมชนได้ประโยชน์ใช้สอยด้านอื่นๆ - ขุดคูคลอง และร่องน้ำ ล้อมรอบ บริเวณรอยต่อ - ควรนำองค์ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างด้านวิศวกรรมจัดการแนวเขตที่ชัดเจนมาใช้ - ควรมีการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในการกำหนดแนวเขตป่าพรุโต๊ะแดง <p>(๒) หน่วยงานที่ดำเนินการจัดทำแนวเขตและราษฎรในพื้นที่ควรมีส่วนร่วมในการจัดทำ</p> <ul style="list-style-type: none"> - สร้าง MOU ร่วมกัน โดยเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และชาวบ้านร่วมกันเดินสำรวจ - ควรมีแผนการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการ โดยเฉพาะการบูรณาการระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับกรมที่ดิน ในการตรวจสอบแนวเขตที่ดิน - การพูดคุยสร้างความเข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐกับราษฎรในการรับรองแนวเขต 	<p>๕. การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม</p> <p>๕.๑ รูปแบบการจัดทำขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงที่เหมาะสม</p> <p>(๑) ทุกภาคส่วนร่วมมือกันในการกำหนดขอบเขตพื้นที่พรุให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าพรุ โดยที่ฝ่ายปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตให้ชัดเจน</p>	<p>๕. การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม</p> <p>๕.๑ รูปแบบการจัดทำขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงที่เหมาะสม</p> <p>(๑) ทุกภาคส่วนร่วมมือกันในการกำหนดขอบเขตพื้นที่พรุให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าพรุ โดยที่ฝ่ายปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตให้ชัดเจน</p> <p>(๒) ควรสร้างวิธีการจัดทำแนวเขตป่าพรุที่ชัดเจน</p> <p>(๒.๑) ทำพิกัดปักหลักเขตให้ชัดเจน โดยอาจจะใช้เสาปูน เสาคอนกรีต หรือหลักกิโล รั้วลวดหนาม หรือกำแพง เป็นแนวขอบตลอดระยะ</p> <p>(๒.๒) ปลูกต้นไม้เป็นแนวป่ากันชน ซึ่งจะมีประโยชน์ในการช่วยยึดหน้าดินให้ดินแข็งแรง และชุมชนได้ประโยชน์ใช้สอยด้านอื่นๆ</p> <p>(๒.๓) ขุดคูคลอง และร่องน้ำ ล้อมรอบ บริเวณรอยต่อ</p> <p>(๒.๔) นำองค์ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างด้านวิศวกรรมจัดการแนวเขตที่ชัดเจนมาใช้</p> <p>(๒.๕) มีการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในการกำหนดแนวเขตป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>(๓) หน่วยงานที่ดำเนินการจัดทำแนวเขตและราษฎรในพื้นที่ควรมีส่วนร่วมในการจัดทำ</p> <p>(๓.๑) MOU ร่วมกัน โดยเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และชาวบ้านร่วมกันเดินสำรวจ</p> <p>(๓.๒) แผนการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการ</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
	<p>(๓) การดำเนินการทางด้านกฎหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินการจัดทำแนวเขตต้องถูกต้องตามระเบียบและโปร่งใส รวมทั้งไม่ขัดกับกฎหมาย - ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองร่วมกันให้ถูกต้องโปร่งใสไม่ขัดแย้งต่อกฎหมาย - การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสมของพื้นที่ - แนวเขตที่กำหนดขึ้น ควรมีกฎหมายรองรับ - เห็นควรมีการใช้มาตรา ๔๔ ในการบังคับใช้ - ควรสร้างความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่ให้เข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้อง <p>(๔) การตรวจสอบสิทธิ์และการจัดทำแผนที่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ควรดำเนินการจัดทำแผนที่ขอบเขตที่ชัดเจนและถูกต้อง - ควรนำข้อมูลที่ดินเอกสารสิทธิ์ครอบครองโดยชอบถ่ายถอดลงในแผนที่การใช้ที่ดิน - ควรมีการตรวจสอบสิทธิ์ก่อน-หลัง ในการครอบครองที่ดินของราษฎรให้ชัดเจน - ตรวจสอบขอบเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้ถูกต้องและเข้าใจตรงกัน - ควรสร้างฐานข้อมูลเรื่องพื้นที่ที่ชัดเจน ถูกต้อง และครบถ้วน ทั้งนี้ ควรร่วมกำหนดความหมายของเขตพื้นที่แต่ละประเภทให้มีความเข้าใจตรงกันในทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง - ต้องสร้างการยอมรับในข้อตกลงของการจัดทำขอบเขตของหน่วยงานส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค 		<p>โดยเฉพาะกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับกรมที่ดินในการตรวจสอบแนวเขตที่ดิน</p> <p>(๓.๓) การพูดคุยสร้างความเข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐกับราษฎรในการรับรองแนวเขต</p> <p>(๔) การดำเนินการทางด้านกฎหมาย</p> <p>(๔.๑) การดำเนินการจัดทำแนวเขตต้องถูกต้องตามระเบียบและโปร่งใส รวมทั้งไม่ขัดกับกฎหมาย</p> <p>(๔.๒) จัดตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองร่วมกันให้ถูกต้องโปร่งใสไม่ขัดแย้งต่อกฎหมาย</p> <p>(๔.๓) การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสมของพื้นที่</p> <p>(๔.๔) แนวเขตที่กำหนดขึ้น ควรมีกฎหมายรองรับ</p> <p>(๔.๕) มีการใช้มาตรา ๔๔ ในการบังคับใช้</p> <p>(๔.๖) สร้างความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่ให้เข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้อง</p> <p>(๕) การตรวจสอบสิทธิ์และการจัดทำแผนที่</p> <p>(๕.๑) ดำเนินการจัดทำแผนที่ขอบเขตที่ชัดเจนและถูกต้อง</p> <p>(๕.๒) นำข้อมูลที่ดินเอกสารสิทธิ์ครอบครองโดยชอบ ถ่ายถอดลงในแผนที่การใช้ที่ดิน</p> <p>(๕.๓) มีการตรวจสอบสิทธิ์ก่อน-หลัง ในการครอบครองที่ดินของราษฎรให้ชัดเจน</p> <p>(๕.๔) ตรวจสอบขอบเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้ถูกต้องและเข้าใจตรงกัน</p> <p>(๕.๕) สร้างฐานข้อมูลเรื่องพื้นที่ที่ชัดเจน ถูกต้อง และครบถ้วน ทั้งนี้ ควรร่วมกำหนดความหมายของเขตพื้นที่แต่ละประเภทให้มีความเข้าใจตรงกัน</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
	<p>ที่ลงพื้นที่สำรวจ</p>		<p>ในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (๕.๖) ต้องสร้างการยอมรับในข้อตกลงของการจัดทำขอบเขตของหน่วยงานส่วนกลางกับส่วนภูมิภาคที่ลงพื้นที่สำรวจ</p>	
	<p>๕.๒ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินรอบขอบเขตป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>๑) ควรสร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ตั้งแต่ภาคประชาชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจ มาร่วมพูดคุย ร่วมบูรณาการความร่วมมือในการกำหนดข้อตกลงต่างๆ ที่จะดำเนินการร่วมกัน ให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเกิดความชัดเจน</p> <p>๒) ควรพิจารณานำมาตรการเขตเศรษฐกิจพิเศษที่สามารถดำเนินการได้ มาช่วยสนับสนุนการวางแผนการใช้ประโยชน์ในที่ดินรอบขอบเขตป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>๓) กำหนดอาชีพที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ และมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินรอบขอบเขตป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>๔) สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส ควรจัดทำ Zoning และจัดทำปฏิทินการเพาะปลูก รอบขอบป่าพรุ ประเภทพืช และช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก โดยต้องไม่ขัดแย้งในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>๕.๓ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงให้มีความอุดมสมบูรณ์และยั่งยืน</p> <p>๑) ควรมีการจัดทำแผนแม่บทในการบริหารจัดการ</p>		<p>๕.๒ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินรอบขอบเขตป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>(๑) สร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ตั้งแต่ภาคประชาชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างการรับรู้สร้างความเข้าใจ มาร่วมพูดคุย ร่วมบูรณาการความร่วมมือในการกำหนดข้อตกลงต่างๆ ที่จะดำเนินการร่วมกัน ให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเกิดความชัดเจน</p> <p>(๒) นำมาตรการเขตเศรษฐกิจพิเศษที่สามารถดำเนินการได้ มาช่วยสนับสนุนการวางแผนการใช้ประโยชน์ในที่ดินรอบขอบเขตป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>(๓) กำหนดอาชีพที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ และมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินรอบขอบเขตป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>(๔) สนง.เกษตรและสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส จัดทำ Zoning และจัดทำปฏิทินการเพาะปลูกรอบขอบป่าพรุ ประเภทพืช และช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก โดยต้องไม่ขัดแย้งในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>๕.๓ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงให้มีความอุดมสมบูรณ์และยั่งยืน</p> <p>(๑) จัดทำแผนแม่บทในการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>(๒) ผู้นำชุมชน ประชาชน ภาครัฐ และทุกภาคส่วน</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
	<p>ป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>๒) ผู้นำชุมชน ประชาชน ภาครัฐ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ร่วมรณรงค์ในการปลูกป่าเสริม</p> <p>๓) ควรมีการวางแผนและสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างทุกภาคส่วน</p> <p>๔) ปลูกฝังเด็ก และเยาวชน สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์พื้นที่พรุในกิจกรรมต่างๆ</p> <p>๕) จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างจิตสำนึกในการดูแลป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>๖) กำหนดหลักเกณฑ์ ทำข้อตกลงร่วมกัน ป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่า</p>		<p>ที่เกี่ยวข้อง ร่วมรณรงค์ในการปลูกป่าเสริม</p> <p>(๓) จัดให้มีการวางแผนและสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างทุกภาคส่วน</p> <p>(๔) ปลูกฝังเด็ก และเยาวชน สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์พื้นที่พรุในกิจกรรมต่างๆ</p> <p>(๕) จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างจิตสำนึกในการดูแลป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>(๖) กำหนดหลักเกณฑ์ ทำข้อตกลงร่วมกัน ป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่า</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
๖.	<p>การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม ทั้งในและนอกพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>๖.๑ กรณีน้ำแล้ง</p> <p>๑) จัดเวรยาม ตรวจสอบติดตามดูแลพื้นที่พรุร่วมกัน ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผรส. ชรบ. และราษฎร</p> <p>๒) เปิด-ปิด ประตูน้ำ ในระดับที่เหมาะสม และการ กำหนดว่าจะเปิด-ปิด ในห้วงเวลาใด ในระดับใด ซึ่งควรจะมีการเชิญทุกภาคส่วนมาประชุมพิจารณา ร่วมกัน</p> <p>๓) ควรทำแก้มลิงเพื่อเก็บกักน้ำเป็นช่วงๆ</p> <p>๔) ควรจัดตั้งกองทุนให้แก่สมาชิกที่มีพื้นที่รอบขอบพรุ เพื่อใช้เป็นงบประมาณสำหรับการดูแล</p> <p>๕) ควรมีงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐให้แก่ หมู่บ้าน เพื่อใช้ในการบริหารจัดการและป้องกัน</p> <p>๖.๒ กรณีน้ำท่วม</p> <p>๑) ควรมีการระบายน้ำไม่ให้ไหลเข้าพื้นที่การเกษตร</p> <p>๒) ควรให้เจ้าหน้าที่กรมชลประทานเข้ามาดูแล เรื่องวิธีการบริหารจัดการน้ำ</p> <p>๓) ควรมีการลงนาม MOU ร่วมกันระหว่างไทยกับ มาเลเซีย ในการบริหารจัดการน้ำในแม่น้ำ สู้โห่งโก-ลก</p> <p>๔) ควรมีการทำแก้มลิงเก็บกักน้ำที่บริเวณ ตำบลกายูคละ อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส</p>	<p>๖.การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม ทั้งในและนอกพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>๖.๑ ปัญหา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาน้ำเค็มรุกเข้าพื้นที่เกษตร - ปัญหาน้ำท่วม - ปัญหาน้ำเปรี้ยว - ปัญหาน้ำแล้ง <p>๖.๒ แนวทางแก้ไข</p> <p>(๑) การควบคุมระดับน้ำในพื้นที่พรุ ซึ่งชลประทานสามารถ ดำเนินการและควบคุมได้ในระดับหนึ่ง แต่อบรมเสนอให้ทางกรม อุทยานเพื่อจัดทำฝายในพื้นที่พรุ เพื่อชะลอน้ำที่ออกจากพื้นที่พรุ ไหลลงสู่ทะเลเร็วเกินไป โดยเฉพาะช่วงฤดูแล้งเพื่อร่วมรักษา ความชุ่มชื้นในพื้นที่พรุ เป็นการป้องกันการเกิดไฟป่าในพื้นที่พรุ</p> <p>(๒) น้ำในพื้นที่พรุไหลเข้าท่วมพื้นที่เกษตรกรในพื้นที่รอบ ขอบพรุ ทำให้เกษตรกรได้รับความเสียหาย สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชทานการ แก้ปัญหาให้บริหารจัดการให้เหมาะสมกับคนและป่า บริหารป่า โดยไม่ให้กระทบต่อชุมชนรอบป่า โดยดำเนินการเก็บน้ำในช่วง ฤดูแล้ง เดือนมกราคมถึงตุลาคม เพื่อรองรับน้ำฝน</p> <p>(๓) ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ รวมทั้งการกำหนดขอบเขตและการบริหารจัดการพื้นที่พรุ เพื่อ ช่วยในการดูแลรักษาป่าพรุให้คงอยู่อย่างยั่งยืน</p>	<p>๖.การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม ทั้งในและนอก พื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง</p> <p>๖.๑ ปัญหา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาน้ำเค็มรุกเข้าพื้นที่เกษตร - ปัญหาน้ำท่วม - ปัญหาน้ำเปรี้ยว - ปัญหาน้ำแล้ง <p>๖.๒ แนวทางแก้ไข</p> <p>(๑) การควบคุมระดับน้ำในพื้นที่พรุ ซึ่งชลประทาน สามารถดำเนินการและควบคุมได้ในระดับหนึ่ง แต่ อบรมเสนอให้ทางกรมอุทยานเพื่อจัดทำฝายในพื้นที่พรุ เพื่อชะลอน้ำที่ออกจากพื้นที่พรุไหลลงสู่ทะเลเร็วเกินไป โดยเฉพาะช่วงฤดูแล้งเพื่อร่วมรักษาความชุ่มชื้นในพื้นที่ พรุ เป็นการป้องกันการเกิดไฟป่าในพื้นที่พรุ</p> <p>(๒) น้ำในพื้นที่พรุไหลเข้าท่วมพื้นที่เกษตรกรใน พื้นที่รอบขอบพรุ ทำให้เกษตรกรได้รับความเสียหาย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรง พระราชทานการแก้ปัญหาให้บริหารจัดการให้เหมาะสม กับคนและป่า บริหารป่าโดยไม่ให้กระทบต่อชุมชนรอบ ป่า โดยดำเนินการเก็บน้ำในช่วงฤดูแล้ง เดือนมกราคม ถึงตุลาคม เพื่อรองรับน้ำฝน</p> <p>(๓) ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการน้ำ รวมทั้งการกำหนดขอบเขตและการบริหาร จัดการพื้นที่พรุ เพื่อช่วยในการดูแลรักษาป่าพรุให้คงอยู่ อย่างยั่งยืน</p> <p>(๔) จัดเวรยาม ตรวจสอบติดตามดูแลพื้นที่พรุร่วมกัน</p>	

ที่	สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	สรุปผลการสัมมนาเชิงวิชาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	ร่างแผนการสัมมนาเชิงบูรณาการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง	หมายเหตุ
			<p>ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผรส. ขรบ. และราษฎร</p> <p>(๕) เปิด-ปิด ประตูน้ำ ในระดับที่เหมาะสม และการกำหนดว่าจะเปิด-ปิด ในห้วงเวลาใด ในระดับใด ซึ่งควรจะมีการเชิญทุกภาคส่วนมาประชุมพิจารณา ร่วมกัน</p> <p>(๖) ทำแก้มลิงเพื่อเก็บกักน้ำเป็นช่วงๆ</p> <p>(๗) จัดตั้งกองทุนให้แก่สมาชิกที่มีพื้นที่รอบขอบพรุ เพื่อใช้เป็นงบประมาณสำหรับการดูแล หรือจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้แก่หมู่บ้าน เพื่อใช้ในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ป่าพรุ</p> <p>(๘) ไม่ระบายน้ำเข้าพื้นที่การเกษตรกรรมน้ำท่วม</p> <p>(๙) จัดเจ้าหน้าที่กรมชลประทานเข้ามาดูแล เรื่องวิธีการบริหารจัดการน้ำ</p> <p>(๑๐) จัดให้มีการลงนาม MOU ร่วมกันระหว่างไทย กับมาเลเซีย ในการบริหารจัดการน้ำในแม่น้ำสุโขงโก-ลก</p> <p>(๑๑) ทำแก้มลิงเก็บกักน้ำที่บริเวณตำบลกาญจนาภิเษก อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น</p>	

ร่าง

แผนปฏิบัติการการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕)

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา				กิจกรรมสำคัญ ของโครงการ	หน่วยดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
				แผนฯ ชาติ	แผนฯ ๑๒	แผนฯ ๑๒	นโยบาย าย เร่งด่วน			
๑. การบริหารจัดการขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดง										
	๑.๑ เร่งรัดดำเนินการกำหนด ขอบเขตให้ชัดเจนโดยการ ตรวจสอบเอกสารสิทธิ์ในการถือ ครองพื้นที่ป่าพรุ (๑) จัดทำ MOU และกำหนด หลักเกณฑ์ร่วมกันกับประชาชน ในพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ใน พื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงอย่างเป็น รูปธรรม (การมีสิทธิ์ในการใช้ ประโยชน์ในพื้นที่แต่ไม่มีสิทธิ์ใน การครอบครอง) (๒) จัดตั้งคณะทำงานกำหนด ขอบเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่ป่า พรุ และให้คณะทำงาน ดำเนินการสำรวจเกษตรกรที่ เป็นเกษตรกรจริงๆ (๓) ตรวจสอบพื้นที่ให้เป็น ปัจจุบันโดยภาพถ่ายดาวเทียม และการสำรวจจริงโดย เจ้าหน้าที่ภาคสนามและ	๒๕๖๓	กรมอุทยานฯ กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน กรมที่ดิน						หน่วยงานในสังกัดกรม อุทยานฯ หน่วยงานในสังกัดกรม ป่าไม้ ศูนย์ศึกษาการพัฒนา พิบูลทองฯ สถานีพัฒนาที่ดิน นราธิวาส สนง.ที่ดินจังหวัด นราธิวาส อำเภอที่เกี่ยวข้อง	

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา					กิจกรรมสำคัญ ของโครงการ	หน่วยดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
				แผนฯ ชาติ	แผนฯ ๑๒	แผนฯ ๑๒	นโยบาย ราย เร่งด่วน				
	ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วน ร่วมในทุกขั้นตอน										
	๑.๒ ก่อสร้างคลองตามแนวขอบ พรุ เพื่อใช้เป็นแนวเขตระหว่าง พื้นที่ของเกษตรกรและป่าพรุ ออกจากกัน หรือการขุดคู รูปแบบไขปลา และส่งเสริมให้ ปลูกต้นไม้เพื่อเป็นแนวเขตรอบ ป่าพรุ	๒๕๖๓-๒๕๖๕	กรมอุทยานฯ กรมป่าไม้ กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน						หน่วยงานในสังกัดกรม อุทยานฯ หน่วยงานในสังกัดกรม ป่าไม้ ศูนย์ศึกษาการพัฒนา พิบูลทองฯ สถานีพัฒนาที่ดินฯ โครงการส่งน้ำ และ บำรุงรักษาโก-ลก อำเภอที่เกี่ยวข้อง		
	๑.๓ เจ้าหน้าที่ ภาครรัฐ โดยเฉพาะด้านงานป่าไม้ ควรลง พื้นที่พบปะราษฎรให้มากขึ้น รวมทั้งเพิ่มเตี ม ก าร ประชาสัมพันธ์ ที่จะช่วยสร้าง ความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่ให้ ทั่วถึง	๒๕๖๓-๒๕๖๕	กรมอุทยานฯ กรมป่าไม้ กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน						หน่วยงานในสังกัดกรม อุทยานฯ หน่วยงานในสังกัดกรม ป่าไม้ ศูนย์ศึกษาการพัฒนา พิบูลทองฯ โครงการส่งน้ำ และ บำรุงรักษาโก-ลก		
	๑.๔ สร้างเครือข่ายประชาชนใน การดูแลรอบขอบป่าพรุ	๒๕๖๑-๒๕๖๕	กรมอุทยานฯ กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน กรมการปกครอง						หน่วยงานในสังกัดกรม อุทยานฯ หน่วยงานในสังกัดกรม ป่าไม้		

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา					กิจกรรมสำคัญ ของโครงการ	หน่วยดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
				แผนฯ ชาติ	แผนฯ ๑๒	แผนฯ ๑๒	นโยบาย ราย เร่งด่วน				
									ศูนย์ศึกษาการพัฒนา พิบูลทองฯ อำเภอที่เกี่ยวข้อง		
	๑.๕ ส่งเสริมให้ราษฎรทำ เกษตรกรรมให้เหมาะสมกับ พื้นที่และเข้ามาดูแลเรื่อง การตลาดให้กับเกษตรกร	๒๕๖๓-๒๕๖๕	กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริม การเกษตร กรมวิชาการเกษตร						หน่วยงานในสังกัดกรม อุทยานฯ หน่วยงานในสังกัดกรม ป่าไม้ ศูนย์ศึกษาการพัฒนา พิบูลทองฯ หน่วยงานในสังกัด กระทรวงเกษตรฯ		
	๑.๖ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้อง ดูแลและเข้มงวดต่อการออก เอกสารสิทธิ์นั้นๆ	๒๕๖๓-๒๕๖๕	กรมอุทยานฯ กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน กรมที่ดิน						หน่วยงานในสังกัดกรม อุทยานฯ หน่วยงานในสังกัดกรม ป่าไม้ ศูนย์ศึกษาการพัฒนา พิบูลทองฯ สนง.ที่ดินจังหวัด นราธิวาส		
	๑.๗ การดูแลพื้นที่เสื่อมโทรม นั้นไม่ให้เกิดการบุกรุกและ ทำลาย รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิด ไฟป่า ก็จะฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมให้	๒๕๖๓-๒๕๖๕	กรมอุทยานฯ กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน กรมที่ดิน						หน่วยงานในสังกัดกรม อุทยานฯ หน่วยงานในสังกัดกรม ป่าไม้		

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา					กิจกรรมสำคัญ ของโครงการ	หน่วยดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
				แผนฯ ชาติ	แผนฯ ๑๒	แผนฯ ๑๒	นโยบาย าย เร่งตัว น				
	คงความสมบูรณ์ได้ง่ายและไม่ สิ้นเปลืองงบประมาณอีกด้วย		กรมการปกครอง						ศูนย์ศึกษาการพัฒนา พิบูลทองฯ สนง.ที่ดินจังหวัด นราธิวาส		
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๗ มาตรการ										-	

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	กิจกรรมสำคัญ ของโครงการ	หน่วยดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
๒. การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงและบริเวณนอกพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง							
๑. โครงการส่งน้ำ และ บำรุงรักษาโก-ลก สำนักงานชลประทาน ที่ ๑๗ กรมชลประทาน	กิจกรรมต้นน้ำ ฤดูฝน ๑. โครงการศึกษา สํารวจ ออกแบบ เส้นทางน้ำ การ ไหลของน้ำเพื่อวางโครงการ สํารับการบริหารจัดการ น้ำป่าพรุ โต๊ะแดง	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	ศึกษา สํารวจ ออกแบบ	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๑,๐๐๐,๐๐๐
	๒. โครงการทำนบของ เพื่อชะลอน้ำและป้องกันไฟ ไหม้ป่า ขอบป่าพรุโต๊ะแดง	๒๕๖๔	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	ทำนบของ	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๒,๐๐๐,๐๐๐
	กิจกรรมกลางน้ำ ฤดูฝน ๓. โครงการปรับปรุงคัน คลองระบายน้ำ สาย ๑๑ ฝั่ง ซ้าย	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	ปรับปรุงอาคาร/ขุดลอก/คัน กั้นน้ำ	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๒๕,๐๐๐,๐๐๐
	๔. โครงการขุดลอกหน้า ทรบ.ปากคลองปาเสมัส	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	ขุดลอกตะกอนดิน	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๒,๗๙๙,๐๐๐

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	กิจกรรมสำคัญ ของโครงการ	หน่วยดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
๑. โครงการส่งน้ำ และ บำรุงรักษาโก-ลก สำนักงานชลประทาน ที่ ๑๗ กรมชลประทาน (ต่อ)	๕. โครงการทำนบชองเพื่อ ยกระดับน้ำในคลองระบาย น้ำขอบพรุโตะแดง	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	ทำนบชอง	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๓,๐๐๐,๐๐๐
	๖. โครงการก่อสร้างอาคาร ท่อดูดคลองคูขนานคลอง ปาเสมัส	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	อาคารท่อดูด	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๒๐,๐๐๐,๐๐๐
	๗. โครงการยกระดับคัน กั้นน้ำขอบป่าพรุโตะแดง	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	เสริมคันกั้นน้ำ	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๖๐,๐๐๐,๐๐๐
	๘. โครงการขุดลอกและ กำจัดวัชพืชคลองระบายน้ำ เปรี๊ยะ จำนวน ๑๐ สาย	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	ขุดลอก/กำจัดวัชพืช	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๒,๐๐๐,๐๐๐
	กิจกรรมปลายน้ำ ฤดูฝน ๙. โครงการปรับปรุงระบบ ระบายน้ำ คลองลาน พร้อมอาคารประกอบ	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	ปรับปรุงอาคาร/ขุดลอก/คัน กั้นน้ำ	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๒๕,๐๐๐,๐๐๐

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและ กรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	กิจกรรมสำคัญ ของโครงการ	หน่วยดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
๑. โครงการส่งน้ำ และ บำรุงรักษาโก-ลก สำนักงานชลประทาน ที่ ๑๗ กรมชลประทาน (ต่อ)	๑๐. โครงการขุดลอกคลอง ระบายน้ำ พุ่งปลักปลา	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	ขุดลอก	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๔,๐๐๐,๐๐๐
	๑๑. โครงการปรับปรุง ทรบ. คลองระบายน้ำสาย D๖-๑๖	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	อาคารท่อระบายน้ำ	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๒๕,๐๐๐,๐๐๐
	๑๒. โครงการปรับปรุง ทรบ. คลองระบายน้ำปลักปลา- โคกกระท่อม จำนวน ๓ แห่ง	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	อาคารท่อระบายน้ำ	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๒๕,๐๐๐,๐๐๐
	๑๓. โครงการปรับปรุงไซ พอน คลองปลักปลา - โคกกระท่อม	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	อาคารท่อระบายน้ำ	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๒๐,๐๐๐,๐๐๐
	๑๔. โครงการขุดลอกคลอง ระบายน้ำสาย ๑๐	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	ขุดลอก	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๓,๐๐๐,๐๐๐
	๑๕. โครงการคลองผันน้ำ เพื่อการระบายน้ำ (โคกภูแวง)	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	ขุดลอก	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๑๐,๐๐๐,๐๐๐
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน ๑๕ โครงการ							๓๓๔,๗๙๙,๐๐๐

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	กิจกรรมสำคัญ ของโครงการ	หน่วยดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
๑. โครงการส่งน้ำ และ บำรุงรักษาโก-ลก สำนักงานชลประทาน ที่ ๑๗ กรมชลประทาน (ต่อ)	กิจกรรมต้นน้ำ ฤดูแล้ง ๑. โครงการทำนบชองเพื่อ ชะลอน้ำและป้องกันไฟ ไหม้ป่า ขอบป่าพรุโต๊ะแดง	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	ทำนบชอง	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๒,๐๐๐,๐๐๐
	๒. โครงการอาคารบังคับ น้ำคลองโต๊ะแดง	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	อาคารบังคับน้ำ	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๕๐,๐๐๐,๐๐๐
	๓. โครงการฝายลอนน้ำ คลองม่วงยาง คลองช้าง จำนวน ๔ แห่ง	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	ฝายหิน	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๑๐,๐๐๐,๐๐๐
	กิจกรรมกลางน้ำ ฤดูแล้ง ๔. โครงการปรับปรุงคัน คลองคูขนานป่าเสม็ดฝั่ง ซ้ายพร้อมอาคารประกอบ	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	ถนนคันคลอง/อาคาร ประกอบ	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๒๕,๐๐๐,๐๐๐
	๕. โครงการก่อสร้างอาคาร ทดน้ำคลองคูขนานคลอง ป่าเสม็ด	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	อาคารทดน้ำ	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๗,๖๐๐,๐๐๐

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	กิจกรรมสำคัญ ของโครงการ	หน่วยดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
๑. โครงการส่งน้ำ และ บำรุงรักษาโก-ลก สำนักงานชลประทาน ที่ ๑๗ กรมชลประทาน (ต่อ)	๖. โครงการปรับปรุง ทรบ. คลองปาเสมัส กม.๔+๘๙๕	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	อาคารท่อระบายน้ำ	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๑๗,๐๐๐,๐๐๐
	๗. โครงการปรับปรุงคัน คลองคูขนานปาเสมัสฝั่ง ขวาพร้อมอาคารประกอบ	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	ถนนคันคลอง/อาคาร ประกอบ	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๒๕,๐๐๐,๐๐๐
	๘. โครงการปรับปรุง ทรบ. คลองระบายน้ำสาย ๖ คูแบฮีแก	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	อาคารท่อระบายน้ำ	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๑๐,๐๐๐,๐๐๐
	๙. โครงการปรับปรุงฝายปู โยะ	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	ซ่อมแซมฝาย/ขุดลอก	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๑๐,๐๐๐,๐๐๐
	๑๐. โครงการปรับปรุง ทรบ.คลองน้ำเปรี้ยว กม. ๗+๐๐๐	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	อาคารท่อระบายน้ำ	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๘,๐๐๐,๐๐๐
	๑๑. โครงการอาคารบังคับ น้ำคลองคูขนานฝั่งซ้าย คลองปาเสมัส กม.๗+๔๑๐	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	อาคารบังคับน้ำ/ขุดลอก	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๑๓,๐๐๐,๐๐๐

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	กิจกรรมสำคัญ ของโครงการ	หน่วยดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
	<u>กิจกรรมปลายน้ำ ฤดูแล้ง</u> ๑๒. โครงการปรับปรุง ทรบ.ประกอบคันคลองส่ง น้ำสายใหญ่ที่ ๑ โคกกุแวง ฝั่งซ้าย จำนวน ๔ แห่ง	๒๕๖๓	กรมชลประทาน	"ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (จังหวัด) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (กลุ่มจังหวัด)"	อาคารบังคับน้ำ	โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาโก-ลก	๘,๐๐๐,๐๐๐
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน ๑๒ โครงการ							๑๘๕,๖๐๐,๐๐๐
โครงการฯ ช่วงฤดูฝนและฤดูแล้ง เป็นเงินทั้งสิ้น ๒๗ โครงการ							๕๒๐,๓๘๙,๐๐๐

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	กิจกรรมสำคัญ ของโครงการ	หน่วยดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
๓. การควบคุมไฟฟ้าในพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง							
๑. สำนักบริหารพื้นที่ อนุรักษ์ที่ ๖ สาขา ปัตตานี	๑. โครงการสร้างเครือข่าย แก้ไขปัญหาไฟฟ้าและ หมอกควันในพื้นที่ป่าพรุ โต๊ะแดง	๒๕๖๓	กระทรวง ทรัพยากรธรรม ชาติและ สิ่งแวดล้อม กรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	วางระบบป้องกันและ แก้ไขปัญหาความเสื่อม โทรมของธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมใน การแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและ หมอกควัน จะช่วยให้ ประชาชนเกิดทัศนคติที่ ถูกต้องต่อปัญหาไฟฟ้าและ หมอกควัน เลิกจุดไฟเผาป่า และหันมาร่วมมือในการ ป้องกันไฟฟ้าและเข้าร่วม เป็นเครือข่ายการแก้ไข ปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาไฟ ฟ้าและหมอกควันอย่าง ยั่งยืน	สถานีควบคุมไฟฟ้า พรุโต๊ะแดง	๖๐๐,๐๐๐.-

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	กิจกรรมสำคัญ ของโครงการ	หน่วยดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
๑. สำนักบริหารพื้นที่ อนุรักษ์ที่ ๖ สาขา ปัตตานี (ต่อ)	๒. กิจกรรมงานพัฒนาการ ป่าไม้อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ ๒.๑ กิจกรรมอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาป่าไม้ ๒.๑.๑ งานทางเดิน ศึกษาธรรมชาติและงาน สงวนธรรมชาติต่างๆ ๒.๑.๒ อำนวยการ บริหารโครงการและ ติดตามงาน ๒.๑.๓ งานสำรวจและ วิจัยด้านป่าไม้และอื่นๆ	๒๕๖๒	กระทรวง ทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม กรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติให้ มีความอุดมสมบูรณ์ใช้ ประโยชน์อย่างยั่งยืน และมีสิ่งแวดล้อมที่ดี	- จัดเตรียมกล้าไม้ แล้ว นำไปปลูกในโรงเรียน หรือ วัดในพื้นที่ เป้าหมายซึ่ง ตั้งอยู่รอบๆ พื้นที่ป่าพรุ พร้อมจัดทำป้ายชื่อพันธุ์ไม้ ป้ายสื่อความหมาย และให้ ความรู้ด้านป่าไม้ รวมทั้ง ดูแลรักษาต้นไม้ที่ปลูก ต่อเนื่อง - บำรุงรักษาแปลงรวมพันธุ์ ป่าพรุ พร้อมทำป้ายสื่อ ความหมาย และทางเดิน ศึกษาธรรมชาติ - สนับสนุนการปฏิบัติ งานวิจัย และรวบรวมข้อมูล งานวิจัยด้านป่าพรุ	สถานีทดลองปลูก พรรณไม้พิกุลทอง	๒,๐๕๐,๐๐๐.-

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	กิจกรรมสำคัญของ โครงการ	หน่วย ดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
๑. สำนักบริหารพื้นที่ อนุรักษ์ที่ ๖ สาขา ปัตตานี (ต่อ)					<ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำเอกสาร และนำเผยแพร่สู่ประชาชนในทุกรูปแบบรวมทั้งประสานงานให้บริการนักวิจัยจากหน่วยงานอื่นๆที่เข้ามาปฏิบัติงานวิจัยด้านป่าพรุ จัดนิทรรศการนอกสถานที่สนับสนุนงานโครงการส่วนพระองค์ - ดูแลบำรุงรักษาพันธุ์ไม้ในบริเวณศาลาทรงงาน รวมทั้งแปลงไม้ใช้สอยพร้อมจัดทำป้ายชื่อพันธุ์ไม้ ป้ายสื่อความหมาย และให้ความรู้ด้านป่าไม้ รวมทั้งเตรียมงานรับเสด็จในพื้นที่ศูนย์ศึกษาพัฒนาพิภุลทอง - ทำการเก็บข้อมูล สำรวจ บำรุงแปลงทดลองในด้านหารพื้นที่ฟูป่าพรุ ระบบนิเวศ และวนวัฒนวิทยาป่าไม้ของพันธุ์ไม้ป่าพรุในจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดใกล้เคียง 		

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	กิจกรรมสำคัญ ของโครงการ	หน่วย ดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
๑. สำนักบริหารพื้นที่ อนุรักษ์ที่ ๖ สาขา ปัตตานี (ต่อ)	๒.๒ กิจกรรมฟื้นฟู ดูแล รักษาพื้นที่อนุรักษ์ ๒.๒.๑ บำรุงป่าพรุ ปีที่ ๗- ๑๐	๒๕๖๒	กระทรวง ทรัพยากร ธรรม ชาติฯ กรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	การจัดการทรัพยากร ธรรมชาติให้มีความอุดม สมบูรณ์ใช้ประโยชน์อย่าง ยั่งยืนมีสิ่งแวดล้อมที่ดี	- กำจัดวัชพืช - ซ่อมแนวกันไฟ - ซ่อมป้ายแปลงปลูกและหลัก เขต - ตรวจสอบการนํายาไฟ	สถานีทดลอง ปลูกพรรณไม้ พิกุลทอง	๑๕๖,๐๐๐.-
	๒.๓ กิจกรรมพัฒนา ๓ จังหวัดชายแดนใต้ ๒.๓.๑ งานสงวนพฤษ ศาสตร์ป่าพรุ ๒.๓.๑.๑ งานผลิตเมล็ด พันธุ์ไม้ป่านำมาเป็นอาหาร ได้	๒๕๖๒	กระทรวง ทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม กรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	การจัดการทรัพยากร ธรรมชาติให้มีความอุดม สมบูรณ์ใช้ประโยชน์อย่าง ยั่งยืนมีสิ่งแวดล้อมที่ดี	- สำรวจและรวบรวมพันธุ์ไม้ใน พื้นที่ป่าพรุในจังหวัดนราธิวาส - เก็บข้อมูลชีวลักษณะของพันธุ์ ไม้ป่าพรุ - บำรุงรักษาแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ไม้ป่านำมาเป็นอาหารได้ - เพาะชำกล้าไม้ป่านำมาเป็น อาหารได้	สถานีทดลอง ปลูกพรรณไม้ พิกุลทอง	๕๐๐,๐๐๐.-
	๒.๔ โครงการสร้างสวน ผลิตเมล็ดพันธุ์ไม้ป่าพรุ จำนวน ๕๐ ไร่	๒๕๖๒	กระทรวง ทรัพยากร ธรรม ชาติฯ กรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	การจัดการทรัพยากร ธรรมชาติให้มีความอุดม สมบูรณ์ใช้ประโยชน์อย่าง ยั่งยืนมีสิ่งแวดล้อมที่ดี	- งานรวบรวมและขยายพันธุ์ไม้ ป่าพรุเพื่อสนับสนุนชุมชน - ผลิตแหล่งสำรองเมล็ดพันธุ์ไม้ ป่าพรุ	สถานีทดลอง ปลูกพรรณไม้ พิกุลทอง	๒๒๙,๐๐๐.-

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	กิจกรรมสำคัญ ของโครงการ	หน่วย ดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
๑. สำนักบริหารพื้นที่ อนุรักษ์ที่ ๖ สาขา ปัตตานี (ต่อ)	๓. งานส่งเสริม ประชาสัมพันธ์และงาน ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต หรืองานขยายผลสู่ชุมชน	๒๕๖๒	กระทรวง ทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม กรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	๒.๒.๕.๓ ประเด็น ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : จัดการทรัพยากร ธรรมชาติให้มีความ อุดมสมบูรณ์ใช้ ประโยชน์อย่างยั่งยืน และมีสิ่งแวดล้อมที่ดี	- กิจกรรมงานประสานงาน ทางด้านการประชาสัมพันธ์ของ ศูนย์วิจัยฯ - กิจกรรมงานจัดพิมพ์เอกสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์	ศูนย์วิจัยและ ศึกษาธรรมชาติ ป่าพรุ สิรินธร	๓,๗๘๐,๐๐๐.-
	๔.งานพัฒนาพื้นที่ให้เป็น แหล่งนันทนาการ	๒๕๖๒	กระทรวง ทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม กรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	๒.๒.๕.๓ ประเด็น ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : จัดการทรัพยากร ธรรมชาติให้มีความ อุดมสมบูรณ์ใช้ ประโยชน์อย่างยั่งยืน และมีสิ่งแวดล้อมที่ดี	- กิจกรรมงานให้ความรู้ การศึกษาในสะพานทางเดิน ธรรมชาติ - กิจกรรมงานพัฒนาและ ปรับปรุงเส้นทางศึกษา ธรรมชาติ - กิจกรรมงานติดป้ายชื่อพันธุ์ ไม้และปรับปรุงป้ายสื่อ ความหมาย	ศูนย์วิจัยและ ศึกษาธรรมชาติ ป่าพรุสิรินธร	

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	กิจกรรมสำคัญของโครงการ	หน่วยดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
๑. สำนักบริหารพื้นที่ อนุรักษ์ที่ ๖ สาขา ปัตตานี (ต่อ)	๕. งานสาริตและถ่ายทอด เทคโนโลยีและการใช้ ประโยชน์	๒๕๖๒	กระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม กรม อุทยานแห่งชาติ สัตว์ ป่า และพันธุ์พืช	๒.๒.๕.๓ ประเด็น ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : จัดการทรัพยากร ธรรมชาติให้มีความอุดม สมบูรณ์ใช้ประโยชน์ อย่างยั่งยืน และมี สิ่งแวดล้อมที่ดี	- กิจกรรมงานสำรวจพันธุ์พืช สมุนไพรในป่าพรุ - กิจกรรมงานรวบรวมพันธุ์พืช สมุนไพรป่าพรุ - กิจกรรมงานดูแลต้นไม้เพาะพันธุ์ พืชสมุนไพร ตลอดจนตกแต่งและจัด สภาพภูมิทัศน์สะพานศึกษาธรรมชาติ สมุนไพร ระยะทาง ๕๕๐ เมตร - กิจกรรมงานระบบนิเวศวิทยาให้ ความรู้ทางสื่อ ความหมายธรรมชาติ	ศูนย์วิจัยและศึกษา ธรรมชาติป่าพรุ สิรินธร	
๒. ที่ทำการปกครอง จังหวัดนราธิวาส	๖.โครงการประชารัฐร่วมใจสู่ ใต้สันติสุข	๒๕๖๓	กระทรวงมหาดไทย	เสริมสร้างสันติสุขและ ความมั่นคงภายในพื้นที่ แบบมีส่วนร่วมอย่าง เข้าใจ เข้าถึง และ พัฒนา	๑. กิจกรรม แสวงหาความร่วมมือ จากผู้นำ ๔ เสาหลักและประชาชน ในการดูแลพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง ๑.๑ การสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม “ป่าพรุโต๊ะแดง” ประจำปี ๒๕๖๓ ๑.๒ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ การสร้าง	ที่ทำการปกครอง จังหวัดนราธิวาส	๑,๐๐๕,๐๐๐ ๗๐๑,๐๐๐ ๓๐๔,๐๐๐
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน ๖ โครงการ							๘,๓๒๐,๐๐๐.-

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	กิจกรรมสำคัญ ของโครงการ	หน่วยดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
๔. การประกอบอาชีพ/ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอบขอบเขตพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง							
๔. ศูนย์ศึกษา การพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ	๑.โครงการพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยว จัดเพื่อปลูกพืชผักไร่และไม้ผล	๒๕๖๑-๒๕๖๕	กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔	- อบรมเพื่อพัฒนากลุ่มเกษตรกร หลักสูตร การปรับปรุงคุณภาพ ผลผลิตพืชผัก ไร่พืชไร่ ไม้ผล สู่ระบบ การตลาด - ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินโดย ใช้ปุ๋ยหมัก/น้ำหมักชีวภาพ - ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพการ บริหารกลุ่มแบบมีส่วนร่วมของกลุ่ม เกษตรกรเครือข่าย	ศูนย์ศึกษา การพัฒนาพิกุล ทองฯ	๒๘๘,๕๐๐
	๒.โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาหลังน้ำ ท่วมเพื่อการทำนาข้าวอย่างครบ วงจร	๒๕๖๑-๒๕๖๕	กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔	- อบรมหลักสูตร การแปรรูป ผลผลิตข้าว - ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยหมัก/น้ำหมักชีวภาพ	ศูนย์ศึกษา การพัฒนาพิกุล ทองฯ	๒๔๕,๐๓๐
	๓.โครงการส่งเสริมการเพาะเห็ด ในถุงพลาสติก	๒๕๖๑-๒๕๖๕	กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔	- เพาะเห็ดในถุงพลาสติก ในโรงเรือน	ศูนย์ศึกษา การพัฒนาพิกุล ทองฯ	๑๑๓,๐๐๐
	๔.โครงการเพาะชำพันธุ์หม่อน ผลสด หม่อนใบ เพื่อสนับสนุน เกษตรกรในพื้นที่ขยายผลของ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ	๒๕๖๑-๒๕๖๕	กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔	- เพาะชำหม่อนใบ (ปักชำกิ่ง) ๕,๐๐๐ กิ่ง - เพาะหม่อนผลสด (ชำถุง) ๖,๐๐๐ ถุง	ศูนย์ศึกษา การพัฒนาพิกุล ทองฯ	๑๓๐,๐๐๐

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	กิจกรรมสำคัญ ของโครงการ	หน่วยดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
๔. ศูนย์ศึกษา การพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ (ต่อ)	๕. โครงการส่งเสริมและพัฒนา อาชีพเกษตรกรในพื้นที่ดินพรุ ด้านปศุสัตว์	๒๕๖๑-๒๕๖๕	กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔	- ส่งเสริมการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง - ส่งเสริมเลี้ยงไก่ไข่หลังบ้าน - ส่งเสริมการเลี้ยงเป็ดเทศ	ศูนย์ศึกษา การพัฒนาพิกุล ทองฯ	๖๓๕,๐๕๐
	๖. โครงการขยายผลการเลี้ยง ปลานิลในบ่อดินเปรี้ยวที่ ปรับปรุงแล้ว	๒๕๖๑-๒๕๖๕	กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔	- อบรม หลักสูตร การเลี้ยงปลาใน บ่อดินเปรี้ยว - สนับสนุนปัจจัยการผลิต - ติดตามให้คำแนะนำเกษตรกร ในพื้นที่	ศูนย์ศึกษา การพัฒนาพิกุล ทองฯ	๓๓๖,๐๐๐
	๗. โครงการส่งเสริมการแปรรูป สัตว์น้ำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๒๕๖๑-๒๕๖๕	กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔	- อบรมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ หลักสูตรการแปรรูปสัตว์น้ำ - สนับสนุนปัจจัยการผลิต	ศูนย์ศึกษา การพัฒนาพิกุล ทองฯ	๙๐,๐๐๐
	๘. โครงการขยายผลการเลี้ยง ปลาหมอในบ่อดินเปรี้ยว ที่ปรับปรุงแล้ว	๒๕๖๑-๒๕๖๕	กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔	- อบรม หลักสูตร การเลี้ยงปลาใน บ่อดินเปรี้ยว - สนับสนุนปัจจัยการผลิต - ติดตามให้คำแนะนำเกษตรกร ในพื้นที่	ศูนย์ศึกษา การพัฒนาพิกุล ทองฯ	๓๑๘,๙๐๐
	๙. โครงการส่งเสริมการปลูกผัก ยกแคร่	๒๕๖๒-๒๕๖๕	กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔	- อบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรหลักสูตร การปลูกผักเพื่อบริโภคในครัวเรือน - ส่งเสริมการปลูกผักยกแคร่	ศูนย์ศึกษา การพัฒนาพิกุล ทองฯ	๒๙,๓๕๘

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	กิจกรรมสำคัญของโครงการ	หน่วยดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)
๔. ศูนย์ศึกษา การพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ (ต่อ)	๑๐. โครงการการจัดการสวนไม้ผล ผสมผสานในพื้นที่หมู่บ้าน รอบศูนย์	๒๕๖๓-๒๕๖๕	กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔	- อบรมหลักสูตร การจัดการสวนไม้ ผลคุณภาพแบบครบวงจร - สนับสนุนวัสดุปรับปรุงดิน - สาธิตการทำ/การใช้ปุ๋ยหมัก/น้ำ หมักชีวภาพ - สาธิตการตัดแต่งกิ่งไม้ผล - ติดตามให้คำแนะนำการจัดการ แปลง	ศูนย์ศึกษา การพัฒนาพิกุล ทองฯ	๑๒๘,๕๓๐
	๑๑. โครงการพัฒนาพื้นที่การทำ เกษตรแบบผสมผสาน	๒๕๖๓-๒๕๖๕	กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔	- ส่งเสริมการปลูกผักบนพื้นที่ขุดยก ร่อง - ส่งเสริมการจัดการสวนผลไม้ - การส่งเสริมการปลูกผักยกแคร่ใน บริเวณบ้าน	ศูนย์ศึกษา การพัฒนาพิกุล ทองฯ	๒๐๔,๖๓๖
	๑๒. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การปลูกปาล์มน้ำมัน	๒๕๖๓-๒๕๖๕	กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔	- จัดอบรมหลักสูตร การจัดการธาตุ อาหารในสวนปาล์มน้ำมัน - สนับสนุนวัสดุปุ๋ย (หินปูนฝุ่น) - สาธิตการผสมปุ๋ยใช้เอง - ติดตามให้คำแนะนำการจัดการ แปลง	ศูนย์ศึกษา การพัฒนาพิกุล ทองฯ	๒๒๔,๐๒๕

ส่วนราชการ	โครงการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.	กระทรวงและกรม (ที่ขอรับการ สนับสนุน)	ความสอดคล้องกับ ประเด็นการพัฒนา จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	กิจกรรมสำคัญ ของโครงการ	หน่วยดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	
	๑๓. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การใช้ประโยชน์พื้นที่ดินเปรี้ยว ที่มีการขุดยกร่อง	๒๕๖๓-๒๕๖๕	กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔	- ส่งเสริมการปลูกพืชผักและไม้ผล - ส่งเสริมการปลูกผักกาดแคร์ - ติดตามให้คำแนะนำการจัดการ แปลง	ศูนย์ศึกษา การพัฒนาพิกุล ทองฯ	๒๒๔,๐๒๕	
	๑๔. โครงการส่งเสริมการเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตพืชผัก เพื่อการตลาดของกลุ่มเกษตรกร	๒๕๖๓-๒๕๖๕	กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔	- อบรมหลักสูตรการบริหารจัดการ กลุ่มเพื่อผลิตผักสู่ระบบตลาด - สาธิตการทำ/การใช้ปุ๋ยหมัก/ น้ำหมักชีวภาพ - พัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้วย การศึกษาดูงาน - ติดตามให้คำแนะนำการจั้ดกา แปลง	ศูนย์ศึกษา การพัฒนาพิกุล ทองฯ	๑๒๓,๖๙๐	
๒. สำนักงานประมง จังหวัดนราธิวาส	๑๕. โครงการฟื้นฟูทรัพยากร พันธุ์ปลาและสัตว์น้ำจืดของไทย	๒๕๖๒	กระทรวง เกษตรและสหกรณ์ กรมประมง	ขจัดความยากจนของ เกษตรกรในพื้นที่จังหวัด นราธิวาส	- สนับสนุนโครงการพัฒนาอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ - ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ในแหล่งน้ำธรรมชาติ	ศูนย์วิจัยและพัฒนา การเพาะเลี้ยงสัตว์ น้ำจืดนราธิวาส - สำนักงานประมง จังหวัดนราธิวาส	๘๔,๕๐๐	
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน ๑๕ โครงการ								๓,๒๗๒,๕๐๐
รวมทั้งสิ้นจำนวน ๔๘ โครงการ ๗ มาตรการ								๕๓๑,๙๙๑,๕๐๐